

*Robert Grošelj | Karmen Kenda-Jež |  
Vlado Klemše | Vera Smole | Matej Šekli*

# LIPALJA VAS IN NJENA SLOVENSKA GOVORICA



**Zbirka Linguistica & philologica 34**  
Urednica zbirke Andreja Legan Ravnikar

Robert Grošelj, Karmen Kenda-Jež, Vlado Klemše,  
Vera Smole, Matej Šekli

**LIPALJA VAS IN NJENA SLOVENSKA GOVORICA**

© 2016, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša,  
Založba ZRC, ZRC SAZU

Uredili Nataša Gliha Komac in Andreja Legan Ravnikar  
Recenzenti Hubert Bergmann, Simona Klemenčič, Marko Snoj, Silvo Torkar,  
Andrejka Žejn in Andreja Žele  
Prevod povzetka Mitja Trojar (angl.) in Laura Sgubin (it.)  
Oblikovanje in prelom Brane Vidmar

Izdajatelj Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU  
Zanj Marko Snoj  
Slovensko kulturno središče Planika  
Zanj Nataša Gliha Komac  
Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI)  
Zanj Devan Jagodič

Založnik Založba ZRC, ZRC SAZU  
Zanj Oto Luthar  
Glavni urednik Aleš Pogačnik

Tisk Tipografija Tarvisiana  
Naklada 600 izvodov  
Prva izdaja, prvi natis

*Izid knjige je podprla Dežela Furlanija - Julijska krajina.*

Digitalna verzija (pdf) je pod pogoji licence <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>  
prosto dostopna: <https://doi.org/10.3986/9789610503712>.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji  
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'282

LIPALJA vas in njena slovenska govorica / Robert Grošelj ... [et al.] ;  
[uredili Nataša Gliha Komac in Andreja Legan Ravnikar ; prevod povzetka  
Mitja Trojar (angl.) in Laura Sgubin (it.)]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana :  
Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016. - (Zbirka Linguistica et philologica, ISSN  
1854-2956 ; 34)

ISBN 978-961-254-969-5  
1. Grošelj, Robert, 1978-  
287485696

Vse pravice pridržane. Noben del te izdaje ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v kateri koli obliki oz. na kateri koli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače, brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic (copyrighta).

Robert Grošelj, Karmen Kenda-Jež,  
Vlado Klemše, Vera Smole, Matej Šekli

# **LIPALJA VAS IN NJENA SLOVENSKA GOVORICA**



# KAZALO

Nataša Gliha Komac	
<b>Uvodna beseda</b> .....	7
Vlado Klemše	
<b>1 Lipalja vas pred dvesto leti – domovina Kovačev, Trinkov in Temmlow</b> .....	11
Karmen Kenda-Jež, Vera Smole, Robert Grošelj	
<b>2 Govorjena besedila iz Lipalje vasi</b> .....	19
Robert Grošelj	
<b>3 Skladenjski opis slovenskega govora v Lipalji vasi</b> .....	91
Matej Šekli	
<b>4 Hišna imena v Lipalji vasi</b> .....	111
<b>5 Lipalja vas in njena slovenska govorica (Povzetek)</b> .....	127
<b>6 Lipalja vas and its Slovenian speech (Summary)</b> .....	129
<b>7 Laglesie San Leopoldo e la sua parlata slovena (Abstract)</b> .....	131
<b>8 Seznam slikovnega gradiva</b> .....	133
<b>9 Imensko in stvarno kazalo</b> .....	135



## UVODNA BESEDA

Ideja o raziskovanju hišnih imen in zbiranju gradiva za opis slovenske govornice Lipalje vasi, naselja z nekoč povsem slovensko govorečim domačinskim prebivalstvom, se je začela udejanjati na *Otroškem raziskovalnem taboru Kanalska dolina* leta 2000, ki ga je organiziralo Slovensko kulturno središče Planika (v nadaljevanju: SKS Planika). Skupaj s skupino otrok, ki so med šolskim letom redno obiskovali izbirne tečaje slovenskega jezika pri SKS Planika, smo tri mentorice, antropologinja Irena Šumi, takrat sodelavka Inštituta za narodnostna vprašanja, Maruša Pušnik, profesorica medijskih študij na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, in avtorica tega besedila, Nataša Gliha Komac, takrat še diplomska študentka, danes pa sociolingvistka, leksikografinja in raziskovalka na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, začele zbirati prve informacije in fotografije ter skupaj z otroki snemale pogovore z zadnjimi govorniki slovenskega jezika v vasi.

Z raziskovanjem slovenske govornice Lipalje vasi smo se ukvarjali še na treh raziskovalnih taborih, pri čemer so na taboru leta 2003 še sodelovali otroci, v letih 2004–2005 in 2014 pa s(m)o združili moči jezikoslovci, predvsem Robert Grošelj, Karmen Kenda-Jež, Vera Smole in Matej Šekli, zaposleni na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani oz. na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (gl. fotografijo na notranjem zavihku naslovnice). Podlaga za temeljito in tehtno analizo je vedno na terenu zbrano gradivo, ki pa, še posebej v tako specifičnih okoliščinah, kjer govorniki v dejaven stik s svojim maternim jezikom prihajajo zelo redko (pri terenskem delu se je to kazalo v dejstvu, da je pogovor z informanti po vrsti sporazumevalnih težav v prvih dneh snemanja ob vsakem naslednjem srečanju bolj gladko tekkel), vedno znova zahteva preverjanja in dopolnitve.

Morda je prav zato monografija nastajala toliko časa. Avtorji prispevkov, ki izhajajo iz gradiva, pridobljenega na terenu, so se kljub večkratni udeležbi na raziskovalnih taborih v Kanalski dolini na taborih ukvarjali z različnimi tematikami in nalogami. Rezultat teh taborov sta najmanj dve znanstveni monografiji (*Ovčja vas in njena slovenska govornica / Valbruna e la sua parlata slovena* 2005, *Shranli smo jih v bančah: slovarski prispevek k poznavanju oblačilne kulture v Kanalski dolini / contributo lessicale alla conoscenza dell'abigliamento in Val Canale* 2007, 2015), razstavi *Oblačila naših dedkov in babic* 2003 in *Iz Micijine skrinje* 2015 ter virtualna zbirka *Glasovi Kanalske doline* 2015 v okviru mednarodnega projekta ZBOR ZBIRK – *Kulturna dediščina med Alpami in Krasom* s poimenovanji oblačil v različnih dolinskih jezikih (slovenščini, nemščini, italijanščini in furlanščini).





**Slika 1:** Irena Šumi, Giovanni Grilz – Žnidarjev Hanzi (1926–2015), Nataša Gliha Komac in Elisa Autischer na *Otroškem raziskovalnem taboru Kanalska dolina 2000* (vir: arhiv SKS Planika)

Časovna stiska nas je prisilila, da so pred vami le štirje prispevki.<sup>1</sup> Uvodni prispevek zgodovinarja in publicista Vlada Klemšeta *Lipalja vas pred dvesto leti: domovina Kovačev, Trinkov in Temmlow*, ki na podlagi zemljepisnih krajevnih in ledinskih imen iz franciscejskega katastra predstavlja podobo Lipalje vasi v začetku 19. stoletja, je bil že objavljen v *Primorskem dnevniku*, z avtorjevim pristankom pa je bil z dopolnitvami ustrezno prirejen za našo monografijo.

Naslednji trije prispevki so poleg pomembnega avtorskega vložka in interpretacije tudi sad večletnega skupinskega raziskovalnega dela in zbiranja gradiva. Kot je leta 2005 ob izidu dvojezične monografije *Ovčja vas in njena slovenska govorica / Valbruna e la sua parlata slovena* v spremnem besedilu Monografiji ob rob zapisala Vera Smole, tudi za našo monografijo velja, da »/k/o se povežeta otroška in znanstvena radovednost s požrtvovalnim sodelovanjem krajanov, mora nastati nekaj dobrega«.

Prispevek Karmen Kenda-Jež *Govorjena besedila iz Lipalje vasi*, nastal v sodelovanju z Robertom Grošljem in Vero Smole, pomeni prvo podrobnejšo jezikoslovno obravnavo slovenskega govora Lipalje vasi. Prinaša komentiran izbor besedil, posnetih na raziskovalnem taboru 2005, v slovenski narečni fonetični transkripciji. Skozi pripovedi informantov,

<sup>1</sup> Besedilo je pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (<http://zrcola.zrc-sazu.si>), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvil Peter Weiss.

vseh treh v vasi rojenih maternih govorcev slovenskega jezika: Marie Willenpart – Mici, Giovannija Grilza – Žnidarjevega Hanzija in Leopolda Willenparta – Tončevega Poldija, se odstira pogled v organiziranost družinskega in vaškega življenja sredi in konec 20. stoletja.

*Skladenjski opis slovenskega govora v Lipalji vasi* Roberta Grošlja prinaša opis sklادنje slovenskega koroškega ziljskega govora v Lipalji vasi, in sicer na temelju sklادنjskega dela vprašalnice za OLA. Ta zajema sklonsko oblikoskladnjo, predložne zveze, problematiko povedkovega določila, rabo glagolov *biti* in *imeti*, naklonske glagole, zveze z nedoločnikom in deležniki, problematiko sklادنjskega naklona, veznikov, zloženega stavka in členkov. Analiza gradivsko temelji na pogovorih (z Leopoldom in Mario Willenpart), posnetih v Lipalji vasi v letih 2000 in 2005.

Matej Šekli v prispevku *Hišna imena v Lipalji vasi* podaja seznam in etimološko razlago hišnih imen ter poimenovanj hišnih gospodarjev in gospodinj po starih hišnih številkah. Imena so bila na sprehodih po vasi z osrednjim informatorjem Leopoldom Willenpartom – Tončevim Poldijem večkrat preverjana. Izhodišče za študijo je bil na raziskovalnih taborih 2000 in 2003 pripravljen seznam hišnih imen, ki so ga pod vodstvom mentorjev izdelali in na terenu preverili otroci; rezultat njihovega dela je tudi zemljevid z označenimi starimi hišnimi številkami s hišnimi imeni (gl. sliko 6, str. 125).

V Lipalji vasi so na začetku 21. stoletja živeli še štirje posamezniki, ki so bili večji sporazumevanja v slovenskem jeziku. Žal so v zadnjem desetletju vsi sklenili svojo življenjsko pot, zato edini odzven nekoč v Lipalji vasi domače slovenske besede ostaja zlasti v monografiji *Lipalja vas in njena slovenska govorica* in na posnetkih pogovorov, ki smo jih pridobili na raziskovalnih taborih v letih 2000, 2003 in 2005. Upamo, da se bodo vendarle še našla sredstva in čas, da tudi ti, skupaj s slovarjem slovenske govorice Lipalje vasi, ugledajo objavo.

Monografijo *Lipalja vas in njena slovenska govorica* posvečamo spominu na te poslednje slovensko govoreče prebivalce male vasice na skrajnem severozahodnem robu Kanalske doline. Spominu na Tončevega Poldija – Leopolda Willenparta (1923–2012), Mici – Mario Willenpart (1920–2014) in Žnidarjevega Hanzija – Giovannija Grilza (1926–2015), ki so bili vedno znova iskreno veseli našega obiska, saj je bila to ena redkih priložnosti, ko so lahko spregovorili v svojem maternem jeziku.

Iskrena zahvala za vse organizacijske napore, vzpostavljanje stikov na terenu ter vztrajanje in skrb za izid monografije gre Rudiju Bartalothu, dolgoletnemu predsedniku SKS Planika, pobudniku izdaje monografije *Lipalja vas in njena slovenska govorica*; raziskovalcem, ki so združili moči in svoja spoznanja strnili v pregledne prispevke; recenzentom, ki so besedila pospremili s konstruktivnimi pripombami in tako pripomogli h kakovosti prispevkov; lokalnemu prebivalstvu in glavnim informatorjem, ki so nastanek tega dela sploh omogočili; otrokom slušateljem izbirnih tečajev SKS Planika, ki so se udeležili raziskovalnih taborov 2000 in 2003 ter dejavno sodelovali pri zbiranju gradiva; Vladu Klemšetu, ki se je prijazno odzval na naše vabilo k sodelovanju in nam pomagal pridobiti fotokopije dokumentov iz Državnega Arhiva v Gorici; Slovenskemu raziskovalnemu središču Slori, ki vsa leta spremlja in finančno podpira raziskovalno delo SKS Planika; Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ki v svoje raziskovalno delo vključuje tudi območje Kanalske doline in vsestransko podpira naše delovanje ter je z umestitvijo monografije v zbirko *Linguistica et philologica* potrdil pomen in vlogo dela, ki si ga je zastavilo SKS

Planika; urednici zbirke in sourednici monografije Andreji Legan Ravnikar, ki je s skrbjo in predanostjo izpeljala zahtevno uredniško delo ter s katero sva ob urejanju te knjige pridobili marsikatero izkušnjo; Deželi Furlaniji - Julijski krajini, ki je s finančno podporo omogočila izid monografije, ter Založbi ZRC SAZU, ki je delo založila.

V Ljubljani, novembra 2016  
Nataša Gliha Komac

# 1

## LIPALJA VAS PRED DVESTO LETI – DOMOVINA KOVAČEV, TRINKOV IN TEMMLOV

Vlado Klemše

---

V Državnem arhivu v Gorici v fondu katastrskih listin hranijo gradivo franciscejskega katastra za občine v Kanalski dolini: od Tablje do Trbiža in za kraje, ki so nekdanj sodili k deželi Kranjski, a so po prvi svetovni vojni pripadli Italiji (območje nekdanjih davčnih občin Rateče in Bela peč oz. Fužine). Najstarejše listine s popisi, izmero in oceno, izrisom in popisom lastnikov zemljišč nosijo letnico 1813. V naslednjih letih in desetletjih – do sredine 19. stoletja so trajali mejni spori med posameznimi katastrskimi občinami in pravdanje med lastniki zemljišč in davčno upravo – so se postopoma dopolnjevale.

Listine skoraj pol stoletja starejšega terezijanskega (od 1752 dalje) in jožefinskega katastra (1785–1789) za isto območje se verjetno hranijo v celovških ali dunajskih arhivih. Možno je, da so se dokumenti izgubili oz. so bili uničeni.

Gradivo franciscejskega katastra (tudi napoleonskega oz. francoskega katastra, razlika je le v kasnejšem različnem poimenovanju, zasnova in vsebina pa sta skoraj povsem enaki) nudi izčrpen opis gospodarskega stanja in splošnih družbenih razmer v začetku 19. stoletja. Iz seznama in popisa lastnikov zemljiških in stavbnih parcel ter stavb je mogoče razbrati narodnostno sestavo prebivalcev posameznih krajev oz. skupnosti. S tega vidika so dragocena imena manjših ali večjih kmetijskih površin, gozdov, vrhov in voda, značilnosti in posebnosti krajine na območju posameznih skupnosti oz. občin v registrih in mapah, ki so osnova današnje katastrske ureditve. Na osnovi teh podatkov lahko trdimo, da je bila Kanalska dolina pred dvesto leti z jezikovnega in narodnostnega vidika mešano območje s pretežno slovenskim, nemškim in deloma italijanskim (furlanskim) prebivalstvom. Izjema so bili kraji Rabelj, Trbiž in Naborjet (it. Malborghetto, furl. Malburghet). V prvih dveh je prevladovalo prebivalstvo nemške narodnosti, v Naborjetu pa je bila izrazita prisotnost prebivalstva italijanske oz. furlanske narodnosti.

Na slovenska ledinska imena naletimo tudi na območju današnje občine Tablja (it. Pontebba, nem. Pontaffel), v katero spada nekdanj samostojna katastrska (davčna) občina Lipalja vas (it. Laglesie S. Leopoldo, nem. Leopoldskirchen). Do konca prve svetovne vojne je bilo ozemlje današnje občine Tablja razdeljeno, ker je tu potekala meja med Avstrijo in Italijo. Ozemlje med hudournikom Pontebbana in Bombas (nem. Bombasch) do gorskih vrhov nad Ziljsko dolino (nem. Gailtal) ter v ozkem pasu na levem bregu Bele (it. Fella, nem. Fellafluss) na meji z davčno občino Pietratagliata (slov. Vrata) je tvorilo samostojno katastrsko občino Pontebba nuova (nem. Deutsch Pontaffl). Mejni prehod med državama in skupnostima na levem oz. desnem bregu Pontebbane je bil na mostu sredi naselja.



**Slika 2:** Posnetek (digitalni zapis) katastrske mape ožjega območja naselja Lipalja vas iz leta 1827 (vir: Državni arhiv v Gorici)

Lipalja vas (starodavno slovensko ime kraja je Dipalja vas) je danes predmestje Tablje, utesnjeno med avtocesto in državno cesto, reko Belo in železnico. Nekdaj skrbno obdelane njive in pašnike hitro zarašča gozd. Spremenila se je, posebej po drugi svetovni vojni, sestava prebivalstva. Leta 1831 je v občini živelo okrog 400 oseb (404). Krajanje so se ukvarjali v glavnem s kmetijstvom, zlasti z živinorejo. Voda je poganjala kar dva mlina. Živino so pasli na visokih planinah nad levim bregom Bele, na Jelovcu (v franciscejskem katastru Illus / Illuc) in pod Lipnikom (it. Monte Schenone, nem. Lipnig) ter pod Pipernikom do Močil na skrajni vzhodni strani občine, kjer je potekala meja z Lužnicami. Občinske meje nad desnim bregom Bele so segale do vrha Šinovca (it. Zinnis / Zinuz, nem. Schinautz / Schnauz, v franciscejskem katastru tudi zapis Cinouz) in še čez, do vznožja in ponekod celo do vrha grebenov, ki ločujejo Kanalsko od Ziljske doline. Pašniki pod vršnimi grebeni Karnijskih Alp so bili dolgo predmet sporov med občinami v Kanalski in Ziljski dolini. Pravico do paše so zahtevali in uveljavljali tudi sosedje z jugozahodne strani. Tako pravico je imela tudi srenja iz precej oddaljene Možnice (it. Moggio Udinese, furl. Muéc, nem. Mosach).

Ozemlje davčne občine Lipalja vas, vključno s spornimi deli, je pred dvesto leti sestavljalo 1448 parcel. Največjo gostoto ledinskih in drugih imen so kartografi in popisovalci

zabeležili v ravninskem delu v bližini vasi, kjer so bile v glavnem njive, vrtovi in travniki s sadnim drevjem. Tu so se v teku generacij oblikovala ledinska imena, na katera naletimo v številnih drugih krajih na Slovenskem. V neposredni okolici Lipalje vasi so tako Njive in Nivce, Pungarti (iz nem. Baumgarten – travnik ali vrt s sadnimi drevesi), Dolina, Kapušče, Breg, Padbregom, Polje, Brajda, Brajsa (narečna oblika za Brajdica). Obsežna pobočja v južnem in jugozahodnem delu občine nad levim bregom Bele krajani še danes imenujejo Koren (narečno Kóran). Nekdaj so se tu razprostirali rodovitni travniki in pašniki, že več desetletij pa se bujno razrašča gozd. Pobočja vzhodneje od Korena so krajani imenovali Srednje Brdo (v franciscejskem katastru Senewurda), Berda pa so dolg skalnat greben, ki ločuje Kanalsko dolino in Dunjo.

Mejna točka med davčnima občinama Lipalja vas in Tablja (nem. Deutsch Pontaffl) v bližini glavne poti proti Koroški oz. Italiji je bila v kraju Sedla (v franciscejskem katastru Sella), izvemo iz popisa meja katastrske občine. V bližini je večje območje, imenovano Dobje (v franciscejskem katastru Dobie / Dobia), kar pomeni kraj, kjer rastejo dobi (vrsta hrasta). Lastnica nekaterih parcel na Dobju je bila tudi Občina Lipalja vas.

Druge mejne točke z občino Tablja, označene z navadnimi mejniki, na bolj vidnih mestih pa z višjimi in bolj opaznimi obeliski, so bile v Jami (kjer je potok z enakim imenom) in više na Pozzettu (v franciscejskem katastru zapisano v nem. Potschet / Podschet), kar v furlanščini pomeni kal ali vodnjak. Nad Pozzettom je stal obelisk na Čelu (v franciscejskem katastru Tchello). Na desnem bregu Bele je meja med občinama Tablja in Lipalja vas skoraj v celoti potekala po strugi potoka Rio degli Uccelli (nem. Vogelbach). V franciscejskem katastru nisem zasledil slovenskega imena za ta hudournik. Poraja se dvom, da bi bilo ime Rio degli uccelli lahko tudi sad nerodnega oz. netočnega razumevanja in posledično napačnega zapisovanja slovenskega imena Čelo. Beseda namreč zveni zelo podobno kot it. beseda uccello, kar pomeni ptica. Nemška oblika imena Vogelbach (Vogel – ptica) naj bi bil dobesedni prevod iz italijanščine. Na levem bregu omenjenega hudournika in nad Belo je večje območje, poimenovano Vancelach, zapisano tudi na vojaških specialkah. V katastrski mapi iz leta 1823 je (v nemščini) naveden vrh Spitze von Vacelac. Na mapi iz leta 1837 je označen vrh (tokrat v it.) Cima del Monte Vacelac. V Žabnicah je potok Cella (slov. Čelo), ki zbira vode izpod istoimenske gore. Potok je levi pritok Bele, v reko se izliva nedaleč od vasi.

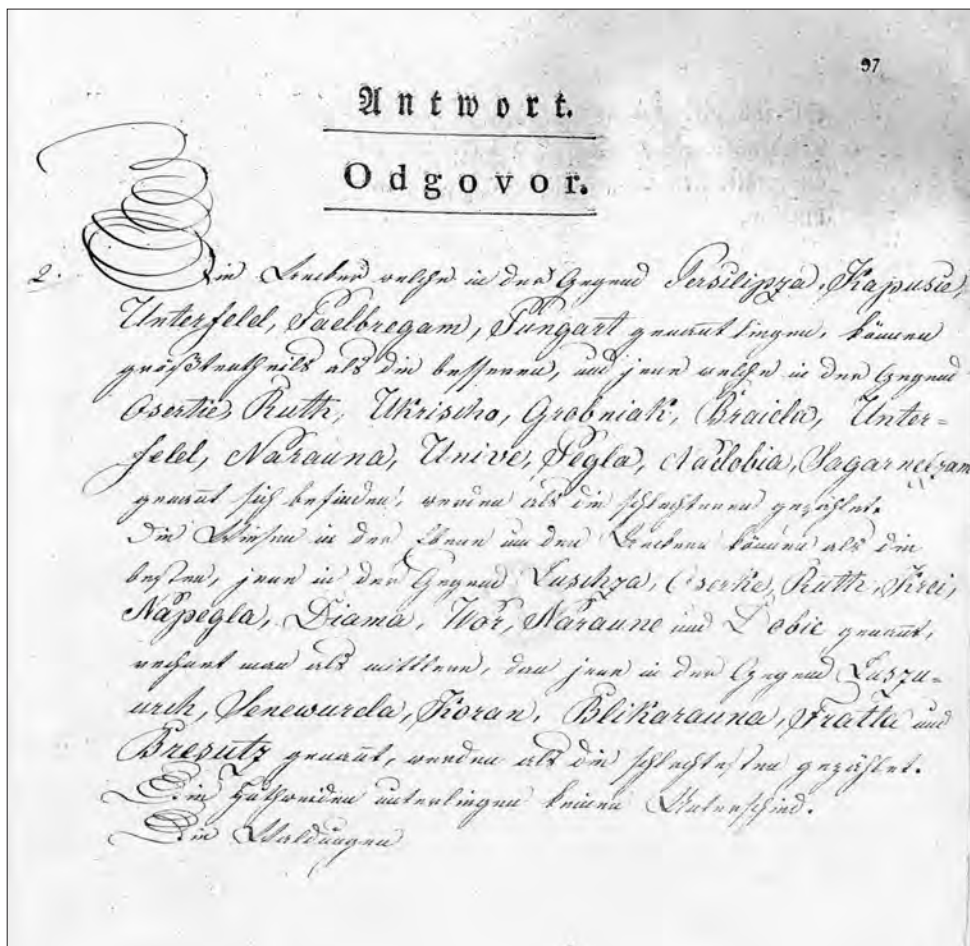
Med ledinska imena, ki označujejo posebnosti oz. prisotnost rastlinskih vrst, prav gotovo sodi Jelovec. Ime se nanaša na obsežno planoto, visoko nad krajem Pietratagliata. Verjetno so bili tu v preteklosti bogati gozdovi iglavcev, kjer je prevladovala jelka. Izpod planote zbira vode hudornik z enakim oz. zelo podobnim imenom (na it. vojaškem zemljevidu Rio Gelovitz), ki se izliva v Belo. Ime Jelovec / Jelovec danes ohranja tudi planšarija (it. Malga Ieluz) na nadmorski višini 1515 metrov. Označena je na vojaških zemljevidih, nahaja pa se med neizrazitima vzpetinama Monte Poccet (1519 m) in Monte Agar (1690 m). V skupino imen, ki opozarjajo na prisotnost rastlinskih oz. drevesnih vrst, sodita še Brezovec (v franciscejskem katastru Bresutz) in Dobje (v franciscejskem katastru Dobie / Dobia / na Dobie), morda tudi Bor (v franciscejskem katastru Wor) in Borje (v franciscejskem katastru Borie).

V skupini imen, ki odražajo geografske in geomorfološke značilnosti območja, najdemo Lužco (v franciscejskem katastru Lusza / Luschza), Log (v franciscejskem katastru



Loch), pomeni pa močvirnat in z redkim grmovjem poraščen svet, Kamnje (v franciscejskem katastru Kamie) in Grobnjak (v franciscejskem katastru Grobniak). Na način posejitve oz. rabe prostora opozarjajo imena Rut (v franciscejskem katastru Rut / Rutti), Frata, Fratca, Velike ravne (v franciscejskem katastru Blicheraune), Letnjank (v franciscejskem katastru Lectnjanich). Letnjank najverjetneje označuje zemljišče, za katerega je bilo treba letno plačevati najemnino oz. odškodnino.

Velike ravne ležijo v jugozahodnem delu občine blizu meje s Tabljo. Smrdeča (v franciscejskem katastru Smerdezza) je ime manjšega potoka na meji z Lužnicami, ki se izliva v hudournik z italijanskim oz. furlanskim imenom Rio Solfo (nem. Schwefelbach). Prisotnost izvirov mineralne vode z veliko vsebnostjo žvepla, odtod zelo verjetno tudi ime Smrdeča, so že v 19. stoletju, posebej po dograditvi železniške proge, v kraju skušali izkoristiti za razvoj zdraviliškega turizma.



Sliki 3.1 in 3.2: Predzadnja stran vprašalnika z odgovorom v nemškem jeziku, kjer je navedenih okoli dvajset ledinskih imen, in posnetek naslovnice dvojezičnega vprašalnika (vir: Državni arhiv v Gorici)

~~N<sup>o</sup> 4.~~ 110  
4

l a n d  
**S t y r i e n.**

D e s h e l a  
K r a j n f k a.

Kreis Tillach      Bezirksobrigkeit Furvis  
Krefija      Kantonfka gosposka

Gemeinde Leo Lippoldskirchen.  
Sofelka

Današnji Pirglergraben, levi pritok Bele, je v franciscejskem katastru naveden kot Pegla. Enako se glasi ledinsko ime za območje ob strugi potoka. Desni pritoki Bele so, poleg že omenjenega Ria degli Uccelli, Klužca (v franciscejskem katastru Clusca) v bližini meje z Lužnicami, Zaravna (v franciscejskem katastru Saraugna) in Šinovc / Žinovc (it.



Zinnis / Rio detto Zinuz, nem. Schinautz / Schinauz). Na skrajnem jugozahodu, že na ozemlju davčne občine Tablja (v franciscejskem katastru Pontebba nuova), se v Belo izlivata Veliki in Mali gornik (v franciscejskem katastru Gross Kornick, Klein Kornick).

Ledinska imena, vsaj nekatera, so glede na čas nastanka zagotovo starejša od priimkov, ki so se začeli pogosteje in sistematično uporabljati od 16. stoletja dalje (obvezno rabo je zapovedal cesar Jožef II.) in so se v naslednjih stoletjih večkrat spreminjali, bodisi zaradi nepoznavanja jezikov krajevnega prebivalstva bodisi zaradi skromne izobrazbe državnih uradnikov in duhovnikov, ki so do dvajsetih let prejšnjega stoletja opravljali naloge matičnih uradov.

Franciscejski kataster za Lipaljo vas navaja 67 lastnikov zemljiških in stavbnih parcel. Seznam je zanimiv z vidika preučevanja narodnostne sestave. Skoraj tretjina lastnikov se je pisala Kovatsch / Kowatsch (17), drugi najpogostejši priimek je Trink / Trinck (8), sledijo Grilz (7), Temel / Temmel (6), Kornell / Kornel (5), Tributsch (4), Wildenbart (4), Klaura / Claura (2) itd. V seznamu lastnikov nepremičnin so vpisane tudi Občina Lipalja vas, župnija in krajevna cerkev (posvečena sv. Jedrti / Gertrudi / Gendri). Nekaj priimkov nakazuje nemško prisotnost npr. Naglschmid, von Stahlberg, Maurer / Murrer, Seher. Družina von Stahlberg je bila lastnik velikih kmetijskih, predvsem gozdnih površin, upravljali pa so tudi premoženje nekdanjega gospostva Federaun (slov. Vetrov), katerega sedež je bil prvotno v Ziljski dolini, kasneje na Trbižu, in ki se je osnovalo že v srednjem veku. Na Stahlberge kot lastnike oz. upravljavce nepremičnin omenjenega gospostva naletimo tudi v drugih katastrskih občinah Kanalske doline.

Velika večina zemljiških lastnikov je bila pristojna (»wohnhaftig«, kot navaja franciscejski kataster) v domači katastrski občini. Le trije so bili iz sosednjih občin. Podatki o zemljiških lastnikih se nanašajo na leti 1837 oz. 1839, ko je bil seznam dokončno potrjen.

In še zanimivost iz zgodovinskega, kulturnega in političnega vidika. Nanaša se na rabo slovenščine oz. natisnjenih dvojezičnih vprašalnikov (nemško / slovensko) za popis splošnega gospodarskega stanja, načina obdelovanja zemljišč, tipologije zemljišč, poimenovanja najbolj rodovitnih območij itd. Uradnim listinam, seznamom in registrom v svežnju, ki zadeva davčno občino Lipalja vas (slov. tudi Dipalja vas), so priložene zajetne anketne pole, sešite v skoraj štirideset strani obsegajoč zvezek. Odgovori so napisani v nemščini, ker je bila nemščina takrat uradni jezik in zelo verjetno so bili državni uradniki, sestavljavci katastra, pretežno nemške narodnosti.

Domnevati je, da so bile vprašalne pole skupne oz. enake za vse kraje na večjezičnem območju, ker so bile natisnjene. Na tiskani naslovnici jasno piše Land Illyrien – Deshela Krajnska, Kresija Villach, Kantonska gosposka Tarvis, Soseska Leopoldskirchen. Kako se je dvojezični vprašalnik znašel v svežnju listin, ki obravnavajo Lipaljo vas, ni jasno. V drugem dokumentu, zajetem v istem svežnju (natisnjen je samo v nemščini in izpolnjen leta 1845), ki se nanaša na delitve parcel, preberemo Provinz Illyrien, Kreis Villach, Land Kaernten, Steuer-Bezirk Tarvis, Steuer-Gemeinde Leopoldskirchen. Na tiskani naslovnici dvojezičnega vprašalnika je roka vestnega uradnika popravila prvotno napisano ime kraja Diepoldskirchen v Leopoldskirchen.

## **Viri:**

*ASGO = Državni arhiv v Gorici: Katastri – Elaborati franciscejskega katastra za občino Laglesie - San Leopoldo. Sveženj 35.*

*ASGO = Državni arhiv v Gorici: Katastrske mape za isto davčno občino. Osnovna mapa je iz leta 1813, v naslednjih desetletjih dopolnjena in večkrat prerisana. Gradivo je dosegljivo v digitalni obliki.*

*Italijanska vojaška karta IGM 1 : 50 000.*



## 2

# GOVORJENA BESEDILA IZ LIPALJE VASI

Karmen Kenda-Jež s sodelovanjem Roberta Grošlja in Vere Smole

---

## 2.0 Uvod<sup>1</sup>

Slovenski ziljski govor v Lipalji vasi<sup>2</sup> še ni doživel podrobnejše jezikoslovne obravnave, čeprav so prve dialektološke raziskave potekale še v času, ko je v vasi živelo pretežno slovensko prebivalstvo. V prvi polovici 20. stoletja sta narečno gradivo popisovala Eberhard Kranzmayer, ki je v Kanalski dolini zbiral besedje za slovar bavarskih narečij v Avstriji in raziskoval jezikovnostične pojave (Kranzmayer kart.,<sup>3</sup> Bergmann 2007: 87sl.), in Ugo Pellis, ki je maja 1926 v vasi izpolnjeval vprašalnico za italijanski lingvistični atlas (ALI; Pellegrini 1972: 115, informant Michele Còvaci / Kowatsch). Jezikovnogeografsko terensko delo se je v letih 1966–1970 nadaljevalo z raziskavami za furlanski lingvistični atlas (ASLEF; Pellegrini 1972: 115–116; popisovalci Emilia Mirmina, Nicolo Persici, Giovan Battista Pellegrini, Mara Poldini; informanti Rosalia Della Mea, Cilma Vuerich in K. Kowatsch). Kljub temu da je bil prvi jezik vseh informantov slovensko narečje, so se jezikovne razmere v drugi polovici 20. stoletja že tako spremenile, da so popisovalci v opisu raziskovalne točke 6a posebej poudarili »presenetljivo« pogosto (slovensko-nemško-furlansko-italijansko) štirijezičnost govorcev. Kranzmayerjeva opozorila na strukturne posebnosti govora Lipalje vasi so ostala v rokopisu (Kranzmayer 1945–), jezikovnogeografsko besedno gradivo, zbrano po obeh romanskih vprašalnicah, pa je bilo v slovenskem prostoru težko dostopno in zato tako rekoč brez odmeva.

Zdi se, da so z upadanjem števila slovensko govorečega prebivalstva v najzahodnejši slovenski vasi Kanalske doline slabeli tudi komunikacijski stiki z jedrom slovenske

---

<sup>1</sup> Spremnno besedilo in opombe je pripravila Karmen Kenda-Jež, pregledala pa sta jih oba sodelavca.

<sup>2</sup> It. Laglesie San Leopoldo – nem. Leopoldskirchen – furl. Laglesie. Informanti so ob sicer redkih priložnostih kot ime kraja navajali poimenovanje Lipalja / Lepalja vas (GG u *Lè:pal'i vé:si* Med, prebivalci *Lè:pal'ani* Imn, prebivalke *Lè:pal'ance* Imn); nekoč bolj razširjeno pomenovanje Depalja vas (prim. Gariup 1992: 18–19 in geslo *Dipalja ves / Diepalja ves* v Slovenskih krajevnih imenih v Italiji, Merku 1999: 28) je ohranjeno v Logarjevem (1967) popisu govora Ukev za Slovenski lingvistični atlas (SLA, T005) – *Dîopal'a wêš* in *Dîopal'an* 'prebivalec Lipalje vasi'. Listki jezikovnogeografskega popisa slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (LISVK) s konca osemdesetih let prejšnjega stoletja so opremljeni z napisom *Ljepana vas* (s pripisom »ker je lepa« in z opozorilom na ljudskoetimološko naslonitev).

<sup>3</sup> Hubert Bergmann je prijazno posredoval svoj računalniški izpis Kranzmayerjevega gradiva iz listkovne kartoteke WBÖ, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.

poselitve v Ukvah,<sup>4</sup> Žabnicah<sup>5</sup> in Ovčji vasi,<sup>6</sup> saj so se od konca šestdesetih let, ko je v Kanalski dolini gradivo za Slovenski lingvistični atlas (SLA) zbiral Tine Logar, predstave domačinov o razlikah in podobnostih med posameznimi govori pretežno omejevale bodisi na leksikalne posebnosti bodisi na leksikalne vzporednice med bolj oddaljenimi vasm, pri čemer je bila posebej izpostavljena izrazita podobnost med govoroma Lipalje vasi in Žabnic (Venosi – Komac 1987: 172; Tabor 1987: 62), ali pa je prevladalo prepričanje, da kakšnih bistvenih razlik sploh ni (Logar 1996: 126). Na predpostavkah o bolj ali manj enovitem narečju je bila zasnovana tudi intenzivna raziskovalna dejavnost na mladinskih, otroških in strokovnih raziskovalnih taborih v Kanalski dolini. Ti so potekali od osemdesetih let prejšnjega stoletja: prva dva (1986, 1997) pod okriljem Slorija, Odseka za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu in Društva slovenskih naravoslovcev in tehnikov Tone Penko, vsi nadaljnji (od leta 1998) pa v organizaciji Slovenskega kulturnega središča Planika (Gliha Komac 2005: 9). Ob čedalje manjšem številu informantov – od petindvajsetih slovenskih govorcev (Venosi – Komac 1987: 172) s konca osemdesetih let prejšnjega stoletja so leta 2005, v času raziskovalnega tabora, posvečenega govoru Lipalje vasi, živeli še štirje<sup>7</sup> – so se raziskave osredotočale predvsem na popis hišnih (raziskovalna tabora leta 2000 in 2003) in ledinskih imen ter poljedelskega in sadjarskega izrazja (raziskovalni tabor 2004), v veliko manjši meri pa na pridobivanje čim bolj spontanega narečnega govora, primerne za analize drugih jezikovnih ravnin. K takemu pristopu je veliko pripomoglo tudi dejstvo, da smo iz zgoraj omenjenih razlogov raziskovalci nekatere sistemske lastnosti govora (npr. odsotnost švapanja) sprva imeli za medzvrstne premike v govoru posameznikov, torej za idiolektalne posebnosti zadnjih govorcev. Večina gradiva je bila tako pridobljena z anketiranjem po (dialektoloških) vprašalnicah, ki v občutljivem večjezičnem okolju pri govornicah, ki imajo malo priložnosti za rabo materne jezika, metodološko niso najbolj primerno orodje, saj okrepijo težave s priklicem besedišča, obenem pa spodbujajo k različnim strategijam jezikovnega prilagajanja sogovorniku, ki so v jezikovno mešanem okolju močno razvite.<sup>8</sup> Celotno zbrano gradivo bo mogoče ustrezno ovrednotiti in popisati, ko bo opravljena temeljita primerjava narečnega korpusa z dostopnim starejšim slovarskim in jezikovno-geografskim gradivom ter sinhronim gradivom za sosednja narečja in govore.

Prvi poskus v tej smeri je zasnovan kot komentiran izbor besedil, namenjen za nadaljnje

<sup>4</sup> It. Ugovizza, nem. Uggowitz, furl. Ugovize.

<sup>5</sup> It. Camporosso (in Valcanale), nem. Saifnitz, furl. Cjamparòs.

<sup>6</sup> It. Valbruna, nem. Wolfsbach, furl. Valbrune.

<sup>7</sup> Gre za govorce, ki so se v času raziskav še redno sporazumevali v slovenščini – vse tri informante (MW, LW, GG), ki so sodelovali v raziskavi, ter brata LW in MW. GG je take jezikovne razmere opisal že v intervjuju leta 2000. Njegovi otroci niso govorili slovensko, otroci LW in MW pa so slovensko sicer znali, vendar so se na slovensko govorico pogosteje odzivali v italijanščini (LW: *vi: 'boste slavé:nsko govó:r{nerazumljivo} zas tró:kəm, tró:k' bo z wà:mi tal' à:nsku gowó:ru*). LW in MW sta trdila, da njuni otroci celo boljše govorijo nemško kot slovensko, obenem pa sta slovenski jezik občutila kot posebno vrednoto tega prostora. Na žalost se nam kljub načrtom in dogovorom ni posrečilo, da bi posneli kak pogovor med informanti.

<sup>8</sup> Če slovenski govorniki v Kanalski dolini pri preverjanju razumevanja povedanega navadno uporabljajo obrazec *Kako se pravi po (slovenjem, laškem, nemškem ...)?*, je pri informantih iz Lipalje vasi pogosteje uporabljeno vprašanje *Kako pravite vi?*, pri čemer je narečno besedje pogosto že vnaprej odpravljen (*hrušica* → *krompir*, *sirek* → *koruza* → *kukuruz*, *seči* → *kositi* itn.).

jezikoslovne analize. Poleg razčlembje jezikovnega sistema naj bi omogočil popis variančnih prvin, morebitnih kazalcev izgubljanja jezika, spremljanje kodnega preklapljanja ter jezikovnega prilagajanja med izpraševalci in informanti. Pomembna sestavina komentarjev je umestitev posameznih jezikovnih prvin v širši prostor ziljskega narečja, kar omogočajo jezikovno-geografsko gradivo za ASLEF in ILFZ, novejši monografiji ziljskih govorov Brda / Egg in Potoč / Potschach (Pronk 2009), Bistrice na Zilji / Feistritz an der Gail in Straje vasi / Hohenthurn (Neweklowsky 2013) ter narečni slovarji za to področje (Oman 2009, Škofic – Klinar 2015, Thesaurus 1982–). Zunajjezikovni stvarni, etnološki in drugi konsituacijski podatki prispevajo k razumevanju vsebine pogovorov.

Gradivsko je zbirka razdeljena na dva neenaka dela. Prvi prinaša popoln prepis celotnega, bolj ali manj spontanega uvodnega pogovora z informantko MW, drugi pa posamezne, včasih zelo fragmentarne spomine na življenje v tradicionalni vaški skupnosti, kratke odlomke iz daljših posnetkov vodenih pogovorov. Vas, ki živi v njihovem spominu, je štela približno 200 prebivalcev, okrog 60 hiš, premogla je mlekarno, žago in dva mlina. 250–300 glav živine so pasli na skupnih planinah (Planina, Brdo), šolo je obiskovalo 40–50 otrok, prebivalci so se družili v štirih vaških gostilnah in ob vaških praznikih.

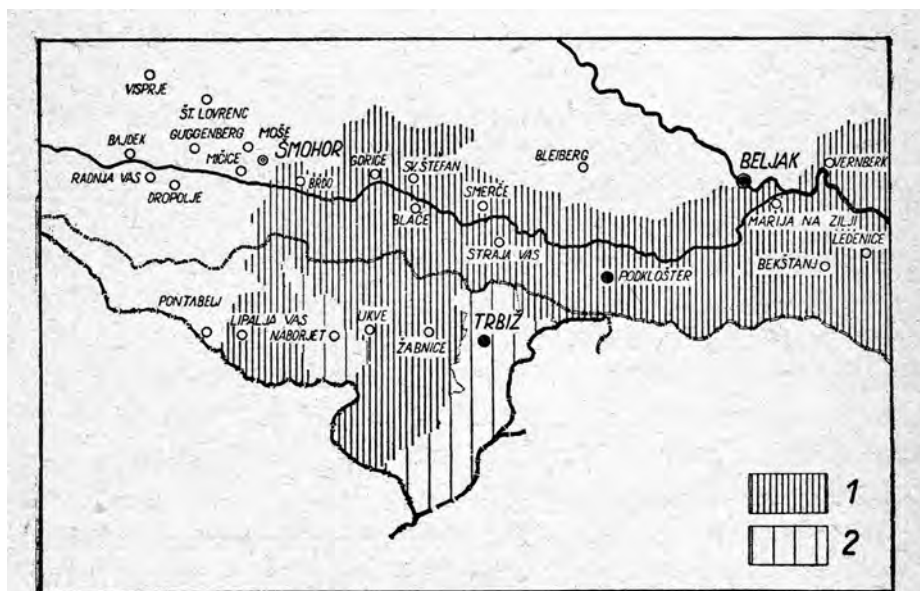
**2.1 K opisu govora.** Lipaljo vas, ki leži na zahodnem robu Kanalske doline, od osrednjih slovenskih vasi ločuje pas drugojezičnih naselij, ki se je dokončno oblikoval v drugi polovici 19. stoletja (prim. sliki 1 in 2) v takrat še pretežno slovensko-nemški krajini. Verjetno je ravno status nekakšnega jezikovnega otoka prispeval k temu, da ima govor nekaj posebnosti, ki ga izrazito ločujejo od drugih dolinskih ziljskih govorov. Drugi morebitni razlog so migracije (ena izmed značilnosti 20. stoletja so poroke s pripadniki okoliških lokalnih skupnosti, prim. 2.2), o katerih govori tudi ohranjeno ljudsko izročilo:

Mi [D]ipaljani smo Kranjci,  
z [G]orenjskega smo prišli v Fužine  
pod Naborjet delat.

(Gariup 1992: 28)

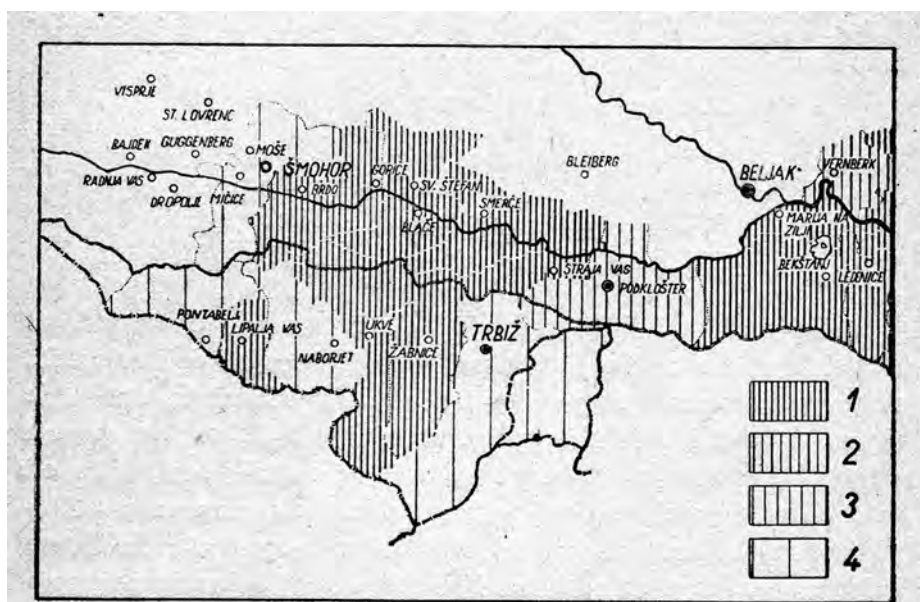
Kranzmayer (1945–: 78–79) je na podlagi tipološke primerjave govora Lipalje vasi z bližnjimi slovenskimi narečji zasnoval celo hipotezo, da so se prebivalci Lipalje vasi v 17. oz. 18. stoletju priselili iz Selške doline (selško narečje).

Samoglasniški sestav govora je podoben tistemu v stičnem ziljsko-gorenjskem kranjskogorskem govoru – široki refleksi za oba nosnika (*gó:ba, pè:t '5'*) in enoglasniški refleksi (sicer z drugačno distribucijo) za sredinske samoglasnike (*snè:x – mù:st* proti dolinskemu in splošnoziljskemu *snìx – mùast*). Refleksi umično naglašanih samoglasnikov so večinoma asimetrični, tako kot v ovčjevaškem govoru (*sé:stra : kó:za*, prim. Ov FO 94–95), prav tako tudi umik s cirkumflektirane končne kračine ni do konca izveden. Z zahodnimi ziljskimi govori ga povezujeta zlasti prehod *-m > -n* in končnica *-ste* v 2mn tematskih glagolov, ki v drugih govorih Kanalske doline ne nastopa. Odsotnost švapanja, prevladujoče prilikovanje nezvnečih soglasnikov po zvnečnosti ter nekoliko drugačna distribucija *v/b* pred prednjimi samoglasniki pa so tiste lastnosti, ki ustvarjajo značilen slušni vtis tega govora. Na glasovno podobo je vplivalo tudi sobivanje sosednjimi nemškimi govori. Jezikovni stik je najverjetneje vplival na posebne položajne razvoje ob *r/r* (daljšanje kratkega *a*-ja in prehod



Narodnostno stanje v Kanalski in Ziljski dolini l. 1846

1. Popolnoma slovensko ozemlje. — 2. Nemški jezikovni otoki z 10—20% Slovencev.



Narodnostno stanje v Kanalski in Ziljski dolini po uradnem štetju l. 1880

1. nad 90% Slovencev. — 2. 70—90% Slovencev. — 3. 60—70% Slovencev. — 4. 1—10% Slovencev.

Sliki 4.1 in 4.2: Lipalja vas: postopno nastajanje jezikovnega otoka v drugi polovici 19. stoletja (Grafenauer 1946: 6, 9); na prvi sliki je razvidna povezava Lipalje vasi z zahodno Ziljsko dolino



v *á/e*, kar se sicer pojavlja tudi v drugih kanalskih govorih (prim. *Ž pag'ráb*). Posamezni pojavi z vseh jezikovnih ravnin so komentirani v sami besedilni zbirki.

**2.2 Informanti.** Vsi informanti so bili rojeni v dvajsetih letih prejšnjega stoletja v družinah, v katerih mati ni bila domačinka. Mati Marie in Leopolda Willenparta je prišla iz Rikarje vasi / Riegersdorf (vzhodno ziljsko narečje), mati Giovannija Grilza pa iz Podkorena (kranjskogorski govor).<sup>9</sup> Medtem ko MW v pogovoru s slovenskimi izpraševalci preklaplja iz slovenščine v italijanščino, so pri obeh moških informantih italijanske prvine izjemne, nastopajo le kot interferenčni diskurzivni označevalci (GG *'eko*, LW *a'lorá*), redko kot znotrajstavčni kodni preklopi (npr. GG *attenti* 'pozor', ko se med sprehodom po vasi bliža avto). Furlanščina se pojavi samo na sprehodu po vasi v običajnem pozdravu (*mandi*) ob srečanju. Namesto narečnih leksemov, za katere informanta sklepa, da so prostorsko omejeni, uporabljata (splošnoslovenske) lekseme, ki jih lahko pripišemo nadnarečni jezikovni plasti, kakor se je izoblikovala ob njunem stiku z govorcami drugih slovenskih jezikovnih različic.

**2.3 K zapisu.** Zapis govornih besedil se zgleduje po vzorcu, ki je bil oblikovan za zapis narečnih besedil v Ovčji vasi (Ov 129–165), ta pa je oprt na tisti del dialektološkega zapisovalskega izročila, ki poskuša čim natančneje dokumentirati potek govornega dogodka (Weiss 1990: 181; Kenda-Jež 2002: 166–167, pozneje 2011b: 80–82). Za zapis govora informantov je uporabljena slovenska narečna fonetična transkripcija (t. i. Logarjeva transkripcija, Kenda-Jež 2011a: 27). Ker je posebna pozornost namenjena morebitnim fonetičnim variantam, zapis posameznih glasov in prozodičnih lastnosti ni povsem fonologiziran. Govor izpraševalcev je poknjizen – tako kot v zapisih iz Ovčje vasi –, vendar je tu zaradi večje osredotočenosti na sam potek konverzacije in vprašanje medsebojne razumljivosti zapisan v celoti in ni prirejen ali poenostavljen. Prav tako so poknjizeni vsi italijanski odlomki v besedilu. Kadar je ob kodnem preklopu v italijanščino fonetični vpliv primarnega jezikovnega koda izrazit (ton samoglasnikov, odprava hiata, pridihnjeni *b*, *d*, *g* ipd.), je poknjizeni obliki leksema v oglatem oklepaju dodan še fonetični zapis.

Ločila zaznamujejo tonski potek in način segmentiranja povedi:

{ }	kadencia (in morebitni premor)
{ }	polkadencia (in morebitni premor)
{.}, {..}, {...}	(nestično) premor za nevisoko padajočo polkadenco, nedokončano pol-, proti- ali navadno kadenco ali nenadno prekinitvijo intonacijskega vzorca; število pik izraža relativno razmerje med različnimi dolžinami premora
{!}	vzklična intonacija
{?}	konec vprašalne povedi

Od nejezikovnih glasovnih prvin so bili upoštevani {smeh}, zvoki obotavljanja (polglasniški *ə/əː*, tleski) in glasovni refleksi {kašelj}. Kadar gre za opis prvine, je ta skupaj s

<sup>9</sup> Tudi mati Martina Tributscha, informanta pri jezikovnogeografskem popisu slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (ILFZ), ki sta ga leta 1989 opravili Vera Dolhar in Lilliana Spinozzi-Monai, je bila iz Podkorena.



pripombami o konsituaciji zapisan v zavutih oklepajih. Pokončnica {} zaznamuje začetek odlomka, na katerega se nanaša pojasnilo v zavutih oklepajih in omogoča linearno zapisovanje prekrivnih pojavov. Dva vprašaja v zavitem oklepaju {??} opozarjata na negotov zapis. Izpust katere koli besedilne prvine je zaznamovan z [...].

Znotrajjezikovni prevod v knjižno slovenščino ohranja značilnosti govornega jezika. Prevod odlomkov v italijanščini je natisnjen ležeče. Nепреvedeni so zaradi svoje citatnosti v narečnem besedilu ostali nekateri diskurzivni označevalci (*ecco*), poknjženo narečno besedje pa je ohranjeno tam, kjer je to potrebno iz vsebinskih razlogov (večinoma gre za metajezikovna pojasnila).

## 2.1 Pogovor z Mario Willenpart

MW = Maria (Mici) Willenpart, 1920–2014, Lipalja vas [14],<sup>10</sup> pri Češču [pəʁ Čè:šči]. Pogovor so 13. junija 2005 posneli Robert Grošelj (R), Matej Šekli (M) in Andrejka Žejn (A). Posnetek traja uro in deset minut. Prvi prepis glavnine slovenskega besedila je naredila Vera Smole (Kanalska dolina, Raziskovalni tabor SKS Planika, junij 2007), transkripcijo sta pregledala in dopolnila Karmen Kenda-Jež (Kanalska dolina, Raziskovalni tabor SKS Planika, julij 2014; 2015–2016) in Robert Grošelj (besedilo v italijanščini, 2016), ki sta poskrbela tudi za prevod v slovenski knjižni jezik.

'Ma, je škó:ða, zatù: kə tù: je b'la  
ana šprá:xa m pa 'zej<sup>11</sup> ... 'zej nej<sup>12</sup>  
'več

Ma, je škoda, zato, ker je bil to en  
jezik, zdaj pa ... zdaj ni več

R Pa se niste navadila še na [pralni] stroj?

M Na mašino ...

R Na mašino?

MW začé:tka kə je prì:šla 'še, pa 'zej 'nəč  
več ..

MW Na začetku, ko smo jo dobili, še, zdaj  
pa nič več ...

R Zdaj ne več?

MW à:a, prì:ðəš stè:r<sup>13</sup> člò:wək<sup>14</sup> ..

MW Ah, človek se postara ...

R Ja, ja ...

<sup>10</sup> V oglatem oklepaju so navedene stare vaše številke.

<sup>11</sup> *zdaj*, redkeje *z'dej*, **Ov** FO 95 'zej, **U** Oman 2011 *zěj*; Pronk 2009 *stěj(le)*, Neweklowsky 2013 *stěj, stí, stějlə*.

<sup>12</sup> Oblika za 'ni' je v gradivu enkratnica. Morda zarek na podlagi glasovnega ujemanja *zej* – *nej*?

<sup>13</sup> *priti star* 'postarati se', prim. furl. *vigní vieli* in it. *divenire vecchio* ter besedne zveze s *priti* v slovarju ukovškega govora – **U** Oman 2011 *príte (bagót)* 'arricchirsi', *príte bljád* 'sbiancare', *príte naúmən* 'incretinare' idr., **Ov** 150 *priti velik* 'zrasti'; Steenwijk 1992 *ni so paršlá bôgi* 'they became poor'. O tem v obravnavi pomenskih kalkov Skubic 1997: 117, Grošelj 2016: 94, op. 12.

<sup>14</sup> Razširjena raba splošnega osebka *človek* je značilna za jezikovni razvoj v stiku z nemščino, za Koroško (Dob / Aich pri Pliberku) prim. zgled 367c v Bayer 2006: 270: *tedaj si človek koliko star bil, sednes, osnest liet*. V besedi *člò:wək* nepričakovano nastopa *w* namesto *v/b* pred izvorno sprednjim samoglasnikom, v gradivu še različica *čwò:k* (iz govorov s švapanjem?), prim. **Ov** FO

- MW** mà:ta vì: tù:đ ká:čo<sup>15</sup> má:ter, al 'ne? ...
- R** *Ja, ja, | imam, imam ...*
- MW** {hkrati z R} 'đe? . pól:le,<sup>16</sup> pól:le, pól:le  
pə ə: {zarek, neartikulirano} pəbè:jte mi,  
ká:k je má:ma . wá:ša?
- R** *Ne, naša mama mi je kar rekla: Si boš pa  
tudi kaj sam opral ...*
- MW** {smeh} [0.30]<sup>17</sup> vì:tte, {smeh} da 'jes  
tù:đ 'kej vé:n!
- R** *Ja ...*
- MW** {smeh} è: já: ..
- R** ... *smo* ...
- MW** ste sré:čni ...
- R** *Tako je ... tako je ...*
- MW** 'e já: ..
- R** *Veste, kaj nam povejte, mene grozno  
zanima ... əə vaš brat Poldi ...*
- MW** já:
- R** ... *je rekel, da jih v tej vasi samo še malo  
zna slovensko ...*
- MW** já: já:ja ..
- R** *Koliko pa?*
- MW** à:, sme jx 'kuj<sup>18</sup> mì:knu 'več<sup>19</sup> ...
- R** [1.00] *Ja? .. Vi še z brati se slovensko  
pogovarjate?*
- MW** já: já: já:, 'še še, šè: .. mó:je šči: tù: **MW** *Ja, ja, ja, ja, še, še, še ... moja hči tudi*
- MW** *Saj imate tudi vi mater, ali ne?*
- MW** *Ja? Potem, potem, potem pa {zarek,  
neartikulirano}, povejte mi, kako je vaša  
mama?*
- MW** {smeh} *Vidite {smeh}, da tudi jaz kaj  
vem!*
- MW** {smeh} *Oh, ja ...*
- MW** ... *imate srečo ...*
- MW** *Oh, ja ..*
- MW** *Ja.*
- MW** *Ja, ja ja ...*
- MW** *A, zdaj nas je zelo malo ...*

95 čwó:ɓək, U Logar 1967 čóɓək, Oman 2011 čóɓək; Pronk 2009 čwəbak, Neweklowsky 2013 čúəɓək, Thesaurus 1987 človek.

<sup>15</sup> *káko*, posplošitev palatalizirane osnove.

<sup>16</sup> *pole* = potle 'potlej, potem', allegro oblika 'po, diastratično LW *potè:m*, prim. **Ov** 131–165 *pó:tle*, 'potle, U Oman 2011 *póle*; Pronk 2009 *púəšle/púəše*, Neweklowsky 2013 *pəšlə/púəšlə/púəšlə* = posle.

<sup>17</sup> V fonetično transkribiranem zapisu so s številko v oglatih oklepajih označeni polminutni odseki pogovora.

<sup>18</sup> *koj* 'samo', **Ov** 138 'ki, U Oman 2011 samo v zvezah *ki ən máu* 'solo un po', *ki káka* *ɓərt* 'raramente', *ki na ən ɓərt* 'improvvisamente'; Neweklowsky 2013 *kí/ki*, Steenwijk 1992 *kój* (*mákoj*), Thesaurus 2007 *koj* part., Gutschmann 1999 *koi*.

<sup>19</sup> *smo jih koj mikno več* 'samo še bolj malo nas je'. Kot je bilo že ugotovljeno (**Ov** FO 103), v ziljskih govorih Kanalske doline ob glavnih števniki, ki se končujejo na 5–99 ali s čistimi stoticami ali tisočicami, šteti predmet bodisi ni v rodilniku množine kot v knjižnem jeziku (Toporišič 2000: 333) bodisi se skladijsko podvoji (*smo pet / smo pet jih*). Enak skladijski vzorec velja tudi za nedoločne števnike (Toporišič 2000: 331) in glavni števniki *štiri*. Prim. še GG 'tan sa b'le tù: bli:k n'i:ɥ 'tam je tudi bilo veliko njiv'. Po Skubicu (1997: 80–81) je vpliv romanske skladnje na konstrukcije z omenjenimi glavnimi števniki v zahodnih slovenskih govorih izpričan le izjemoma. Govor Brda / Egg oz. Potoč / Potschach oblike z rodilnikom množine ohranja (Pronk 2009: 96).

šə žəburí:<sup>20</sup> má:l slovə:nsku, pa 'več  
nə:mšku 'kakə<sup>21</sup> slavə:nsku ... ə:: . ađ  
Pò:ldija .. si:n ...

R Ja ...

MW si:n ..

R Ja.

MW je 'boʊ u Ú:kwaɪ u... učít t se  
slavə:nsku .

R Aha.

MW jà: . tà:n sa b'le šù:le slavə:nške, sa .  
mè:l jəx.

R Pa se je kaj navadil?

MW jà: [1.30] jà:, še 'takle fà:jn pavə: ŋ . jà:  
jà: . kà:j le tù: je škò:da, tù: bi ó:n 'moʊ<sup>22</sup>  
jí:t spè:t naprè:j! ... jà: .

R Samo ja ... ni volje ...

MW jà: .

R ... | druga ...

MW {hkrati z R} 'ma 'zej\_(j)e še | fà:jn,  
'zej\_(j) še fà:jn ... pe . sma šlí:šəl pe  
'televizjò:ni, 'ki ʊ Jugoslavia e insomma  
əə .. i... ə::m ... 'kak sa rə:kli, jà:, 'zej  
'kak se je klí:če . Austria [à:ʊstrija],  
Jugoslavia [jugozlà:vija], Italia [ità:lja]  
... *che fanno tu*[2.00]*to un cosa, no?*

R Mhm, so vse skupaj zdaj ... | ja ...

MW {hkrati z R} jà:, 'zej sa f'li skú:pej, jà:  
.. je d'ra<sup>23</sup> p'rou .. kà:j sma mì: skú:sli, kə  
je 'boʊ 'žou...<sup>24</sup> 'kak se prà:vi ... ə:: ...  
*quando era la guerra ...*

še govori malo slovensko, pa več nemško  
kakor slovensko ... Poldijev ... sin ...

MW sin ...

MW se je šel v Ukve učít slovensko ...

MW Ja ... tam so bile slovenske šole, so ...  
jih imeli.

MW Ja, ja, še kar dobro pove in ... ja, ja  
... samo to je škoda, to bi moral iti spet  
naprej! ... Ja ...

MW Ja ...

MW Ma, zdaj je še v redu, zdaj je še v redu  
... pa ... smo slišali po televiziji, da v *Ju-*  
*goslaviji in skratka ...* kako so rekli, ja,  
zdaj kako se pravi ... *Avstrija, Jugosla-*  
*vija, Italija ... da so vse skupaj ena stvar,*  
*ne?*

MW Ja, zdaj so vsi skupaj, ja ... je zelo  
prav ... kaj smo mi preživeli, ko je bil  
*žol...*, kako se pravi ... *ko je bila vojna ...*

<sup>20</sup> *žobori* 'govori', značilna ziljska beseda, prim. **Ov** FO 103 *žabaró*: 3mn, 149 *žù:bare* Tmn 'govore', **U** Logar 1967 *žabaríte* [žəbəríte], Oman 2011 *žabaríte*; Pronk 2009: *žəbríti*, Neweklowsky 2013: 84 *žəfarítə*, LISVK 1980 *žebriti*, Pleteršnik *žoboráti* 'klepetati, kramljati, čaketi'; za zemljepisno razširjenost prim. karto 9 Govoriti – sprečen v LISVK 1980: priloga.

<sup>21</sup> *kakor*; končni -r/-r v hitrem govoru, zlasti v govoru informatke pogosto odpade, tako kot v okoliških nemških govori (in širše). Takšno stanje potrjujejo tudi starejši zapisi za ASLEF, prim. npr. ASLEF 679 [sln.] *čébe* – [nem.] *májkäfe* 'majski hrošč'.

<sup>22</sup> *mogel*, **U** Logar 1967 *mòy*; prim. Pronk 2009 *mûəre*, m del -l *mûəgu*, Neweklowsky 2013 *mûəə*, m del -l *mûa/mûə/mûəw*.

<sup>23</sup> *dro* 'zelo', prim. **Ov** 141 *d'ra*; Thesaurus 1992 *dober, dobro*.

<sup>24</sup> Neizgovorjeno *žold* 'vojna', LISVK 1980 *žolt*. Prim. **Lv** ILFZ 54 'vojna' *wójjska*, **Ov** 140 *kriəx*, **U** Oman 2011 *krjəg/ge*, **Ž** *žəwt* (Gusmani – Venosi 1981: 18); Pronk 2009 *kriəg*, Neweklowsky 2013 *kriəg*; iz stvnem. *krēg* (prim. Striedter-Temps 1963: 158; Bezljaj 1982; Snoj 2016). Leksikalna karta K054 *vojna – krieg* za slovenska koroška narečja v Avstriji (Žejn 2014: 227, 230) potrjuje soobstoj vseh treh leksemov (ob prevladujočem *kreg*) na območju ziljskega narečja.

- R** *Ko je bila voljna ...*  
**M** {hkrati z R} *Vojska ...*  
**R** ... *vojska ...*  
**MW** sma b'li bõ:šci,<sup>25</sup> vé:te<sup>26</sup> ... **MW** Smo bili reveži, veste ...
- R** *Verjamem ...*  
**MW** já:  
**R** *Ma, əə, veste kaj, kaj tistikrat, ko je bila vojna ...*  
**MW** já: **MW** Ja.
- R** .. *je bila vas še zmeraj, so bili veliko Slovencev? Se je slo|vensko govorilo?*  
**MW** {hkrati z R} já:;,| ti:sta 'bert<sup>27</sup> sa b'li še φ'si [2.30] tù:ka<sup>28</sup> .. **MW** Ja, takrat so bili še vsi tukaj ...
- R** {hkrati z MW} *Aja?*  
**MW** pó:le, k je pri:š<sup>29</sup> ti:s Xí:tle\*, 'ne **MW** Potem, ko je prišel tisti Hitler, ne ...
- R** *Ja ...*  
**MW** pó:le sa ré:kli optirət<sup>30</sup> ... **MW** potem so rekli optirati ...
- A** *Mhm ...*  
**MW** {odkašljevanje?} 'tis . sa φ'si 'təti {nerazumljivo} s'pet .. z Nẹ:mci s .. *co... coll'Austria volevano andare, no?* **MW** {odkašljevanje?} to ... so vsi tisti {nerazumljivo} spet z Nemci ... z Avstrijo so hoteli iti, ne?
- R** *Aha ...*  
**MW** *e hanno pensato ... fare l'opzione, ri... rimarremo ancora tutti qui, invece . stato tutto distrutto di nuovo, ecco.* **MW** *In so mislili ... optirati, vsi bomo še o... ostali tu, pa ... je bilo vse spet uničeno, ecco.*
- R** *A so vsi potlej šli | stran?*  
**MW** {hkrati z R} 'e:: blí:ku, blí:k jəx š'lu:, **MW** E, veliko, veliko jih je šlo, ja, veliko.

<sup>25</sup> *božci* 'reveži', prim. Pronk 2009 *bûžəc*, Neweklowsky 2013 *bûžšca* ž '(die) Arme, Bedauernswerte', Steenwijk 1992 *bûžac* 'poor fellow', prid. *boren*, gl. op. 69.

<sup>26</sup> Atematski glagoli imajo v govorih Kanalske doline v 2mn/23dv končnico *-te/-ta*. Glede rabe končnic *-ste/-sta*, ki v Kanalski dolini nastopata samo v govoru Lipalje vasi, prim. op. 77.

<sup>27</sup> *tisto bart* 'tistikrat', prim. **Ov** 133 *tì:sta 'bart*, **U** Oman 2011 (114) *Ert (tista ...)*, **Ž** *bart* (Gusmani – Venosi 1981: 18); Pronk 2009 *bärt* ž, Neweklowsky 2013 *βärt* ž, Thesaurus 1982 *bart* ž/m, Gutschmann 1999 *bart*.

<sup>28</sup> *tuka* 'tukaj', **Ov** *tù:ka*, **U** Logar 1967 *túka*, Oman 2011 *túka*; Pronk 2009 *təx, təle, tlè*, Neweklowsky 2013 *təwltəwla*.

<sup>29</sup> *prišel*, variantna oblika deležnika m 3ed z obrušenim *-l*.

<sup>30</sup> *optirati*: 10. januarja 1940 se je avtohtono nemško in slovensko prebivalstvo Kanalske doline na podlagi sporazuma med Hitlerjem in Mussolinijem iz leta 1939 odločalo med pripadnostjo Italiji ali Nemčiji (prim. Grafenauer 1946; Steinicke 1984: 38–50; Gariup 2000). Opredeleite za nemško narodnost je pomenila izselitev na ozemlje takratne Nemčije (tretjega rajha). Po podatkih Maria Gariupa (1992: 56) je tega leta trinajst družin iz Lipalje vasi prodalo svojo zemljo ustanovi Ente Nazionale per le Tre Venezie – ta jo je potem prodajala naprej izključno Italijanom – in se izselilo na Koroško, tako da je v vasi ostalo štirideset slovenskih hiš. Po drugi svetovni vojni je bila v lasti Slovencev le še tretjina vaških posesti.

- l'jo blí:ku, jà: [3.00] {nerazumljivo} sma  
b'lɛ še u'sɛ 'tɔ ...
- R** Ja?
- MW** | ɛ: 'ja {višji register}
- R** In potlej, ko so bile te hiše prazne .. so pa  
prišli .. əə ..
- MW** jà:
- R** ... Furlani ..
- MW** Furlá:ni
- R** Furlani ..
- MW** jà: jà: ...
- R** Vaš brat je tudi rekel, da v Tablju,<sup>31</sup> ne ...
- MW** jà:
- R** ... v Tablju pa niso govorili | slovensko.
- MW** {hkrati z R} nè: nè: nè: . nè: . tù: je blù:  
. ná:ša vè:s ...
- R** Ja.
- MW** pó:le je b'lu Û:kve, .
- R** Ja.
- MW** pó:le sa b'li Žá:bŋci,<sup>32</sup>
- R** Aha ...
- MW** ə: ə: Təɾbì:š je 'tu [3.30] šə šə b'wo, je  
še dó:s\_slavé:n'u,<sup>33</sup> za'to ku ən mò:j ... ə  
at Pò:li, 'ne, ađ Pò:liju bə... ə: sì:n ..
- R** Mhm ...
- MW** sà:j ste ga ví:đli .. ó:n dɛ:wa<sup>34</sup> u  
fá:bəɾči,<sup>35</sup> čìə<sup>36</sup> žə ə: dɛ:waja Slavé:nci  
tù:đi, ó:n še blí:ku znà: slavé:n'u ..  
za'ko,<sup>37</sup> kíə<sup>38</sup> je á:l je 'kej al pakli:čeja
- Ja, {nerazumljivo} smo bili še vsi tu ...
- MW** E, ja, {višji register}
- MW** Ja.
- MW** Furlani.
- MW** Ja, ja ...
- MW** Ja.
- MW** Ne, ne, ne ... ne ... to je bilo ... naša  
vas ...
- MW** potem so bile Ukve ...
- MW** potem so bile Žabnice,
- MW** Trbiž je tudi še še bil, je še dosti slo-  
vensko, zato ker en moj ... Poldijev, ne,  
Poldijev br... sin ...
- MW** Saj ste ga videli ... on dela v tovarni,  
kjer že delajo Slovenci tudi, on še veliko  
zna slovensko ... zakaj nekateri, če je kaj,  
tudi pokličejo {nerazumljivo} Poldija, da

<sup>31</sup> Tablja, it. Pontebba, nem. Pontafel, furl. Pontèbe.

<sup>32</sup> Oblika m mn se v besedilu pojavi samo enkrat.

<sup>33</sup> Prislav slovenje, kor. 'slovensko' (SSKJ), se v besedilu ves čas izmenjuje s prislovom *slovensko*, znanim iz nadnarečne jezikovne plasti, tudi pod vplivom sogovorcev; prim. Pronk 2009 *səbɛnšči* (prid.): Neweklowsky 2013 *swaβɛnə* (prid.), Gutschmann 1999 *slovenji* in *slovenski* (prid.).

<sup>34</sup> *dela*. Oblike s švapanjem so v govoru informantov redke, pri MW se pojavljajo predvsem v oblikah glagola *delati*.

<sup>35</sup> *fabriki* 'tovarni', prim. **Ov** 147 *u fá:brɛçɛ*, **U** Oman 2011 *fabrik/fábriče* (?); Thesaurus 1992 *fabrika*; it. *fabbrica*.

<sup>36</sup> *kjer*, tudi *čìəɾ*, prim. **Ov** *čìəɾ*; Pronk 2009 *čìr(i)* 'where(ever)', Thesaurus 2009 *kjer*.

<sup>37</sup> *zaka* = zakaj 'kajti', navadno *zakó:*, prim. **U** Oman 2011 *zakò* 'perchè?'; Pronk 2009 *zakój* 'why?', Neweklowsky 2013 *zakój*, Steenwijk 1992 *zakój/zakó*.

<sup>38</sup> *kateri*, prim. **Ov** FO 101 *čìəɾ* Ied, **U** Logar *čérɛ*; Pronk 2009 *čjàrega* m RTed, Neweklowsky 2013 *čérə* Ied, Steenwijk 1992 *kiri*, Thesaurus 2007 *kateri*.

- {nerazumljivo} Pò:ldija, da *Dolmetscher* *tolmač*, kako se pravi, da pove ...  
 [dò:lmé:čər],<sup>39</sup> 'kak se prà:vi, da pa|bè: .
- A** {hkrati z MW} *Mhm ...*
- R** {hkrati z MW} *Aha, ja, ja ..*
- MW** {smeh}
- R** *Ja, ja ..*
- MW** *jà: ja ... tà:n se đé:wa 'še, na Tə̀r̀bí:žu, MW* *Ja, ja ... tam se dela še, na Trbižu, Fu-*  
 [4.00] *ə: Fusine*<sup>40</sup> [fuzi:ne], 'ne ... šə . *sine, ne ... še veliko Slovencev dela tam.*  
 blí:k đé:waja Slavè:ncu še tá:ma.<sup>41</sup>
- R** *Ja, tudi to ...*
- MW** *jà: ... MW* *Ja ...*
- R** *... to so ... to pravijo, ja.*
- MW** *jà: MW* *Ja.*
- R** *No, in potlej nam je vaš brat še pravil, da ko ste bili majhni ...*
- MW** *jà: ... MW* *Ja ...*
- R** *... ste imeli tukaj | živino na planinah in kaj ste vse delali.*
- MW** {hkrati z R} *jà: ja {smeh} | tò:t cà:jti sa MW* *Ja, ja {smeh}, ti časi so že {smeh}, so*  
*žè: {smeh}, so že zá:đi*<sup>42</sup> *... že minili ...*
- R** *Pa se spomnite kdaj na ...?*
- MW** *è:he?e, jà:, se spù:nma, jà: {smeh} MW* *Ja, se spomnimo, ja. {smeh}*
- R** *Pa vam je bilo fajn?*
- MW** {mrmranje}
- R** *Tako lepi spomini?*
- MW** [4.30] *ma 'zej nči:*<sup>43</sup> *'več . je ø'se že MW* *Ma, zdaj ni nič več ... je vse že poza-*  
*pazá:bl'anu ... bljeno ...*
- R** *Kdaj ste pa tako vi zadnjič hodila po teh hribih?*
- MW** *è::, tù: 'zej pa že đé:sat lèt: . MW* *E, to je pa zdaj že deset let.*
- R** *Ja?*
- MW** *jà: jà: .. 'či več . b'lu ... MW* *Ja, ja ... nič več ... ni bilo ...*
- R** *Pa je ə ə čakajte, kje je pravil, da ste imeli .. da ə ə štalo pa bajto?*

<sup>39</sup> Nem. *Dolmetscher* 'tolmač', prim. U Oman 2011 *tôlmečər/rje*.

<sup>40</sup> It. *Fusine* in Val Romana, sln. Bela peč, nem. *Weißenfels*, furl. *Fusinis*. Na drugem mestu: *đé:la ta gó:r u báj:snfè:ls* (po Šumi – Venosi (1995: 10) naj bi se narečna krajevna oblika glasila *Vajsnfelž*). V gradivu je izpričana tudi nadnarečna oblika *bé:la pè:č*, vendar je bila izgovorjena ob spodbudi izpraševalke.

<sup>41</sup> *tamo* 'tam', obliko uporabljata LW in MW, GG samo '*tan*', prim. Ov '*tam*', U Logar 1967 *təm*, Oman 2011 *təm*; Pronk 2009 *tàn*, Neweklowsky 2013 *tàn, tən*.

<sup>42</sup> *biti zadaj* 'miniti'.

<sup>43</sup> < *nič ni*, tudi '*či*', okrepljeno zanikanje z *nič* (Ramovš 1935: 6; Toporišič 2000: 500), splošnokoroško, prim. Ov FO 104 *nči:*; Pronk 2009 *nčiə*, Neweklowsky 2013 *či* (*bitə*), Thesaurus 1982 *nič ne biti* (gleslo *biti I*).

**MW** ... ŷ Bli:či rà:uni.<sup>44</sup>

**R** Ja ... |ja ...

**MW** {hkrati z R, smeh}

**R** Pa ste vi ... *potlej ko ste hodila, ste se ustavila* [5.00] kaj, kakšno je pa bilo tistikrat, ko ste nazadnjič bili?

**MW** ká:ku 'kadə?

**R** Ko je bila bajta že podrtá ...

**MW** já: ... já: .. 'ja ...

**R** Ja?

**MW** já: ..

**R** Zapuščeno ..

**MW** ... z'dej nči: 'več ...

**R** Nič več ...

**MW** à:, 'kak je b'lu nabè:rt<sup>45</sup> lè:pu!

**R** Ja ...

**MW** z'dej ni: več . ni: 'več, 'ne ...

**R** Škoda!

**MW** hê: .. ŋ'čē<sup>46</sup> pamà:!<sup>47</sup> pò:le že l'ədi: ni: 'več! | ni: več l'ədi: {zvišan register} mi: sma, kiə sma mi: bliə, sma [5.30] b'li pè:t jəx<sup>48</sup> ..

**R** Ja ...

**MW** z'dej jè:s mà:m 'kuj é:na ... Stà:ni, k je brà:t ad Pò:ldija ... ni: paró:čən, ni:ma bè:dniga ... Dò:lfi je tù: že pri:de stè:r

**MW** V Veliki ravni.

**MW** Kako kdaj?

**MW** Ja ... ja ... ja ...

**MW** Ja ...

**MW** ... Zdaj ni nič več ...

**MW** Ah, kako je bilo včasih lepo!

**MW** Zdaj ni več ... ni več, ne ...

**MW** Ah ... nič ne pomaga! Potem že ljudi ni več, ni več ljudi! {zvišan register} Mi smo, tam, kjer smo mi bili, nas je bilo pet ...

**MW** Zdaj jaz imam samo eno ... Stani, ki je Poldijev brat ... ni poročen, nima nikogar ... Dolfi je tudi že starejši ... nima

<sup>44</sup> Po pripovedovanju GG in LW so bili na Veliki ravni senožeti in gozdovi, prim. GG *frá:ta je b'la sənəžət, sé:dla j b'la sənəžət, pa vli:ka rá:una tù:di sənəžət, tù: sa b'le ø'se sənəžət*; LW *gré:ma ŷ bli:ka rá:una sé:kat*, LW Med tudi u bli:ka rá:une, diastratično GG *veli:ka rá:una*, LW *beli:ka rá:una*. Na vsaki senožeti sta bili postavljeni bajta 'koča' in šupa 'senik': LW *ø:sà:ka senəžət je mé:la sò:ja bà:jta ŋ pa sò:ja* {poudarjeno} *šù:pa*. Pri Tonču, kjer se je rodila informantka, so imeli senožeti in gozd samo v Veliki Ravni (LW). Lipalja vas je imela skupno planino za krave na Planini (*planí:na*, U Logar 1967 *dīəpuska pwanína*), za junice v Brdu (*bárda* Ied), tretjo planino (Jelovec = *jé:luc*) so dajali v zakup (GG na 'poxt, prim. WBÖ Pacht I, Pakt, Pákt 'zakupnina', 'zakupna pogodba' ipd., jbv. *poxt*).

<sup>45</sup> *enobart* 'nekoč', O v 136 *ŋ'mart*, U Oman 2011 na *Brt* (202 = volta (*una*)); Pronk 2009 *nə bərt*, Neweklowsky 2013 *ambərt, naβərt, naβərt*, Thesaurus 1992 *enbart*.

<sup>46</sup> < nič ne, prim. op. 43, O v 135 *ŋčē*; Pronk 2009 *nčə*, Neweklowsky 2013 *čə, čə (nčč)*.

<sup>47</sup> *pomaga*, U Oman 2011 *památe*, 3ed *pamà*; Pronk 2009 *pəmāti*, 3ed *pəmā*, Neweklowsky 2013 *pamātə*.

<sup>48</sup> *smo bili pet jih* 'nas je bilo pet'.

- .. nì:ma bè:đniga ... poi:ščte é:na . e.na  
 dě:čla<sup>49</sup> ... na pù:nca<sup>50</sup> bəl<sup>51</sup> 'kak sa prà:bi .  
**R** *Ja.*  
**MW** *cercategli una morosa al Dolfi* {smeh}  
**M** *Kje pa živi Dolfi?*  
**MW** [6.00] s Pò:ldijen {daljši premor}  
**M** *A ...*  
**R** *Ja, ja ...*  
**MW** *sà:j ste ga ví:dli tá:ma, ste ga mù:erli*  
*ví:det .. u xí:ši.*  
**R** *Videli smo Poldija, Dolfija ni bilo.*  
**MW** *à:, nì: b'lu .*  
**R** *Ne, ni bilo ...*  
**MW** *à:, ŋčì: šu, ni 'šu nó:tər takù:, ŋčì: mu*  
*pó:ta<sup>52</sup> nó:tə .*  
**R** *.. ni bil, ni bil ...*  
**MW** *jà:, jà:, Dò:lfi žví: z ó:čŋ,<sup>53</sup> .*  
**R** *Aha.*  
**MW** *jà: ...*  
**M** *A to je sin od ...*  
**R** *Aja, | sin, sin, jaz sem se zmotil, sem*  
*mislil ...*  
**MW** {hkrati z R, višji register} *sì:n, jà:,*  
*sì:n, sì:n, sì:n, sì:n, sì:n, sì:n, jà: ...*  
**R** *... še vaš [6.30] . ta drugi brat, ne ...*  
**MW** *jà:, jà: .. 'e:jà:, 'je takù:. je zá:lasnu na*  
*svè:ti per nà:s 'to. mì: sma b'li bù:šci ...*  
**R** *Samo .. povejte .*  
**MW** *prima, sotto l'Austria ...*  
**R** *Ja.*  
**MW** *dopo sotto l'Ital[7.00]ia .. dopo quando*  
*erano queste guerre, dopo di nuovo sotto*  
*la Germania .. e adesso siamo di nuovo*  
*sotto l'Italia ... questi sono poveri, che*  
*vivono sul confine [kom'fine], dove vivete*
- nikogar ... Poiščite kako dekile ... kakšno  
*puncò* ali kako se pravi ...  
**MW** *... poiščite Dolfiju kakšno dekile* {smeh}  
**MW** S Poldijem. {daljši premor}  
**MW** Saj ste ga videli tam, ste ga morali vi-  
 deti ... v hiši.  
**MW** A, ga ni bilo ...  
**MW** A, ni šel, ni prišel tako, ni imel oprav-  
 kov notri ...  
**MW** Ja, ja, Dolfi živi z očetom ...  
**MW** Ja ...  
**MW** {višji register} Sin, ja, sin, sin, sin, sin,  
 sin, sin, ja ...  
**MW** Ja, ja ... eh, ja, je tako. Je žalostno na  
 svetu tu pri nas. Mi smo bili reveži ...  
**MW** Najprej pod Avstrijo ...  
**MW** ... *potem pod Italijo ... potem ko so*  
*bile te vojne, potem spet pod Nemčijo ...*  
*In zdaj smo spet pod Italijo ... Tisti, ki ži-*  
*vijo ob meji, so reveži. Kje živite vi, ne*  
*daleč od meje v ... Gorici?*

<sup>49</sup> *dečla* 'dekile', prim. **Ov** FO 94 *dě:čwa*, **U** Logar 1967 *děčwà*, Oman 2011 *děčua/děčle*; Pronk 2009 *děčwa*, Neweklowsky 2013 *děčwa*, Thesaurus 1987 *dečla*.

<sup>50</sup> Diastratična sopomenka.

<sup>51</sup> *boli* 'ali', prim. **Ov** 133 *bər*; Neweklowsky 2013 *βəl, βəl, βl*, Thesaurus 1982 *boli* conj a) disjunktiv 'ali/oder'.

<sup>52</sup> (*nič*) *ne imeti pota* 'ne imeti opravkov'.

<sup>53</sup> Ied *ó:ča, ó:č* (MW), Red *ó:ču* (LW), tudi Ded *očē:tu* (MW), **Ov** *ó:ča*, **U** Logar 1967 *očà*, Oman 2011 *óča*; Pronk 2009 *wəča*, Neweklowsky 2013 *úəča*. Različica *ó:č*, ki je bila doslej izpričana samo v govoru Mirnika, je lahko dodatna potrditev za obstoj oblike \**ot'b* (Furlan 2016: 25–26).



*voi, non tanto lontano dal confine in ai..*

Gorizia [gori:cja]

**R** *Ne, jaz živim pri Postojni.*

**MW** kó:<sup>54</sup> j tù:, na zastó:ppŋ?

**MW** Kaj je to, ne razumem?

**R** *Pos... ə tam je, glih Poldi mi je pravil,  
da je tam služil vojsko ...*

**MW** à: [7.30] jà: ja ja jà: ja ja ... jà: jo

**MW** A, ja, ja, ja, ja, ja, ja ... ja, jo.

**R** *Ker drugače sem tukaj prvič in sem videl  
... je lepa ta Kanalska dolina ...*

**MW** prò:sp?

**MW** Prosim?

**R** *Je lepa ta dolina.*

**MW** jà:, jè: je, jà: . jà:, ma 'zej ni: 'več 'tak  
lé:pa, ká:k je b'la nabè:rt!

**MW** Ja, je je, ja ... ja, ampak zdaj ni več  
tako lepa, kot je bila včasih!

**R** *A je bila lepša?*

**MW** è:ʔe ... ða se bì:te, ká:k . žè je že  
gó:šča<sup>55</sup> kù:nəŋkù:,<sup>56</sup> pù:l'ja {??} tù: ni  
b'lu .. prè:đ je b'lu u'sa lé:p pačé:jənu,  
tò: sma . s... [8.00] 'kak se prà:u . sma  
sé:kli<sup>57</sup> . trá:wo, sma mè:l žbí:na .. 'zej ni:  
več ... à:, tá:n ste vi:?

**MW** Eh ... saj vidite, kako ... je že gozd  
okrog in okrog, polja {??} ... To ni bilo  
... prej je bilo vse lepo očiščeno, to smo  
... kako se pravi ... smo kosili ... travo,  
smo imeli živino ... zdaj ni več ... A, tam  
ste vi?

**R** *Ja ...*

**MW** |à:::: {zvišan register} . *allora neanche  
tanto lontano dal confine* [komfj:ne]

**MW** A {zvišan register} ... *torej niti ne  
tako daleč od meje.*

<sup>54</sup> kó:/kó: 'kaj', U Logar 1967 kó; Pronk 2009 kój, Neweklowsky 2013 kój/ka, Steenwijk 1992 kój/kó, prim. Thesaurus 2007 kaj.

<sup>55</sup> gošča 'gozd' (glede na sobesedilo bi lahko predpostavljali tudi pomen 'goščava', vendar informantka pozneje to misel v italijanščini izrazi kot *si stringe il bosco* (str. 37), Lv GG gó:šča, Kranzmayer kart. goštsa, gōšfá, Kranzmayer 1945–: 73 gótsa, ILFZ 022 gó:šča, vse 'gozd' : U gošča 'bassa boscaglia'. Pomen 'gozd' je bil za Kanalsko dolino doslej dokumentiran samo v Lipalji vasi; v gradivu še bošk (Lv Kranzmayer kart.: wafk, ASLEF 3605 vošk, Ov FO 96 'bašk, U Logar 1967 bššk, Oman 2011 bššk, Ž bašk (Gusmani – Venosi 1981: 19), Škofic – Klinar 2015 bššk, Neweklowsky 2013 bššk) in gozd (LW gó:zd, yú:st, GG Med u gò:zdu/gò:zdi, Pronk 2009 gwəzd, Steenwijk 1992 góst). Leksem v jezikovnogeografskem gradivu Popisa slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (K022 gozd – wald, Žejn 2014: 59) sicer ni izpričan, je pa zabeležen v njegovem slovarskem delu (Thesaurus 1994) s pomenoma 'Wald' in 'Dickicht'. Na karti 'gozd', ki jo je na podlagi gradiva za Slovenski lingvistični atlas izdelala Francka Benedik (1990: 215–217), se leksem gošča pojavlja v točkah T047–T048 (mežiško narečje), T051–T052 (severnopohorsko-remšniško n.), T196–T205 (gorenjsko n.), T310–T316 (zgornjesavinjsko n.), T319–T326 (srednjesavinjsko n.), T333–T337 (srednještajersko n.), T352–T359 (južnopohorsko n.), T360 (kozjaško n.), T389–T390, T399–T400, T403 (prekmursko n.).

<sup>56</sup> okoli in okoli, Pronk 2009 kù nə kù – Ov 138 akùə, U Oman 2011 akuə; Pronk 2009 kù, Neweklowsky 2013 kúə, ku 'okoli'.

<sup>57</sup> sekli 'kosili', Lv ILFZ 098 sé:či, ASLEF 3306 séci (inf.), diastratično GG kosi:t, LW kosi:l, kosi:li, Ov FO 94 sé:kľe, U Logar 1967 nedol séčè, nam. síəč, Oman 2011 séče; Pronk 2009 séči, del -l m mn sèkli, Neweklowsky 2013 séčə/sějčə, Steenwijk 1992 séč, Gutschmann 1999 seči. V gradivu iz obdobja 1999–2005 ni poimenovanja za 'kosec', ILFZ 066 Lv kó:səc, (kósc).

- R** *Ne, ne, blizu ... | blizu, še zmeraj ...*
- MW** {hkrati z R} {smeh} | blí:zu, já: {smeh}
- R** | *Pa saj veste ...*
- MW** {hkrati z R} *e allora deve | sapere anche bene l'italiano* [ital'jano]
- R** *Seveda, seveda ...*
- MW** 'a::, 'e, 'eko<sup>58</sup> {smeh} [8.30]
- M** *Kdaj ste se pa vi naučili po italijansko govorit?.. A ste znali že, ko ste bila majhna?*
- MW** jè:j, 'ne, nì:, 'tak mà:jxna nè: kə... ti:stebè:rt smo še b'li *sotto l'Austria* [à:ɥstrija], 'ne.
- M** *Ja.*
- MW** pò:le sma pri:šli *sotto l'Italia* [i'ta:lja] *che siamo abbiamo fatto una scuola italiana* [ital'jana].
- R** *Aha .. se pravi, vi znate slovensko, po domače ...*
- MW** já::
- R** ... *ali ste hodili tudi kaj časa v slovensko šolo?*
- MW** 'ne, 'ne, 'ne ne, tù: 'ne, tu 'ne, 'ne.
- R** *Ne? Samo v cerkvi se je [9.00] pa kdaj ...*
- MW** já:, cí:ərkvi, já: .. kà:j sma prèpè:wal u cí:ərkvi, šlí:šte<sup>59</sup>
- R** {hkrati z MW} *Ja?*
- MW** 'a 'kak je blu lé:pu .. à:ljejej,
- R** {hkrati z MW} *Res?*
- MW** strà:šnu lé:pu ... ɲ pa 'zej nì: več 'nəč.
- R** *Ne?*
- M** *Kaj ste pa peli?*
- MW** | slové:nske.. {zvišan register} ə::
- M** *Kakšne viže ste peli?*
- MW** è:, 'zej se na spù:nən pavé:dat 'wan<sup>60</sup> ...
- R** *Kakšne cerkvene pesmi?*
- MW** se sb... já:, cerkvé:ne pè:smi, já:.
- MW** {smeh} Blizu, ja. {smeh}
- MW** *Torej morate znati tudi dobro italijansko.*
- MW** A, ecco {smeh}.
- MW** Jej, ne, ni, tako majhna ne, ker ... ta-krat smo bili še *pod Avstrijo*, ne.
- MW** Potem smo prišli *pod Italijo*, ko smo (sic!) naredili italijansko šolo ...
- MW** Ja.
- MW** Ne, ne, ne ne, to ne, to ne, ne.
- MW** Ja, cerkvi, ja ... Kako smo prepevali v cerkvi, poslušajte,
- MW** o, kako je bilo lepo ... ojejej,
- MW** strašno lepo ... zdaj pa ni nič več.
- MW** Slovenske ... {zvišan register}
- MW** Ej, zdaj se ne spomnim, da bi vam povedala ...
- MW** Vse sv... ja, cerkvene pesmi, ja.

<sup>58</sup> Diskurzivni označevalec 'no, tako', it. *ecco*, prim. **Ov** 138 'eko.

<sup>59</sup> *slišite* 'poslušajte', prim. Zingarelli 2010 **sentire I 1** *Senti, senta, sentite, senti tu*, e sim., per richiamare l'attenzione di qlcu.

<sup>60</sup> *spomniti se* + predmet = nedol. Za rabo nedoločnika prim. zglede v Skubic 1997: 95–96, 108; Grošelj 2016: 97, op. 16. Prim. GG *se na vè:n spù:mɲt*.

- R** *In duhovnik je tudi maševal, je imel ma|šo v ... [9.30]*
- M** {hkrati z R} *Fajmošter ...*
- MW** u slovè:nsku
- R** ... v slovensko.
- MW** jà:, zəčè:tkà,
- R** *Ja ..*
- MW** pó:le sa narè:dli nè:mšku ..
- R** *No, in vi znate slovensko, nemško in italijansko ...*
- MW** jà: ja
- R** *Saj vi znate veliko jezikov ...*
- MW** jà: . 'ma, non perfetto [pɛr'feto], 'e ... {smeh}
- R** *Tudi jaz ne znam italijansko perfektno ...*
- MW** 'ejà: .. peccato quei tempi passati
- R** *Ja?*
- MW** 'e:::, mamma mia ['mija]
- R** *Se [10.00] vam stisne tako kdaj ...*
- MW** à:ja, b'likbè:rt,<sup>61</sup> šli:šte .. ejà: ...
- R** *Kdaj so pa recimo .. əə ... ta vaša generacija tu, kdaj so ti ljudje potem šli iz vasi?*
- MW** 'kə je pri:š Xi:tlɛr.
- R** *A takrat?*
- MW** ti:stabè:rt, jà: . | 'e ... {višji register}
- R** *Pa se kdaj še vrnejo nazaj v [10.30] vas?*
- MW** jà:, jà:, 'še še::: ..
- R** *Ja?*
- MW** 'ejà: ...
- R** *Pa se ustavijo tudi kdaj tako pri vas pa kakšno besedo po slovensko rečejo?*
- MW** jà:, jà:, 'še, še še: 'kej, 'ma mi:knu 'več.
- R** *So verjetno tudi oni stari, pa tudi ...*
- MW** jà: . səs... {zarek} mʉərte ž... káj je že 'zej . káj;<sup>62</sup> je že cà:jta, kə je od ...
- R** *Ja, seveda,| seveda.*
- MW** {hkrati z R} 'e:jejej
- R** *In kam so šli ti ljudje večinoma?*
- MW** 'e é:đŋ je šu sà:n, é:đŋ je šu tò:đ,
- MW** Po slovensko.
- MW** Ja, na začetku,
- MW** potem so naredili nemško ...
- MW** Ja, ja.
- MW** Ja ... ampak *ne* perfektno, e ... {smeh}
- MW** Eh, ja .. škoda za tiste stare čase.
- MW** E, *mamma mia* ...
- MW** Aja, velikokrat, poslušajte ... eh, ja ...
- MW** Ko je prišel Hitler.
- MW** Takrat, ja. Eh ... {višji register}
- MW** Ja, ja, še še ...
- MW** Eh, ja ...
- MW** Ja ja, še, se še kaj, ampak zdaj že bolj malo.
- MW** Ja, {zarek} morate ž..., koliko je že zdaj ... koliko je že časa, ko je od ...
- MW** Ejejej.
- MW** Eh, eden je šel sem, drugi je šel tja,

<sup>61</sup> velikobart 'velikokrat'; Pronk 2009 *nūəgobart* 'mnogokrat'.

<sup>62</sup> kaj 'koliko', U Oman 2011 *káj*; Pronk 2009 *čóku*, Neweklowsky 2013 *käj, čókl/čóka*.

- é:ɖŋ e [11.00] *uno è a\_(à):rnoldštà:jn,*<sup>63</sup>  
*qualcuno è a Villacco,*<sup>64</sup> *qualcuno è a ə:*  
*aspetti, come si chiama . 'orpo*<sup>65</sup> ...
- R** *Celovec ...*
- MW** Cəbl'ò:ɹɥ,<sup>66</sup> Klá:gəŋ'furt, jà: *insom-*  
*ma, sparsi quà e là .. come i poveri ..*  
*dove hanno trovato la casa e il posto, li*  
*sono andati ... 'e ... {daljši premor} la*  
*signorina è ancora giovane, non sa tutte*  
*queste belle cose .. [11.30] {smeh}*
- A** *Ne vem, ne ...*
- MW** {smeh} *di dov'è Lei .. ə: non .. è*  
*lontano da\_(a)đ 'kol {zarek} confine o*  
*no?*
- A** *əəm ... petdeset kilometrov ...*
- MW** 'a:ɹj, saj tù: še ni: né:ŋ<sup>67</sup> 'kaj ... 'ne ne
- R** *Z nogam ... peš bi bilo daleč ...*
- MW** jà:ja ..
- R** ... *ma danes so avti ...*
- MW** so n'či 'več, naβè:rt ní:sa b'li à:utej<sup>68</sup>  
 .. {smeh}
- R** *Je glih danes pravil, kako vas je mama*  
*peljala [12.00] na ...*
- MW** jà: {se posmeje} à:jej, 'kak sma b'li  
 búərnɐ,<sup>69</sup> šli:šte .. na smɐ:ma ži:n'at<sup>70</sup> na  
 'təte cà:jte!
- R** *Ne?*
- MW** 'ne, ne {smeh} je bù:l'š, đa pazá:ɓma!
- A** *Ja?*
- M** *Zakaj?*
- eden je ... *eden je v Podkloštru, eden je v*  
*Beljaku, eden je v ..., počakajte, kako se*  
*imenuje ... orpo ...*
- MW** *Celovec, Klagenfurt, ja, skratka, raz-*  
*treseni tu in tam ... kot reveži ... Kjer so*  
*našli dom in prostor, tja so šli ... Eh ...*  
 {daljši premor} *Gospodična je še mlada,*  
*ne pozna vseh teh lepih stvari ... {smeh}*
- MW** {smeh} *Od kod ste vi? ... Niste ... ste*  
*daleč od {zarek} meje ali ne?*
- MW** *Aj, saj to še ni ne vem kaj ... ne, ne.*
- MW** *Ja, ja ...*
- MW** *so, nič več, včasih ni bilo avtov ...*  
 {smeh}
- MW** *Ja, {se posmeje} ojej, kako smo bili*  
*revni, poslušajte ... ne smemo misliti na*  
*te čase!*
- MW** *Ne, ne, {smeh} je boljše, da pozabi-*  
*mo!*

<sup>63</sup> Podklošter / Arnoldstein.<sup>64</sup> Beljak / Villach.<sup>65</sup> Prim. furl. *orpo* medm., evfemizem za siceršnja kletvico *corpo* (Pirona 1996, tudi Skubic 1997: 203).<sup>66</sup> *Celovec*, Neweklowsky 2013 *caβlōwc*. Ziljska narečna oblika je zabeležena v Lessiak 1905: 412 in po njem v Ramovš 1924: 138, prim. Snoj 2009: 87–88.<sup>67</sup> *ne vem*.<sup>68</sup> *avteji* 'avti', tudi GG *po à:utejəx* Mmm, oblika se pojavlja samo v množini, Thesaurus 1982 *avtej*; drugače v U Oman 2011 *áuto/autarje*. Prim. še Pronk 2009 *əwta* ž ter op. 87 in 134.<sup>69</sup> *borni* 'revni', prim. Lv *en búərnɐ* (LW, m Ied), *búərnɪ* (MW, m Imn), U Oman 2011 *buərn/ne/na*; Pronk 2009 *búərn*, Neweklowsky 2013 *βúərn*, Thesaurus 1982 *boren*. Ov 133 *búərnast* 'revščina', U Oman 2011 *buərnast*.<sup>70</sup> *žinjati* 'misliti', prim. U Logar 1967 *žínate*, Oman 2011 *žinjate*; Pronk 2009 *žinjati*, Neweklowsky 2013 *žínatə*. ILFZ 088 'misliti' Lv *mí:słt* (oba informanta).

**MW** 'e, | *mamma mia* ['ma::ma 'mija] {glasno} ... *quella povertà che abbiamo provato, no ... sì . mia mamma cinque .. pè:t sma jx u'li . má:ma .. 'jes\_(s)ŋ b'la ta* [12.30] stá:riši,<sup>71</sup> sŋ še mé:la, še ní:sŋ mé:la ... *compiuto quattordici anni k je mó:j ó:č uməru.*

**R** *Aha.*

**MW** E:::j *caro mio .. ne abbiamo passate ŋ ə: ŋ pa ŋó:šni dè:n*<sup>72</sup> ... dá:jə .. l'ú:đŋ ta bù:əŋŋ 'kej, ma ti:stabert ni:sá:dá:li 'həč

...

**R** *A ne?*

**MW** à:u .. p'rou 'həč . tù:<sup>73</sup>? ...

**R** *Pa kaj so ljudje hodili* [13.00] *stran tudi zaradi revščine, so se, že zaradi revščine so hodili stran?*

**MW** pró:sŋ?

**M** {šepetaje} *zaradi uboštva ...*

**R** *A so ljudje tudi zaradi uboštva hodili iz doline?*

**MW** {napačni začetek, neartikulirano} še 'ne, tù: na | mùəŋŋ r'é:či, 'ne.

**R** {hkrati z MW} *Niti ne ...*

**MW** bi:te, sma mé:l še pù:l'e, sma še dē:wələ .. 'ma nó:šni dè:n ni: tu 'več ...

**R** *Ja.*

**MW** 'e ...

**A** *In kje ste imeli polja?*

**MW** 'to, sà:j ví:tte 'to tù:n<sup>74</sup> .. {nerazumljivo} prí:đete gó:r[13.30]ta<sup>75</sup> 'won, ví:tte to

**MW** E, *mamma mia* {glasno} ... *tista revščina, ki smo jo doživeli, ne ... Ja, moja mama pet ... pet nas je bilo ... mama ... jaz sem bila najstarejša, sem še imela, še nisem imela ... dopolnila štirinajst let, ko je moj oče umrl.*

**MW** Ej, *dragi moj ... kaj smo vse doživeli, in, dandanes ... dajo ... kaj revnim ljudem, tistikrat pa niso dali nič ...*

**MW** Oj ... prav nič ... Kdo? ...

**MW** Prosim?

**MW** {napačni začetek, neartikulirano} Še ne, tega ne morem reči, ne.

**MW** Vidite, smo imeli še polje, smo še delali ... ampak dandanes tega ni več ...

**MW** Eh ...

**MW** Tu, saj vidite tam ... {nerazumljivo} pridete tja gor, vidite tja noter, saj so polja

<sup>71</sup> *ta starejši* 'najstarejša'. Tvorba presežnika (določni člen *ta* + primernik), znana v vseh koroških narečjih (Karničar 1990: 65), za zgornjo savinjščino prim. Weiss 1990: 100.

<sup>72</sup> *nocošnji dan* 'dandanes', Pronk 2009 *hějcətōg*; *nocošnji* 'današnji', prim. Pronk 2009 *něšni, něšni*, Neweklowsky 2013 *ŋcójə*.

<sup>73</sup> *kdo*, prim. **Ov** FO 101 *tù:* (glasovni razvoj *kt > xt > t*, Ramovš 1935: 10), **U** Logar 1967 *tú*, Oman 2011 *tú*; Pronk 2009 *túə*, Neweklowsky 2013 *túltúə*. Cirkumflektirani samoglasnik je izpraševalcem povzročal precej težav pri razumevanju, npr. v pragmatičnem frazemu *tù: tu b̀̀ə* = kdo to ve? 'tega nihče ne ve' (LW).

<sup>74</sup> *ton* ← *ta* + *vьnъ*, prim. Ramovš 1935: 5, navadno *tó:n* (LW, GG), prim. **Ov** 145 *tò:n*, **U** Logar 1967 *tōn*; Pronk 2009 *tón*, Neweklowsky 2013 *tōn* 'hinaus'.

<sup>75</sup> *gora* poud. 'gor', krajevni prislov (vprašanje *kam*), splošnokoroško, **Ov** 138 *gó:rta*, **U** Logar 1967 *γó:rta*, Oman 2011–zabeleženo samo kot prosti glagolski morphem – *górta jəte* 'salire', *górta štájgate* 'arrampicarsi, sormontare'; Pronk 2009 *gřta*, Neweklowsky 2013 *gřta*, Thesaurus 1994 *gora*, Gutsmann 1999 *gortai*.

- nó:təR, 'saj sa pù:l'e 'še ... je še nmá:lu . še ... je še malo ... zdaj, *ma*, saj sem že  
'zej 'ma . saj pové:n 'wan žę ... *si stringe*  
... *il bosco* ... povedala ... *se zmanjšuje* ... *gozd* ...
- R** *Gozd* ...
- MW** 'ə
- R** *zarašča* ...
- MW** jà:, zará:šča, jà: ...
- A** *In kako ste rekli tem poljem?*
- MW** 'a, 'to sma ré:kli, é:dŋ sma ré:kli  
Kapù:šče, Stù:dŋc ... pól:e 'ko sma še  
ré:kli .. Pù:l'e, Stù:dŋc<sup>76</sup> .. 'o ... {nekaj  
pade} .. [14.00] | *allora* {glasno} ..  
mà:čka {pojasnilo sogovornikom}
- M** *Mačka* ..
- MW** {smeh, vzdih} à:jejej ... jà:ja, so  
peršli: tò:tì cà:jti ... *niente, niente non sa*  
*italiano? Sìiìi* ...
- A** *Razumem.*
- MW** 'a: ə::, 'kaR\_(R)azù:mte že fà:jn .. ə::,  
*mamma mia* ['mija] {smeh} ..
- R** *Razumemo* ...
- MW** .. pa bì:? . razù:mste?<sup>77</sup>
- M** *Ja, razumem* ..
- MW** 'ajà:? .. 'e jà: . pól:[14.30]le 'laxk  
žəbù:əRma pa . là:šku<sup>78</sup> tù:đę {smeh  
prisotnih}
- R** *Ma, še zmeraj, še zmeraj po domače*  
*najlepše* ...
- MW** jà: {z vzdihom}
- R** ... *še zmeraj po domače najlepše* ...
- MW** jà:, ré:sŋ,<sup>79</sup> jà: .. p'rou ré:sŋ ... 'na  
*insomma* . brát eđ .. ađ Pò:ldija, sì:n
- MW** E.
- MW** Ja, zarašča, ja ...
- MW** A, to smo rekli, enemu smo rekli  
Kapušče, Studenec ... potem, kako smo  
še rekli ... Polje, Studenec, o ... {nekaj  
pade} ... *torej* {glasno} ... mačka. {poja-  
snilo sogovornikom}
- MW** {smeh, vzdih} Ajejeje ... ja, ja, so pri-  
šli ti časi ... *Nič, nič ne znate italijansko?*  
*Gotovo* ...
- MW** A, razumete že kar dobro ... *mamma*  
*mia* {smeh} ...
- MW** Pa vi? Razumete?
- MW** Aja? Eh, ja ... potem lahko govorimo  
tudi po ... italijansko. {smeh prisotnih}
- MW** Ja. {z vzdihom}
- MW** Ja, res, ja ... prav res ... no, *skratka*  
... brat od .. od Poldija, sin pač, a, on je

<sup>76</sup> Po teh ledinskih imenih sta bila vprašana tudi oba informantata – GG: *ci:p, stù:dŋc, dò:bje* (*na dò:bjəx*), (*pa rù:tu*), *pù:l'e, spù:dn'e pù:l'e*, LW: *kapù:šče* (*mogó:če đasə:tara n'ì:y* ... *je u'se kapù:šče; y kapù:ščəx*), *stù:dŋc* (*nì:sŋ 'šou ka stù:dŋcu, nì:sŋ 'biy pəR stù:dŋcu*), *rù:t, spù:dn'e pù:l'e, grì:n'e pù:l'e* (*grè:m u pù:l'e*), *u grà:bŋ, na rá:yŋi*. MW v drugem pogovoru doda še *malə:ri:n, k'rej, z:abùəRn'aka* {??}, *na mari:jnu* {??}.

<sup>77</sup> V govoru Lipalje vasi v nasprotju z drugimi ziljskimi govori Kanalske doline v sedanjiških oblikah 2mn/23dv nastopa (v temle primeru variantno) tudi končnica *-ste*, kar je sicer značilnost govorov Ziljske doline, prim. Ov FO 103, Ramovš 1935: 10. V govoru Brda / Egg oz. Potoč / Potschach imajo *-ste* oblike, naglašene na zlogu tik pred končnico (Pronk 2009: 100).

<sup>78</sup> *laško* 'italijansko', Ov 155 *wá:ško*; Pronk 2009 *Wäšče*, Neweklowsky 2013 *wäška*, oboje 'Italija', Steenwijk 1992 *láškaga* m Red 'Friulian; Italian'.

<sup>79</sup> *resen* 'res', Ov FO 93 *ríəsŋ*, U Logar 1967 *ríəsŋ*, Oman 2011 *rjəsən* [*fájŋ*]; Pronk 2009, Neweklowsky 2013 *ríəsŋ*, Steenwijk 1992 *rísan*. Splošnokoroško, Ramovš 1935: 6.

'pač, à:, ó:n 'fejs dərží:<sup>80</sup> še na 'naš k'rej  
{kà:kər je sə rě:čma zrě:đu}<sup>81</sup>.. pađ  
Lá:šćjə[15.00]nu {??} jə xó:du ũ šù:la,  
'ma ó:n še dərží: c(i) ha ancora ə un po' di  
sanguē tedesco, əə .. austri... austriaco,  
slavo<sup>82</sup> ..

R Ja, ja ...

MW Za'ko ti:stabert mi: sma bli 'fejst  
Slavě:nci .

R Ja?

MW ù:, jà: .. 'fejst .. sma mē:l šrì:banu<sup>83</sup> . ə:  
ò:n,<sup>84</sup> kə sma mē:l ix, kə smə ...

R Kaj ste imeli tudi kakšno [15.30] ... ko so  
šli fantje ...

MW jà: .

R ... k vojakom ...

MW 'e, 'ne, 'ne ..

R ... ste imeli tudi kakšno fešto?

MW 'ajà: ja . jà:

R Ja?

MW jà: . tù: jà: ...

R Kako se ji je reklo?

MW 'a z'dej ne vé:n, 'kak sma rě:kli 'beč,

R Ne?

MW 'ne ne, jà: ja ... ah, 'kak je b'lu lě:pu  
šli:šte ...

R In kje ste se pa dobili tako əə mladi iz  
vasi in əə se pogovarjali?

MW è:, sma šli: [16.00] .. sma š'li čl̩<sup>85</sup>

še močno na naši strani {čeprav je reci-  
mo zrasel} ... pod Italijani {??} je hodil  
v šolo, ampak on se še drži, *ima še nekaj  
nemške krvi, avstri... avstrijske, slovan-  
ske* ...

MW Zakaj tistikrat smo bili trdni Slovenci  
...

MW O, ja ... trdni ... smo imeli napisano  
... ko smo jih imeli, ko smo ...

MW Ja.

MW E, ne, ne ...

MW Aja, ja ... ja.

MW Ja ... to ja ...

MW A, zdaj ne vem več, kako smo rekli ...

MW Ne, ne, ja, ja ... ah, kako je bilo lepo,  
poslušajte ...

MW E, smo šli! Smo šli tja v Ukve, smo

<sup>80</sup> *kdo drži na kaj* 'kdo kaj ceni, kaj komu veliko pomeni', prim. nem. *viel auf etwas/jemanden halten*, Thesaurus 1992 *držati*, in poznejše besedilo v italijanščini: *tengono però molto ancora allo slavo*, str. 71.

<sup>81</sup> Nejasno, negotova transkripcija. *kakor se je* [...] *zredil* 'kakor je odrasel' (SSKJ *zrediti se* 2 zastar.) (?) / 'kakor je bil vzgojen' (prim. Gutsmann 1999 *zrediti* 'Erziehen') (?).

<sup>82</sup> V tem stavku je strnjena problematika identitete slovenskih govorcev v Kanalski dolini, ki je navadno ponazorjena z izjavo: »Govorimo po naše [...], po srcu smo Korošci [...], živeti pa moramo v Italiji« (Šumi 2000: 138; Gliha Komac 2011: 75; 2014: 17; Minnich 1993: 92–93: »Starejši prebivalci Kanalske doline so v moji prisotnosti dostikrat potožili, da „govorijo svoje domače narečje (tj. narečje slovenščine), da so po srcu Korošci, usojeno pa jim je živeti v Italiji“«). Povedno je tudi razmerje med informantkino rabo poimenovanj *slovenji/slovenski* v slovenščini in *slavo* 'slovanski' v italijanščini (iz diskurza večinske skupnosti o pripadnikih in jeziku slovenske skupnosti).

<sup>83</sup> *šribano* '(na)pisano', U Logar 1967 *šribam* led, Oman 2011 *šribate*; Pronk 2009 *šribano* (*šribati*), Neweklowsky 2013 *šribatə*.

<sup>84</sup> *on* 'na', prim. nem. predlog *an*; nedokončana poved, morda prosti morfem – *šribano an* 'napisano' (*anschreiben*).

<sup>85</sup> *tjale*, prim. op. 104.

u Û:kɥe, sma š'li čiol u Žá:bɥce, sma šli: ... 'kak se p.. <i>bol...</i> {zarek} <i>ballare</i> ... {nerazumljivo}	šli tja v Žabnice, smo šli ... kako se p... {zarek} <i>plesat</i> ... {nerazumljivo}
<b>R</b> <i>Plesat</i> ...	
<b>MW</b> plé:sət <sup>86</sup> . Û:kve! Žá:bɥce! {smeh}	<b>MW</b> Plesat ... Ukve! Žabnice! {smeh}
<b>R</b> <i>In kaj so fantje igrali na ...</i>	
<b>MW</b> jà:ja ...	<b>MW</b> Ja ja ...
<b>R</b> ... <i>instrumente?</i>	
<b>MW</b> jà: ..	<b>MW</b> Ja ...
<b>A</b> <i>In kako ste šli tja? ...</i>	
<b>R</b> <i>K nogam ...</i>	
<b>MW</b> {smeh} è::j ni: b'lu à:uto <sup>87</sup> .. še [16.30] kó:le <sup>88</sup> ni b'la! da b 'manj <sup>89</sup> kó:la b'la . kó:le 'tuđ ni b'la!	<b>MW</b> {smeh} Ej, ni bilo avtov ... še kolesa ni bilo! Da bi bilo vsaj kolo ... tudi kolesa ni bilo!
<b>R</b> <i>Ne?</i>	
<b>MW</b> 'ə {smeh} à:jajà:jajaj .	<b>MW</b> Ajajajajaj ...
<b>R</b> <i>Samo vi ste potlej ostala ...</i>	
<b>MW</b> .. wá:ša má:ma 'ba še blik vè:dla ...	<b>MW</b> ... vaša mama bi še veliko vedela ...
<b>R</b> <i>Kako?</i>	
<b>MW</b> <i>la mamma sua saprà ancora tante cose ...</i>	<b>MW</b> <i>Vaša mama bi najbrž vedela še veliko stvari ...</i>
<b>R</b> <i>Ma, že manj ...</i>	
<b>MW</b> žə mà:jn?	<b>MW</b> Že manj?
<b>R</b> <i>Že manj, ja ...</i>	
<b>MW</b> kà:j mà:jo ó:n lèt:t? <sup>90</sup>	<b>MW</b> Koliko let pa imajo?
<b>R</b> <i>Moja mama?</i>	
<b>MW</b> jà:.	<b>MW</b> Ja.
<b>R</b> <i>Moja mama ali stara mama?</i>	
<b>MW</b> 'kaku? [17.00]	<b>MW</b> Kako?
<b>R</b> <i>Moja mama ...</i>	
<b>MW</b> jà:	<b>MW</b> Ja.

<sup>86</sup> V gradivu se nikoli ne pojavi sicer za ziljščino značilna beseda *rajati*, tudi takrat ne, kadar jo uporabijo raziskovalci.

<sup>87</sup> Tu je samostalni *avto* pregiban po 3. moški sklanjatvi. Prim. *s tèt:tami à:uto* 's temi avtomobili' ter op. 68 in 134.

<sup>88</sup> *kola* ž '(dvo)kolo' (?), oba moška informanta za 'dvokolo' uporabljata obliko *kolè:s*. Prim. **Ov** 102 *ta zà:đne kùale* 'zadnja kolesa pri vozu', osnova *kalé:s-* v obliki Oed (Ied ni izpričan) je tam uporabljena v pomenu 'koleselj', prim. ASLEF 4488 Lv *kóllo* 'ruota del carro', 4492 *kalés* 'carrozza'; **U Oman** 2011 *kóuo/kalèse* 'ruota'; Pronk 2009 *kóo*, Neweklowsky 2013: *kólə, kalésa* 'kočija', Thesaurus 2009 *kolo* s/m, *koles* m.

<sup>89</sup> *mank* 'vsaj', prim. furl. *manco, mancu* (Pirona 1996), pomen zabeležen pri Skubicu (*manko*, 1997: 199).

<sup>90</sup> Informantka za govornje o odsotni osebi (enem od staršev) uporablja množinske oblike (prim. **Ov** FO 103 in Weiss 2003: 204–205), v gradivu pa je tudi primer onikanja izpraševalke: *še sá:ma gospá: ne ví:ja* = še sama gospa ne vejo.



**R** ... *ali stara mama, mama od mame?*

**MW** .. wá:ša má:ma .

**R** *Moja mama ima petdeset let.*

**MW** *quanto è questo?*

**R** *Petdeset.*

**MW** à::j, *che giovane, 'ə:: mamma mia*  
[ 'mija] ..{smeh MW, A} *e la nonna?*

**R** *Nona pa ima že .. əə . okoli osemdeset.*

**MW** 'a::, *ecco .. ti ..*

**R** *Nona pa še ve ...*

**MW** *quella nonna bisogna, che lei si faccia*  
*dire le [17.30] cose, come c... la la mise-*  
*ria che era una volta ...*

**R** *Veste, naša stara mama je tudi šla peš na*  
*Višarje ...*

**MW** jà:, jà: š'li . jà: sma š'li, jà:, je šla ó:na  
tù:đ na na Wušá:rje?<sup>91</sup>

**R** *Cel ta .. ves., veste, od kod so hodili, tudi*  
*... skoraj od Postojne, | to je pa kar daleč.*  
*In so šli peš.*

**MW** {hkrati z R, tišje} 'eko . 'eko . 'eko . e  
'eko . 'eko | al'te<sup>92</sup> [18.00] ... 'a *mamma*  
*mia* [ 'mija], vi:tte 'kak pabě:ja ...

**R** *Ja.*

**MW** 'e

**R** *Pa veste, pa tukaj ste šli na svete Višarje,*  
*pa na Sveto goro, ste šli tudi?*

**MW** jà:, jajà:, sme tù:đ b'li na Své:ti gó::ri,  
mi:knu, sŋ blà:, 'ljos ne vé:n, al sŋ b'la đvè:  
b| trì: bé:rti 'največ ... jà: ..

**R** *In to tudi mlajša, ko ste bili mlajši ..*

**MW** jà:, ehehe... {smeh} *altroché* {smeh,  
vzdih} [18.30] *trent'anni diciamo ..*

**R** *Aha ...*

**MW** {smeh} *sì sì ...*

**M** *Kako ste pa šli? A ste šli od tule əə k . |*  
*k nogam?*

**MW** {hkrati z M} k nó::gan,<sup>93</sup> | k nó:gam  
.. 'e sì, 'a!

**M** *Do Stare gore .. əə | . do Svete gore?*

**MW** *Vaša mama ...*

**MW** *Koliko je to?*

**MW** *Aj, kako mlada, e, mamma mia ...*  
{smeh MW, A} *In stara mama?*

**MW** *A, ecco, ti ...*

**MW** *Tista stara mama bi vam morala po-*  
*vedati stvari, kako ... o revščini, ki je bila*  
*nekoč ...*

**MW** *Ja, ja šli ... ja, smo šli, ja. Je šla ona*  
*tudi na Višarje?*

**MW** *Ecco ... ecco ... ecco ... e, ecco ...*  
*ecco, a ne ... a, mamma mia, vidite, kako*  
*povejo ...*

**MW** *E.*

**MW** *Ja, ja ja, smo tudi bili na Sveti gori,*  
*redko, sem bila, jaz ne vem, ali sem bila*  
*dvakrat ali največ trikrat ... ja ...*

**MW** *Ja, ehehe... {smeh} seveda {smeh,*  
*vzdih} trideset let recimo ...*

**MW** {smeh} *Ja, ja ...*

**MW** *Peš, peš ... e, ja, a!*

<sup>91</sup> *Lušarje* = Višarje, prim. Snoj 2009: 458 in tam navedeno literaturo. Informantka uporablja dolinsko obliko s švapanjem (*lu-* > *wu-*), v govoru GG tudi različica *Lušá:rje*.

<sup>92</sup> *alite* 'kajne', prim. Thesaurus 2007 *jeli*.

<sup>93</sup> *k nogam* 'peš'; Pronk 2009 *g nwəgan* (*nóga*), prim. Thesaurus 2006 *iti k nogam* (geslo *iti*).

**MW** {hkrati z M} 'e ja | .. 'e sɪ, 'e .. pó: smə š'li, pó: sma spà:l wə'ne,<sup>94</sup> 'kuj 'tək u ká:kə tɔmá:či,<sup>95</sup> .. 'no pó: sma pa spè:t pri:šli nazà:j {smeh}

**M** *In koliko cajta ste hodili?*

**MW** à:, tù: sma nú:cəli, sma š'li [19.00] u sbò:ta, sma pri:šli pó:l u pandè:l'əm<sup>96</sup> spè:t nazà:j, 'ne .. 'e

**R** *Je bila pa dolga!*

**MW** 'e, je b'la dó:ɥga, jà: .. 'ma ti:stabè:rt se ɥčí:sma čú:tli tù: ...

**R** *Ja, seveda ...*

**MW** 'e::: {poudarjeno} .. sma mé:li krá:wa<sup>97</sup> tagó:r<sup>98</sup> u planí:ni, jà: Ma:rì:je, čí: je tù: b'lu tagó:r! .. 'kak sma š'li 'to tagó:r!

**R** *Danes narediš deset metrov, je že ...*

**MW** je žè c'več<sup>99</sup> .. 'e jà:, *putroppo* ...

**R** *Tako je .. in kaj, tudi kra[19.30]ve ...*

**MW** | kà:, jà: {višji register} ..

**R** ... *ste jih peš spravili gor, ma, kaj ste potlej tudi ostali z njimi na gori ...*

**MW** 'e jà:, jajà: ...

**R** *Ja? In ahtali?*

**MW** jà: .. 'e jà: ..

**A** *In kaj ste še delali na planini?*

**MW** 'o, ti:stə... 'ne, 'tis... jà:, ti:stabè:rt sma dé:wal sí:ra<sup>100</sup> še, 'ne .. ɱ pa sa mé:l tò:ta žví:na tagó:r.

**MW** E, ja ... e, ja, e ... potem smo šli, potem smo spali zunaj, kar tako v kakšni temači ... no, potem smo pa spet prišli nazaj {smeh}

**MW** A, to smo rabili, smo šli v soboto, smo prišli v ponedeljem spet nazaj, ne ... e.

**MW** E, je bila dolga, ja ... pa saj takrat tega nismo čutili ...

**MW** E {poudarjeno} ... smo imeli krave gori v planini, ja, Marija, kje je to bilo tam gor! ... Kako smo šli tja gor!

**MW** Je že preveč ... eh, ja, žal ...

**MW** Kaj, ja {višji register} ...

**MW** Eh, ja, ja ja ...

**MW** Ja ... eh, ja ...

**MW** O, tisto ... ne, tis... Ja, takrat smo še delali sir, ne ... in smo imeli živino tam gor.

<sup>94</sup> *vene* 'zunaj' < *vñě*; Pronk 2009 *úane*.

<sup>95</sup> *temača*, nejasen pomen, prim. Pleteršnik *témáča* 'tema' Gor.

<sup>96</sup> v *ponedeljem*, enkratna pojavitve, pomena ni bilo mogoče določiti, morda 'obdobje po nedelji'.

<sup>97</sup> Morda končniško razlikovanje med skupnim in neskupnim v Imn samostalnikov ženskega spola (-a : -e), znano v rezijanskem, nadiškem in obsoškem narečju (Steenwijk 1999: 43; Šekli 2006: 110; Kenda-Jež 2011c: 153).

<sup>98</sup> *tagori* poud. 'gori', 'tam gori'; Pronk 2009 *tə grěj*, Neweklowsky 2013 *təgra*, Gutschmann 1999 *tagrei*.

<sup>99</sup> *cveč* 'preveč' < nem. *zu + več*, **Ov** FO 104 *c'vəč*, **U** Oman 2011 *cváč*; Pronk 2009 *cə* 'too', Neweklowsky 2013 *cə* 'zu', Thesaurus 1987 *ceveč*.

<sup>100</sup> *sira* m 'sir'. V gradivu *sira* (LW *sìra*) nastopa pogosteje kot različica *sir* (tule *sír* na koncu izreka), vendar je v starejšem gradivu zapisana samo oblika *sir* – Kranzmayer kart. *fír*, Aslef (2794) *šír*. Prim. **U** Oman 2011 *sár/sjäre*; Pronk 2009 *sír*, Neweklowsky 2013 *sira* m, Steenwijk 1992 *sér*. V govoru Lipalje vasi je izpričana še beseda *kruha* m (GG *do'mač krú:xa*, ASLEF 522 *kojži krúha* 'iva' (*Salix caprea* L.)) v nasprotju z **Ov** FO 96 *k'rəx*, **U** Logar 1967 *krǫx*, Oman 2011 *kráx/krúše*; Steenwijk 1992 *krjú*. Ta ima v Ziljski dolini širši areal (po gradivu za SLA *krúha* še v T001 Brdo

**A** *In kako ste sir naredili?*

**MW** .. 'ja, 'saj sa mɛ:l tí:ste ta bli:če kót:le  
... [20.00]

**R** *Mhm.*

**MW** 'saj so šə .. 'to mà:ma 'še .. číar sma  
dɛ:wal síar. .. *tempi indiet*... 'ja šə ša ša  
tò:t kòtli tò:le.

**R** *Aha ...*

**MW** jà: ... 'ne, mùar̩te í:t čɛ:z mò:st, da  
bì:tte tà:ma, *che* .. čí:<sup>101</sup> sma mɛ:li, čí: sma  
nasí:l mlɛ:ka.

**R** *Aha, je bila prav ...*

**MW** jà:ja:., jà: ...

**R** *Se pravi, to je bilo ...vse ponucano |*  
[20.30] *gozd, planina, ovce, krave, vse ...*

**MW** {hkrati z R} jà: . jà: . jà: . jà: . jà: . jà: .  
jà: . jà: | ... jà: . jà: .. 'zej ni 'neč 'več

**R** *In potlej, ko ste .. ko ste spravili krave s*  
*planine dol ...*

**MW** jà:

**R** *Kaj je bila kakšna fešta, ko so prišle*  
*krave | s planine?*

**MW** {skupaj z R} 'ə, *altro|ché!* {smeh}  
. 'kak še . 'kak prà:vte pa slavé:ncŋ  
{zarek?}?

**A** *Kako pravite vi?*

**MW** a čá:jte .. še 'jəs . mùar̩ŋ še 'le ží:nat  
[21.00] ə: {daljši premor} oje'jej ... *ein*  
*Abgang, questo* po nɛ:mščŋ d'ra znà:m  
pabé:dat, *ein Ab*... | *Abgang* ...

**R** {hkrati z MW} *Abgang*, | *aha* ...

**A** {hkrati z R} *Mhm* ...

**MW** 'ma pa slavé:n'en ne vé:n, 'kak se  
prà:vi .. 'jes d'ra bli:k pašlú:šŋ slavé:nsku

..

**R** *Ja ..*

**MW** še bli:k 'takle zastó:pŋ ŋ pa ó:n<sup>102</sup>  
.. 'na?a . saj vé:te, pó:le spè:t pa[21.30]  
zá:bəš | člò:ʔək ..

**MW** ... Ja, saj so imeli tiste velike kotle ...

**MW** Saj so še ... tu imamo še .. kjer smo  
delali sir ... *leta naz*... .. ja, saj so še ti  
kotli tule.

**MW** Ja ... ne, morate iti čez most, pa boste  
videli tam, *ki* ... kje smo imeli, kam smo  
nosili mleko.

**MW** Ja ja, ja ...

**MW** Ja ... ja [...], zdaj ni nič več.

**MW** Ja.

**MW** E, *seveda!* {smeh} ... Kako še ... kako  
pravite po sloven[sko]?

**MW** A počakajte ... še jaz ... moram še  
pomisliti {daljši premor} ojejej ... *odhod*,  
*to* znam po nemško dobro povedati, *od*...  
*odhod* ...

**MW** Po slovensko pa ne vem, kako se pravi  
... jaz zelo veliko poslušam slovensko ...

**MW** Še veliko tudi razumem in tako ... nak  
... saj veste, potem pa človek spet pozabi  
...

/ Egg = Pronk 2009, T002 Borlje / Förolach, T003 Blače / Vorderberg in T004 Bistrica na Zilji / Feistritz an der Gail = Neweklowsky 2013).

<sup>101</sup> *kje*, **Ov** 155 *či*., 139 *či*., U Logar 1967 *čé*., Oman 2011 *čéj?*?, Pronk 2009 *čé*., Neweklowsky 2013 *čé/čéj/čèj*, Thesaurus 2011 *kje*.

<sup>102</sup> *on* < nem. prisl. *an* (?).

- R** {hkrati z MW} *Ja, se|veda in kaj potlej, ko so prišle krave dol?*
- MW** jà: ... **MW** Ja ...
- R** *Jih je farmošter blagoslovil?*
- M** Že|gnal ...
- R** *Žegnal?*
- MW** {hkrati z M in R} jà: jà: {med smehom} |per wà:s tù:đi ta'ku? {višji register} .. 'ne
- R** *Tam, kjer sem jaz, nimajo, ni teh .. ni planin ...*
- MW** à:, ni |pleni:n, 'a:ña ... **MW** A, ni planin, aha ...
- R** {hkrati z MW} *ni planin | ... ampak tukaj na gorenjski strani,*
- MW** aha **MW** Aha.
- R** ... *tukaj gor proti vam, pa ja.*
- MW** 'eko, jà: jà: jà:, sa mé:li ... à::, takù: je tù: .. **MW** *Ecco, ja, ja, ja, so imeli ... a, tako je to ...*
- R** *In potlej je bila spet muzika in ste pe[22.00]li in plesali ...*
- MW** φ'se j povè:đŋ .. ŋcò: úáj,<sup>103</sup> da p tù: dè:wəłə, 'kakə sma na bè:rt narè:đlə .. *ci metterò .. ti metterebbero in prigione {smeh sodelujočih} jò:j*
- R** *Se pravi, ste ... da ste znali ...*
- MW** 'ajá: .. à::: 'kaj sma prepè:wəl slavè:msku, à:jaj, kak fà:jn ... strà:šnu li:pu .. pó:: sma š'li cè:<sup>104</sup> gúərtə mpa cè: tà:ma dò:uta . **MW** Aja ... a, kako smo prepevali slovensko, ajaj, kako je bilo dobro ... strašno lepo ... potem smo šli tja gor in pa tam dol ...
- R** *Mhm.*
- MW** skù:z vè:s [22.30] prepè:wali ... venti, trenta, tra ragazze, ragazzi .. ə:: .. fare festa e e:: 'orpo adesso non c'è più niente, e ... **MW** ... skozi vas prepevali ... dvajset, tri-deset deklet, fantov ... praznovali in ... orpo, danes ni nič več, eh ...
- R** *Ne?*
- MW** |sà:j vù:tte {zvišan register}, 'saj nčí: 'več ... ni: 'več ti:sta ta lè:pa, 'kak je b'lu nabè:rt. ... prepè:wata ša vi: na wá:šən krá:ju? **MW** Saj vidite, saj ni nič več ... ni več ti-sto lepo, kot je bilo včasih ... Pri vas še prepevate?
- R** *Ja ..*

<sup>103</sup> Furl. *vuài* (Pirona 1996), it. *guai* 'gorje' (npr. LW *gùà:j tì:s k'ua ni 'šu ka má:ši*), Ov 151 *gùà:j*; Skubic 1997: 203.

<sup>104</sup> 'tja', nenavadna fonetična podoba. V gradivu GG še: *cè:l dó:l je b'lu Dò:bje* 'tamle'. Prim. op. 85.

**MW** | a 'še? {visok register} 'a:;, še:; ..  
[23.00] 'orpo .. tù: je fà:jn ..

**R** *To je fajn ... to je fajn ..*

**MW** əɦuɦuɦu: {vzklíkne} tù: je lé:pu!  
'o:jojojoj . 'jes {nerazumljivo} 'kak se  
prrà:vi ... *televisione, ecco* .

**A, R** *Mhm.*

**MW** *che cantano i slavi* .

**R** *Mhm.*

**MW** *che bene ... uɦu|ɦu*

**R** {hkrati z MW} *Znajo ...*

**MW**.. 'a, io [i'jo] *ascolto ancora molto  
slavo ..*

**R** *Ja?*

**MW** 'u:, s̀, 'e .. jà:

**R** *Kaj pa lovi [23.30] . kaj pa lovi tukaj?  
Katere programe slišite?*

**MW** slové:nsku .. á:ustrija, italjà:nu .

**A** *Kaj pa na televiziji?*

**R** *Ne vidite slovensko?*

**MW** kò:!?

**R** *Na televiziji . na televizijoni . Slovensko  
ne vidite?*

**MW** | ká:ku fà:jn, 'saj pové:n wà:n, ða s...  
{zvišan register}

**R** *A tudi?*

**A** *Aha ..*

**MW** | pa 'ka... {zvišan register} 'saj s̃p  
pavé:ðla wà:n da pašlú:š̃p, kə . kə š... kə  
prepé:waja, špí:l'aja!<sup>105</sup> 'ə:, *mamma mia*  
[mi:ja]! .. [24.00] 'ma ɣa... {zarek} 'tista  
xarmò:nika, pó:le ti... cì:trə, pó:le . 'o:  
dì:jo, a 'kak fà:jn!

**R** *Je, je ...*

**MW** ɦuɦu: . à:, šowé:n'o pošlú:šama! ..  
'čaj<sup>106</sup> *di quando, venerdì mi sembra,  
chissà, no, adesso non so, se venerdì sera  
.. cantano i slavi .. così bene .. mi sembra  
venerdì ..*

**R** *Lahko da je ...*

**MW** A še? {visok register} A, še ... *orpo ..*  
to je dobro ...

**MW** Ohoho {vzklíkne}, to je lepo! Ojoj, jaz  
{nerazumljivo} kako se pravi ... *televizi-  
ja, ecco* ...

**MW** *Ko pojejo Slovani ...*

**MW** *kako dobro ... uhuhu ...*

**MW**... A, jaz še veliko poslušam slovensko  
...

**MW** U, ja, e ... ja.

**MW** Slovensko ... Avstrija, italjansko ...

**MW** Kaj!?

**MW** Kako dobro, saj vam pravim, da s...  
{zvišan register}

**MW** Pa kaj, {zvišan register} saj sem vam  
povedala, da poslušam, ko ... ko š... ko  
prepevajo, igrajo! O, *mamma mia!* Am-  
pak ga... {zarek}, tista harmonika, potem  
ti... citre, potem ... o, *dio*, kako dobro!

**MW** Huhu ... a, slovensko poslušamo ...  
čaj, *kdaj, v petek se mi zdi, kdo ve, ne,  
zdaj ne vem, ali v petek zvečer ... pojejo  
Slovani ... tako dobro ... se mi zdi, da v  
petek ...*

<sup>105</sup> *špiljajo* 'igrajo na instrumente', **Ov** FO 93 *špí:lat*, **U** Oman 2011 *špiljate* : Pronk 2009 *gòsti*, Neweklowsky 2013 *góstə*.

<sup>106</sup> *čaj* = v medm. rabi 'čakaj', prim. Pronk 2009 *čaj* (*čákati*), Neweklowsky *čaj*, Thesaurus 1987 *čakati*, Gutschmann 1999 *čai*.

**MW** *sì, io {nerazumljivo} bisogna vedere*

...

**R** ... *ali pa sobota ...*

**MW** *perché ... la [24.30] testa non funziona più bene {smeh} si ricordi di me, e?*

**R** {hkrati z MW} {nerazumljivo} . *si bom zapomnil ... si bom |za...*

**MW** {hkrati z R} | *jà: se bom zapò:mnu ... {med smehom} ta 'bote<sup>107</sup> rē:ku jà:, ti:sta gospá: je mē:la p'rou {smeh}, à:jaja .. è:, 'ne, ma fà:jn š... fà:jn prepé:waja Slavé:nci ...*

**R** *Lepo je, pa ljudje so skupaj ... pa zaplešejo | .. pa je ..*

**MW** {hkrati z R} *jà: . jà: . jà: .. | à:, je fà:jn ... [25.00]*

**R** *Danes je toliko takih grdih stvari, ki se dogaja... dogaja ...*

**MW** *jà:, jà:, tù: mà:te p'rou ... 'a prim... prima non si conosceva questo .. era tutto più bello*

**R** *Ja?*

**MW** 'e:j, *mamma mia* [!'mija]

**R** *Vi, recimo, tukaj, ko so bile te vasi nemške in to ...*

**MW** *jà: ...*

**R** ... *ste se zastopili?*

**MW** *a jà:, ò: jajajajà:, come fratelli ..*

**R** *Ja?*

**MW** *ò:, sì, sì, mol[25.30]to bene .. sì, questo era Ponteb... Pontá:fəl',<sup>108</sup> kə... {zarek} prà:vjo 'zej, Ꞥ pa pó:le tò:le tò:t Kanó:l'tol<sup>109</sup> cè:u.*

**R** *Ja, ja ...*

**MW** 'e ...

**R** ... *seveda, lepo je ... Lepa je ta vaša dolina ...*

**MW** {smeh} *tá:ko pa t'ko pa ... {smeh} ci prende in giro ...*

**MW** *Ja, jaz {nerazumljivo} je treba videti*

...

**MW** *Ker ... glava ne deluje več dobro ... {smeh} Spomnite se name, veste?*

**MW** *Ja, si bom zapomnil ... {med smehom} pa boste rekli, ja, tista gospa je imela prav {smeh}, ajaja ... eh, ne, ampak dobro š... dobro pojejo Slovenci ...*

**MW** {hkrati z R} *Ja ... ja ... ja ..., a, je dobro ...*

**MW** *Ja, ja, to imate prav ... a, pre... prej nismo poznali tega ... Vse je bilo lepše.*

**MW** *Ej, mamma mia.*

**MW** *Ja ...*

**MW** *A ja, o, ja ja ja ja, kot bratje ...*

**MW** *O, ja, ja, zelo dobro ... to je bila Ponteb... Pontafelj, ko... {zarek} pravijo zdaj, in potem cela Kanalska dolina.*

**MW** *E ...*

**MW** {smeh} *Tako pa tako pa ... {smeh} se norčujete iz nas ...*

<sup>107</sup> Prim. op. 26.

<sup>108</sup> Tablja, it. Pontebba, nem. Pontafel, furl. Pontêbe.

<sup>109</sup> Običajno poimenovanje za Kanalsko dolino v dolinskih slovenskih govorih (o splošni rabi Kranz-mayer 1944–1945: 19; Gusmani – Venosi 1981: 17), poimenovanje *Kanalska dolina* v pogovoru informantka sprejema z distanco.

**R** | *Ne, prav [26.00] nič, {smeh A} | veste, tam, kjer sem jaz doma ... tam, kjer sem jaz doma, nimajo.mo takih hribov, nimamo takih gor ...*

**MW** {ko govori R, se smeje in vzdihuje} 'a tû: . jà: ja, tû: ja, 'tu tû: ja, verjé:mən 'wan, jà: .. jà: .

**R** ... *samo sem pa slišal, da ste imeli pred kolikimi ... tremi, štirimi leti veliko vodo* ['wa:do] ...

**MW** kò: j tû:

**M** *Vodo ...*

**R** ... *vo|da je poplavila*

**MW** {hkrati z R} 'ajà: | *mamma mia* ['mija], *altroché .. kà:k [26.30] tû: je rē:ku kà:ko {poudarjeno} trî: štîər lē:te ... non è tanto che è stata*

**R** *A ne .. manj?*

**MW** 'e! {pritrjuje}

**R** *Kaj manj? Pred kratkim?*

**MW** 'e, jà:

**A** *Kdaj pa?*

**MW** 'zej mà:n ta nó:tər pí:sanu, kdá: je b'lu tû:, .. | è:, tû: nî: dó:ugu .. ne vè:te {višji register} {nerazumljivo} 'čî<sup>110</sup> je Fé:la?<sup>111</sup>

**R** *Aha ... In je bilo hudo?*

**MW** .. sma mè:li strà:x!<sup>112</sup> ..

**R** *Ja?*

**MW** *Mamma mia* ['mija] [27.00] *alt...* {kašelj, nadaljuje zahripano} *allora ... adesso ci sono i quei .. le gru e roba che .. ma se non ci fossero quelli lì, non so io ... Lei bisogna andare fino là dentro per .. ve.. vedrebbe com'è brutto ..*

**R** *Aja?*

**MW** *e, sarebbe venuto tutti qui po... ci avrebbe portato via tutti* {premor} [27.30] *vede . deve andare là dentro,*

**MW** {ko govori R, se smeje in vzdihuje} *A to, ja ja, to ja, to to, ja, verjamem vam, ja ... ja ...*

**MW** *Kaj je to?*

**MW** *Aja, mamma mia, seveda ... kako, kdo je rekel, kako tri, štiri leta ... Ni toliko, ko je bila ...*

**MW** *E! {pritrjuje}*

**MW** *E, ja.*

**MW** *Zdaj imam tam notri zapisano, kdaj je bilo to ... e, to ni dolgo ... ne veste {višji register} {nerazumljivo}, kje je Bela?*

**MW** *Strah nas je bilo!*

**MW** *Mamma mia sev...* {kašelj, nadaljuje zahripano} *Torej ... zdaj so tisti ... žerjavi in reči, ki ... Toda če ne bi bilo tistih tam, jaz ne vem ... Vi morate iti prav tja noter, da boste vid... Videli bi, kako je grdo ...*

**MW** *In bi prišlo, vsi tukaj po... Vse bi nas odneslo. {premor} Vidite ... bi morali iti tja noter, bi videli, koliko proda, koliko*

<sup>110</sup> *kje*, gl. op. 101.

<sup>111</sup> *Fela*, nar. 'Bela'. Izvorno slovensko poimenovanje v govoru ni ohranjeno (prim. Kranzmayer 1944–1945: 19).

<sup>112</sup> *imeti strah* 'bati se', **Ov** 140 *má:ma se jmè:l* [...] *strà:x*, **U Oman** 2011 *da ma stráh* (*stráh/aše*). Besedna zveza nastopa v nemščini, italijanščini in v slovenskem pogovornem jeziku (vendar tu navadno kot *imeti strah pred* KOM/ČIM).

- vedrebbe, quanta ghiaia, quanta roba, reči je tam.*  
*che c(i) ha..*
- R** *Aha.*
- MW** {se odkašlja} *e che c'è u.. un rio, che MW* {se odkašlja} *Ker je ... potok, ki pride*  
*viene giù ... dol ...*
- M** *Aja?*
- MW** 'e ... 'e, sì sì ...
- M** *Kako rečete vi .. potok, ali kako rečete*  
*rio?*
- A** *Po domače ...*
- M** *Po domače ...*
- MW** ə: čà:j . ə:: grá:bŋ<sup>113</sup> ..
- M** *Graben?*
- MW** grá:bŋ .. [28.00] já:
- M** *A pa ima kakšno ime tisti graben?*
- MW** pró:sŋ?
- M** *Če ima kakšno ime tisti graben?*
- MW** já:ja
- M** *Kako mu pa . pa rečete?*
- MW** Fli:karju grá:bŋ sma ré:klę.
- M** *Kako?*
- MW** | Fli:karju grá:bŋ {glasneje, skoraj  
 zlogovaje}
- R** *Flikarjev ...*
- M** *A Fli|karjev ...*
- MW** {hkrati z M} Fli:karju grá:bŋ {se  
 odkašlja} ...
- R** *In to kar naenkrat ... Kaj je bil kakšen*  
*dež?*
- MW** Já::: *mamma mia* ['mija] *altroché!* ...  
 per wà:s 'ni ɓou?
- R** *Jaz se ne spomnim | tistikrat {kašelj MW}*  
 [28.30] ... *in .. in kə.. kaj se je zgodilo?*
- A** *Ko je bila voda ...*
- MW** 'ej ..
- R** *Kako je priš... Kako je prišlo do tega?*
- MW** jè:e {poudarjeno} b'la wó:ða, 'ne ..
- MW** E ... e, ja, ja ...
- MW** Čakaj ... graben ...
- MW** Graben ... ja ...
- MW** Prosim?
- MW** Ja ja.
- MW** Flikarjev graben smo rekli.
- MW** Flikarjev graben {glasneje, skoraj zlo-  
 govaje}.
- MW** Flikarjev graben {se odkašlja} ...
- MW** Ja, *mamma mia, seveda* ... Ga pri vas  
 ni bilo?
- MW** Ej ...
- MW** Je {poudarjeno} bila voda, ne ...

<sup>113</sup> *graben* 'potok' (končni -ŋ se variantno pojavlja pri vseh informantih; hiperkorektura?), U Logar 1967 *pər patóce* (Med), Oman 2011 *pòtak*, tudi ASLEF 369 beleži razliko med Lv *grābn* in U *pótak* 'torrente'; Pronk 2009 *pwətak*, Neweklowsky 2013 *púətak*, Steenwijk 1992 *patók*. Prim. Thesaurus 1994 *graben*. Pri imenih potokov je mogoče ločiti starejša slovenska narečna poimenovanja od novejših, prevzetih iz nemško govorečega okolja; pri slednjih prihaja tudi do ponovitve sestavine *graben*, npr. *fli:karju grá:bŋ* (MW) : *fli:kar gró:bŋ, pè:gla gró:bŋ, kò:rən gró:bŋ, sená:ta gró:bŋ* (GG), *fli:ka grá:bŋ, š'vif|jŋrò:bŋ grá:ɓŋ* (LW).



**R** Ja ...

**MW** k je pri:šlo 'to 'dou . 'to 'dou . 'to 'dou, 'to 'dou {tlesk} ... al'tə... ke gré:ta . ta gúərtə na mù:st . 'kak prà:p̄tə mù:st .. 'bote bì... tà:nle tagó:r su 'zej šə *ancora la pachera* .. kə je pri:šlo ʉ grá:b̄ŋ ... 'to, tà:ma, [29.00] tà:ma {tlesk}, tò:le ...

**R** Kaj se je tudi slišalo, prav bučalo?

**MW** |'e, jà: .. *bensi* {višji register} {premor} *se non fosse stata l'autostrada qua ... sarebbero .. non vede quanta ghiaia che c'è?*

**R** A to je vse prišlo iz grabna dol?

**MW** 'e, jà: ... mùərtə i:t\_(t)à:male gó:rta palé:đað\_(đ)a ʉ te ví:du, 'kak 'je ..

**R** Čakajte, grem pa prav ... [29.30]

**MW** jà:, .. lə palé:jte!

{premor, vsi grejo ven, pogovor se nadaljuje zunaj}

**R** To je vse od tistikrat?

**MW** | 'e jà: {višji register} . kà:jsə<sup>114</sup> tà:male,<sup>115</sup> mùərtə i:t tà:male gúərtə,

**R** Aha ...

**MW** pó:le bō:ta ví:đu, ká:k je tà:ma ..

**R** Ja ja ...

**A** Mhm.

**MW** ... pó:le sa še ská:le {poudarjeno} [30.00] 'dou pri:šle 'tole . na viəte, 'kak .. 'kak je šé:le pri:šlo 'dou .

**R** Aha ...

**MW** je šé:le frí:šnu .. *questo è stato in marzo*.

**M** Mhm ... *Veste, kaj me zanima ... A poznate to? A imate kakšno ime za to drevo?*

**MW** prō:s̄ŋ?

**M** Kako pravite temu? {pokaže}

**MW** hò:la<sup>116</sup> sma rē:kli mi: pa nē:mščŋ ..

**M** Kaj pa po ...

**MW** čà:jte, 'kak .. čà:jte, 'kak | sma rē:kli?

**MW** Ko je prišlo sem dol ... sem dol ... sem dol, sem dol {tlesk} ... kajne ... ko greste ... gor na most ... kako pravite most ... boste vi ... tamle zgoraj so še zdaj ... še *vedno bager* ... ko je prišlo v potok ... tu, tam, tam {tlesk}, tule ...

**MW** Eh, ja ... *pač* {višji register} {premor} *Če ne bi bilo avtoceste tukaj ... bi bile ... Ne vidite, koliko proda je?*

**MW** E, ja ... morate iti tja gor pogledat, da boste videli, kako je ..

**MW** Ja, ... le pogledjte!

**MW** Eh, ja {višji register} ... veliko tam, morate iti tja gor,

**MW** potem boste videli, kako je tam ...

**MW** ... potem so še skale {poudarjeno} dol prišle semle ... ne veste, kako ... kako je šele prišlo dol ...

**MW** je še sveže ... *to je bilo marca*.

**MW** Prosim?

**MW** *Holer* smo rekli mi po nemško ...

**MW** Čakajte, kako ... čakajte, kako smo rekli?

<sup>114</sup> *kajsi* 'veliko', **Ov** FO 92 *kà:js*, '*kajs*, **U** Logar 1967 *ká:jsə* 'mnogo', **Oman** 2011 *ká:jsə*.

<sup>115</sup> *tamole* 'tamle'.

<sup>116</sup> **V** govoru pripovedovalke še variantno *hò:lə* 'bezeg', prim. **ÖW** 1990 **Holler** 'Holunder', **ASLEF** 527 **Lv** *bafōuz*, nemška oblika ni izpričana.

**M** {skupaj z MW} ... *domače* ..

**MW** ə: ... 'ououou ... [30.30] sa ne spù:nəm 'beč, 'kak sma rɛ:kli 'to .. 'ma tù: sma nar... pó:le ke prí:de lè:pš zRɛ:lu,<sup>117</sup> sma {nerazumljivo} dà:li, sma skù:xali, 'ne, 'tu.

**M, A** *Mhm* ...

**MW** |jà:

**M** {hkrati z MW} *Kako pa? A ste dali to v neko olje pa v jajce ali ...*

**MW** nè:, 'ne .. jà:, jà:, to sma tù:đ\_(đ)á:li, kə sa 'takle ó:re {??}, 'ne, .. 'ma pó:le prí:đe sɛ:me, . sma skù:xalɛ, am pa narè:dli *come un liquore* ..

**M** *Mhm*. [31.00]

**MW** *abbiamo fatto . con questo qui, 'e*

**R** *Za mešat z vodo?*

**MW** jà: .. 'ja ja, 'ja ... à::'ja ... na bè:rt je b'lu use lè:pši, 'zej n'či 'več ...

**A** *Kaj ste pa jedli včasih, kakšna hrana je bila?*

**MW** palè:nta! ... {se posmeje} *Conosce la polenta?*

**A** *Ja. {smeh MW}*

**M** *Pozna, pozna ...*

**MW** 'a, *quanta polenta* .. [31.30] əm pa štè:rc,<sup>118</sup> sa rɛ:kli, štè:rc.

**M** *Kaj je to?*

**MW** štè:rc. *ques...* tù: smo rɛ:kli slavɛ:nsku mi: .

**M** *Ja.*

**MW** smo rɛ:kli štè:rc.

**A** *Kako ste to naredili?*

**M** *Kaj pa je bilo t..., ja ...*

**MW** ə:: tɛ:ta mó:ka, kor<sup>119</sup> sa rá:stli na pù:l'i ti:tə wó:n .

**R** *Mhm.*

**MW** ... Ojoj ... se ne spomnim več, kako smo rekli tukaj ... ampak to smo nar... potem ko bolj dozori, smo {nerazumljivo} dali, smo skuhali, ne, to.

**MW** *Ja.*

**MW** *Ne, ne ... ja, ja, to smo tudi dali, ko se takole {??}, ne ... ampak potem pride seme ... smo pa skuhali in naredili kot liker ...*

**MW** ... *Smo naredili ... s tem tukaj, e.*

**MW** *Ja ... ja ja, ja ... a, ja, včasih je bilo vse lepše, zdaj ni nič več ...*

**MW** *Polenta! {se posmeje} Poznate polento?*

**MW** *A, koliko polente ... in pa šterc, so rekli, šterc.*

**MW** *Šterc. T... to smo rekli slovensko mi ...*

**MW** smo rekli *šterc.*

**MW** *Ta moka, kar je raslo tisto na polju ...*

<sup>117</sup> *priti lepše zrelo* 'bolj dozoreti', prim. op. 13.

<sup>118</sup> *šterc*, navadno *štè:rc* 'žganci iz pražene moke', prim. **Ov** FO 95 *štè:rc*, U Logar 1967 (*sírku, éđu štèrc*, Oman 2011 *štèrc*; Steenwijk 1992 *štèrc* : Pronk 2009 *mějšta*, Neweklowsky 2013 *mějšta*; bav. avstr. *Sterz* (Duden online, [http://www.duden.de/rechtschreibung/Sterz\\_Speise\\_Nahrung\\_Gericht](http://www.duden.de/rechtschreibung/Sterz_Speise_Nahrung_Gericht), dostop 10. 8. 2016).

<sup>119</sup> *kor* = kakor 'ki', **Ov** 133 *kor*, U Oman 2011 samo v zvezah *kór gré čjəs* 'eccedente', *kór je iBərčno* 'eccedente' in *kor ugá* 'mentitore'; Thesaurus 2007 *kakor*.

**MW** 'no, 'po smo pa .. dà:li | u ..

**A** {hkrati z MW} *Kaj | ajdova moka ali ...?*

**MW** jà:, jà:, 'eko, jà: jà: ja

**A** *In kako ste ... kam ste dali?*

**MW** ká:ku?

**A** *Moko, kam ste dali? Kako ste [32.00] naredili?*

**MW** mó:ka? | sma dà:l u en žà:k| {višji register} pól:le, 'ne ..

**A** *Mhm, in ko ste jo kuhali?*

**M** *Štec,<sup>120</sup> kako se naredi štec?*

**MW** jà: ... ŋ tà::ka škré:ja,<sup>121</sup> 'ne .. sma dà:l nó:tə mə:l pù:tə,<sup>122</sup> ŋ pa tət:ta mó:ka ŋ pa fà:jn *brustolire ... brustolire, e poi abbiamo buttato su l'aqua e era venuto fuori štè:rc, 'ne {smeh}*<sup>123</sup>

**R** {nerazumljivo} ja ...

**MW** à:jajaj *patate, polenta* [32.30] ə:: *poi ministra . questo abbiamo vissuto, quando si aveva tutto nella nostra campagna, adesso non c'è piu ... ma una volta ... 'e sì*

**R** *Zdaj se gre v trgovino ...*

**MW** pró:sp?

**M** ... | *botego*<sup>124</sup> ...

**R** {hkrati z M} ... *zdaj se | gre v botego ... in se kupi.*

**MW** prè:j ŋ'çi b'lu tót:ta ..

**MW** No, potem smo pa ... dali v ...

**MW** Ja ja, *ecco*, ja ja ja.

**MW** Kako?

**MW** Moko? Smo dali v vrečo {višji register} potem, ne ...

**MW** Ja, ... ena taka skleda, ne ... smo dali noter malo masla in to moko, potem pa fino ... *pražiti ... pražiti, potem pa smo zalili z vodo in je nastal šterc, ne {smeh}*

**MW** Ajajaj ... *krompir, polenta, potem mineštra ... Tako smo živeli, ko smo vse imeli na svojih poljih, danes ni več ..., včasih pa ..., a, ja.*

**MW** Prosim?

**MW** Prej tega ni bilo ...

<sup>120</sup> Napačna prepoznavna leksema *šterc* zaradi posebne fonetične uresničitve fonema /r/. Kranzmayer (1945–: 69) je izgovor *r* v nemščini, kakor se je govorila v Lipalji vasi, opisal takole: »jezik se oblikuje v nekakšno žlico in malo vibrira, je, kakor se pravi, izgovorjen kakuminalno (= retrofleksno, op. K. K.-J)«, »[t]a izgovor, ki je blizu *l*-ju in se posamično pojavlja tudi v Beli Peči in Tablji, je na srednjem Koroškem značilen za staro kmečko izreko«. Vzorčno gradivo, ki ga je pregledal fonetik in fonolog Peter Jurgec (ustno), kaže na aproksimanta *ɹ* oz. *ɻ* (transkripcija IPA). Glas, ki ga sicer pretežno izgovarja samo informantka MW, torej po vsej verjetnosti ni grlni *r*, kakor smo ga zapisovali na podlagi slušnega vtisa in osrednjeslovenskega zapisovalskega izročila.

<sup>121</sup> *škréla* 'skleda', **Ov** *škré:wa*, **U** *škdéualéle* (Oman 2011: 93); Pronk 2009 *škdéja*, Neweklowsky 2013 *škdéiəwa*. ASLEF za **Lv** kot odgovore na vprašanja 2694 'globok krožnik', 2695 'lončena skleda' in 2699 'catino da tavola per lavare le stoviglie' najbrž navaja tri različice istega leksema, kar je posledica različne zaznave fonetične vrednosti /r/: *škjéla*, *škréla* in *šk<sup>a</sup>éla*.

<sup>122</sup> *puter* 'maslo', prim. **Ov** 135 *pú:tər* 'kuhano maslo' : *má:swa* 'maslo'; Pronk 2009 *pùtr*. Iz bav. *Putter* 'surovo maslo' (Snoj 2016).

<sup>123</sup> Informantka je pozneje med anketiranjem postopek še enkrat opisala, prim. str. 85.

<sup>124</sup> V gradivu se kot narečno poimenovanje za 'trgovino' pojavlja le *kšè:ft* (MW, LW), **U** Logar 1967 *kšèft*, Oman 2011 *kšèft/te*; Pronk 2009 *kšèfti* Imn, Neweklowsky 2013 *kšèft*, Thesaurus 2009 *kšèft*, iz nem. *Geschäft* (Snoj 2016).

- R** Ne? | *Kaj ste ime|li ...*
- MW** {hkrati z R} *pochi .. pochi ..*
- R** *Tistikrat, ko ste bili vi majhni, ne ...*
- MW** *jà:*
- R** ... *je bila kakšna trgovina na vasi?*  
[33.00]
- MW** *jà:, jà:, jà:, ja b'la, je b'la. sa b'le dvè:,  
è:na tâ:ma, è:na tó:le ... sa b'le, sa b'le .*
- A** *In kaj so prodajali v trgovini?*
- MW** *à:, u'se: ... rì:š, pà:sta, kafè:, insomma  
tutto, 'kake 'zej, má:l 'man', pa má:lu, 'ma  
'kake 'zej .. 'e*
- R** *Pa je bila drugače tu .. v Kanalu ..*
- MW** *jà: ..*
- R** .. *ne, v Kanalski dolini, je bila to bogata  
vas? [33.30] ...*
- MW** .. *'kako?*
- R** *Vaša vas?*
- MW** *jà:*
- R** *So bili ...*
- MW** *jà:, so tù: u'li, jà: ja ja jà:: . ti:sti kor  
sa dé:wali pè::r *ferrovia hanno lavorato  
mol... tanti**
- R** *Aha ... A že tistikrat se je gradila ta .  
cesta?*
- MW** *'ne, nè: 'ne nè: ne, tò:te ja da [ða] poco  
tempo ... {se odkašlja} l'autostrada<sup>125</sup> .*
- R** *Ja, ja.*
- MW** *deve sapere anche Lei, che . quando  
hanno fatto [34.00] quest'autostrada,  
no? ..*
- R** *To avtocesto ne vem, kdaj so naredili ...*
- MW** *'ox, io c(i) ho là, scritto, ma, adesso  
non mi ricordo de .*
- R** *Ja, ja ...*
- MW** *ogni cosa devo scrivere, perché |  
altrimenti non so niente .. {smeh R} non  
ho una testa buona {premor} 'e ...*
- MW** *Malo ... malo ...*
- MW** *Ja.*
- MW** *Ja, ja, ja, je bila, je bila. Sta bili dve,  
ena tam, ena tukaj ... so bile, so bile ...*
- MW** *A, vse ... riž, testenine, kavo, *skratka  
vse, kakor zdaj, malo manj, pa malo, ma,  
kakor zdaj ... e.**
- MW** *Ja ...*
- MW** *Kako?*
- MW** *Ja.*
- MW** *Ja, so tudi bili, ja ja ja ja ... tisti, ki  
so delali pri železnici so delali mnog...  
mnogi.*
- MW** *Ne, ne ne ne ne, to je malo časa ... {se  
odkašlja} avtocesta.*
- MW** *Tudi vi morate vedeti, da ... kdaj so  
naredili to avtocesto, ne?...*
- MW** *Oh, jaz imam to tam, napisano, toda  
zdaj se ne spomnim ...*
- MW** *vsako stvar moram napisati, ker sicer  
ničesar ne vem ... {smeh R} Nimam do-  
bre glave, {premor} e ...*

<sup>125</sup> Avtocesta A23 (Palmanova–Udine [Videm]–Tarvisio [Trbiž], imenovana tudi avtocesta Alpe–Adria) je bila zgrajena v letih 1973–1986 ([https://it.wikipedia.org/wiki/Autostrada\\_A23\\_\(Italia\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Autostrada_A23_(Italia)), dostop 26. 9. 2016). Zaradi svoje bližine in odvzema obdelovalnih zemljišč je povzročila precejšnje spremembe v življenju vasi. Skupaj s potresom leta 1976, po katerem ob obnovi niso več postavljali gospodarskih poslopij, je pomenila konec tamkajšnje agrarne skupnosti.

- R** *Ja, ja, smo slišali, je povedal əə ə vaš  
brat, da so bile v vasi [34.30] dve žage,*
- MW** jà:
- R** ... *en mlin ...*
- MW** jà: jà: . ja
- M** *Hiš je bilo koliko? Hiš v vasi ..*
- MW** 'e, ɸ'se so xiš... .. sà:j so šə ɸ'se ..
- A** *Koliko pa jih je?*
- R** *Koliko števil?*
- MW** à:, na vé:m, kà:j\_(j)əx ..
- R** *Ne?*
- MW** ix mùəɾte štét: 'jəx<sup>126</sup> .. {vdih}
- R** *Je bila velika vas?*
- MW** 'e jà:, je b'la fā:jn, za mé:ne j b'la  
z'la {??} lé:pa, jà:, 'zej ŋč... *tutti vanno  
via, qui non c'è guadagno, non lavor...  
[35.00] non c'è lavoro e vanno ...*
- R** *A tudi danes?*
- MW** |'e::, *altroché?* {višji register} ...
- R** *In kam grejo?*
- MW** 'he:: .. é:dŋ sà:n, é:dŋ 'to, 'to je he.. *così  
un po' {??}*
- R** *Udine<sup>127</sup> ...*
- MW** *e, anche Udine ..*
- R** *tja dol ...*
- MW** ... *mia figlia Udine ..*
- R** *Ja ...*
- MW** {smeh}
- R** *Ne grejo na Trbiž, bolj tja dol ...*
- MW** jà, kə na Təɾbi:ži 'ni . 'ni dé:la ..
- R** | *A tudi ..*
- MW** {hkrati z R} Dòlfi .. Dò:lfi dé:wa .. ta  
gúəɾ u .. 'kak sa pɾà:vi ... {nerazumljivo}  
na Təɾbi:ži, 'kak sə .
- R** *Fužine?<sup>128</sup>*
- MW** *Fusine, ecco, ecco, jà: ...*
- R** *Ja, ja.*
- MW** je že dé:sat lé:t ta gúəɾ
- A** | *Kje ste pa vi delali?*
- MW** {hkrati z A} jà:ja | 'jəs? đó:ma.
- MW** Ja.
- MW** Ja, ja ... ja ...
- MW** E, vse so hiš... .. saj so še vse ...
- MW** A, ne vem, koliko jih je.
- MW** Jih morate prešteti ... {vdih}
- MW** E, ja, je bila v redu, za mene je bila  
zelo {??} lepa, ja, zdaj ni... *vsì grejo  
stran, tu ni zaslužka, ni del... ni dela in  
grejo ...*
- MW** E, *seveda* {višji register} ...
- MW** He, eden sem, drugi tja, to je, he, *tako,  
no {??}*
- MW** *A, tudi Videm ...*
- MW** ... *moja hči Videm ...*
- MW** Ja, ker na Trbižu ni ... ni dela ...
- MW** Dolfi ... Dolfi dela ... tam gor v ...  
kako se pravi ... {nerazumljivo} na Trbi-  
žu, kako se ...
- MW** *Fusine, ecco, ecco, ja ...*
- MW** Je že deset let tam gor.
- MW** Ja, ja ... Jaz? Doma.

<sup>126</sup> Podvojitvev predmeta. Prim. Skubic 1997: 84–85.<sup>127</sup> Videm.<sup>128</sup> Bela Peč.

**A** *Doma ...*

**R** *Doma.*

**A** ... *ste* | *skrbeli* za ...

**MW** {hkrati z A} *ker . | sma mé:li krá:be, sma mùərlí d̥é:wət, sé:čə {smeh} 'a::, tó:le gúərtá sma nasi:li ɥ s̥ə:nu, l̥ə:jte, tá:male sa d̥ə.. sa d̥ú:r [36.00]*

**R** *Aha ...*

**MW** *tá:ma gúərtá sma mùərlí n̥é:st s̥ə:nu, na glá:vi ...*

**R** *Tja gor?*

**MW** | *jà!* {višji register} *tò:le gúərtá ... l̥ə:tr̥e<sup>129</sup> sma r̥é:kli mi: ..*

**R** *Aha ...*

**MW** *ɱ pa d̥á:li na glá:ɥa .. r̥jú:xa . sé:nò, ɱ pa n̥é:sli gúərtá ...*

**M** *A ste ...*

**MW** *mizé:rja!<sup>130</sup> {smeh}*

**M** *Kako se je pa reklo, a ste nosili v takih .. əmm .*

**MW** | *jà* {spodbujevalno}

**M** {hkrati z MW} *kaj jaz vem . krošnjah ... kako ste pa ə rekli tistim . krošnjam, kjer [36.30] ste nosili seno?*

**MW** *ə:: 'kak se prà:vijo<sup>131</sup> . ə:: jò:jojojojoj ... 'zej palé:jte, d̥a na znà:n 'reč 'več! ... Pò:li 'bəl sp̥ù:n se, 'jes s̥ɱ 'bəl, vəl zə.. 'je ni... ní:min an tá:ka d̥ó:bra glá:ɥo . 'nə 'kak sma 'zej r̥é:kli? jò:jžəš jò:jžəš ... ər̥jù:še {poudarjeno}*

**M** *Kako?*

**MW** *ə:r̥jú:še . ər̥jú:še, já: sma nasi:li gúərtá sé:nu . z ər̥jù:ši<sup>132</sup> [37.00] .. gúərtá pa l̥ə:trax ..*

**MW** *Ker ... smo imeli krave, smo morali delati, kositi {smeh} a, sem gor smo nosili v seno, glejte, tamle so vr... vrata ...*

**MW** *Tja gor smo morali nesti seno, na glavi ...*

**MW** *Ja!* {višji register} *Sem gor ... letre smo rekli mi ...*

**MW** *in dali na glavo ... rjuho ... seno in nesli gor ...*

**MW** *Mizerija!* {smeh}

**MW** *Ja ...* {spodbujevalno}

**MW** *E, kako se pravi ... jojojojojoj ... zdaj pogledajte, da ne znam več povedati! ... Poldi se bolj spomni, jaz sem bolj, bolj za ... je ni... nimam tako dobre glave ..., no, kako smo zdaj rekli? Jojžeš, jojžeš ... rjuhe. {poudarjeno}*

**MW** *Rjuhe ... rjuhe, ja, smo nosili gor seno ... z rjuhami ... gor po lestvi ...*

<sup>129</sup> *letre* 'lestev', U Oman 2013 *létre*; Pronk 2009 *lějtre*, Neweklowsky 2013 manjš. *lějtřca*, Thesaurus 2011 *letra*.

<sup>130</sup> *mizerija* 'revščina' Ov 133 *mazérja*, U Oman 2011 *mazérja*; Steenwijk 1992 *mizérja*. Iz it. *miseria* (Skubic 1997: 130; Snoj 2016).

<sup>131</sup> *kako se pravijo* 'kako se jim reče', po it. vzorcu *si dice : si dicono* (prim. **dire** (I), Zingarelli 2010). Prim. še nem. *wie sagt man dazu*.

<sup>132</sup> Variantna končnica *Om̩n* v ženski sklanjatvi. Pojav izravnavanja sklanjatvenih vzorcev moških in ženskih sklanjatev v množini (R in *Om̩n*) je znan tudi v drugih govoriš Kanalske doline, sprožila pa ga je nestabilnost ujemanja po spolu med osebkom in povedkom pri rabi množinskih samostalniških in osebnih glagolskih oblik (Kenda-Jež 2015: 23). Za Rm̩n prim. MW *š'təl ad grà:bl'* : *š'təl ad grà:bl'u*.

**R** *Ste dali notri, | zavezali na glavo in ...*

**MW** {hkrati z R} jà:, jà: jà: 'ja ja | 'ja ja

**A** *Pa ste še kaj na glavo dali ali | kar rjuše na glavo?*

**MW** {hkrati z A} à:, 'nəč 'nəč 'kuj əɾjú:še {smeh} ..

**A** *A ste še kaj na glavi nosili?*

**MW** nè: 'ne, 'kuj tù:

**A** *Ne?*

**MW** {nerazumljivo} drù:jga na vé:n ... à:jaja ... či: mà:ta à:uto vi:? na wó:nən | krá:jò?

**R** *Na drugi strani, ja ..*

**M** *Ja.*

**MW** à:, na wá:ni | strá:ni ...

**R** {hkrati z MW} *Na drugi strani ... [37.30]*

**MW** *avete trovato parcheggio, si?*

**M** *Ja, ja ...*

**MW** ajà:?

**M** *Tam pri cerkvi.*

**MW** *perché è poco parcheggio qua, no?*

**R** *Ma danes tudi ni ... ni veliko avtov ...*

**MW** à:, ni bəlí:ku à:uto, jà:jaja, zakò: .. sə.. səvò:ta<sup>133</sup> m̩ pa ʉ nədɛ:l'a sa b'lu blí:k à:utoju<sup>134</sup> ..

**R** *Aja?*

**MW** jà: ja 'ja ja ...

**A** *A pridejo turisti?*

**MW** 'ne turi:sti, ná:š l'ù:di, 'ne .

**A** *Aha ..*

**MW** pò:le gré:jo dé:wat, tù: . 'kakə mó::ja šči:, 'ne ... [38.00] so . mà:ja ɸsà:kš<sup>135</sup> . mò:š mà: à:uto, ó:na mà: à:uto ... gré:jo (u) ð:dine, ŋçi: jəx 'to.

**R** *Ja ja.*

**MW** u səbò:ta m̩ pa ʉ nədɛ:l'a sa | 'to {višji register} {smeh} ..

**R** *Maše pa ni več tukaj? Maše?*

**MW** Ja, ja ja ja ja ja.

**MW** A, nič, nič, samo rjuhe {smeh} ...

**MW** Ne, ne, samo to.

**MW** {nerazumljivo} Drugega ne vem ... ajaja ... Kje imate avto vi? Na oni strani?

**MW** A, na oni strani ...

**MW** *Ste našli parkirni prostor, ja?*

**MW** Aja?

**MW** *Ker je malo parkirišč tukaj, ne?*

**MW** A, ni veliko avtov, ja ja ja, zakaj ... v so... soboto in nedeljo je bilo veliko avtov.

**MW** Ja, ja ja ja.

**MW** Ne turisti, naši ljudje, ne.

**MW** Potem grejo delat, to ... kot moja hči, ne ... so ... imajo vsak ... mož ima avto, ona ima avto ... grejo v Videm, ni jih več tu.

**MW** V soboto in v nedeljo so tu {višji register} {smeh} ...

<sup>133</sup> Variantna oblika z -v-, prim. ASLEF 165 **Lv** švóta – šámštax – šábide, **Ov** 155 ~ swò:ta, **U** sBóta; Pronk 2009 *səbóta*.

<sup>134</sup> Prva oblika Rmn je enaka kot v govoru izpraševalca, pri drugi gre za obliko s podaljšavo osnove z -j-. Prim. op. 68 in 87. Zanimiva je tudi kontaminirana oblika *so bilo veliko avtojev* (prim. op. 19).

<sup>135</sup> vsakši 'vsak' (?). Oblika je sicer potrjena samo za severovzhodne slovenske govore.

**MW** d'ra še::, 'ma::: .. ə::: *due volte al mese*  
**R** *Dvakrat na mesec ...*

**MW** d'və... ja:, d'wà:kat na mè::sɲcò,<sup>136</sup> ja:  
**R** *In prihaja farmošter od kje? Od kje [ki] pride?*

**MW** at<sup>137</sup> Pontè:be.

**R** *Od Pontebe.* [38.30]

**MW** jà:ja .. pri:<sup>138</sup> sma mè:li sá:mi ná:šga,  
 'ne .

**R** *Ja.*

**M** *Maša [meša] ...*

**MW** 'zej ní: 'več ... je mì:knu jəx, bəl kó:l,<sup>139</sup>  
 na vé:n ká:ku .. 'zej mùəre pri:t\_(t):s at  
 Pantè:ba 'to gúəR . pa pri:de d'vè: 'bert u  
 mè:sɲcò ...

**R** *Ja, ja ...*

**MW** se nči: 'več l'adì: . l'ù:di ɲčə žəbrá:ja<sup>140</sup>  
 'več . *non credono più ...*

**M** *Ja ...*

**MW** *non non non non ... una volta, mamma mia, come si correva, anche quando era ... maggio, a ro[39.00]sario ...*

**R** *Ja ...*

**MW** mà: .. | *a, questo è mancato, quello lì non è stato, cosa vuol dire {živahno} ... sma s... {zarek} 'tak letè:li f'si u cíərkɔ, j b'la 'takle pò:ɤxna cíərkɔ, da ša prestúəra ní:sma d'abì:li za jé:ti sé:s(t)\_'dɔu al pa paklé:knət 'dɔu!<sup>141</sup> .. ɲcò: je prá:zna ... 'e, dio dio, sono cambiati i tempi ...*

**M** *A pa je zdaj maša, kako je, po laško ali ...*

**MW** Še še, ampak ... *dvakrat na mesec.*

**MW** Dva... ja, dvakrat na mesec, ja.

**MW** Iz Tablje.

**MW** Ja, ja .. prej smo imeli sami svojega, ne.

**MW** Zdaj ni več ... jih je malo ali kaj, ne vem, kako ... zdaj mora priti tisti iz Tablje sem gor ... pa pride dvakrat na mesec ...

**MW** Saj ni več ljudi ... ljudje ne molijo več ... *ne verujejo več ...*

**MW** *Ne ne ne ne ... Nekoč, mamma mia, kako se je teklo, tudi ko je bil ... maj, na rožni venec ...*

**MW** Ampak ... *a, ta je manjkal, tistega tam ni bilo, kaj to pomeni {živahno}... smo {zarek} tako tekli vsi v cerkev, je bila takole polna cerkev, da še prostora za sedeti ali poklekniti nismo dobili! ... Danes je prazna ... e, bog, bog, kako so se spremenili časi ...*

<sup>136</sup> *na mesecu* namesto *na mesec*, pozneje *dve barti v mesecu*. Oblika z rinezmom je v ziljščini splošno razširjena, prim. U Logar 1967 *mīəɲc*, Oman 2011 *mjəəənc/ce*; Pronk 2009 *mīəənc*, Neweklowsky 2013 *mīəəɲc*, Thesaurus 2011 *mesenc*.

<sup>137</sup> V narečju je ustaljena raba predloga *od* v pomenu 'iz', prim. **Ov** FO 103.

<sup>138</sup> *prej*, variantno k *prè:j*, navadno *prè:d* 'prej', o položajnem razvoju *ě(č)* pred j prim. **Ov** FO 93.

<sup>139</sup> *kali* 'kaj', prim. **Ov** 160 *ħər kò:lə* 'ali kaj'.

<sup>140</sup> *žebati* 'moliti', **Lv** ILFZ 004 – [*mal:tvè*], **Ov** 159 *žbrá:tə, žəbrá:tə*, U Logar 1967 *žabrá:tə*, Oman 2011 *žəBrá:te*; Neweklowsky 2013 *žəbrá:ti*, Škofic – Klinar 2015 *žəbrátə*: Pronk 2009 *pétati*. Prim. LISVK 1980 *žebati*, za zemljepisno razširjenost še karto 4 *Moliti – beten* (priloga).

<sup>141</sup> *dol poklekniti, dol sestì*, U Oman 2013 navaja samo druge tvorjenke z *dol* (*dóu dáte, dóu djáte, dóu glédate, dóu stópte, dóu žabaríte*); Neweklowsky 2013 *dōw sēsətə*, Thesaurus 1992 *dol poklekniti, dol sestì* (geslo *dol*). Jezikovnostična obravnava glagolov z *dol(i)* v koroških narečjih v Bayer 2006: 189–190.



**MW** là:šku, [39.30] là:šku .. jà: ... 'e, takù: ..  
*ma adesso ancora, ancora, sì, ci tengono,*  
*ecco .. sono abbastanza uniti con .. coi ..*  
*coi tedeschi, coi slavi, insomma . ma una*  
*volta ci si odiava ..*

**R** Aja, prav.

**MW** hùhuhu .. | *altroché* .. {višji register}

**R** Ma, kaj to [40.00] *takoj po vojni, po*  
*vojski, ali ...*

**MW** ja jà: ja jà: jà::: 'e

**R** Niste govorili med sabo?

**MW** prò:sn̩?

**R** Niste govorili med sabo ... *se niste*  
*pogovarjali med sabo?*

**MW** 'ne ne 'ne 'ne 'ne . 'ne {smeh} *adesso,*  
*ə, adesso è bene, abbastanza, bisogna*  
*ringraziare, ma prima .. {se posmeje}*

**R** Ja?

**MW** oh 'jej {tiho, višji register}

**M** *A pa ste govorili recimo slovensko*  
*[40.30] tudi zunaj, na vasi?*

**MW** jà:ja, ø'si slovè:nsko, ø'si::i .. 'e

**A** *Kaj pa zdaj?*

**MW** h̩jə . *friulano, italiano* [ital'jano],  
*tedesco, slavo* {smeh} . *siamo tante*  
*nazioni qui .*

**R** Ja, ja ... {smeh MW} *A tudi furlansko*  
*znate?*

**MW** 'jes 'ne

**R** Ne?

**MW** 'ne ne

**R** Razumete?

**MW** jà: ja, razù:men, d'ra razù:men . 'ma  
 na znà:n<sup>142</sup> ..

**R** Ne?

**MW** 'na na, 'ne ... jà: ja . vi:te, tò:ta j tù:đ na  
 zapəščē:na xí:ša .

**A** *Pa je prazna?*

**MW** {premor} 'e, jà: ja ..

**MW** Italijansko, italijansko ... ja ... e, tako  
 ... *toda zdaj še, še, ja, to jim pomeni,*  
*tako ... So precej povezani z ... z Nemci,*  
*s Slovani, skratka ... Toda včasih smo se*  
*sovražili ...*

**MW** Huhuhu ... *seveda* {višji register} ...

**MW** Ja ja, ja ja, ja, e.

**MW** Prosim?

**MW** Ne, ne ne ne ne ... ne, {smeh} *zdaj,*  
*zdaj je dobro, še kar, moramo biti hvale-*  
*žni, toda prej ... {se posmeje}*

**MW** Oh, jej {tiho, višji register}.

**MW** Ja ja, vsi slovensko, vsi ... e.

**MW** Hja ... *furlansko, italijansko, nemško,*  
*slovansko* {smeh} ... *Veliko narodov nas*  
*je tukaj.*

**MW** Jaz ne.

**MW** Ne ne.

**MW** Ja, ja, razumem, precej razumem ...  
 ampak ne znam ...

**MW** Ne ne, ne ... ja, ja ... vidite, tukaj je  
 tudi ena zapuščena hiša ...

**MW** {premor} E, ja ja.

<sup>142</sup> Moška informantka sta bila štirijezična, govorila sta slovensko, nemško, italijansko in furlansko – GG je bil poročen s Furlanko in je furlansko tekoče govoril, znanje LW pa je bilo (po njegovem mnenju) na osnovni ravni.

**M** *A je to vaša hiša, kjer ste se vi rodili, ali ...?*

**MW** 'ne, 'ne . k sŋ sa žani:la sŋ prí:šla 'san . 'jes\_(s)ŋ b'la ta gúəR pəR Pò:lđiju ...  
*quella casa di fronte, quella casa grande.*  
[41.30]

**M** *Ja, ja ja.*

**MW** *quello, lì dentro siamo nati, siamo vissuti .. e poi ho sposato mio marito, sono venuta con lui ..*

**M** *Kdaj ste pa se poročili?*

**MW** pró:sŋ?

**M** *Kdaj ste se po... əə ..*

**R** *Ženili ...*

**M** ... ženila?

**MW** 'a:::, cinquantatré .. del cinquantatré ... 'e ...

**M** *In vaš mož je bil iz vasi?*

**MW** jà: . jà:ja, 'to ...

**M** *Pa je bil, əə, kaj je bil . Slovenec ali je bil Furlan ali je bil Nemeč?*

**MW** Slovė:nc {poudarjeno} [42.00] . 'to, ođ ..

**M** *Od ..*

**MW** *dal posto, dal posto, jà: 'ja ja*

**A** *In kakšno ohcet sta imela?*

**MW** a lé:pa

**A** *A je bila velika?*

**MW** jà: ja .. 'ne::: *insomma no, no chissà quanto, ma, insomma bello, ecco ..*

**A** *Mhm ... in ste imela kaj bale?*

**MW** 'ka j 'tu?

**A** əm ..

**R** *Ste dobili ...*

**A** .. dote ..

**MW** 'hē?

**A** .. dote, ste dobila kaj od doma?

**MW** 'ajà:::

**A** *Kako ste temu re... rekli,| kar so vam dali?*

**MW** {hkrati z A} jà: ja, | 'kak se .. 'kak sa đè:l .. đó:ta .. 'kakəR sma mì: tù:t\_[42.30]  
(t)ak rė:kli ...

**A** *Aha ...*

**MW** *Ne, ne ... ko sem se omožila, sem prišla sem ... Jaz sem bila tam gori pri Poldiju ... tista hiša nasproti, tista velika hiša.*

**MW** *Tisto, tam notri smo se rodili, smo živele ... in potem sem se poročila s svojim možem, sem šla z njim ...*

**MW** *Prosim?*

**MW** *A, triinpetdesetega ... triinpetdesetega ... e ...*

**MW** *Ja ... ja ja, tu ...*

**MW** *Slovenec {poudarjeno}, tu, iz ...*

**MW** *Iz vasi, iz vasi, ja, ja ja.*

**MW** *A, lepo.*

**MW** *Ja, ja ... nee, skratka ne, ne kdove koliko, toda, skratka lepo, tako ...*

**MW** *Kaj je to?*

**MW** *He?*

**MW** *A, ja ...*

**MW** *Ja, ja, kako se ... kako so deli ... dota ... kakor smo mi tudi tako rekli ...*

**MW** jà: jà: ja::

**A** *In kaj so vam ...?*

**MW** mizé:rja! {smeh I in A} | *mica come adesso*

**R** *Vam niso kupili avto? Ni bil avto?* {med splošnim smehom}

**MW** sma mùərl\_ɪ:t k nó:ɣ̃ u cíərkʉ {smeh} 'a:, sɪ sɪ . {vzdih}

**M** *In koliko otrok əə ste imela?* {MW pokaže} *Eno?*

**R** *Eno punco ..*

**M** *Hčerko.* [43.00]

**MW** pró:sp̃?

**M** *Hčerko.*

**MW** jà: é:mo ... je š'la .. se je b'la 'to, kə ste vi: b'li 'to ..

**M** *Ja, ja*

**MW** pó:l je š'la Û:dine ... a, sɪ ...

**M** *Kaj pa mož? Mož je še živ?*

**MW** | ađ šč̃iəre?

**M** {hkrati z MW} *Vaš mož ...*

**MW** mò:j {poudarjeno}?

**M** *Ja.*

**MW** nè:, *mamma mia* [mì:ja] .. je že dwà:jst lé:t, kə je ʉmàru ... 'e ... *diciannove adesso* . đé:wađ... đé:wađ... đé:wat[43.30]nist lét v 'zej ... 'e jà: ... {nerazumljivo} *mia figlia, e, bisogna fare questo, bisogna fare quell'altro, cosa fare, quando non verrà nessuno di {zarek?} nessuno di qua su, chi? .. rimarrà una casa bon.. abbandonata ...*

**R** *Ah, čez par let, boste videli, bodo vse tukaj vikendi,*

**MW** 'kako?

**R** ... *bodo ...*

**MW** jà: ..

**R** ... *bodo, ne vem ...* [44.00] *bodo prišli turisti ... mislite, da ne?*

**MW** {med smehom} na vé:..., na vé:n! {smeh} 'jes . wè:n<sup>143</sup> le mà:n' t̃ə:talax, è:ɣ̃rò ... {smeh} *voi non avete euro?*

**MW** Ja, ja, ja.

**MW** Mizerija! {smeh I in A} *Ne pa kot zdaj.*

**MW** Smo morali iti peš v cerkev, {smeh} a, *ja, ja ...* {vzdih}.

**MW** Prosim?

**MW** Ja, eno ... je šla ... saj je bila tu, ko ste bili vi tu ...

**MW** Potem je šla v Videm ... a, ja ...

**MW** Od hčere?

**MW** Moj {poudarjeno}?

**MW** Ne, *mamma mia* ... je že dvajset let, kar je umrl ... e ... *devetnajst zdaj ... devet... devet... devetnajst let bo zdaj ... eh, ja ...* {nerazumljivo} *moja hči, e, je treba narediti to, je treba narediti ono ... kaj naj delamo, ko pa ne bo nihče* {zarek?}, *nihče prišel sem gor. Kdo? ... Ostala bo zap... zapuščena hiša ...*

**MW** Kako?

**MW** Ja ...

**MW** {med smehom} Ne ve... ne vem! {smeh} Jaz ... Vedno manj tehle, evrov ... {smeh} *Vi nimate evra?*

<sup>143</sup> ven, tudi veno 'vedno', Pronk 2009 jənu : U Oman 2011 fú:rt, zmjə̀rə̀m, Pleteršnik véno (?).

**M** *Ne.*

**R** *Ne še.*

**M** *Nimamo.*

**A** *Ne še.*

**MW** 'ne še .. 'ma . xi:lða pə..., mó:ja šči:  
prá:vi, *però in Jugoslavia*<sup>144</sup> *hanno*  
*già l'euro, ti pagano, ti danno il resto*  
*coll'euro*

**MW** *Ne še .. ampak ... Hilda po... moja*  
*hči, pravi, toda v Jugoslaviji imajo že*  
*evro, plačajo ti, vrnejo ti v evrih.*

**R** *Ja, ja, to pa | [44.30] ja ...*

**A** {hkrati z R} *Ja ...*

**MW** 'eko, jà: ..

**MW** *Ecco, ja ...*

**R** *Mi imamo še naš denar | in evro ...*

**MW** jà: jà: | in è:uro, jà: .. zakò: ó:na grá:,  
vlí:kbè:rt grá: ó::na u Jugoslà:bjen.

**MW** *Ja ja, in evro, ja ... zakaj ona gre, veli-*  
*kokrat gre v Jugoslavijo.*

**R** *Mhm.*

**MW** 'e

**MW** *E.*

**M** *Kaj pa gre delat tja?*

**MW** špeciàrat<sup>145</sup>

**MW** Špancierat.

**M** Šp|ecirat?

**MW** palé:dat | {smeh}

**MW** Pogledat {smeh} ...

**M** *Ja ja ...*

**MW** *curiosità* {smeh}

**MW** *zanimive reči.* {smeh}

**A** *Pa vi ste kaj hodili v Jugoslavijo?*

**MW** 'a ne ..

**MW** *A, ne ...*

**R** *Ne?*

**MW** *dove? ... non si andava* {??} [45.00]

**MW** *Kam? ... Se ni hodilo* {??}

**R** *Pa ə pə... pa pred vojno, pred vojsko,*  
*ste šli kdaj čez . əə tudi v . na Rateče in*  
*naprej?*

**MW** 'ne ne ne, 'jes na vè:n, a sŋ .. b'la na  
bè:rt {nerazumljivo} 'ni b'lu

**MW** *Ne, ne ne, jaz ne vem, ali sem ... bila*  
*enkrat {nerazumljivo} ni bilo.*

**R** *Ni bilo, ja ...*

**MW** ne à:utu ne tèt:tale *niente*

**MW** *Ne avtov ne tegale, nič.*

**R** *Ja, ja ...*

**MW** {smeh} *come i prigionieri* [prižonè:ri]  
*a casa ...*

**MW** {smeh} *Kot zaporniki doma ...*

**R** *Kanalska dolina, tukaj ...*

**MW** {hkrati z R} Kaná:lška | jà: . {smeh}  
Kaná:lška dolí:na, jà: {smeh} [45.30]

**MW** *Kanalska, ja, {smeh} Kanalska dolina,*  
*ja {smeh} ...*

**A** *Pa živine imate še kaj?*

<sup>144</sup> Pripadniki najstarejše generacije dolinskega prebivalstva so v pogovorih ozemlje onkraj državne meje kljub osamosvojitvi Slovenije leta 1991 večinoma še vedno imenovali Jugoslavija.

<sup>145</sup> špacirati 'sprehajati se', U Oman 2011 špancjàrate; Pronk 2009 šmčirat nam. (šmčiroo 3mn), Neweklowsky 2013 špāncīrati. Iz nem. spazieren (Snoj 2016).

- MW** ò:, na nè:! že dé:set l... 'e:: k je mò:j mò:š um'rou, pó: sŋ mé:la ša đvè: lé:ti, pó:le 'nəč več. tù: ɓo đé:wu? . ni: 'več bɛ:ɗŋ ...
- R** *Je bilo težko ...*
- MW** hɛ?
- R** ... *je bilo težko ...*
- MW** 'e jà: . ni: ne ŋči: 'več, 'ne ...
- M** *Njive imate pa še?*
- MW** kà:j?
- M** *Njive.*
- MW** nè:, 'nəč več .
- M** *Nič več?*
- MW** 'ne .. zəçé:ga?<sup>146</sup> ... [46.00] 'ne, 'nəč več.
- A** *A ste prodali?*
- MW** 'ne, 'ne ne. 'kuj, 'ka:k se prà:vi .. {neartikulirani začetki} *in affitto, c(i) hanno, abbiamo la cam...*
- R** *Aha ...*
- MW** sì, la campagna ...
- M** *So dali sosedom? Sosedom, da delajo njive?*
- MW** jà:, jà:, jà: ja: .. jà: sà:m tì:sta xí:ša mà: šə krá:ve . | tì:sta 'tan .
- R** {hkrati z MW} *Samo še tista | hiša?*
- MW** pó:le 'nəč več, ni bɛ:ɗŋ ... ŋ pa še tó:ta na vé:n, kó:j zŋ<sup>147</sup> cà:jt [46.30] boja mɛ:li ... *anche questi .. poco ...*
- R** *Zmeraj manj, tudi pri nas ...*
- MW** jà: jà: . sì
- R** ... *vsi grejo v velika mesta.*
- MW** jà: jà:, ré:sŋ .. tù: je ré:sŋ ... je takù:, jà: .. [47.00]
- R** *Nič ..*
- MW** ne | bɛ:rt je ŋ'lu
- M** *Živo se | spomnite še ...*
- MW** kà:j
- M** *Da se veliko spomnite ...*
- MW** e jà: .. 'jes . žɛ sté:ra glá:wa, ne
- MW** O, ne ne! Že deset l..., e, ko je moj mož umrl, potem sem imela še dve leti, potem pa nič več. Kdo bo delal? ... Ni več nikogar ...
- MW** He?
- MW** E, ja ... ni, ne, nič več, ne ...
- MW** Kaj?
- MW** Ne, nič več.
- MW** Ne ... zakaj? ... Ne, nič več.
- MW** Ne, ne, ne. Samo, kako se pravi ... {neartikulirani začetki} *v najem, tam imajo, imamo polj...*
- MW** Ja, polja ...
- MW** Ja, ja, ja ja ... ja. Samo tista hiša ima še krave ... tista tam.
- MW** Potem nič več, ni nikogar ... pa še za to ne vem, koliko časa bodo imeli ... *tudi ti ... malo ...*
- MW** Ja, ja ... ja
- MW** Ja, ja, res ... to je res ... je tako, ja ...
- MW** Včasih je bilo ...
- MW** Kaj?
- MW** Eh, ja ... jaz ... že stara glava, ne

<sup>146</sup> *začega* 'čemu', v primerjalnem gradivu samo podatki za 'zakaj' – U Oman 2011 *zakò*; Pronk 2009 *zəkój*, Neweklowsky 2013 *zakój*.

<sup>147</sup> *kaj za en* 'kateri', Thesaurus 2007 *kaj za en* 'was für einer' (*káj* česa I).

- spù:nmə se 'več blí:ku. {nasprotovanje prisotnih} à:jajajaj {smeh} mó:ja šči: .. mi kər̀bò:đ<sup>148</sup> upi:je, prà:bi – 'ma, mà:ma! – jà:, má:ma .. kà:kə sɹ rē:kla 'van, *diventerai vecchia| anche tu le {??} dico* {med smehom} [47.30] 'hēj . s̀, s̀ .. jà:, mi prà:vi: t̀:le, t̀:stəle, gar f̀uərt,<sup>149</sup> dá: bə narè:đle pa t̀: .. 'ja, 'kej se sp̀: nən, 'ma ne ɸ'se, kó: mi ó:na pabé:!! {smeh}
- R** *Ja, ja ...*
- MW** ɛ:, jà:ja ... *la signorina* {smeh MW in A} *che è ancora giovane* {smeh} [48.00]
- A** *Ja, bom tudi jaz stara* {smeh A in I}
- MW** 'e, 'ma . še bo šə n {??} cà:jt prē:đ\_ (đ) a bota pri:šl̩ stá:ra {smeh} .. 'bota še blí:ku blí:ku rəč̀:u:<sup>150</sup> ví:đli ..
- A** *Ja ..*
- MW** jà:, ə: ... *speriamo bello ...*
- R** *Upaj|mo.*
- M** {hkrati z R} *Ja, upajmo| ...*
- A** *Ja ...*
- MW** ù:pan'e . *speranza, jà:, spero, spera ..* 'e, si
- R** *Je treba, kako se pravi, | potrkati ...*
- MW** {hkrati z R} *Lei è sposato? | Lei è sposato?* {ponovi tišje}
- R** *Ne še ... ah, imam [48.30] še cajta ...*
- MW** *come il Dolfi ... anche quello, 'a:::, suo tempo ...*
- R** *Je t... . kaj, je | treba najti ...*
- MW** {hkrati z R, sprašuje M} *tu, niente? |*
- M** *Ne, ne še ...*
- MW** | *anche niente?!* {glasno} *vergogna ...* {smeh M, R}
- R** *Kaj je treba najti ...* {smeh A}
- MW** pró:sɹ?
- R** ... *si moramo dobiti kaj ...*
- MW** {smeh} jà: ja ... {smeh}
- spomnimo se več veliko {nasprotovanje prisotnih}. Ajajajaj, {smeh} moja hči ... mi marsikdaj vpije, pravi: »Ma, mama!« Ja, mama ... kakor sem vam rekla: »*Tudi ti boš stara,*« *ji {??} pravim*, {med smehom} hej ... *ja, ja ...* ja, mi pravi tole, tistole, kar naprej, da bi naredile, pa to ... Ja, kaj se spomnim, ampak ne vsega, kar mi ona pove! {smeh}
- MW** E, ja ja ... *gospodična* {smeh MW in A}, *ki je še mlada.* {smeh}
- MW** E, *ma*, bo še nekaj {??} časa, preden se boste postarali {smeh} ... boste še veliko, veliko stvari videli ...
- MW** jà:, ə: ... *upajmo, da lepe ...*
- MW** Upanje ... *upanje, ja, upam, upa ...* e, ja ...
- MW** *Vi ste poročeni? Ste poročeni* {ponovi tišje}
- MW** *Kot Dolfi ... tudi tisti, a, ob svojem času ...*
- MW** {sprašuje M} *Ti, nič?*
- MW** *Tudi nič?!* {glasno} *Sramota ...* {smeh M, R}
- MW** *Prosim?*
- MW** {smeh} Ja, ja ... {smeh}

<sup>148</sup> *karbodi* 'kar koli', Thesaurus 2007 *kar bodi* (geslo *kar*).

<sup>149</sup> 'kar naprej' = nem. *gar* + (bav.) *furt* (Schmeller 1872: 762; Schneeweis 1960: 151), U Oman *fürt* 'sempre', Thesaurus 1992 <sup>3</sup>*furt*.

<sup>150</sup> *reč-ov*, za naglašeno končnico *-ov* v Rmn v gradivu za Lv ni drugega primera; v Brdu, kjer imajo samostalniki druge ženske sklanjatve v Rmn prav tako končnico *-ov* (poleg *-i* pri tipu *nit niti*, Pronk 2009: 69–71), *rěčəw* kot *sínəw*.

R ... čimprej ...

MW {stopnjevan smeh} hò::jójój {vdih}  
.. 'kakə [49.00] mì: s ná:šŋ Dò:lfijən  
wentá:ma<sup>151</sup> .. je sà:m dò:ma, 'ne, z ó::čŋ ..

R Ja.

MW da b đabi:ŋ na žé:na, 'kakəŋ .. 'e ...  
*destino* .. 'kak prà:pta bì: pa slabé:nskŋ  
*destino* [desti:no]?

R Us...

A ...soda.

MW ká:ko?

R Usoda.

MW {nerazumljivo} 'ma jəx ə:: je xú:du  
rě:či {nerazumljivo} *la parola difficile* ..

A Ja?

MW no?

M Ja, je, ja.

R Je, je ...

MW še nabè:rt [49.30] | pabè:j {??}

R {hkrati z MW} *Usoda*, | *kakor ti je*  
*usojeno* ...

MW à:, 'eko, 'kakə ti je usò:jeno, 'eko, jà:,  
tù:, jà: .. 'a 'di... {zarek} à:, takù: . tù:đ  
jas\_(s)ŋ zastó:pla, 'kak ste 'zej rě:ku, 'ma  
... pər . *destino non ho capito, come si*  
*dice*.

R Ja, je pa usoda ...

MW usò:da, jà:, 'eko, tá:k se prà:vi, jà: ja  
.. uŋ, 'jej . 'ma 'jes na vé:n, mì: sma mé:li  
ŋdru:j slavé:ns...kə . slavé:nsku<sup>152</sup> ...

R Kako se je še reklo?

A *Kaj pa* [50.00] əə *pri fajmoštru verouk,*  
*kako je bil* .... *po slovensko ali po nemško*  
.. *ali italijansko?*

MW jà:, 'ne, začè:tka je b'lu slové:nsku .  
pó:le je prì:šlo .. nẹ:mškò

A Mhm.

MW ŋ pa 'zej mà:ma italjà:nsku ... 'e

M *Recimo očenaš, kako ka...*

MW {stopnjevan smeh} Hojójoj {vdih} ...  
kakor se mi z našim Dolfijem {trudimo?}  
... je sam doma, ne, z očetom ...

MW da bi dobil ženo, kakor ... e ... *usoda*  
... kako pravite vi po slovensko *usoda*?

MW Kako?

MW {nerazumljivo} *Ma*, jih ... je težko iz-  
govoriti {nerazumljivo}, *težka beseda* ...

MW Ne?

MW Še enkrat povej {??} ...

MW A, *ecco*, kakor ti je usojeno, *ecco*, ja,  
to, ja ... {zarek}, a tako ... tudi jaz sem  
razumela, kakor ste zdaj rekli, *ma* ... pri  
... *destino nisem razumela, kako se pravi*.

MW Usoda, ja, *ecco*, tako se pravi, ja, ja ...  
uh, jej ... *ma*, jaz ne vem, mi smo imeli  
drugačno slovens...ko, slovensko ...

MW Ja, ne, na začetku je bilo slovensko,  
potem je prišlo ... nemško ...

MW Zdaj pa imamo italijansko ... e.

<sup>151</sup> *ventamo* 'trudimo se' (?), prim. Gutschmann 1999 *ventati* 'abhelfen, vermitteln', Pleteršnik *věntati* 'abwehren', 'Abhilfe schaffen', Bezljaj *věntati* I.

<sup>152</sup> *drug slovensko*, posamostaljeni pridevnik (m), prim. poznejšo izjavo *ŋn\_ (n)à:š slavé:nsku je dərǵà:či, ká:kəŋ wà:š*. Pridevniške oblike za srednji spol se pojavljajo samo v predikativni rabi.

**MW** {prekine M} katè:ri si ũ nebè:si  
posvečè:no bò:di tvó:je jmè: {smeh}

**M** *Aja, to znate po slovensko ...*

**R** *Še zmeraj.*

**M** ... *žebrati po slo...*

**MW** à:, jà:, 'kej 'še, jà:, [50.30] na smé:ma  
pazà:žòt u'se ...

**M** *Ja.*

**MW** {smeh M, MW} à:jajajaj ... z'dej, čò  
že ucé:nŋ {??} *la quella lingua slava non  
si, non si prega più, non si parla ... si  
parla poco, ecco, quei quattro che siamo  
ancora qua ..*

**M** *Kdo je ...*

**R** *Med sabo vam pa ne uide, vse po  
slovensko?*

**MW** à:jaja, ø'se ...

**R** *Ne po italijansko?*

**MW** 'ne ne ne . 'ne

**R** *Po domače?*

**MW** pa damá:čŋ, jà::: [51.00] .. à:ja, sî sî ...  
mó:ja šči: tù:đi ..

**R** *Z vami ...*

**MW** jà:::, jajà: ..

**R** *Lepo.*

**MW** 'e, jà: . je škò:đa, je\_(e)na šprá:xa.

**R** *Seveda, seveda*

**MW** 'e . 'jes kaj... 'jes kaj'be:rt prà:bŋ  
Dò:lfiju tù:đi .. – jà: . Dò:lfi, *guarda che  
una – .. 'na ó:n dè:wa ũ fá:bə̀rči, pó:le  
prí:đe, ga pakli:čeja, al se na zastó:pja,  
pavé:ja {znaki obotavljanja}.. gli dico  
sempre – vedi, è una [51.30] . è una  
lingua, bisogna tenerla, – | si si si si ...  
{višji register}*

**R** *Kako se pravi pri vas tudi: več jezikov  
kot znaš ...*

**MW** jà:, 'ne, tù: ne zn... ká:ku? pavé:jte 'mi

**R** ... | *več jezikov znaš ...*

**MW** {takoj ponavlja za R} jà: . jezi:kou  
znà:š.

**R** ... *več veljaš ...*

**MW** à:jà: . *più va...* jà:ja, 'več vèljà:š .. a sŋ

**MW** {prekine M} ... kateri si v nebesi, po-  
svečeno bodi tvoje ime {smeh}

**MW** A, ja, kaj še, ja, ne smemo pozabiti  
vsega ...

**MW** {smeh M, MW} Ajajajaj ... zdaj če že  
ocenim {??}, *v tistem slovanskem jeziku  
se ne, se ne moli več, se ne govori ... Malo  
se govori, tako, tisti štirje, ki smo še tukaj  
...*

**MW** Ajaja, vse ...

**MW** Ne, ne ne ... ne.

**MW** Po domače, ja ... aja, *ja ja* ... moja  
hči tudi ...

**MW** Jaa, ja ja ...

**MW** Eh, ja ... je škoda, je en jezik.

**MW** E, jaz vel... jaz velikokrat pravim  
Dolfiju tudi: »Ja, Dolfi, *poglej, da en*« ...  
no, on dela v tovarni, potem pride, ga po-  
kličejo, če se ne razumejo, povejo {znaki  
obotavljanja} ... *vedno mu pravim, »po-  
glej, je en ... je en jezik, treba ga je ohra-  
niti, « ja, ja, ja, ja ...*« {višji register}

**MW** Ja, ne, tega ne pozn... Kako? Povejte  
mi.

**MW** {takoj ponavlja za R} Ja, jezikov znaš  
...

**MW** Aja, *bolj velj...*, ja ja, več veljaš, a, sem



žɛ, 'zej sɲ žɛ tu... sma žɛ ɓlɪ:k pazá:ɓli  
slavé:nsku tú:ɗi ...

**R** *Saj niste.*

**MW** è:, ní:sma 'več 'kak enabè:rt ... ma  
pó:le [52.00] ʊn\_(n)à:š slavé:nsku<sup>153</sup> je  
dɔʀgá:či, ká:kɔʀ wà:š.

**R** *Ja, ja ...*

**MW** jà: . c'è molta differenza .. tra il vostro  
slavo e (i)l nostro slavo .. quello di  
Ugovizza si capisce già un po' di meno,<sup>154</sup>  
perché loro hanno un altro ... dialetto di  
. di . ecco

**R** *Saj tudi vi govorite . govoriste drugače  
kot v Ukvah.*

**MW** 'eko, jà:, saj prà:m, pa je [52.30] ʊé:n  
slavé:nsku.

**R** *Ja, ja ...*

**MW** 'e jà:

**R** *Tudi pri nas isto ...*

**MW** 'eko, jà:ja .. 'ò: e, se sapevo, vi facevo  
il caffè, invece di s... | tare qua {??}

**R** {hkrati z MW} *Ma, ne | . ne se sekirat,*

**MW** {hkrati z R} *invece di stare qua, | fare  
niente ...*

**R** ... *ne se sekirat.*

**MW** però . ne se sekiɔrat, jà: {smeh A,  
MW} *per fare un caffè non è mica chissà  
che cosa, 'e.*

**M** *Mi smo veseli, da ste nam povedala ...*

**MW** 'saj ɲčí:sɲ pavé:dla .. je cmà:lu<sup>155</sup> cà:jta  
[53.00] ..

**R** *Ja.*

**M** | *Si ga je treba vzeti. {poudarjeno}*

**MW** pró:sɲ?

**M** *Si je treba vzeti cajt ...*

žɛ, zdaj sem žɛ tu... smo žɛ veliko poza-  
bili slovensko tudi ...

**MW** E, nismo več kot včasih ... *ma*, potem  
tisto naše slovensko je drugačno kakor  
vaše.

**MW** Ja ... *je velika razlika ... med vašo  
slovanščino in našo slovanščino ... tista  
iz Ukev se razume že malo manj, ker oni  
imajo drugo ... narečje ... ecco.*

**MW** Ecco, ja, saj pravim, pa je še vedno  
slovensko.

**MW** E, ja.

**MW** Ecco, ja ja ... *e, če bi vedela, bi vam  
skuhala kavo, namesto da s... stojimo tu-  
kaj ... {??}*

**MW** namesto da stojimo tukaj, nič ne de-  
lamo ...

**MW** Vendar ... ne se sekirat, ja {smeh A,  
MW}, *skuhati kavo res ni kdove kaj, e.*

**MW** Saj nisem nič povedala ... je premalo  
časa ...

**MW** Prosim?

<sup>153</sup> Gl. op. 152.

<sup>154</sup> Govorka se zaveda lastnosti govora, zaradi katerih je ta osrednjeslovenskemu govorcju bolj razumljiv od drugih govorov v Kanalski dolini (odsotnost švapanja, enoglasniški sredinski samoglasniki). Njen brat (LW) pa je nasprotno trdil, da zaradi lažje razumljivosti v pogovoru z nami včasih uporablja ukovške oblike, kar je govorna strategija, primerna za približevanje govorcem drugih slovenskih govorov v Kanalski dolini.

<sup>155</sup> *cmalo* 'premalo' < nem. *zu + malo* 'premalo', **Ov** FO 104 *cmá:wo*; Pronk 2009 *cə* 'too', Neweklowsky 2013 *cə* 'zu', Thesaurus 1987 <sup>2</sup>*cemalo*.

**MW** jà:ja jà: si, jà: {smeh}, ŋ pa pól:  
ostà:ne zá:dej, 'tət kuá:, kuá: sŋ mé:la za  
nardi:t! ...

**A** *Saj počaka.*

**MW** à:j počà:ka! {smeh} {nerazumljivo}

**M** *Kaj pa delate zdaj?*

**MW** | sà:j sŋ pavé:dla wà:n! {višji register}

**M** *Ja, ne, da je əð .. ste .. əð . da počaka ...*

*Kaj vas je zdaj počakalo?*

**MW** à:, 'zej ŋ'či počá:kəlu me 'nəč!

**M** *Nič?*

**MW** 'ne [53.30] {smeh}

**M** *No, vidite.*

**MW** sŋ za 'zej dé:wala! ... aló::ra .. pó:le  
pri:đeš stè:r čló:vək, vé:te?

**M** *Mhm.*

**MW** se spú:nte, 'e ... ke bō:te vi: 'mou  
mó::je lē:te . tì:sta žé:na j mé:la p'rou ..

**M** | Če {poudarjeno} *bom imel ...*

**MW** 'ha?

**M** | Če {poudarjeno} *bom imel ... se ne ve,*  
*če bom imel ...*

**MW** 'a:: .. jà:

**R** *Ja, ma dajmo reči, da boš ...*

**MW** *da bō:š, jà:, | takù:, 'eko*

**R** {hkrati z MW} ... *dajmo potrkat ...*

**MW** jà: {smeh MW, A} [54.00] à:jajajajaj .  
na šli:šte, ə:, 'je .. je lé:pu pri:ti stè:r, ma  
'ke məš .. {zarek} *quando si arriva su una*  
*certa età, dopo, niente più, no ...*

**M** *Do kdaj, do sto?*

**MW** *bisogna morire e a partire ...*

**R** *Ma, dai,<sup>156</sup> no ...*

**MW** *ma non si ... dire dai ... | si ricordi, e?*  
{živahno, glasneje} ..

**M** *Zakaj?*

**MW** *dopo mi dirà, a, quella signora aveva*  
*ragione* [54.30] {narejen smeh} ...

**M** *Kdaj je treba umreti? Kadar ima človek*  
*sto let? Koliko, sto dvajset?*

**MW** *Ja ja, ja, si, ja {smeh}, potem pa ostane*  
*tisto, kar bi morala narediti!*

**MW** *Aj, počaka! {smeh} {nerazumljivo}*

**MW** *Saj sem vam povedala! {višji register}*

**MW** *A, zdaj me ni nič počakalo!*

**MW** *Ne. {smeh}*

**MW** *Sem za zdaj delala! ... Allora ... po-*  
*tem se človek postara, veste?*

**MW** *Se boste spomnili, e ... ko boste vi*  
*prišli v moja leta ... tista ženska je imela*  
*prav ...*

**MW** *Ha?*

**MW** *A ... ja.*

**MW** *Da boš, ja, tako, ecco.*

**MW** *Ja {smeh MW, A} ajajajajaj, no, poslu-*  
*šajte, je ... se je lepo postarati, ampak, ko*  
*imaš ... {zarek} ko prideš v določeno sta-*  
*rost, potem nič več, ne ...*

**MW** *Treba je umreti in oditi ...*

**MW** *Se ne ... reče dai ... Spomnite se, e?*  
{živahno, glasneje} ...

**MW** *Potem mi boste rekli, a, tista gospa je*  
*imela prav {narejen smeh} ...*

<sup>156</sup> It. *dai*, medm., v tem primeru izraža nasprotovanje, nestrinjanje, prim. **dai** (2) v Zingarelli 2010.

**MW** {potihem, nerazumljivo} *dove va, dove arriva ... | sa mi:knu tá:čəx! {glasno}*

**M** *Kako?*

**R** *Je mi|knu ...*

**MW** {hkrati z R} *sa mi:knu tá:čəx .. kə mǎ:ja stù: lè:t!*

**R** *Je malo takih.*

**M** *Ja, ja, | no ... jaz poznam ...*

**MW** {hkrati z M} *no, senta, sa cosa Le devo dire | .. c'è tanta gente pove..., no, giovani, che muoiono, e ci son' tan[55.00] ti vecchi, che pregono Iddio così ... che manda la morte e non manda ...*

**R** *Ja.*

**MW** *questa è ben dura ...*

**R** *Danes je ...*

**MW** *è una cosa brutta, sai, dura ...*

**R** *Danes je čuden svet.*

**MW** *e poi deve pensare, che questa persona deve avere un'altra persona, che le aiuta, che fa ... e adesso è . sarà un .. quindici giorni, che è morta qui una signora .. [55.30] senta, e per questo deve avere una, e per questo deve avere un'altra e non sa, ma sì, a dire dura, sa ..*

**M** *Koliko let je pa im|ela?*

**MW** {hkrati z M} *c'è | anche questa signora qui, che c(i) ha ... ottantasei anni, no ... sono già tre mesi, che devono venire queste infermiere per auitargli, per fargli, per {cmokljaj} questa è dura, non sarebbe | meglio morire?*

**R** {hkrati z MW} *Težko je .. to je težko, ja ...*

**MW**.. ə: slì:šte, ní: bù:lši, da bi čló:bək umǎku ... [56.00]

**R** *Ja ...*

**MW** *ke nčí: 'več ... e muoiono così giovani con . anche nel in queste incidenti stradali .. trenta . quaranta . venti ... adesso è . ho . s... st... stavo ascoltando prima əə uno di quindic(i) anni e un altro di diciasette*

...

**R** *Ja ja ja ...*

**MW** {potihem, nerazumljivo} *Kam greste, kam pridete ... | je malo takih! {glasno}*

**MW** *Je malo takih ... ki imajo sto let!*

**MW** *Ne, poslušajte, veste, kaj vam moram povedati ... Veliko je revn..., ne, mladih ljudi, ki umirajo, in veliko je starih, ki tako prosijo Boga ... da bi poslal smrt in je ne pošlje ...*

**MW** *To je res težko ...*

**MW** *Grdo je, veš, težko ...*

**MW** *In potem morate vedeti, da mora tak človek imeti koga, ki mu pomaga, ki dela ... in zdaj je ... bo približno ... petnajst dni, odkar je tu umrla ena gospa ... Poslušajte, in za to mora imeti eno in za to drugo, in ne ve, ampak ja, treba je reči težko, veste ...*

**MW** *Tu je še ta gospa tukaj, ki ima ... šestinosemdeset let, ne ... Že tri mesece je, odkar morajo prihajati te medicinske sestre, da bi ji pomagale, da bi ji kaj postorile, da bi ... {cmokljaj} Težko je, ne bi bilo bolje umreti?*

**MW** *Poslušajte, a ni boljše, da bi človek umrl ...*

**MW** *Ker ni nič več ... in umirajo tako mladi z ... tudi v teh prometnih nesrečah ... trideset ... štirideset ... dvajset ... Zdaj je, sem ... prej sem poslušala ... en petnajstletnik in še en sedemnajstletnik ...*

**MW** *destino ...*

**R** *Škoda, svet na glavo postavljen .. [56.30]*

**MW** *jà: .. mi: nč {nerazumljivo} .. mi: ne zašá:fama<sup>157</sup> . noi non si comanda, e? ..*

**M** *Kako ste rekla?*

**MW** *noi non si comanda ...*

**M** *Kaj ste . mi že ne ... ?*

**MW** *mi: nə ... mi: nə zašá:fama ...*

**M** *Zašafamo?*

**MW** *jà:*

**M** *Aha ...*

**MW** *je bù:x, k wà:s zašá:fa.*

**R** *Res je.*

**MW** {smeh} *é:jejejeje | ŋ'če pamà: {šepetaje, ??}.. Pò:ldi je 'bou že mlà:t, kə je umé:rla mu žé:na ...*

**R** | *To je pravil, ja [57.00] ... {potihem}*

**MW** *Dò:lfi je 'moʊ trì: lè:te ..*

**R** ... *zdaj mi je | po...*

**MW** {hkrati z R} *am pa te drù:j | ŋ pa te drù:j brá:tr<sup>158</sup> je 'moʊ đvè: lè:te ... {vzdih} ..*

**R** *In jih je spravl gor ...*

**MW** | *jà: {potihem} .. 'ma mi: tù:đe ...*

**R** *Ste tudi vi pomagali ...*

**MW** *come . anche . 'hə he::j .. e, si ... è dura*

**M** *Kako se pravi pri tej hiši?*

**MW** *per Čè:šči*

**M** *Kako?*

**MW** *per Čè:šči*

**M** *Češči?*

**MW** *jà: ... [57.30] {smeh} ... 'e jà:ja*

**A** *Kaj pa včasih, če ste bili kaj bolni ali pa če ste | padli pa ste se ...?*

**MW** {hkrati z A} *'ne, xwá:la lè:pa, | 'jes:: 'ne .. jà:, na 'bert sŋ paló:m̩la nò:ga, đə sŋ mùərla m̩t stampè:le.<sup>159</sup>*

**M** *A ...*

**MW** *Usoda ...*

**MW** *Ja ... mi nič {nerazumljivo} ... mi ne odločamo ... mi ne ukazujemo, e? ...*

**MW** *Mi ne ukazujemo ...*

**MW** *Mi ne ... mi ne zašafamo ...*

**MW** *Ja.*

**MW** *Je bog, ki vas zašafa.*

**MW** {smeh} *Ejejejeje, nič ne pomaga {šepetaje, ??} ... Poldi je bil še mlad, ko mu je umrla žena ...*

**MW** *Dolfi je imel tri leta ...*

**MW** ... *in drugi, in drugi brat je imel dve leti ... {vzdih} ...*

**MW** *Ja, {potihem} ... mi pa tudi ...*

**MW** *Kako ... tudi ... he hej ... e, ja ... Je težko.*

**MW** *Pri Češču.*

**MW** *Pri Češču.*

**MW** *Ja ... {smeh} ... e, ja ja.*

**MW** *Ne, hvala lepa, jaz ne ... Ja, enkrat sem si zlomila nogo, da sem morala imeti bergle.*

<sup>157</sup> *zašafamo* 'odločamo', prim. Bezljaj 2005 *šafati*.

<sup>158</sup> *brater*, LW tudi *brá:t*, Imn *brá:tri*, U Logar 1967 *brät, brátrà*, Oman 2011 *brát/brátre*; Pronk 2009 *brät, brátra*, Neweklowsky 2013 *brät, brátra*, Thesaurus 1982 *brat -a* in *brater -tra*.

<sup>159</sup> *stampele* 'bergle', it. *stampella* 'berгла'.

**A** *Kaj pa ko ste bili majhni ... Ko ni bilo zdravnikov, kaj | so naredili?*

**MW** {hkrati z A} 'ne | {vzdih} .. sá:mi, ... ná:š staré:jši,<sup>160</sup> sə sa | sá:mi.

**R** {hkrati z MW} *So | znali?*

**MW** jà: .. *quello che sapevano* [58.00] ... *ringraziamo Iddio, se non si aveva grandi cosi, diciamo, ecco ...*

**A** *Pa so kakšne masti delali sami?*

**MW** jà: jà:ja, tù:đe, | jà:

**A** {hkrati z MW} *Kako pa?*

**MW** à:, na vé:n, 'kak dè:{nerazumljivo}... sŋ žə | {nerazumljivo}

**A** *Vi ne znate več?*

**MW** 'ne, 'jes 'ne vəč {smeh}

**R** *A se pravi, recimo, . so šle tudi ženske po travnikih in nabirale trave?*

**MW** 'a jà: [58.30] jà: jà: *e altroché* {poudarjeno} *e, mamma mia* [mì:ja], *certo ..*

**A** *Kaj so pa nabirale?*

**MW** jà:, 'zej ne znà:n pavé:đat wà:n {znaki obotavljanja} prè:j sŋ u'se sùərt sə... *hanno fatto tante robe di medicine di di .. soli, quelle che hanno fatto ... e*

**M** *A poznate te rože?*

**MW** kò:j zà:ne<sup>161</sup> ...?

**R** *Ne poznate ... vi poznate še kake trave | zdravilne?*

**MW** {hkrati z R} jà:ja, | [59.00] jà:ja . pó:le sma šli gùərtə u planí:na .. pa n'ù:<sup>162</sup> tì:ste:: 'o 'kak sa rə:kli .. sa b'le na tá:če ġmė:ne ró:že

**A** *Arnike?*

**MW** ajà:, á:rnika, ò:, *che brava, vede, che*

**MW** Ne {vzdih} ... sami ... naši starši, saj so sami.

**MW** Ja ... *tisto, kar so znali ... Hvala Bogu, da nismo imeli velikih stvari, recimo, tako ...*

**MW** Ja, ja ja, tudi, ja.

**MW** A, ne vem, kako de{nerazumljivo} ... sem že {nerazumljivo} ...

**MW** Ne, jaz ne več {smeh}.

**MW** A, ja, ja, ja, *a seveda* {poudarjeno} *e, mamma mia, gotovo ...*

**MW** Ja, zdaj vam ne znam povedati {znaki obotavljanja}, prej sem, vse sorte so ... *So naredili veliko zdravilnih reči iz iz ... sami, tiste, ki so jih naredili ... e.*

**MW** Katere ...?

**MW** Ja ja, ja ja ... potem smo šli gor v planino ... ponje, tiste, o, kako so rekli ... so bile take rumene rože.

**MW** Aja, arnika, o, *kako zna, vidite, kako*

<sup>160</sup> *starejši* 'starši', **Ov** FO 117 *stá:riši*, **U** Logar 1967 *stáriše*, Oman 2011 *stáriše, stárše*; Pronk 2009 *stárejši*.

<sup>161</sup> *ka(j) za ene* 'katere', prim. op. 147.

<sup>162</sup> *po njo*, **Ov** 144 *pa nù:*, zaimenska oblika za vse spole in števila v zvezah *iti ponj/-o/-e*. Podobna konstrukcija je v ziljskem govoru Brda in Potoč ter v bovškem govoru, kjer pa se na okamnelo navezno obliko vedno veže še naslonska oblika zaimka ([j]əz *te prídán pôn* 'pote', [h]wədi *jo pôn!* 'ponjo' (Pronk 2009, geslo *pôn iətí/príti*); *pərdi: me pùonj* 'pome', *te pri:dəm pùonj* 'pote', Ivančič Kutin 2007, geslo *ponj*). V gradivu je en sam primer take podvojitve: *sa š'lə u yò:st pa nju: jəx* (GG, str. 84). Enaka zveza v rezijanščini je tvorjena s prisl. (!) *pó* (Steenwijk 1992: 296).

*brava* {smeh} à:, *io, la mia testa non vale più niente* {smeh} á:rnika, jà: ... jò::, *quant'arnica che abbiamo ra...* pabrà:li, *raccolta, quanta ..*

**A** *In za kaj ste jo rab[59.30]ili?*

**MW** .. al sma 'kej<sup>163</sup> b... b'li . sma namà:zali nò:je {poudarjeno}, al sma 'kej ..

**A** *Mhm ..*

**MW** *se abbiamo preso un colpo, qualche cosa, con quell'arnica abbiamo unto* {??} əə .. *perché chi andava in farmacia a prendere la roba, io non mi ricordo ... e*

**R** | *Ja ...* {potihem}

**M** *Veste kaj me zanima? Planine ste rekli, da ste imeli, ne?*

**MW** kò:?

**M** *Planine ...*

**MW** jà:

**M** *A so imele te planine kakšno ime? ..* [1.00.00] *Te vaše planine ...*

**MW** ò:, 'jes ne vé:n .. mi: sma 'kuj ré:kli na planí:ni ... ní:sɥ ə:: nə. nənənə sɥ, ne vé:n {zarek, nerazumljivo} 'to ní:sma mé:l bé:dɥ í:me, smo 'kuj ré:kɫ planí:na<sup>164</sup> ...

**M** *Vaše planine, recimo, ne vem, a ste rekli Brda ali pa recimo ... ?*

**MW** 'ne, 'kuj é:dɥ je 'moɥ in sma ré:kli bərdə .. [1.00.30]

**M** *Ja ...*

**MW** čìəɾ sa b'le . krá:va<sup>165</sup> kùəɾ, . kɥa nčí:sa mó:zle, vé:te .. ti:sto smo ré:kli bərdə . na xì:š<sup>166</sup> {??} smo ré:kli 'kuj planí:na {premor} 'ajejeɟ ... {nerazumljivo} ...

**M** *Kako?*

**MW** *Avete tempo di andare in giro per fare questo ...*

**R** *Ja.*

**MW** ajà:?

*zna ...* {smeh} *A, jaz, moja glava ni vredna nič več,* {smeh} *arnika, ja ... ja, koliko arnike smo na... pobrali, nabrali, koliko ...*

**MW** *Če smo kaj b... bili ... smo namazali noge* {poudarjeno}, *če smo kaj ...*

**MW** *Če smo se udarili, dobili kakšno stvar, s tisto arniko smo namazali* {??} ... *ker kdo je šel po kaj v lekarno, jaz se ne spomnim ... e.*

**MW** *Kaj?*

**MW** *Ja.*

**MW** *O, jaz ne vem ... mi smo rekli samo na planini ... nisem [..] ne ne ne, sem, ne vem {zarek, nerazumljivo}, tu nismo imeli nobenega imena, smo rekli samo planina ...*

**MW** *Ne, samo eden je imel in smo rekli Brdo ...*

**MW** *Kjer so bile krave, ki se niso nič molzle, veste ..., tisto smo rekli Brdo, na hiši {??} smo rekli samo planina {premor} ajejeɟ ... {nerazumljivo} ...*

**MW** *Imate čas, da hodite naokoli in počnete to?*

**MW** *Aja?*

<sup>163</sup> *kaj*, poljubnostni zaimsek, **Ov** FO 95 'kej; Pronk 2009 *kěj* 'something', short for *nékej*, Thesaurus 2007 *kâj* česa II.

<sup>164</sup> Planina torej v zavesti slovenskih govorcev iz Lipalje vasi ni pravo lastno ime, prim. op. 44.

<sup>165</sup> Prim. op. 97.

<sup>166</sup> Nejasno, slabo razumljivo.

**M** *Si ga vzamemo.*

**MW** ajà: jà: *insomma* . 'jes ga na mùəɾŋ  
wzè:ti . {smeh A, M, MW} 'ze sŋ že  
sté:ra, 'jes ŋ'či 'več [1.01.00] {smeh}  
*ma è bello, però, quando dopo si legge  
quest... oppure anche si sente per .. per  
la televisione oppur si legge nei giornali  
che insomma questa gente, che va in giro,  
che racconta, cosa hanno ... əə . sentito  
... cosa hanno detto, a, è bello ...*

**R** *Povejte, saj, ko boste vi pa vaša dva  
brata, ko vas ne bo več [1.01.30] ... saj se  
pozabijo take stvari, ne.*

**MW** jà:, zatù: prà:m, je lè:pu, kə je tù:  
šri:banu .

**R** *No ...*

**MW** kə je pì:sano ...

**R** *No ...*

**MW** 'e, jà:

**M** *A nam pomagata, da bomo napisali?*

**MW** prò:sŋ?

**M** *Če nam boste pomagala, | da bomo  
napisali ...*

**MW** {hkrati z M} á:jà: {smeh} 'jes | . sŋ že  
c'več sté:ra za tù: {smeh} mà:ja strà:šnu  
lè:pu, jà:, sa dá:li, ni dó:ŋgu, kor sa đá:li  
m: bbə::: ... *un(o) scritto, un libro ..*

**R** *Aha.*

**MW** [1.02.00] *di tempi indietro .. i nomi  
nostri e roba əə cos'era qui, come ...  
bello, bello, questi sono bei ricordi ...*

**R** {nerazumljivo}

**MW** 'e:::, *mamma mia* ['mija] ..

**R** *Pa veste, glih to, recimo, vi tukaj v Lipalji  
vasi ...*

**MW** jà:

**R** ... *govorite drugače ko v Ukvah ...*

**MW** jà:

**R** ... *in glih to je lepo ...*

**MW** jà: jà: jà: ...

**R** ... *to mora ostati ...*

**MW** jà:, 'e jà: ... [1.02.30]

**R** ... *tako.*

**MW** *Aja, ja, skratka ... Jaz si ga ne morem  
vzeti ... {smeh A, M, MW} zdaj sem že  
stara, jaz nič več {smeh}, toda lepo je, ko  
se potem prebere to ... ali pa se tudi sliši  
po ... po televiziji ali se prebere v časopi-  
sih, da skratka ti ljudje, ki hodijo naokoli,  
ki pripovedujejo, kaj so ... slišali ... kaj so  
rekli, a, lepo je ...*

**MW** *Ja, zato pravim, je lepo, ko je to zapi-  
sano ...*

**MW** *Ko je zapisano ...*

**MW** *E, ja.*

**MW** *Prosim?*

**MW** *Aja, {smeh} jaz sem že preveč stara za  
to. {smeh} Imajo strašno lepo, ja, so dali,  
ni dolgo, kar so dali [...] eno pisanje, eno  
knjigo ...*

**MW** *o starih časih ... naša imena in reči,  
kaj je bilo tukaj, kako ... Lepo, lepo, to so  
lepi spomini ...*

**MW** *E, mamma mia ...*

**MW** *Ja.*

**MW** *Ja.*

**MW** *Ja, ja, ja.*

**MW** *Ja, e, ja ...*

- MW** *ma perché a Ugovizza*<sup>167</sup> .. *tengono però molto ancora allo slavo ...*
- M** *Jih je . jih je | dosti, ne? Veliko, več kot {nerazumljivo, govori tudi R}*
- MW** {hkrati z M} 'u::, jò:, jà:, òli:ku, jà: | *molto, loro ci tengono molto ... Camporosso*<sup>168</sup> *anche ancora, ma meno come Ugovizza ...*
- R** *Kako se pa reče Camporosso ...*
- MW** *Valbruna*<sup>169</sup> ... *Žà:òņce, 'ne ..*
- R** *Žabnice ...*
- MW** *Žà:òņce ...*
- R** *Žabnice ...*
- MW** *jà: . e poi c'è anche ... come si chiama .. come ho detto adesso ... [1.03.00] ... aspetti ...*
- M** *Valbruna, kako je ...*
- MW** *Valbruna, | ecco ...*
- M** ... *po vaše |*
- MW** *he?*
- M** *Kako je po domače Valbruna?*
- MW** *è:j, čà:jte, ða ðņ se spù:nla ... 'a:: .. | 'jo'jojoj ... 'zej ... Žà:òņ... čà:jte Û:kve, Žà:òņce, .. am pa .. non mi ricordo ... {tišje}*
- M** *A je Ovčja ves ali vas, kako rečete vi?*
- MW** *Ó:uča vè:s .. jà: . Ó:uča vè:s, 'ekola .. 'ekola .. | Ó:uča vè:s {smeh}*
- M** {hkrati z MW} *Ovčja ves ...*
- R** *Ja. [1.03.30]*
- MW** . *à:jajaj . 'ne ne ní:sņ za 'nəč 'več, šli:šte ...*
- M** *Oo ... {oporeka}*
- MW** | *'ne ne ne 'ne ne {glasneje} .. niente più . finito ... 'ə 'jejej ...*
- R** *Hvala ...*
- M** *Hvala.*
- R** ... *hvala, če | bom ...*
- MW** {hkrati z R} *io avrei fatto volentieri un caffè, no ...*
- MW** *Ker v Ukvah ... pa jim slovansko še veliko pomeni ...*
- MW** *U, ja, ja, veliko, ja veliko, veliko jim pomeni ... Žabnice tudi še, a manj kot Ukve ...*
- MW** *Valbruna ... Žabnice, ne ...*
- MW** *Žabnice ...*
- MW** *Ja ... in potem je še ... Kako se imenuje? ... Kot sem rekla zdaj ... počakaj ...*
- MW** *Valbruna, ecco ...*
- MW** *He?*
- MW** *Ej, čakajte, da se spomnim ... jojoj-ojoj ... zdaj ... Žabn... čakajte, Ukve, Žabnice ... in ... ne spomnim se ... {tišje}*
- MW** *Ovčja vas ... ja, Ovčja vas, eccola ... eccola ... Ovčja ves {smeh}.*
- MW** ... *Ajajaj ... ne, ne, nisem za nič več, poslušajte ...*
- MW** *Ne ne ne ne ne {glasneje} ... nič več ... konec ... e, jejej ...*
- MW** *Jaz bi z veseljem skuhala kavo, ne ...*

<sup>167</sup> Ukve, it. Ugovizza, nem. Uggowitz, furl. Ugovize.<sup>168</sup> Žabnice, it. Camporosso (in Valcanale), nem. Saifnitz, furl. Cjamparòs.<sup>169</sup> Ovčja vas, it. Valbruna, nem. Wolfsbach, furl. Valbrune.



**R** *Ma ...*

**M** *Ma, saj smo ...*

**A** *Pa kdaj drugič ...*

**MW** 'e?

**MW** *E?*

**R** *Saj se bo|mo ...*

**A** {hkrati z R} *Kdaj | drugič ...*

**R** *Vas bomo prišli še pozdravit, prav? Če se bomo ustavili | v Lipalji vasi ...*

**MW** 'boma ví:đli, 'boma ví:đ|li, 'boma ví:đli .. al je tù: rě:sŋ ... [1.04.00] *se sarà vero questo ...*

**MW** *Bomo videli, bomo videli, bomo videli ... ali je to res ... ali bo res tako ...*

**R** *Se lahko ... vas lahko pridemo pozdravit, | če bomo spet ...*

**MW** {hkrati z R} *zakwà: 'ne, | zakwà: pa 'ne ..*

**MW** *Zakaj ne, zakaj pa ne ...*

**R** | *No, super ...*

**MW** *jà:: jà: {poudarjeno, nekoliko zvišan register}*

**MW** *Ja ja. {poudarjeno, nekoliko zvišan register}*

**A** *Potem pa pridemo ...*

**MW** {smeh} 'e::: . *ma quanti chilometri siete via da qua?*

**MW** {smeh} *E ... ampak koliko kilometrov stran ste od tukaj?*

**M** *Ne, mi smo v Ukvah ...*

**R** *V Ukvah smo ...*

**MW** | *ká:ku?*

**MW** *Kako?*

**A** {hkrati z MW} *Zdaj, | ta teden smo v Ukvah ...*

**MW** | 'a::: ŷ Û:kʋəx, 'a::: ...

**MW** *A, v Ukvah, a ...*

**A** {hkrati z MW} ... *spimo v Ovčji vas|i*

**MW** *a ta|kù::: ...*

**MW** *A, tako ...*

**A** {hkrati z MW} *Ja, ja ...*

**MW** 'a::, ŷ Û:k'və::x {poudarjeno}

**MW** *A, v Ukvah. {poudarjeno}*

**A** *Mhm ...*

**MW** *jà:: jà: jà:ja ... [1.04.30] Pó:lđi je 'moŷ žě:na\_(a)đ Û:ku ...*

**MW** *Ja, ja, ja ja ... Poldi je imel ženo iz Ukev ...*

**R** *Je rekel, ja, je rekel ...*

**MW** {hkrati z R} 'a 'eko .. *jà: jà: {med smehom}*

**MW** *A, ecco, ja ja. {med smehom}*

**R** *Jo je srečal verjetno na kakšnem .. plesu ...*

**MW** *jà: jà: jà:ja .. 'e 'ma tù: bli:kʋərt prí:đe naprě:j<sup>170</sup> ...*

**MW** *Ja, ja, ja ja ... e, iz tega se velikokrat kaj razvije ...*

<sup>170</sup> *priti naprej* 'nadaljevati se' (?), prim. *iti naprej* 'trajati' = it. *andare avanti* (Skubic 1997: 124) in nem. *weitergehen, vorankommen* in *weiterkommen* 'Fortschritte machen, Erfolg haben'.

**R** *Ja ja ...*

**MW** *tante volte capita . nel ballo conosci qualcuno e ...*

**R** *Še zmerom?*

**MW** 'e jà:, *come no .. 'e ... na slište, kó: je na ú:ra?<sup>171</sup> 'zej\_(j)e lè:p sò:nca fà:jn, pò:le prì:de spet blà:čnu, rá:jtəš,<sup>172</sup> bo prì:šlo [1.05.00] bò:xvè 'ko, pò: pa spè:t ŋči: {smeh M} .. 'e::jejejeje*

**R** *Čprav zebe za junij ...*

**MW** jà:

**M** *Je mraz ...*

**MW** jà: . 'jes na vè... *ma, cinquant'anni fa, ha detto la .. la radio .. è stato così un . un brutto giugno ...*

**R** *Tudi tako mrzlo?*

**MW** jà:, *cinquant'anni fa je ré:ku ... ne vé:n, 'jes pavé:n và:n, kùəR šli... kùəR so ré:kli, 'jes\_(s)e na spù:nŋ 'več ...*

**M, R** *Ja.*

**MW** | *cinquant'anni fa* {potihem} [1.05.30] ... 'e ... | à, ŋ ú:kwa ste vi:, à:::: {visok register} ... *ma quanti giorni?*

**A** *æ en teden ...*

**MW** 'a::, *una se[ttimana], 'a::*

**M** *Do petka, do petka|, ja, smo tule ...*

**MW** *ho capito ... no, no ŋ ú:kwa mi ... ə:: Ugovizza mi piace .. anche la gente ... sì .*

**A** *Ja ...*

**MW** 'e, à: *così addirittura otto giorni, mamma mia ['mija], | che lusso ...*

**M** {hkrati z MW} *Ne, ne, pet ...*

**MW** *in ville... [1.06.00] ... in villeggiatura ...*

**M** *Ne, ne ...*

**MW** *villeggiatura [fele-]*

**M** *Na počitnicah ...* {razloži A}

**A** *A, ne, ne* {smeh MW}

**M** *Delamo, delamo ... poskušamo ...*

**MW** 'ne {smeh} *ojojò:j*

**MW** *Velikokrat se zgodi ... na plesu spoznaš koga in ...*

**MW** Eh, ja, *kako ne ... e ... a vidite, kakšno je vreme? Zdaj je lepo sonce fino, potem se spet zoblaci, misliš, bo prišlo bogve kaj, potem pa spet nič ni {smeh M} ... ejejejeje.*

**MW** *Ja.*

**MW** *Ja ... jaz ne ve..., ampak pred petdesetimi leti, je rekel ... po radiu ... je bil takšen ... takšen grd junij ...*

**MW** *Ja, pred petdesetimi leti je rekel ... ne vem, jaz vam povem, kakor sli..., kakor so rekli, jaz se ne spomnim več ...*

**MW** *Pred petdesetimi leti* {potihem} ... *e ... A, v Ukvah ste vi, aa {visok register} ... Ampak koliko dni?*

**MW** *A, en teden, aa.*

**MW** *Sem razumela ... Ne, ne v Ukvah mi ... Ukve so mi všeč .. tudi ljudje ... ja.*

**MW** *E, a, tako, celo osem dni, mamma mia, kakšen luksuz ...*

**MW** *Na poči... na počitnicah ...*

**MW** *Počitnice.*

**MW** *Ne {smeh}, ojojjoj.*

<sup>171</sup> *ura* 'vreme', prim. Pronk 2009 *úra* 'weather', 'hour'.

<sup>172</sup> *rajtaš* 'misliš', **Ov** 155 *rájtam*, **U** Oman 2011 *rájtate* 'calcolare, conteggiare'; Neweklowsky 2013 *räjtatə* 'rechnen', Gutsman 1999 *raitam* 'meine', Pleteršnik *räjtati* 2 'misлити' Celovška ok., srvnem. *reiten* (Bezljaj 1995; Snj 2016).

**A** *Pa v Ukve greste kdaj?*

**MW** à:, 'zej žē n cà:jt na pú:jdŋ. kə sŋ b'la mlá:da, 'saj sŋ paβé:dla 'wan, 'kak sŋ rá:da ləté:la<sup>173</sup> ū Ú:kwe. k nó:gn̩. z nò:ji<sup>174</sup>

...

**R** *K nogam, plesat ...*

**MW** plé:sat, ja: ..

**R** *In potlej zju[1.06.30]traj ...*

**MW** pri:šli 'mou<sup>175</sup> {glasen smeh}

**R** *Ob kakšni uri pa ste prišla domov, recimo, ko ste šli plesat, ob kakšni uri se je šlo domov?*

**MW** 'e, ní:sŋ, sma mùərlí prít, ní:sŋ .. ná:š staré:jši ní:sa nà:s nē:li<sup>176</sup> blí:k 'bit 'uən, sma mùərlí prít má:l pri: ðəmò:u ... *ma ben, che si era una compagnia bella, grande insomma, ma però .. più di tanto non ci lasciavano ...*

**R** *Kdaj se je pa začel ples?*

**MW** a, secondo [1.07.00] .. *chi kə 'sa, 'kər je .. k je b'la ká:ka, ká:ka .. questi .. come si chiamano .. qualche festa del paese, e, ma, no, no, an... spesso .. si face... suonavano e ballavano, e, spesso, spesso .. si informi lassù dei, degli .. a Ugovizza . vedrà .. {smeh}*

**R** *Bomo vprašali ...*

**MW** ja:, ūprà:šite .. bó:ta ví:dli ...

**M** *Bomo barali ...*

**MW** {smeh} [1.07.30] {vzdih} à:jajaj palé:jte, palé:jte, 'kak pri:ðe gó:r<sup>177</sup> | spè:t

..

**R** {hkrati z MW} *Čudno je ...*

**M** {nerazumljivo} ...

**MW** 'E, {premor} pó:le pa pri:ðe spè:t

**MW** A, zdaj že nekaj časa ne hodim. Ko sem bila mlada, saj sem vam povedala, kako sem rada letela v Ukve. Peš, peš ...

**MW** Plesat, ja ...

**MW** ... prišli domov. {glasen smeh}

**MW** E, nisem, smo morali priti, nisem ... naši starši nas niso pustili, da bi bili veliko zunaj, smo morali priti malo prej domov ... *ampak dobro, če je bila dobra družba, se pravi velika, ampak ... več kot toliko nas niso pustili ...*

**MW** A, *glede na to ... kdo, ki so, kar je ... ko je bila kakšna, kakšna ... ti ... kako se imenujejo ... kakšno žegnanje in, ampak ne, ne ... pogosto ... so priprav... so igrali in plesali, a, pogosto, pogosto ... Pozanimajte se gori o, o ... v Ukvah, boste videli ... {smeh}*

**MW** Ja, vprašajte ... boste videli ...

**MW** {smeh} {vzdih} Ajajaj, pogledjte, pogledjte, kako gre spet gor ...

**MW** E, {premor} potem pa se spet zjasni

<sup>173</sup> *letela* 'tekla', U Logar 1967 *latétè*, Oman 2009 *latéte, láufate*; Pronk 2009 *ltéti, tējči*, Neweklowsky 2013 *latétə, tējčə*, Thesaurus 2011 *leteti b*).

<sup>174</sup> Omn -i, prim. op. 132.

<sup>175</sup> 'domov', tudi *ðəmò:u*, Ov 143 'mou, U Logar 1967 *mòu*; Pronk 2009, Neweklowsky 2013 *mòw*.

<sup>176</sup> *nehali* 'pustili', prim Ov 148 *naxà:l* del -l m mn, U Oman 2011 samo *panéte* 'ponehati'; Pronk 2009 *nēti* 'allow to', del -l m mn *nēli*, Neweklowsky 2013 *nētə* 'erlauben' (kazalka *nētə*).

<sup>177</sup> *pride gor* 'nastane, se pojavi', U Oman 2011 samo *górta játe* 'salire'; Thesaurus 1994 *gor iti, gor priti (gor)*, prim. nem. *aufkommen, heraufkommen*, jezikovnostično Bayer 2006: 192–193. Gl. š Grošelj 2016: 100.

- jà:snu {poudarjeno, višji register}, pa bi nù:cali mà:l dó:žn'a,<sup>178</sup> vé:te? {poudarjeno, višji register}, pa bi rabili malo dežja, veste?
- R** Ja?
- MW** 'e, jà:
- R** *Od kdaj ga niste imeli?*
- MW** jà:, *quattro gocce*<sup>179</sup> *viene, dopo niente più ... hã ...*
- R** *To verjamem ...*
- MW** *invece giù a Udine hanno detto che era mia .. sì ...*
- M** Hčer|ka ...
- MW** {hkrati z M} *mi|a figlia* [1.08.00] .. *ha .. grandinato, pioggia, roba da matti, e qui niente .. e si avrebbe anche bisogno un po' per la campagna ...*
- R** Ja, ja ...
- MW** 'e
- R** *Da bi kaj zraslo.*
- MW** jà:
- R** *Upajmo, |da bo kaj ...*
- MW** {hkrati z R} 'zaj saj ŋčí:mama, ŋčí:mama 'več .. pri: sma mé:li tà:če n'í:be, tà:če .. ò:jajajajaj ... kó:n'i so ó:rali, wó:li so ó:rali, ŋčí:sa b'li trá:ktəri [1.08.30] ká:kə sa 'zej ..
- R** Ja.
- MW** *non erano trattori, come adesso ... {zarek, nerazumljivo} cavalli, mucche {smeh} ... insomma mucche . tori,| ecco*
- R** {hkrati z MW} Ja.
- MW** 'ejajaja
- R** *Sejati krompir, pobirati krompir ...*
- MW** {smeh}
- M** *A ste rekli vi krompir?*
- MW** pɾó:sɲ?
- M** *A ste rekli krompir vi?*
- MW** mi: sma ré:k| xɾù:šce<sup>180</sup> ..
- MW** E, ja.
- MW** E, ja.
- MW** Ja, nekaj kapelj pade, potem pa nič več ... he ...
- MW** *Toda doli v Vidmu pa so rekli, kjer je bila moja ... ja ...*
- MW** ... moja hči ... je ... padala toča, dež, nezaslišano, in tukaj nič ... Pa bi bilo tudi treba malo za polja ...
- MW** E ...
- MW** Ja.
- MW** Saj zdaj nič nimamo, nimamo več ... prej smo imeli take njive, take ... ojoj-ojoj ... konji so orali, voli so orali, ni bilo nobenih traktorjev, kakor so zdaj ...
- MW** *Ni bilo traktorjev kot zdaj ... {zarek, nerazumljivo} konji, krave {smeh} ... skratka krave ... biki, tako.*
- MW** Eh, ja ja.
- MW** Prosim?
- MW** Mi smo rekli hrušice ...

<sup>178</sup> *dežnja* 'dežja', značilna ziljska oblika, iz *dvždb* po disimilaciji  $d-d' > d-n()$ , Ramovš 1935: 10, **Ov** FO: 98 'dežŋ, **U** Logar 1967 *đəžŋ*, -*na*, Oman 2011 *dəžən/dəžnja*; Pronk 2009 *dəžn*, Neweklowsky 2013 *dəžŋ*, Thesaurus 1987 *deženj*.

<sup>179</sup> Dobesedno: štiri kaplje, op. R. G.

<sup>180</sup> *hrušice*, Ied *xɾù:šca*, prim. **Lv** MW *xɾù:šca 'zej pri:de 'wən*, ASLEF 3473 *hrúška/krompír*, ILFZ 021 *xɾù:šce*, **Ov** 134 *zé:m|ce*, **U** Logar 1967 *xɾúška*, mn. *xɾúšče*, Oman 2011 *hrúška/šče*, ASLEF 3473 *hrúška/fémel'ze/čómpe*; *fémel'ze* a Valbruna; *čómpe* (pl.) a Camporosso. Poimenovanje za

R *A hrušce?*

MW xRù:šce, ja:

MW *Hrušice*, ja.

R {potihem, nerazumljivo}

M *Lepa beseda ...*

MW am pa pò:le sma ré:kli siərk,<sup>181</sup> tò:ti  
kùəR sma nà:rđl polè:nta, [1.09] siərk ..

MW In potem smo rekli *sirk*, tisti, iz katerega smo naredili polento, *sirk* ...

M *Aha ...*

R *Aha, sirk ...*

MW ja: {premor} 'na {premor} *vi saluto* ...

MW Ja {premor}, no {premor}, *pozdravljeni* ...

M *Hvala.*

R *Hva|la.*

A {hkrtati z R} *Hvala.*

M *Se vidimo ...*

R *Vas bomo ...*

MW *caffè non ha voluto accettare ...*

MW *Kave niste hoteli ...*

A *Drugič.*

M *Drugič.*

R *Drugič vas bomo prišli še pozdravit.*

MW 'ajà: {smeh} mi balí:ja má:l nò:je<sup>182</sup> .. |  
pri:de s... .. pri:deš stè:r

MW Aja, {smeh} me malo bolijo noge ...  
postaneš s... .. postaneš star.

R {hkrtati z MW} *Verjamemo ..* {vzdih M}  
{smeh MW}

M *Torbo, glej, imam boršo ...* [1.09.30]

R | *Ja ja, gremo še tam ...*

A {hkrtati z R} *Saj gremo | tukaj ...*

MW {hkrtati z R, A} *ottanta, ottantacinque*  
*anni non sono mica pochi, e?*

MW *Osemdeset, petinosemdeset let sploh*  
*ni malo, kaj?*

M əə

R *Ne, niso ...*

MW 'a {smeh} ...

MW A {smeh} ...

R ... *niso.*

'krompir' v Lipalji vasi torej ni enako ukovškemu, kot smo skleпали na podlagi terenskih raziskav (Tabor 1987: 62) in izjav informantov/raziskovalcev iz drugih vasi v Kanalski dolini, gl. op. 14 v **Ov** 134 in tam navedeno literaturo. Prim. še Pronk 2009 *hrůška, pədzəmljəwška hrůška*: Neweklowsky 2014 *čòmpa*, Škofic – Klinar 2015 *čòmpa*, kar odseva siceršnje zemljepisno razporeditev obeh leksemov na področju ziljskega narečja (*Z (podzemeljske) hruške*: V *čompe* (od Bistrice na Zilji), za avstrijsko Koroško prim. Karničar 2007: 557, 563, za SLA Škofic 2008: 92). V članku Besede za *krompir* v slovenskih in sosednjih hrvaških narečjih (Škofic 2008: 80) je leksem *zemljica* (verjetno pomotoma) pripisan govoru Ukev (brez navedbe vira).

<sup>181</sup> *sirek* 'koruza', **Lv** ASLEF 3326 *syřk*, **ILFZ** 024 *siərk*, **U** Logar 1967 *sirk*, **ASLEF** 3326 *sirk*, **Oman** 2011 *sjār̥k*; Pronk 2009, Neweklowsky 2013 *sirk*, za zemljepisno razširjenost prim. Benedik 1996 in Karničar – Žejn 2009.

<sup>182</sup> *boleti* **KOMU** **KAJ** 'koga', prim. it. *mi fa male il dente* in nem. *mir tut der Zahn weh*, **Ov** 140 *nam ŋči: črù: bô:lu* 'trebuh nas ni nič bolel': Pronk 2009 *bəłəti* verb + A. Gl. še Grošelj 2016: 92–93.

**M** *Niso ...*

**MW** 'a:jejej ... vì:tta na mò:j dõ:m, Pò:ldi, 'ne, Dõ:lfi, Pò:ldi, Stà:ni ..

**MW** Ajejeje ... vidite moj dom, Poldi, ne, Dolfi, Poldi, Stani ...

**A** *Od vseh?*

**MW** {smeh} à:jejeje .. {nerazumljivo, pozdrav}

**MW** {smeh} Ajejeje .. {nerazumljivo, pozdrav}

**R** *Hvala lepa.*

**M** *Hvala ... [1.09.59]*

## 2.2 Utrinki iz vaškega življenja

**MW** = Maria (Mici) Willenpart, 1920–2014, Lipalja vas [14], pri Češču [pər Čè:šči].

Odlomek iz vodenega pogovora o temeljnem besedišču, ki ga je 16. 6. 2005 posnela Vera Smole (**V**).

**LW** = Leopold Willenpart (Tončev Poldi), 1923–2012, Lipalja vas [10], pri Tonču [pər Tõ:nču].

Odlomek iz vodenega pogovora o ledinskih imenih, ki ga je 15. 6. 2005 posnel Matej Šekli (**M**).

Odlomek iz pogovora, ki sta ga 15. 6. 2005 posnela Robert Grošelj (**R**) in Andrejka Žejn (**A**).

Odlomek iz pogovora, ki sta ga 16. 6. 2005 posnela Robert Grošelj (**R**) in Karmen Kenda-Jež (**K**).

**GG** = Giovanni Grilz (Žnidarjev Hanzi), 1926–2015, Lipalja vas [30], pri Žnidarju [pər Žni:ðərju]

Odlomek iz vodenega pogovora o ledinskih imenih, ki so ga 16. 6. 2005 posneli Robert Grošelj (**R**), Roberto Dapit (**RD**), Vera Smole (**V**) in Matej Šekli (**M**).

Zapisala in prevedla Karmen Kenda-Jež.

### Planí:na

**LW** ná:ša planí:na, ðon 'jes 'wam pabé:ðu .. tũ:ka je b'la ðà:jta .. 'jelte .. tà:ka bæ... ðà:jta .. ə:: ə:: çìər sa 'se... ə:: sìər dè:wali, pũ:... ə: pũ:tə .. pũ:tə .. vì: mà:... bæ... prà:øta má:sła, mì:slŋ 'ne pũ:tə ...

**A** *Tudi.*

**R** *Tudi puter rečemo.*

**LW** pũ:tə?

**R** *Tudi.*

**LW** A tũ:ði? {nerazumljivo, neartikulirano} 'no, rē:cma, tũ:ka je b'la tõ:ta ðà:jta ... tũ:ka j b'la na štà:la {poudarjeno} .. tũ:ka

### Planina

**LW** Naša planina, vam bom jaz povedal ... Tukaj je bila koča ... kajne ... taka ko... koča, kjer so si... sir delali, *pu... puter, puter*, vi ma..., vi pravite *maslo*, mislim, ne *puter* ...

**LW** *Puter?*

**LW** A tudi? {nerazumljivo, neartikulirano} No, recimo, tukaj je bila ta koča ... tukaj je bil en hlev {poudarjeno} ... tukaj je bil

j b'la é:na štá:la .. əsà:čŋ krà:ju je b'lu za  
 bə... bə... sɛ:ðŋše... ə:: pɛ:tŋštɪərdeset  
 ə:: žwà:đ .. am pa tò:la j b'la ta dó:uga  
 štá:la, bəl na dó:uga štá:la ... tù:kaj sa b'li  
 {neartikulirani} đesɛ:t žwà:l nò:tər am pa  
 na srɛ:jdi je b'la wó:ða, prù:n,<sup>183</sup> 'jes na  
 vé:m, ká:k vɪ: prà:bte prù:n, 'ki je wó:ða  
 ...

\*\*\*

**LW** sma mó:rali 'gar jé:ti ə:: mò:st krá:be  
 sma b'li kù:j ə:: štɪər pastɪərju, sma  
 mɛ:li stù:npɛ:deset krà:u ... smo mú:ərli  
 pošlã:tati krá:ve, kə so b'le ... ni: b'lu lə..  
 lù:č, ni: b'lu ə 'nəç .. in op trɛ:x zjú:tro ...  
 sa kù:mi di:la đã:n<sup>184</sup> ... savɛ:ða potɛ:m  
 pa prɛ:đ\_(đ) a sma končã:li mò:st, tù: je  
 b'lu pɛ:t .. pɛ:t šɛ:sta jù:tru [...] 'ma zjú:trə  
 ə:: zgù:ða, sm\_(m)ù:ərj zɡù:ða ɹstã:ti ..  
 potɛ:n, žwà:l je mù:ərla i:ti tò:nle ɹ štã:le  
 .. ob sɛ:đmi ú:ri so mù:ərli bi:t u'si tò:nle ɹ  
 štã:le ... pó:le tɪ:s kar je mò:gu počɛ:đət  
 ə:: ɣnù:j əm pa tù:, tɪ:st je mò:gu bí:te {ne-  
 razumljivo} ni mò:u mɛ:ti ta nò:tər žwà:l  
 u:: štã:li .. ɛh, jã: ...

**K** *Kako ste imeli razdeljeno potlej ... štirje  
 ste bili?*

**LW** prò:sn?

**K** *Štirje ste bili gor . po navadi?*

**LW** štɪəri, štɪəri, štɪəri ... 'e, 'nəç 'več

**K** *In, kako ste si razdelili?*

**LW** potɛ:m\_(m)ù:erte sə mí:slət, tá:ma,  
 tiskrà:t, sma mɛ:li bli:če u... a {zarek}  
 mlɛ:jka, mogò:če ə:: pɛ:t šiastu li:tər  
 .. aŋkrã:t .. sa mò:ərli dɛ:wat đã:krã:t,  
 đwã:krat sɪərə u nən đã:nu

**K** *Aha ...*

**LW** zjú:tra ŋ zvečɪər ... in zvečɪər .. 'kakur  
 'jes, ka sŋ 'meu .. ka sŋ 'bu ta mà:jši . kə  
 sŋ 'bu še ot'rok ... si 'meu . ta drù:gi sa  
 š'li s'pat, sa narè:đli, tɪ:s zə mà:sla, pù:tər,

en hlev ... Na vsakem koncu je bilo za  
 [...] sedeminše... petinštirideset živali ...  
 Tole je bil pa dolgi hlev, bolj dolg hlev ...  
 tukaj je bilo {neartikulirano} deset živali  
 notri, na sredi je bila pa voda, *prun*, jaz ne  
 vem, kako vi pravite *prun*, kjer je voda ...

\*\*\*

**LW** Smo morali iti gor molst krave. Smo  
 bili samo štirje pastirji, smo imeli sto pet-  
 deset krav ... Smo morali otipati krave, ki  
 so bile ... ni bilo elektrike, ni bilo ničes-  
 sar ... in ob treh zjutraj ... se komaj dela  
 dan ... Seveda, potem preden smo nehali  
 molsti, je bilo pet ... pet, šest zjutraj [...],  
 ampak zjutraj zgodaj, smo morali zgodaj  
 vstati ... Potem, živali so morale iti tamle  
 v hleve ... ob sedmih so morale biti vse  
 tamle v hlevu ... Tisti potem, ki je moral  
 skidati gnoj ... tisti je moral biti {nerazu-  
 mljivo}, ni mogel imeti živali v hlevu ...  
 Eh, ja ...

**LW** Prosim?

**LW** Štirje, štirje, štirje ... E, nič več.

**LW** Potem, si lahko mislite, tam, tistikrat  
 smo imeli velike ... {zarek} mleka, mo-  
 goče pet-, šeststo litrov ... naenkrat ... So  
 morali dvakrat, dvakrat delati sir v enem  
 dnevu ...

**LW** Zjutraj in zvečer ... in zvečer. Jaz na  
 primer, ki sem imel ... ki sem bil najmlaj-  
 ši, ki sem bil še otrok ... si imel ... Drugi  
 so šli spat, so naredili zvečer maslo, *pu-*

<sup>183</sup> *prun* 'vodnjak, studenec' (?), U Oman 2011 *prún/ne* 'fontana, pozzo', bav. *Prunne* 'izvir, vodnjak' (WBÖ 1169sl.).

<sup>184</sup> LW namesto narečnega *đɛ:n* 'dan' uporablja diastratično *đã:n -a*.

zvəč̣iər, kə je b'lu na'bart krà:t<sup>185</sup> .. a ɔ:ṣɲ, devè:t ɔ:ra, so š'li s'pat, 'ne ... 'jes\_(s)ɲ ṃò:gu bì:ti gó:r s ṭè:ti, ka... kar je đ̣è:lu 'ser<sup>186</sup> {neartikulirano}, pomà:gat .. ṭi:sṭɲ .. a j b'lu 'punoči: ... smo š'li poṭè:m ə: ə: ə: s'pat 'punoči: je b'lu ... poṭè:m, 'ki sma pa spà:li .. | na đ̣è:l'ex .. na 'ḍəščex kù:j {pripravlja kosilo, tolče meso} .. 'a ... še wə... wə posṭè:l' ní:sma b'li, ṣɲ 'jes, ṣɲ ži ži spà:u .. zjú:trə zgù:đə op t'rex .. à:aj .. je se mi mò:tlu<sup>187</sup> ɥ glà:vi {glasen smeh} ... jà: ja ...

**R** *In ste rekel, da ste bili štirje, štirje ste bili ...*

**LW** jà:

**R** *Štirje ste bili ...*

**LW** jà:

**R** *Kaj ste si raz...*

**LW** dwà: pəsṭiərja, ḳə:sar<sup>188</sup> .. an jes\_(s)ɲ 'mou telé:te ṣɲ ṃò:gu i:ti pà:st .. 'jes\_(s)ɲ 'boʊ ta ṭə... tri: ta tṛè:t'i jà: posṭiər<sup>189</sup> .. 'ma ..ə: pa poṭè:m ɛ:đ̣ɲ pasṭiər je ṃò:gu še j̣è:ti đ̣ərḅərna {zarek?} narḍi:ti ... 'ha ... kə sa đ̣è:lali siəra .. jə š... je sa nù:cali bli:k đ̣ərḅ ... sà:ki đ̣à:n ... 'he ...

**K** *Kako se to naredi, povejte nam .. nama ... kako se naredi sira?*

**LW** siəra?

**R, K** *Ja.*

**LW** zakó:j, | na znà:ste?

**K** {hkрати z LW} *Kako to gre? Ne, to pa res nič ne veva o tem ...*

**LW** jà:, mi:sḷɲ, ka sma ṃé:l mḷè:jka, 'ne

**K** *Ja ...*

**LW** poṭè:m kò: j narè:đu ḳé:se .. je začè:ɥ gṛè:ti, 'ne ... je zəgṛé:ɥ<sup>190</sup> spó:đa vó:gɲ, 'ne, na no vli:ko {nerazumljivo} đ̣a

*ter, ko je bila enkrat ... ura osem, devet, so šli spat, ne ... jaz pa sem moral biti zgoraj s tistim, ki ... je delal sir {neartikulirano}, tistemu pomagati ... Je bila polnoč ... sva šla potem ... spat, je bilo polnoči ... Potem, kje smo pa spali? ... Na deskah, na golih deskah {pripravlja kosilo, tolče meso} ... A ... še v ... v postelji nismo bili, ko sem jaz ... sem že že spal ... Zjutraj zgodaj ob treh ... aj ... se mi je vrtelo v glavi {glasen smeh} ... ja, ja ...*

**LW** *Ja.*

**LW** *Ja.*

**LW** *Dva pastirja, sirar ... jaz pa sem imel teleta, sem moral iti past ... Jaz sem bil ta [...] tretji pastir ... Ma, en pastir je pa potem moral še iti napraviti drva {zarek?} ... Ha, ko so delali sir ... je š... so rabili veliko drv ... vsak dan ... He ...*

**LW** *Sir?*

**LW** *Zakaj, ne veste?*

**LW** *Ja, mislim, ko smo imeli mleko, ne ...*

**LW** ... kaj je potem naredil sirar ... je začel greti, ne ... je segrel, spodaj ogenj, ne, na velik {nerazumljivo} do [...] štirintrideset

<sup>185</sup> Ponovitev prvine '-krat', narečna in nadnarečna oblika.

<sup>186</sup> *sir*, različica k *siəra*. Prim. op. 100.

<sup>187</sup> *motilo se mi je* 'vrtelo', U Oman 2011 *mót-tse* 'aver le vertigine', Gutschmann 1999 *motiti se* 'schwindeln'.

<sup>188</sup> *kesar* 'sirar', Pronk 2009 *késar*, prim. Lv ASLEF 2794 sln. *šir* – nem. *kes* – furl. *formádi* 'sir'.

<sup>189</sup> Hiperkorektura pri odpravljanju akanja.

<sup>190</sup> *zagrel* 'segrel', U Oman 2011 *zagréte*, Gutschmann 1999 *zagreti* (SSKJ knjiž.).



ə: tri:n... a: . štīərŋtri:sti grà:đu<sup>191</sup> ...  
 taplò:te je mùarla bi:ti, 'ne .. potè:m je pa  
 ðà:ŋ ti:sti pù:lfər<sup>192</sup> nò:tər, tò:ta štù:pa<sup>193</sup>  
 sma mi: rē:kli, 'ne .. je pə... potrè:su pa po  
 kò:tlu pər ... pò:le ga je z'lo ðà:ŋ dò:l al  
 {neartikulirano} za:ə .. ađ wó:ŋn'a . p'reč  
 .. pól: ti:st je pri:šu u u u: tri:ðesetəx al  
 štīərðesetəx minù:təx, je pri:šu kə gó:r, jo  
 je pošlá:tu kə... kè:sar .. je šù: nótər z nən  
 pərstən ... je pə uzdi:gnu, a je upò:knu<sup>194</sup>  
 ... je b'lu žə cà:jt za za za zamè:sət ...  
 potè:mə tà:ma ŋ ti:st je mò:gu mē:šət  
 ... zak {nerazumljivo} ðwà:npetrè:đ<sup>195</sup>  
 ə::: ðwà:npedeset ɣrà:đu ... toplò:te .. je  
 mò:gu cè:ŋ cà:jt mē:šət, mē:šət, mē:šət ŋ  
 . đ ja pri:šu čì:st đró:bŋ ti:sti ma.. mlè:jka  
 təkù: ŋ pól: je pri:šu siəra .. jà:

**R** *Kaj se je pa še naredilo iz mleka?*

**LW** nə.. pù:tər .. skù:ta ...

**K** *Kako pa to?*

**LW** zatù: kə ta pərbi . k je pri:šu nuŋkrà:t  
 'wən siəra, 'ne .

**K** *Mhm ...*

**LW** ... potè:n ti:st je dà:ŋ spè:t gó:r na  
 wó:gú ... kò:tu, 'ne je je nè:ŋ,<sup>196</sup> ða je ða  
 je pri:šlu .. potè:m je dà:ŋ ə . é:sax,<sup>197</sup> na  
 viəm, a bi: poznà:ste, ka j tò: é:səx?

**K** *Poznava, poznava ...*

**R** {nerazumljivo}

**LW** 'vit:te, 'tət je dà:ŋ, təŋkà:jle grà:đuŋ b'lu,  
 'ku je 'bu pè:tŋšīərðeset grà:đuŋ ... à::  
 ti:sta ə:, ne mlè:ka, mi: sma rē:kli siər...

stopinj ... toplote je moralo biti, ne ... Po-  
 tem je vsul tisti prašek, tisto *štupo*, smo  
 rekli mi, ne ... je potresel in po kotlu pri  
 ... potem ga je hitro dal dol ali {neartiku-  
 lirano} dol z ognja ... Potem je tisti prišel  
 v [...] tridesetih ali štiridesetih minutah, je  
 prišel tja gor, jo je potipal, si... sirar ... se  
 je je dotaknil s prstom in vzdignil, če je  
 počil ... je bil že čas za za mesenje ... Po-  
 tem je moral mešati ... {nerazumljivo}, do  
 dvainpetdeset ... dvainpetdeset stopinj ...  
 toplote ... je moral ves čas mešati, mešati,  
 mešati, dokler tisto ma... mleko ni postalo  
 čisto drobno in tako je nastal sir ... ja.

**LW** No, maslo, skuta ...

**LW** Zato, ko najprej ... ko je bil enkrat na-  
 rejen sir, ne ...

**LW** ... potem je tisti dal spet kotel na ogenj,  
 ne, je zakuril, da je prišlo ... potem je do-  
 dal *esih*, ne vem, a vi veste, kaj je to *esih*?

**LW** Vidite, je dodal, toliko stopinj je bilo,  
 ko je bilo petinštirideset stopinj ... je tisto  
 ... ne mleko, mi smo rekli sir... sirotka, saj

<sup>191</sup> *gradov* 'stopinj', **Ov** 143 *grà:đu* (Rmn); Thesaurus 1994 *grad -a*.

<sup>192</sup> *pulfer* 'prašek', **U** *pùlfər/fre*; iz srvnem. *pulver* (Snoj 2016).

<sup>193</sup> *štupa* 'sirišče v prahu (?)'; Neweklowsky 2013 *štùpa* 'Pulver, Puder, Mehl', Škofic – Klinar 2015 *štùpa* 'fina moka'; iz srvnem. *stuppe*, *stüppe* (Bezljaj 2005).

<sup>194</sup> *upoknil* 'počil', **U** Oman 2011 *pókəntə*; Neweklowsky 2013 *pòknətə*.

<sup>195</sup> Števniki od 40 do 90, tvorjeni z *-rēdb* (Ramovš 1935: 5), so tu običajni, tako kot na sploh v Kanalski dolini, prim. **Ov** FO 104, **U** Logar 1967 *štīrēđe*, *pètrēđ*, *šīastrēđ*, *sédŋrēđ*, *ósŋrēđ*, *dabètrēđ*, Oman 2011 *štīrēde*, *petrēđ* itd., vendar jih oba moška informanta navadno zamenjujeta z diastratičnimi tvorjenkami z *-desetə*.

<sup>196</sup> *nel* 'netil'; Pronk 2009 *nėti se* 'catch fire'.

<sup>197</sup> *esih* 'kis', **U** Oman 2011 *ésək*; Pronk 2009 *ésəh*, Škofic – Klinar 2015 *jésəh*, iz srvnem. *ezzih* 'kis' (Snoj 2016).

siərtu<sup>198</sup> . zə'ka . kə smo ʊzè:li 'wən ə: ə 'ser  
'ni bu 'vəç ... mlè:ka j žə 'boʊ 'bəl siərtu,  
'ne ... 'no pa ti:tisi . je đè:ʊ na pè:tʃšəzdes  
štè:ri grà:đuφ, pó: je pa pocré:su {??}  
é:sax, da je pri:šlu čí:sala<sup>199</sup> wó:ða, je pa  
pri:šla skú:ta,<sup>200</sup> 'ma slà:tka skú:ta, 'sər,  
đó:bra skú:ta .. 'pa ... ká:šna dó:bra skú:ta  
sma mē:l ... pó: s ti:sta skú:ta sma narè:đli  
{nerazumljivo} mogó:č .. skú:tnik<sup>201</sup> sma  
mi: narè:... rē:kli ... viəte, tū: sa narè:đli  
.. sa đá:li sò:ʊ gó:r, patrè:sli sò:ʊ, pól pə  
z é:na ščíəra<sup>202</sup> đesè:t štíərnajst\_(t)ni .. sa  
tū: zmiəšəli, zmiəšəli, da je pri:šla .. a::  
skú:ta, da ni 'b'la 'bəç slà:tka .. da je pri:šla  
š... ə:: šò:r<sup>203</sup> smo mi: rē:kli ..

**K** *Mhm ...*

**LW** pa ti:s sma narè:đlə pó:le skú:tnək ..  
ti:stə pó:le potè:m smo jè:đli tū:đi ...

**R** *Ja?*

**LW** è::j .... ja::: ja 'ja ... {smeh} ja:, je 'b'lu  
tá:ko, 'tak je 'b'lu ...

ko smo vzeli ven sir, ni bilo več ... mleko,  
je že bolj sirotka, ne ... No, pa tisti ... je  
dal na petinšestdeset {??} stopinj, potem  
je pa vlil {??} kis, da je bila kislá voda, je  
pa nastala skuta, ampak sladka skuta, sir,  
dobra skuta ... Pa ... kakšno dobro skuto  
smo imeli ... Potem iz tiste skute smo na-  
redili {nerazumljivo} mogoče ... *skutnik*  
smo mi nare... rekli ... Veste, to so naredi-  
li ... so dali sol gor, potresli sol, potem pa  
s trnačem {??} deset, štirinajst dni, so to  
zmešali, zmešali, da je nastala .... skuta,  
da ni bila več sladka ... da je postala š...  
*šarf*, smo mi rekli ...

**LW** Pa smo potem naredili *skutnik* in smo  
tisto potem tudi jedli ...

**LW** Ej ... {smeh} ja ja ja ... ja, je bilo tako,  
tako je bilo ...

## Bárda

**LW** gó:r sma mē:li é:nga pastíərja, je 'bu  
tagó:r . je 'mu n'é:ʎa n'é:ʎa bə:jta [...] m  
pa je 'moʊ na blí:ka štá:la .. tà:ma sa b'le  
φ'se jení:ce

**M** *In to je bilo ... kje ste rekli? {...} Na  
kateri planini?*

**LW** tū: ʊ bə:rđi je tū: 'b'lu . jení:ce

\*\*\*

**LW** jení:ce sa b'le da Mixè:lja, da  
dè:bədná:jsga ə:: setè:mbrə.

## Brdo

**LW** Smo imeli pastirja, ki je bil tam zgoraj  
... je imel svojo, svojo kočó [...] in velik  
hlev ... Tam so bile vse junice.

**LW** Tam, v Brdu je bilo to ... junice.

\*\*\*

**LW** Junice so bile do svetega Mihaela, do  
devetnajste septembra.

<sup>198</sup> *siritev* 'sirotka', U Logar 1967 *sirtù, sirtbè*, Oman 2011 *sjərtu* : Pronk 2009 *sírata*.

<sup>199</sup> *kisela* 'kislá', Ov 160 *čísale* 'kislí' m Imn, U Logar 1967 *čísu, čísawa*; Pronk 2009 *čísaa*.

<sup>200</sup> Prim. U *skúta* : *šprəs* 'formaggio, coagulo inacidito', Škofic – Klinar 2015 *skuta* 's. iz sirotke':  
*špres* 's. iz kislega mleka', Pronk 2009 *šprjəs* '(cottage) cheese', Neweklowsky 2013 *šprəs* 'Topfen,  
Quark'.

<sup>201</sup> *skutnik* 'pikantna slana skuta', U Oman 2011 *ta suána skúta (skúta)*.

<sup>202</sup> *sekíro* 'trnačem' (?).

<sup>203</sup> *šorf* 'oster, pikanten', nem. *scharf*.

**Krè:s**

**GG** tò:t!e je Krè:s, ta mà:jxnë [...]

**M** *Zakaj se pa reče Kres?*

**GG** jà:h ə: .. so š'lë gó:r na ... φ stár:rəx  
cà:jtax .. sa š'li gó:r na hə... na johà:nes<sup>204</sup>  
... sa tò:te šà:jbe<sup>205</sup> {smeh} js na vè:n, kó:  
so . su gná:li . tò:t ta mlá:di, 'no ...

**RD** *Kako, kako? Kakšne šajbe?*

**GG** šà:jbe, pó:le sa na johá:neza sa .. sa  
wó:gŋ ...

**RD** *Ja ...*

**GG** zané:li<sup>206</sup>

**RD** ... ja ...

**GG** krè:s, zatù so prà:bl'i ... so wé:n ó:gŋ,  
'ne, na johà:nes ... [...]

**RD** *Pa ko so šajbe metali?*

**GG** jà:

**RD** *Kako so izgledale? Kakšne so bile?*

**GG** je... z'đej na mùəŋ rë:č, ká:k so b'le  
tì:ste šà:jbe ... tù: sa b'li, 'jes əx ní:sŋ bíđu  
za'ko ...

**RD** *A so bile iz lesa? Kako?*

**GG** 'ne 'ne 'ne s ne vè:n, kó: je b'lu, ka ... je  
b'lu ní:ki ađ trá:ŋ, pó:le j b'la na tá:ka đə:  
... sa dá:l gó:r n é:nu ... z'đej na mó:rŋ ...

**RD** *Na palico?*

**GG** na mó:rŋ rë:č, ká:k je š'lu {daljši pre-  
mor} tò:t ta mlá:di so šà:jbali ŋ pa sa  
mè:l wé:n ó:gŋ ò:n na na johà:nes ...

**RD** *Mhm ... | so šajbali ...*

**GG** 'to so . jà: ...

**RD** *A vi niste bil?*

**GG** | 'ne {nekoliko glasneje}. 'ne . ne al tù:  
je b'lu pred ...

**RD** *Aha, že pred ...*

**GG** jà: ... ŋ pa tù:kaj sa wé:n ó:rŋ tù:đ

**Kres**

**GG** Tale je Kres, ta mali [...]

**GG** Jah ... so šli gor ob ... v starih časih ...  
so šli gor ob sv... na sv. Janeza ... so tiste  
*šajbe* {smeh}, ne vem, kaj so ... so počeli,  
ti mladi, no ...

**GG** *Šajbe*, potem so na Janeza so ... so  
ogenj ...

**GG** Zakurili ...

**GG** kres, zato so pravili ... so vedno ogenj,  
na svetega Janeza ... [...]

**GG** Ja.

**GG** Ja ... zdaj ne morem reči, kakšne so bile  
tiste *šajbe* ... To so bile, jaz jih nisem vi-  
del, zakaj ...

**GG** Ne, ne, ne, jaz ne vem, kaj je bilo, kaj  
... Je bilo nekaj iz trav, potem je bila ena  
taka [...], so dali gor in eno ... zdaj ne  
morem ...

**GG** Ne morem reči, kako je šlo ... {daljši  
premor} Mladi so *šajbali* in so imeli ve-  
dno ogenj na na svetega Janeza ...

**GG** To so ... ja ...

**GG** Ne {nekoliko glasneje} ... ne ... ne, to  
je bilo prej ...

**GG** Ja ... Pa tukaj so vedno naredili ogenj

<sup>204</sup> nem. Johannes = sv. Janez Krstnik, 23. junij.

<sup>205</sup> *šajbe* 'goreče šibe'. *Šajbanje* 'metanje šib' na kresni večer je bilo v navadi tudi v Žabnicah, kjer se je izročilo ohranilo dlje časa (Gliha Komac 2014: 50).

<sup>206</sup> *zaneli* 'zanetili', Pronk 2009 *zaniətəli*, prim. Pleteršnik *zanėti* Ben.-Kl., Rez.-C.

- narè:đli na . na johà:nes, tù:kaj ũ planí:ni  
 ..  
**V** *Ja ...*  
**GG** tù:kaj kə ... p'rou gó:r na kò:ncu, čìər je  
 tò:ta ská:la gó:r  
**RD** *Ja ..*  
**GG** gà:n {zarek?} je b'lu, gó:r je 'bou  
 'tak prostò:ra, sa 'tamə .. sa wé:n wó:gŋ  
 zanè:li, pastìəri, kə so b'li gó:r na planí:ni  
 ..  
**RD** *Aja, ker so bili tri.. štiriindvajsetega,  
 triindvajsetega so bili že gor, ne ...*  
**GG** 'ja  
**RD** *seveda ... junija, ne?*  
**GG** jú:nija, jà: .. é:dŋdwà:jstga, dwà:-  
 ŋdwà:jstwa {zarek?} .. so že š'li gó:r  
**RD** *Ja, ja, ja ... a potem so tam umili {za-  
 rek?} tisti ogenj ..*  
**GG** Jà:  
**RD** *Tu gor | in še nekje ...*  
**GG** {hkrati z RD} tù:đ, jà: .. | Lušà:rje<sup>207</sup> ..  
 Ušà:rjəx gó:r  
**RD** *Ja ...*  
**GG** tà:n je tù:đ øse wé:n zanè:jla .. | 'zej  
 ni 'več  
**RD** *Aja, se vidi od tukaj, ne ...*  
**GG** jà: se vì:đi ot tù:kaj Wšà:rje.  
**RD** *A tudi tam so imeli?*  
**GG** jà:, tù:đi, tù:đi, so mē:li wé:no.
- Maklà:uš**
- RD** *Miklavž pa je bil tukaj?*  
**GG** jà:, tì:st je 'bou, jà:, Maklà:uš, jà:, tì:st  
 je 'biŋ ...  
**R** *Kaj je pa prinesel?*  
**GG** 'E:: {se posmeje} má:l kò:lna<sup>208</sup> {smeh}  
 ..  
**V** *Kolna? {smeh}*  
**RD** *Ja, ne vsem, ne {smeh} ...*
- na svetega Janeza, tukaj v planini ...  
**GG** Tukaj, kjer ... prav zgoraj na koncu,  
 kjer je ta skala ...  
**GG** {zarek?} je bilo, zgoraj je bil tak pro-  
 stor, so tam ... so vedno ogenj zakurili,  
 pastirji, ki so bili zgoraj na planini ...  
**GG** Ja.  
**GG** Junija, ja ... enaindvajsetega. dva-  
 indvajset[eg]a {zarek?} ... so že šli gor.  
**GG** Ja.  
**GG** {hkrati z RD} Tudi, ja ... Višarje, gori  
 na Višarjah.  
**GG** Tam so ga tudi vedno zakurili ... Zdaj  
 ni več.  
**GG** Ja, od tukaj se vidijo Višarje.  
**GG** Ja, tudi, tudi, so imeli vedno.

**Miklavž**

- GG** Ja, tisti je bil, ja, Miklavž, ja, tisti je  
 bil ...  
**GG** Ee {se posmeje} ... malo premoga  
 {smeh} ...

<sup>207</sup> Prim. op. 91.<sup>208</sup> kolna 'ogljá', U Oman 2011 kòln; Thesaurus 2009 kolen, nem. Kohle.

**GG** {smeh}

**V** *Vsem je prinesel malo kolmna* {zarek} ...  
ali samo onim, ki so bili žleht?

**GG** 'ej ɸsɛ:n usɛ:n ...

**V** *Vsem?*

**GG** 'ne, je 'bu žlé:xŋ čwò:k<sup>209</sup> {smeh sodelujočih} ...

**R** *Pa je prišel sam v bajto .. v hišo? Je prišel sam . Miklavž?*

**GG** 'no, sà:m sà:m, pò:le je 'biu ta čərni<sup>210</sup>  
sa rɛ:kli, 'no, ti:sti ...

[...]

**RD** *Kako pa je izgledal ta črni?*

**GG** 'ə:: ... je 'mou tá:ča kó:ža gó:r, sə  
{smeh} ađ međvɛ:ða {smeh}

**V** *Ste se bali, ne?*

**GG** 'e! {glasno, smeh} ...

**V** *Aha ...*

**GG** 'to . smo u'li mà:jxni, 'ne

**V** *Ja, ja ...*

**RD** *Je bil ta črni in potem je bil še kdo zraven Miklavža?*

**GG** 'ne, ta čərni ŋ pa Maklà:uš, 'no ...

**RD** *Aja ...*

**GG** dru:j... dru:jga ni b'lu ...

**GG** Ej, vsem, vsem ...

**GG** Ne, so bili hudobni ljudje ... {smeh sodelujočih} ...

**GG** No, sam, sam, potem je bil ta črni, so rekli, no, tisti ...

**GG** ... Je imel tako kožo gor, so {smeh} od medveda {smeh} ...

**GG** E! ...

**GG** Tu ... smo bili majhni, ne.

**GG** Ne, ta črni in pa Miklavž, no ...

**GG** Dru... drugega ni bilo ...

## Pracè:sije

**GG** pò:le sa wé:n tò:te pracè:sije

**RD, V** *Mhm ...*

**GG** 'na, tò:ta sa ble ... ɛ:na na ... u swó:ta,  
k bli:ki nó:či na swó:ta ...

**V** *Mhm.*

**GG** je b'la na pracè:sja ... pò:le ... ɛ:na j  
b'la, ka sa tò:te bɛ:je 'wən dɛ:wali cə...  
cə... po cɛ:li vé:si ...

**RD** *Kaj so devali?*

**GG** tò:ta tá:če bù:kave ví:ja, vé:te ... sa š'le  
u ɣò:st<sup>211</sup> pa njù: jəx, pò:le pərc(c)ò:ka

## Procesije

**GG** Potem so bile vedno te procesije.

**GG** No, to so bile ... ena na ... v soboto, v soboto ob veliki noči ...

**GG** ... je bila ena procesija ... Potem ... ena je bila, ko so dali ven tiste veje [...] po celi vasi ...

**GG** Tiste take bukove veje, veste ... So šli v gozd ponje, potem pred [...] hišami, in

<sup>209</sup> Prim. op. 14.

<sup>210</sup> *ta črni* 'hudič, parkelj', **Ov** *tá:jfʃ*, **U** Oman 2011 *krámpus*; Pronk 2009 *hədíč, hədwəba*, Neweklowsky 2013 *hədíč*.

<sup>211</sup> Prim op. 55.

{??} xi:šŋ ŋ pa pó:le sa b'le tò:ta pè:t  
štacjò:nu,<sup>212</sup> 'kor sa rě:kli, 'jes na ...

potem je bilo tistih pet postaj, kot so rekli,  
jaz ne ...

**RD** *Korpus domini* ...

**GG** kò:rpus dò:mini, jà: [...] 'zej 'ni 'neč  
'več, 'no ...

**GG** *Korpus domini*, ja [...], zdaj ni nič več,  
no ...

## Š'terc

**MW** tù: sma dá:l nò:tər ū na rà:jno<sup>213</sup> smo  
đá:li má:l məščí:ne<sup>214</sup>

**V** *Aha* ...

**MW** pó: mó:ka ... pó: smə ... fà:jn změ:šali  
... pó: smo polil nò:tər wó:đa ...

**V** *A, tako* ...

**MW** pó:le z na bì:lce sma pa naré:đli, đa je  
prì:šlu fà:jn ...

## Žganci

**MW** V ponev smo dali malo maščobe ...

**MW** Potem moko ... potem smo ... dobro  
zmešali ... potem smo vlili noter vodo ...

**MW** Potem smo pa z vilicami naredili tako,  
da je bilo dobro ...

## 'Ajngəgò:senes<sup>215</sup>

**LW** je naré:đla 'təte .. ká:k sə že prà:vi ...  
tè:ti .. nò: ə: . vè:ste jə: ə {zarek} á:jce  
in ta bē:la mó:ka wmě:šana in potē:n so  
uścá:lə<sup>216</sup> nò:tər u žù:pa ...

**R** *Aha* ...

**LW** đó:bru je b'lu .. ŋ tù: še 'jes tù:đ(đ)  
á:nəs sə đé:lam tù: 'pač zmiərom ɸsà:ka  
nedē:l'a {nerazumljivo} ...

**R** *Pa znate še zmeraj?*

**K** *Pa kako se reče temu? Kako rečete  
temu? [...]*

**LW** 'kor sma změ:šali

**K** *Ja.*

**LW** z á:jci? mi sma rě:kli 'ajngəgò:senes pa  
tù: je na niəmška basē:đa

## Vlivanci

**LW** Je naredila tiste ... kako se že pravi ..  
tisti ... no, veste [...] jajce in bela moka  
vmešana, in potem so vlili v juho ...

**LW** Dobro je bilo ... In tudi sam še danes  
delam to, pač zmeraj vsako nedeljo {ne-  
razumljivo} ...

**LW** Kar smo zmešali ...

**LW** z jajci? Mi smo rekli *ajngəgosenes*,  
ampak to je nemška beseda.

<sup>212</sup> *štacjonov* 'postaj'; U Oman 2011 *štaciön*; Pronk 2009 *štäciön* 'Station of the Cross'.

<sup>213</sup> *rajna* 'lonec'(?), U Oman 2011 *rájna/ne* 'lonec' : *panóuca* 'ponev'; Pronk 2009 *pískr* : *rějna* = *pəñwca*, Neweklowsky 2013 *pískr* : *panaũca*, Škofic – Klinar 2015 *pískər* : *panóca*.

<sup>214</sup> *maščine* 'maščobe' : U Oman 2011 *mást*, Pronk 2009, Neweklowsky 2013 *mást*, Škofic – Klinar 2015 *mást*, Thesaurus 2011 *mast*, *mašča*, *maščoba*.

<sup>215</sup> Prim. Pleteršnik *vliti – vliti nudeljni* 'eingegossene Nudeln'. Posamostaljeni pridevnik v standardni nemščini danes ni več živ.

<sup>216</sup> *uscali* 'vlili'. Pomen v slovenskem narečnem gradivu še ni bil potrjen.

## Frì:ko<sup>217</sup>

**R** *Ste jedli samo polento ?*

**LW** Nè::: .. sá:ma palé:nta . mì: sma rë:kli  
frì:ko . dárĝu nì:sma dá:lì mà:sla ... in  
potè:m siàra .. smo kò:se, mì:kne kò:se  
zrè:zali ... pó: sma pa spè:kli .. mogò:č  
potè:m .. prèđ al je p'rou spè:čən, sŋ pa  
dà:ŋ en n á:jcu pa dwà: á:jca nò:tər .. pa sŋ  
pa sma jédli . má: dó:bru je b'lu ...

## Frika

**LW** Ne ... samo polento ... mi smo rekli  
*friko* ... Drugega nismo dali – maslo in  
potem sir ... smo kose, majhne kose zre-  
zali ... potem smo pa spekli ... Mogoče  
potem ... prej ko je prav spečeno, sem pa  
dal jajce ali dve noter ... potem smo pa  
jedli ... *Ma*, dobro je bilo ...

## Viri in literatura

- ASLEF [1972–1986] = *Atlante storico-linguistico-etnografico friulano* 1–6 (ur. Giovanni Battista Pellegrini). Padova – Udine: Istituto di Glottologia e Fonetica dell'Università di Padova – Istituto di Filologia Romanza della Facoltà di Lingue e Letterature straniere dell'Università di Udine.
- BENEDIK, FRANCKA, 1996: Narečni izrazi za koruzo, koruzni storž, ličkati in ružiti. *Razprave: razred za filološke in literarne vede* 15 (1996). 7–25.
- BEZLAJ, FRANCE, 1976–2007: *Etimološki slovar slovenskega jezika* 1–5 [avtorji gesel France Bezljaj – Metka Furlan – Marko Snoj]. Ljubljana: SAZU oz. ZRC SAZU (izd.) – Mladinska knjiga oz. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- BAYER, MARKUS, 2006: *Sprachkontakt deutsch-slavisch: Eine kontrastive Interferenzstudie am Beispiel des Ober- und Niedersorbischen, Kärntnerslovenischen und Burgerlandkroatischen*. (Berliner Slawistische Arbeiten 28.) Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Oxford – Wien: Peter Lang.
- BERGMANN, HUBERT, 2009: Randstücke – slowenisches dialektales Material im Belegarchiv zum *Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich (WBÖ)*. V: *Slovenska narečja med sistemom in rabo* (ur. Vera Smole). (Obdobja 26.) Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 83–100.
- FURLAN, METKA, 2016: *Prispevki k slovenski in slovanski etimologiji*. (Linguistica et philologica 32.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- GARIUP, MARIO, 1992: *San Leopoldo (Villa ecclesiae, Leopoldskirchen, Dipalja ves)*. Cividale del Friuli – Ugovizza: Società Cooperativa Editrice Dom.
- GARIUP, MARIO, 2000: *Opcija za tretji rajh v Kanalski dolini*. (Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček 31.) Trst – Čedad: Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček – Dom.
- GLIHA KOMAC, NATAŠA, 2005: Raziskovalni tabor Kanalska dolina 2003. V: *Ovčja vas in njena slovenska govorica = Valbruna e la sua parlata slovena* (ur. Nataša Komac – Vera Smole). Ukve – Ljubljana: SKS Planika Kanalska dolina – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – Založba ZRC, ZRC SAZU. 9–11.
- GLIHA KOMAC, NATAŠA, 2011: *Slovenščina med jeziki Kanalske doline*. Ljubljana – Ukve – Trst: Fakulteta za družbene vede – Slovensko kulturno središče Planika Kanalska dolina – SLORI.
- GLIHA KOMAC, NATAŠA, 2014 = Nataša Gliha Komac, *Ljudska religioznost v Kanalski dolini: o umiti*

<sup>217</sup> *friko* 'frika, ocvrt narezan sir z jajci', U Oman 2011 *friko*; Steenwijk 1992 *friko* 'cheese melted in butter'.

- in v prt zaviti lobanji*. (Studia mythologica Slavica, suppl. 9.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- GROŠELJ, ROBERT, 2016: Skladenjski opis slovenskega govora v Lipalji vasi. V: *Lipalja vas in njena slovenska govorica* (ur. Nataša Gliha Komac – Andreja Legan Ravnikar). (Linguistica et philologica 34.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 91–109.
- GUSMANI, ROBERTO, in VENOSI, SALVATORE, 1981: Interferenze slavo-tesesche a Camporosso in Valcanale. *Terra Cimbra: rivista trimestrale di cultura e folklore delle isole linguistiche dell'arco alpino* 12 (1981), št. 47–48. 17–19.
- GUTSMANN, OSWALD, 1999: *Deutsch-windisches Wörterbuch mit einer Sammlung der verdeutschten windischen Stammwörter, und einiger vorzüglichern abstammenden Wörter von Oswald Gutsmann, Klagenfurt 1789* (Auf Slowenisch-Deutsch umgekehrt und bearbeitet von Ludwig Karničar). (Slowenistische Forschungsberichte 3.) Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz.
- ILFZ [1989] = Dolhar, Vida, in Spinozzi Monai, Liliana, *Lipalja vas* (zapis po vprašalnici ILFZ (= Isolexen-Fragezettel) projekta Inventarizacija slovenskega ljudskega jezika na Koroškem). [Rokopisno listkovno gradivo, posnetek pogovora, spremno besedilo; fonetični zapis Karmen Kenda-Jež; hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].
- IVANČIČ KUTIN, BARBARA, 2007: *Slovar bovškega govora*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Tudi [www.fran.si](http://www.fran.si) (dostop avgust 2016).
- KARNIČAR, LUDWIG, 1990: *Der Obir-Dialekt in Kärnten: die Mundart von Ebriach/Obirsko im Vergleich mit den Nachbarmundarten von Zell/Selle und Trögern/Korte (Phonologie, Morphologie, Mikrotoponymie, Vulgonamen, Lexik, Texte) – Graz 1986*. (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sitzungsberichte 551.) Wien: Verlag der Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- KARNIČAR, LUDWIG, 2007: Diatopische Synonymie für die Kartoffel in den Kärntner slowenischen Dialekten. V: *Kritik und Phrase: Festschrift für Wolfgang Eismann zum 65. Geburtstag* (ur. Peter Deutschmann idr.). Wien: Praesens. 553–565.
- KARNIČAR, LUDVIK, in ŽEJN, ANDREJKA, 2009: Poimenovanja za koruzo v slovenskih narečjih na avstrijskem Koroškem: ob nadaljevanju dolgoročnega projekta o leksikalni inventarizaciji koroških govorov. V: *Slovenska narečja med sistemom in rabo* (ur. Vera Smole). (Obdobja 26.) Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 575–588.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, 2002: *Cerkljansko narečje – teoretični model dialektološkega raziskovanja na zgledu besedišča in glasoslovja: doktorska disertacija*. Ljubljana: [K. Kenda-Jež]. (Razmnoženo.)
- KENDA-JEŽ, KARMEN, 2011a: Fonetična transkripcija. V: *Slovenski lingvistični atlas 1: človek (telo, bolezni, družina) 1: atlas* (ur. Jožica Škofic). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 27–30.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, 2011b: Pojasnila k fonetični transkripciji. V: Barbara Ivančič, *Živa pripoved v zapisu: kontekst, tekstura in prekodiranje pripovedi Tine Kravanja iz Bavšice*. (Ethnologica – Dissertationes 3.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 80–82.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, 2011c: Opis narečnega govora. V: Barbara Ivančič, *Živa pripoved v zapisu: kontekst, tekstura in prekodiranje pripovedi Tine Kravanja iz Bavšice*. (Ethnologica – Dissertationes 3.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. 143–155.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, <sup>2</sup>2015: *Shranli smo jih v bančah: slovarski prispevek k poznavanju oblačilne kulture v Kanalski dolini = contributo lessicale alla conoscenza dell'abbigliamento in Val Canale*. Ljubljana – Ukve: Založba ZRC, ZRC SAZU = Casa editrice CRS, CRS ASSA.
- KRANZMAYER kart. = Kranzmayer, Eberhard: *Nedatirani zapisi iz Lipalje vasi v Kanalski dolini (listkovno gradivo)*. Hauptkatalog zum Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich (WBÖ). Wien, Österreichische Akademie der Wissenschaften. [Iz računalniške podatkovne zbirke Huberta Bergmanna.]



- KRANZMAYER, EBERHARD 1945–(?): *Die Siedlungsgeschichte des Kanaltales im Lichte der Namenu. Mundartkunde*. [nedatirani tipkopis, rokopis, na podlagi podatkov v besedilu je mogoče sklepati, da je rokopis nastajal v letu 1945 oz. po njem, prim. Bergmann 2009: 89; hrani knjižnica Deželnega muzeja v Celovcu.
- LESSIAK, P., 1905: Noch einmal Klagenfurt-Celovec nebst einigen prinzipiellen Bemerkungen über die Ortsnamenforschung in gemischt-sprachigen Gegenden. *Archiv für slavische Philologie* 27 (1905). 412–420.
- LISVK 1980 = *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten: Grundsätzliches und Allgemeines* (ur. Stanislaus Hafner in Erich Prunč). (Slowenistische Forschungsberichte 1.) Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz.
- LOGAR, TINE, 1967: *Ukve* [SLA T005, zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas, rokopis; hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU].
- LOGAR, TINE, 1996: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave* (ur. Karmen Kenda-Jež). Ljubljana: ZRC SAZU – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.
- MERKÜ, PAVLE, 1999: *Slovenska krajevna imena v Italiji: priročnik = Toponimi sloveni in Italia: manuale*. Trst: Mladika.
- NEWEKLOWSKY, GERHARD, idr., 2013: *Der Gailtaler slowenische Dialekt: Feistritz an der Gail / Bistrice na Zilji und Hohenthurn / Straja vas*. Klagenfurt – Wien / Celovec – Dunaj: Drava.
- OMAN, ALESSANDRO, 2011: *Naša špraha: Ziljsko narečje iz Ukev = Dizionario zegliano di Ugovizza*. Ukve [= Ugovizza].
- Ov [2005] = Kenda-Jež, Karmen: Narečna besedila iz Ovčje vasi = Testi dialettali di Valbruna. V: *Ovčja vas in njena slovenska govorica = Valbruna e la sua parlata slovena* (ur. Nataša Komac – Vera Smole). Ukve – Ljubljana: SKS Planika Kanalska dolina – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – Založba ZRC, ZRC SAZU. 129–219.
- Ov FO [2005] = Kenda-Jež, Karmen: Fonološki opis govora Ovčje vasi = Descrizione fonologica della parlata di Valbruna. V: *Ovčja vas in njena slovenska govorica = Valbruna e la sua parlata slovena* (ur. Nataša Komac – Vera Smole). Ukve – Ljubljana: SKS Planika Kanalska dolina – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – Založba ZRC, ZRC SAZU. 85–128.
- ÖW [<sup>37</sup>1990]: *Österreichisches Wörterbuch*. Wien: Österreichischer Bundesverlag – Jugend und Volk.
- PELLEGRINI, GIOVAN BATTISTA, 1972: *Introduzione all'Atlante storico-linguistico-etnografico friulano* (ASLEF). Padova – Udine: Istituto di glottologia dell'Università di Padova – Istituto di filologia romanza di lingue e letterature straniere di Trieste con sede in Udine.
- PIRONA, GIULIO ANDREA, idr., 2001: *Il nuovo Pirona: vocabolario friulano*. Udine: Società Filologica Friulana.
- PLETERŠNIK, MAKS, [1894–1895]: *Slovensko-nemški slovar* 1–2. Ljubljana: Knezoškofijstvo.
- PRONK, TIJMEN, 2009: *The Slovene Dialect of Egg and Patschach in the Gailtal, Austria*. (Studies in Slavic and General Linguistics 36.) Amsterdam – New York, NY: Rodopi.
- RAMOVŠ, FRAN, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika 2: konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- RAMOVŠ, FRAN, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika 7: dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- SCHMELLER, ANDREAS, 1872: *Bayerisches Wörterbuch* 1. München. 1872.
- SCHNEEWEIS, EDMUND, 1960: *Die deutschen Lehnwörter im Serbokroatischen in kulturgeschichtlicher Sicht*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- SKUBIC, MITJA, 1997: *Romanske prvine na zahodni slovenski jezikovni meji*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- SNOJ, MARKO, 2009: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana: Modrijan – Založba ZRC.

- SNOJ, MARKO, <sup>3</sup>2016: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. Tudi www.fran.si (dostop februar–september 2016).
- SSKJ [1970–1991]: *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1–5, Ljubljana: SAZU – DZS.
- STEENWIJK, HAN, 1992: *The Slovene dialect of Resia: San Giorgio*. (Studies in Slavic and General linguistic 18.) Amsterdam – Atlanta, GA: Rodopi.
- STEENWIJK, HAN, 1999: *Grammatica pratica resiana: il sostantivo*. Padova: CLEUP.
- STEINICKE, ERNST, 1984: *Das Kanaltal – Val Canale: Sozialgeographie einer alpinen Minderheitenregion*. (Innsbrucker Geographische Studien 11.) Innsbruck: Institut für Geographie der Universität Innsbruck.
- STRIEDTER-TEMPS, Hildegard, 1963: *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*. (Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der Freien Universität Berlin 1927.) Wiesbaden: Otto Harrasowitz.
- ŠEKLI, MATEJ, 2006: *Ledinska imena v kraju Livek in njegovi okolici: doktorska disertacija*. Ljubljana: [Matej Šekli]. (Razmnoženo.)
- ŠKOFIC, JOŽICA, 2008: Besede za *krompir* v slovenskih in sosednjih hrvaških narečjih. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 14 (2008). 79–103.
- ŠKOFIC, JOŽICA, IN KLINAR, KLEMEN, 2015: *Rateški slovar: Ad abnjaka da žoka in ad agrabka da žlef*. Kranjska Gora: Občina.
- ŠUMI, IRENA, 2000: *Kultura, etničnost, mejnost: konstrukcije različnost v antropološki presoji*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- ŠUMI, IRENA, IN VENOSI, SALVATORE, 1995: *Govoriti slovensko v Kanalski dolini (Slovensko šolstvo od Marije Terezije do danes)*. (Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček 17.) Trst: Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček.
- TABOR 1987 = *Tabor »Kanalska dolina 86«* (ur. Aldo Rupel). Gorica: SLORI – NŠK.
- THESAURUS 1981–: *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten* 1 (1982): *A- bis B-*; 2 (1987): *C–dn*; 3 (1992): *do–F*; 4 (1994): *G–H*; 5 (2007): *I–Ka*, 6 (2009): *kd–kv*, 7 (2011): *L–mi* (ur. Stanislaus Hafner – Erich Prunč (1–4), Ludwig Karničar – Andrejka Žejn (5–7)). (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation.) Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- TOPORIŠIČ, JOŽE, \*2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- VENOSI, SALVATORE, IN KOMAC, MIRAN, 1987: *Kanalska dolina / Val Canale. Razprave in gradivo – Treatises and documents* 20 (1987). 157–181.
- WBÖ [1963–] = *Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- WEISS, PETER, 1990: *Govori Zadrebčke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami – Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja: magistrsko delo*. Ljubljana: [P. Weiss]. (Razmnoženo.)
- WEISS, PETER, 2003: Načini ogovarjanja in govorjenja o odsotni osebi v govorih spodnje Zadrebčke doline. V: *Glasoslovje, besedoslovje in besedotvorje v delih Jakoba Riglerja* (ur. Zinka Zorko – Mihaela Koletnik). (Zora 25.) Maribor: Slavistično društvo. 199–215.
- ZINGARELLI <sup>12</sup>2010: *Lo Zingarelli 2010: vocabolario della lingua italiana di Nicola Zingarelli*. Bologna: Zanichelli.
- ŽEJN, ANDREJKA, 2014: *Določitev poteka izoleks v slovenskih narečjih na avstrijskem Koroškem: doktorska disertacija*. Ljubljana: [A. Žejn]. (Razmnoženo.)

## Kratice in krajšave

A	Andrejka Žejn (raziskovalka)
ASLEF	Atlante storico-linguistico-etnografico friulano (številka ob kratiki je številka vprašanja v vprašalnici)

avstr.	avstrijsko
bav.	bavarsko
D	dajalnik
del -l	deležnik na -l
dv	dvojina
ed	ednina
FO	fonološki opis [govora Ovčje vasi]
furl.	furlansko
<b>GG</b>	Giovanni Grilz (1926–2015, informant)
I	imenovalnik
ILFZ	Isolexen-Fragezettel
it.	italijansko
jbav.	južnobavarsko
<b>K</b>	Karmen Kenda-Jež (raziskovalka)
LISVK	Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten
Lv	Lipalja vas
<b>LW</b>	Leopold Willenpart (1923–2012, informant)
m	moški spol
M	mestnik
<b>M</b>	Matej Šekli (raziskovalec)
manjš.	manjšalnica, manjšalno
medm.	medmet, medmeten
mn	množina
<b>MW</b>	Maria Willenpart (1920–2014, informantka)
n.	narečje
nem.	nemško
O	orodnik
Ov	Ovčja vas
ÖW	Österreichisches Wörterbuch
R	rodilnik
<b>R</b>	Robert Grošelj (raziskovalec)
<b>RD</b>	Roberto Dapit (raziskovalec)
s	srednji spol
SLA	Slovenski lingvistični atlas
srvnem.	srednjevisokonemško
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
T	tožilnik
Thesaurus	Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten
U	Ukve
<b>V</b>	Vera Smole (raziskovalka)
WBÖ	Wörterbüch der bairischen Mundarten in Österreich
zastar.	zastarelo
ž	ženski spol
Ž	Žabnice
1	1. oseba
2	2. oseba
3	3. oseba
=	uvaja poknjiženi zapis narečne besede

# 3

## SKLADENJSKI OPIS SLOVENSKEGA GOVORA V LIPALJI VASI

Robert Grošelj

---

### 3.1 Uvod

Pričujoča skladenjska študija o slovenskem govoru v Lipalji vasi (it. Laglesie San Leopoldo, nem. Leopoldskirchen, furl. Laglesie) v italijanski Kanalski dolini predstavlja majhen prispevek k relativno neobsežnemu skladenjskemu opisu slovenskih narečij (prim. Kenda-Jež in Weiss 2002: 48; Škofic 2012: 208), čeprav se je v zadnjih dvajsetih letih število tovrstnih analiz povečalo (prim. Weiss 1990 o zgornjesavinjskih govorih Zadrebke doline; Koletnik 2001 o slovenskogoriškem narečju; razprave D. Zuljan Kumar, npr. Zuljan Kumar 2001, 2013, 2014, o skladnji terskega, nadiškega in briškega narečja).<sup>1</sup>

Namen študije je opisati skladnjo koroškega ziljskega govora Lipalje vasi, in sicer po skladenjskem delu vprašalnice za *Slovanski lingvistični atlas* (v nadaljevanju OLA po rus. *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas*; prim. Avanesov idr. 1965: 68–73), ki zajema sklonsko oblikoskladnjo, predložne zveze, problematiko povedkovega določila, rabo glagolov *biti* in *imeti*, naklonske glagole, zveze z nedoločnikom in deležniki, problematiko skladenjskega naklona, veznikov, zloženega stavka in členkov.<sup>2</sup> Čeprav gre za relativno malo vprašanj (ki bi jih bilo treba za slovenske razmere skoraj gotovo nadgraditi),<sup>3</sup> se z njimi dopolnjuje skladenjski opis slovenskih, v prvi vrsti koroških narečij.

Dodana vrednost pričujoče refleksije pa je predvsem v tem, da zadeva najbolj zahodni koroški ziljski govor, ki ga danes govori manj kot peščica prebivalcev Lipalje vasi. Analiza, ki gradivsko temelji na pogovorih, posnetih v Lipalji vasi v letih 2000 in 2005 (informanta Leopold in Maria Willenpart), skuša tako opisati žal le idiolektalne uresničitve določenega slovenskega govora v Kanalski dolini, ki sem ga sam še imel priložnost slišati.<sup>4</sup>

---

<sup>1</sup> Prim. že raziskave R. Kolariča o skladnji južnonotranjskega pivškega govora v petdesetih letih 20. stoletja (Kolarič 1959).

<sup>2</sup> Posamezna vprašanja (po vprašalniku OLA) so označena s številko in nadpisanim krožcem za njo.

<sup>3</sup> Prim. narečne skladenjske monografije M. Šipkove za del moravskih narečij (Šipková 1993) in Z. Topoliške za del makedonskih narečij (Topoliška 1995, 1997), ki skladenjski del vprašalnice za OLA vsebinsko nadgrajujejo, npr. M. Šipková v okviru češke funkcijske skladnje, Z. Topoliška pa t. i. semantične skladnje.

<sup>4</sup> Za to možnost se lahko zahvalim predvsem glavnima organizatorjema raziskovalnih srečanj v Kanalski dolini, na katerih sem sodeloval (v letih 2005 in 2014), Nataša Gliha Komac in Rudiju Bartalothu.

## 3.2 Skladenska analiza pogovorov iz Lipalje vasi<sup>5</sup>

### 3.2.1 Sklonska oblikoskladnja

#### 3.2.1.1 RODILNIK

(1) Delni rodilnik. V funkciji premege predmeta se namesto tožilnika pojavlja tudi delni rodilnik, in sicer snovnih sam. (a) *kupiti moko* // *moke za kruh* (2904°), medtem ko t. i. rodilnika časovne rabe (b) *posoditi komu nož* // *noža, voz* // *voza* (2905°) nisem zasledil. Prim. či: sma nasí:l mlé:ka MW; je dí:əlou sí:ra, mleká:r LW (o možnosti imenovalniško-tožilniške oblike sí:ra prim. Kenda-Jež idr. 2016: 41, op. 100). V tovrstnih zgledih prevladuje tožilnik: či:ər sma dē:wal sí:ər MW.

(2) Zanikani rodilnik tipa (a) *Tukaj ni volkov* (3117°) in (b) *Tukaj ni nikoli bilo volkov* (3119°). Glej zgradbe z glagolom *biti* v eksistencialnem pomenu (pogl. 3.2.4).

(3) Zanikani rodilnik tipa *Nimajo psa* (3121°). Glej razlago (38) pri zgradbah z glagolom *imeti* (pogl. 3.2.5).

(4) Osebkov rodilnik v zgledih tipa (a) *Tukaj so volkovi* (3116°) in (b) *Tukaj so nekoč bili volkovi* (3118°). Glej zgradbe z glagolom *biti* v eksistencialnem pomenu (pogl. 3.2.4).

(5) Svojljni rodilnik. V gradivu ni zgledov za (a) nepredložni svojljni rodilnik tipa *Janezov nož* // *nož Janeza* (lastna imena m. spola z osnovo na soglasnik; 2996°), *Janezkov nož* // *nož Janezka* (pomanjševalnica lastnega imena m. spola; 2997°), *bratov nož* // *nož brata* (sam. m. spola z osnovo na soglasnik; 2998°), *sestrin nož* // *nož sestre* (sam. ž. spola; 2999°). Na njegovem mestu se pojavlja predložna zveza *od* + rodilnik, npr. *Stà:ni, k je brà:t ad Pò:ldija MW*; mož *ad ščiəre? MW* (prim. še imè:nu *ad ši:še LW*), ter zgled za izlastnoimenski svojljni pridevnik (2996°): *Fli:karju grá:bŋ MW*. Predložna zveza z rodilnikom je verjetno rabljena pod vplivom nem. (južnobavarske) analitične zgradbe *von* + dajalnik (*das Haus von meinem Vater* 'hiša mojega očeta'; prim. Zehetner 1985: 106–107; Lipavic Oštir 2011: 37–39); na mehanično odvisnost od nem. modela bi lahko opozarjal zgled *ad Pò:liju /.../ si:n MW*, v kolikor ne gre za skladensko neustrezno kontaminacijo (prim. Toporišič 1992: 86) svojljne zgradbe *od* + *rod.* in *svojljnega prid.*<sup>6</sup>

V gradivu ni zgledov za (b) razširjeni nepredložni svojljni rodilnik tipa *sin mojega brata*, prim. slk. *mojho bratov syn* (3000°), je pa zgled rodilnika os. zaimka *on* (za 3. os.) s povratnosvojljnim pomenom, prim. usà:k mà: njegà: à:uto LW (za Ovčjo vas prim. Kenda-Jež 2005a: 103).

#### 3.2.1.2 DAJALNIK<sup>7</sup>

(6) Svojljni dajalnik. V gradivu sem zasledil prosti (samostojni) svojljni daj. tipa (a)

<sup>5</sup> Za fonetične prepise besedil se zahvaljujem Karmen Kenda-Jež in Veri Smole. Zgledi Leopolda in Marie Willenpart so označeni s LW oz. MW.

<sup>6</sup> Gradivo pa vendarle potrjuje nepredložni rod. celote (soroden svojljnemu): ta pərwa neđi:əle mī:əsŋca ŋ pa ta tré:tja neđi:əle mī:əsŋca LW.

<sup>7</sup> Gradivo večinoma izkazuje brezpredložni daj. v vlogi prejemnika (govornega dejanja, dajanja): či-čtè:, wà:m pobè:m po štovi:lke LW; 'jes kaj'be:rt prà:bŋ Dò:lfiju MW; ŋcò:šni dèn /.../ dá:jə /.../ P'ú:đŋ ta bŋ:əŋŋ 'kej MW (prim. še 'kakə ti je usò:jeno MW). – Prim. še dajalnik v vlogi nosilca stanja: z'dej se mi ne g're 'beč! LW. Zgled mi balí:ja má:l nò:je MW kaže verjetno na vpliv

*Ukradli so nam ovco. Pes se nam je izgubil* (2906°): Pò:lđi je 'boũ že mlà:t, kə je umé:rla **mu** žé:na **MW**. Zgledov za obimenski (prilastkovni) svojilni daj. tipa **(b)** *Mati mi je zadovoljna* (2844°) ni – na njegovem mestu se pojavlja svojilni zaimек: je Û:klanca **mò:ja** žé:na bla **LW**; **mò:j** dò:m **MW** (o vplivu prizadetosti posedovalca na t. i. eksogeno svojilnost v sln. prim. Lipovšek 2007).<sup>8</sup>

### 3.2.1.3 ORODNIK

**(7)** Predložni in brezpredložni orodnik **(a)** orodja/sredstva tipa *Peter kopa z motiko, ga je udaril s kamnom* (2907°) in **(b)** snovi tipa *Kruh je namazal z maslom* (2908°). Glej razlago **(18)** pri predložnih zgradbah (pogl. 3.2.2).

**(8)** Sklon samostalnika v predložni zvezi z *med* (2909°), *nad* (2910°), *pod* (2911°). Glej razlago **(20)** pri predložnih zgradbah (pogl. 3.2.2).

**(9)** Sklon samostalnika v predložni zvezi s *po* (2912°). Glej razlago **(19)** pri predložnih zgradbah (pogl. 3.2.2).<sup>9</sup>

## 3.2.2 Predložne zgradbe

**(10)** Zgradbe s pomenom smernosti. S pomenom **(a)** premikanja, usmerjenega v notranjost, tipa *Peter je vstopil v hišo* (2913°) se uporablja predložna zveza v (*u*, *u*) + tožilnik: *u*sà:ki bečì:r sa šli: **u** *cì:rk*u młi:t **LW**; potè:m so šli **u** *À:u*strijo **LW**; sma /.../ letè:li *u* *cì:rk*u **MW**. Zgledov za **(b)** premikanje, usmerjeno k stvari/osebi, tipa *Peter je šel k bratu* (2914°) v gradivu ni, prim. idiomatsko gré:jo gò:rta **x** *má:ši* **LW** (*k* oz. *x* + dajalnik).

**(11)** Zgradbe s pomenom smernosti. V gradivu se pojavlja le predložna zveza *po* (*pa*, *po*) + tožilnik, ki označuje **(a)** neživi ciljni predmet tipa *Šla je po mleko, po vodo* (2915°), medtem ko zgledov za **(b)** živi predmet tipa *Peter je šel po zdravnika* (2916°) ni. Prim. sma šli gù:erta u planì:na /.../ **pa** *n'ù: tì:ste::* /.../ sa b'le na tá:če r̃mè:ne ró:že **MW**.

**(12)** V pomenu 'nekaj časa prebiti pri kom' (2917°) je izkazana predložna zveza *pri* (*per*, *pər*) + mestnik: *prè:t* je bla tù:ka **pər** *Bú:reču* **LW**; 'jes\_(s)ŋ b'la ta gù:ər **pər** *Pò:ldiju* **MW**.

**(13)** Zgradb s prostorskim pomenom tipa *Otroci so tekali okrog drevesa* (2918°) gradivo ne izkazuje.<sup>10</sup>

romanske glagolske vezljivosti tipa it. *mi duole la testa*, furl. *mi dūl il cjâf*, dob. 'boli mi glava' (za Ovčjo vas Kenda-Jež 2005b: 140)

<sup>8</sup> Zanimivo je, da se kot os. svojilni zaimек za 3. os. pojavlja povratnosvojilni zaimек *svoj* (*mò:ja* sè:stra in *sò:ja* šči: /.../ gré:jo gò:r ta x *má:ši* **LW**), morda pod romanskim vplivom (Skubic 1997: 86). Prim. še zgled za povratnosvojilni *svoj* v pomenu 'domač': tù:kaj sa bli tėti fá:nti, *sò:ji* fá:nti, potè:m so šli **u** *À:u*strijo **LW**.

<sup>9</sup> V vprašalniku manjka točka, ki bi bila obsežneje posvečena tožilniški problematiki. Na tem mestu naj zgolj opozorim na podvojitvev predmeta: **ix** mù:erte štét: 'jəx **MW** (prim. Skubic 1997: 83–84).

<sup>10</sup> V tej vlogi se pojavlja samo prislov 'okoli': a bi: xò:tte **to-kù:** **MW** 'tu (na)okoli'; je že gó:šča **kù:nəŋkù:** **MW** 'okoli in okoli'.

(14) Zgradb s časovnim pomenom tipa *To se je zgodilo po vojni* (2919°) gradivo ne izkazuje.<sup>11</sup>

(15) Predlogi v izbranih zgradbah. V gradivu ni zgledov za zgradbe tipa (a) *Delal je brez srajce, brez kape* (2920°) in (c) *most čez reko, preko reke* (2923°). Pogojno pa je izkazana predložna zveza čez (čë:z) + tožilnik v tipu (b) *Šel je skozi gozd, preko polja* (2922°): mûerte i:t čë:z mò:st MW.

(16) Predlogi v izbranih zgradbah. V gradivu ni zgledov za zgradbo tipa *To je darilo za mater* (2924°), je pa izpričana predložna zveza za + tožilnik s prejemniškim pomenom (tudi v smislu namena), npr. pò:l k je bla devè:tintriðesedga lë:ta op.. [nejasno opcija] za Ā:ustrija LW; ní:sŋ za 'nəč 'več MW.

(17) Zgradb ob nikalnem zaimku tipa *Nikogar (od nas) ni bilo tam* (2877°) gradivo ne izkazuje.

(18) Predložni in brezpredložni orodnik. V gradivu je izkazana zveza z (z, za, ze) + orodnik v pomenu (a) orodja/sredstva tipa *Peter kopa z motiko, ga je udaril s kamnom* (2907°), prim. sma nasí:li gúərta sē:nu z əɾjù:ši MW; nikò:li ní:sŋ špi:lou z dɛná:rjam LW. Zgledov orodnika v pomenu (b) snovi tipa *Kruh je namazal z maslom* (2908°) v gradivu ni.<sup>12</sup>

(19) Sklon samostalnika v predložni zvezi s *po* v prostorskem pomenu. V gradivu je izkazana le zveza *po* (pa, po) + mestnik (ne dajalnik) tipa *On se sprehaja po mestu, hodi po travnikih* (2912°): tistikrà:t kər sŋ 'jəs xò:du gò:rta pò Ū:kbiš LW; sma nasí:li /.../ gúərta pa lë:trax MW.

(20) Sklon samostalnika v predložni zvezi z *med, nad* in *pod*. V gradivu ni zgledov za sklonske oblike po predlogih (a) *med*: smerno *Peter je postavil omaro med okno in vrata*. – mestovno *Omara stoji med oknom in vrati*. (2909°); (b) *nad*: smerno *Peter je sliko obesil nad kamin*. – mestovno *Slika visi nad kaminom*. (2910°); (c) *pod*: smerno *Peter je čevlje postavil pod stol*. – mestovno *Čevlji so pod stolom* (2911°).

### 3.2.3 Glagolsko-imenski povedek

(21) Pridevnik v glagolsko-imenskem povedku z vezjo *biti* v sedanjiku. Gradivo izkazuje zglede z vezjo *biti* v sedanjiku in nedoločno obliko pridevnika v imenovalniku tipa *Peter je že zdrav* (3017°), *Levi čevlji mi je (pre)majhen* (3018°): vî:tte, da sŋ maŋ slë:p LW; ŋcò: je prá:zna |cerkev| MW; ste sré:čni MW; ò:n je še premlá:d za mē:ni LW.

(22) Pridevnik v glagolsko-imenskem povedku z vezjo *biti* v pretekliku in prihodnjiku. Gradivo izkazuje zglede z vezjo *biti* v pretekliku (prihodnjika ni) ter nedoločno obliko pridevnika v imenovalniku tipa *Peter je bil (bo) vesel, zdrav* (3019°): kə sŋ b'la mlá:da MW; sé:sTRA /.../ je b'la poročé:na LW; Pò:ldi je 'bouž že mlà:t MW; sma b'li bò:šci MW.<sup>13</sup>

<sup>11</sup> Prim. le prislovno 'potem, potlej', npr. pò: smə š'li, pò: sma spà:l wə'ne MW; 'zej\_(j)e lë:p sò:nca fà:jn, pò:le prí:de spet blà:čnu MW.

<sup>12</sup> Prim. še zvezo z + orodnik v spremstvenem pomenu: sta bli: z mənù:j pər vujá:kix LW; nò:čŋ iti z wà:mi LW; Dò:lfi žvi: z ó:čŋ MW.

<sup>13</sup> V vlogi vezi, prim. (21) in (22), se lahko pojavljata tudi glagola *ostati* (npr. pole ò:n je sà:m ostà:ŋ LW) in *priti* na mestu knjiž. *postati* (npr. pò:le ke prí:de lë:pš zrë:lu MW; je lë:pu prí:ti stè:r



(23) Gradivo ne izkazuje zgledov za pridevnike v povedkovem prilastku – tip (a) z osebkovim prilastkom *Peter se je vrnil zdrav* (3020°) in (b) s predmetnim prilastkom *Peter je sina našel zdravega* (3021°).

(24) Samostalnik v glagolsko-imenskem povedku z vezjo *biti* v sedanjiku. Gradivo izkazuje zglede z vezjo *biti* v sedanjiku in samostalniško zvezo v imenovalniku. Za (a) nezloženo sam. zvezo tipa *Peter je kovač, ribič* (3022°) prim. zgled ma da bi: **ste p'rou Ā:kĺan?** LW; za (b) podredno zloženo zvezo tipa *Peter je dober kovač, dober ribič* (3023°) je zgledov več, npr. tō:ta j tū:đ **na zapōšćē:na xī:ša** MW; Stā:ni, k je **brāt ad Pō:ldija** MW.

(25) Samostalnik v glagolsko-imenskem povedku z vezjo *biti* v pretekliku in prihodnjiku. Gradivo izkazuje osamljene zglede z vezjo *biti* v pretekliku (prihodnjika ni) in samostalniško zvezo v imenovalniku. Za (a) nezloženo sam. zvezo tipa *Peter je bil (bo) kovač, ribič* (3024°) prim. zgled je **Ā:kĺanca mō:ja žē:na bla** LW; za (b) zloženo sam. zvezo tipa *Peter je bil (bo) dober kovač, dober ribič* (3025°) prim. ko **sp 'bou čist mā:jxen t'rok** LW.

(26) Gradivo ne izkazuje zgledov za samostalnike v funkciji povedkovega prilastka tipa *Peter se šola za krojača, za zdravnika* (3026°).

(27) Gradivo ne izkazuje zgledov za povedkovodoločilne (predmetne) samostalnike v zgradbah tipa (a) *Izbrali so ga za predsednika* (3027°) in (b) *Poznal jo je še kot dekle* (3028°).

(28) Povedkovi prislovi tipa 'vidno' v zgradbah tipa *Od tod se vidi šola, Od tod je videti šola, Od tod je vidna šola* (3122°). Glej razlago (57) pri brezosebnih stavkih (pogl. 3.2.9.4).

(29) Povedkovi prislovi tipa 'treba, dovoljeno' v zgradbah tipa (a) *Ti moraš to narediti* (3107°), (b) *To se mora narediti, To je treba narediti* (3108°) in (c) *Ne smeš iti tja, Ni dovoljeno iti tja* (3109°). Glej razlago (41) pri nedoločniških zgradbah (pogl. 3.2.7).

(30) Povedkovi prislovi v zgradbah tipa *Čas bi bil, da gremo* (3216°), *Zunaj je že tema // mrak* (3217°), *Zunaj je hladno // toplo* (3218°, 3219°), *Škoda je, da nisi prišel* (3220°) so v gradivu potrjeni le delno. Časovno možnost (prim. 3216°) v gradivu potrjuje *frišno*, prim. je šē:le **frī:šnu** MW. Med atmosferskimi (3217°–3219°) se pojavita *oblačno* in *jasno*: pó:le prí:de spet **blā:čnu** MW; pó:le pa prí:de spē:t **jā:snu** MW. Med vrednotenjskimi (3220°) se poleg *škoda* (prim. je **škō:da**, je\_(e)na šprá:xa MW) pojavljajo še npr. *lepo, lušno, boljši, žalostno, prav* (*prav* se lahko veže z nedoločnikom, *boljši* z odvisnikom, *lepo* z obojim), npr. je **lé:pu** prí:ti stē:r MW; je **lé:pu**, kə je tū: šri:řanu MW; drū:gibərt je blo 'bol **lū:šno** LW; je **hō:l'š**, đa pazā:bma MW; je **žā:lasnu** na svē:ti per nā:s 'to MW; z đenā:rjam ni: **p'rou** špí:lat LW (prim. še *usojeno* v zgledu 'kakə ti je **usō:jeno** MW).

(31) Vez v glagolsko-imenskem (pridevniškem) povedku v sedanjiku tipa *Peter je zdrav* (3017°) in *Levi čevelj mi je (pre)majhen* (3018°). Glej razlago (21) zgoraj.

(32) Vez v glagolsko-imenskem (pridevniškem) povedku v pretekliku in prihodnjiku tipa *Peter je bil (bo) vesel, zdrav* (3019°). Glej razlago (22) zgoraj.

---

MW). Prim. še trpnik s *priti* (pər Šū:jcu – je **prī:řlo prodā:no** LW). Glagol *priti* je morda kalk po furl. *vignì* 'priti; postati' (prim. *vignì vieli* 'postati star'; prim. Skubic 1997: 117), podobno pa velja tudi tvorbo trpnika (prim. Madriz in Roseano 2006: 214).



(33) Vez v glagolsko-imenskem (samostalniškem) povedku v sedanjiku tipa **(a)** *Peter je kovač, ribič* (3022°) in **(b)** *Peter je dober kovač, dober ribič* (3023°). Glej razlago (24) zgoraj.

(34) Vez v glagolsko-imenskem (samostalniškem) povedku v pretekliku in prihodnjiku tipa **(a)** *Peter je bil (bo) kovač, ribič* (3024°) in **(b)** *Peter je bil (bo) dober kovač, dober ribič* (3025°). Glej razlago (25) zgoraj.

(35) Primerjalne zgradbe. V gradivu ni zgledov za primerjavo po primerniku in presežniku tipa **(a)** *On je starejši kot jaz // od mene* (2978°) oz. **(b)** *On je najstarejši od vseh otrok* (2979°). Prim. za **(a)** možnosti: mi: **do** Ū:kbe gowori:mo dargà:či LW (*do* + rod.); ni: 'vəč ti:sta ta lè:pa, 'kak je b'lu nabè:rt MW (primerjalni odvisnik); mi: mà:ma mà:u ana drù:ga šprá:xa kakar bì: LW (primerjalna vezniška zveza); zgled za **(b)** je brez primerjave: 'jes\_(s)ŋ b'la ta stá:riši, sŋ še mē:la /.../ MW.

### 3.2.4 Glagol *biti*

(36) Glagola *biti* in *imeti* v stavkih z eksistencialnim pomenom. V stavkih z eksistencialnim pomenom se uporablja glagol *biti*, in sicer tako v sedanjem kot preteklem času (brez zanikanja in z njim), prim. **(a)** *Tukaj so volkovi* (3116°) in *Tukaj ni volkov* (3117°); **(b)** *Tukaj so nekoč bili volkovi* (3118°) in *Tukaj ni nikoli bilo volkov* (3119°). Prim. **(a)** nezanik. sa mi:knu tá:čəx, čīər mà:ja stù: lè:t MW; zanik. pó:le že l'ədi: ni: 'več! ni: več l'ədi:! MW; se nčī: 'več l'adi: MW; **(b)** nezanik. ti:stabert sa b'li še u'si tù:ka MW; so bli nē štī:ri, pèt gosti:lŋ tiskrà:t LW; ó:uce, krá:be, kó:ze sa ble tú:ka, preší:če sa blē LW; zanik. nabè:rt ní:sa b'li à:uteji MW; ŋčī:sa b'li trá:ktəri ká:kə sa 'zej MW; ncó:šni dè:n ni: tu 'več MW. Pri eksistencialnih stavkih je treba opozoriti na osebkovo-povedkovo ujemanje: v stavkih brez zanikanja se pojavljajo ujemalne zgradbe (tudi pri količinskih zvezah),<sup>14</sup> medtem ko pri zanikanju prihaja do nihanja med prevladujočo ujemalnostjo (npr. ŋčī:sa b'li trá:ktəri ká:kə sa 'zej MW) in brezosebnostjo – z rodilniškim logičnim osebkom (tipa pó:le že l'ədi: ni: 'več MW).<sup>15</sup>

### 3.2.5 Glagol *imeti*

(37) Glagola *biti* in *imeti* v stavkih z eksistencialnim pomenom tipa *Tukaj so volkovi* (3116°) in *Tukaj ni volkov* (3117°). Glej razlago (36.a) zgoraj (pogl. 3.2.4).

(38) Glagol *imeti* v stavkih s svojilnim pomenom. Gradivo izkazuje tako zglede brez zanikanja tipa *Imajo psa* (3120°) kot zglede z zanikanjem tipa *Nimajo psa* (3121°). Za prve prim. mò:š mà: à:uto, ó:na mà: à:uto MW; sa mi: mà:ma lè:pa planí:na tam gó:r LW; sma

<sup>14</sup> Čeprav tudi npr. u usà:či ší:ši je blò: pèt, šē:st otrò:k, zdà:j pa ni: beč jex LW. Glej Dodatek 2: Količinske zgradbe.

<sup>15</sup> Tako kot v Ovčji vasi se tudi v Lipalji vasi poleg običajnega zanikanja pojavlja še okrepljeno zanikanje z *nič*, prim. nčī:, ŋčī:sa < nič ni, nič niso (Ramovš 1935: 6; Kenda-Jež 2005a: 104).

**mě:li** krá:be **MW**; **je** **mě:la** dwà: tró:ka **LW**; za druge npr. **'to ní:sma** **mě:l** bė:đŋ í:me **MW**; **ní:min** an tá:ka dó:bra glá:uo **MW**; **ní:ma** bė:đniga **MW**.<sup>16</sup>

(39) Glagol *imeti* v deležniških zgradbah tipa *Imam pripravljeno kosilo* (3099°). Glej razlago (45) pri deležniških zgradbah (pogl. 3.2.8).

### 3.2.6 Naklonski glagoli

(40) Nedoločniške zgradbe tipa (a) *Ti moraš to narediti* (3107°), (b) *To se mora narediti, To je treba narediti* (3108°) in (c) *Ne smeš iti tja, Ni dovoljeno iti tja* (3109°). Glej razlago (41) pri nedoločniških zgradbah (pogl. 3.2.7).

### 3.2.7 Nedoločniške zgradbe

(41) Naklonski glagoli in prislovi z nedoločnikom. S pomenom nujnosti (dolžnosti) oz. prepovedi gradivo izkazuje zgradbi (a) *Ti moraš to narediti* (3107°) in (c) *Ne smeš iti tja* oz. *Ni dovoljeno iti tja* (3109°), medtem ko zgledov za brezosebno nujnostno zgradbo tipa (b) *To se mora narediti* ali *To je treba narediti* (3108°) v gradivu ni. Za zgradbo (a) prim. zglede s prevladujočim *morati* in *moči* 'morati' (za razmerje med glagoloma glej Bezljaj 1982: 190, 195; Snoj 2003: 408–409, 414): **sŋ** **mùərla** **mě:t** stampè:le **MW**; **mùə:ɾŋ** še 'le **ží:nat** **MW**; **mùə:ɾte** **í:t** tà:male gúəɾta **MW**. Prim. še istovrstno zgradbo *imeti* (za) z nedoločnikom: tù: **bi** ó:n 'mou' **í:t** spè:t naprė:j **MW** (prim. tudi Kenda-Jež 2005b: 143); 'tət kuár, kuár: **sŋ** **mě:la** za **nardít** **MW**. V tipu (c) se pojavljajo zanikane zveze z glagolom *smeti* in nedoločnikom: **na** **smě:ma** **ží:n**'at na 'tote cà:jte **MW**; **na** **smě:ma** **pazà:ðət** u'se **MW**.<sup>17</sup> Z nedoločnikom se vežejo še povedkovi prislovi *lepo, prav* (pogojno verjetno tudi *boljše*, ki mu v gradivu sledi odvisnik). Glej razlago (30) pri glagolsko-imenskem povedku (pogl. 3.2.3).

(42) Brezosebne zgradbe tipa *Od tod je videti šola*, prim. še *Od tod se vidi šola, Od tod je vidna šola* (3122°). Glej razlago (57) pri brezosebnih stavkih (pogl. 3.2.9.4).

(43) Tožilnik z nedoločnikom po glagolih *videti, slišati*. Med zgradbami tipa *Videl je*

<sup>16</sup> Pri kategoriji neživosti opozarjam na odsotnost rodilnika pri zanikanju (prim. 3121°). V vprašalniku sicer manjka točka, ki bi se eksplicitno posvečala variantnosti rodilnika in tožilnika po zanikanih prehodnih glagolih.

<sup>17</sup> Naklonski glagol *moči* lahko izraža tudi zmožnost (pogljè:jte, tù:kej **mò:ɾte** **mì:slat** da u usà:či ši:ši je blò: pè:t, šè:st otrò:k **LW**), ko je zanikan, pa nezmožnost, npr. 'jes ga **na** **mùə:ɾŋ** **wzė:ti** **MW**. V gradivu se pojavlja tudi zanikani *hoteti*, ki skupaj z nedoločnikom izraža odsotnost hotenja/volje, prim. zatù: **nó:čŋ** **iti** z wà:mi, saj vé:ste, ká:ku' je **LW**. Z nedoločnikom se vežeta še *biti* (ađ Pò:ldija sì:n /.../ **je** 'bou' u Ú:kwxax u... **učít** se slavė:nsku **MW** – nedoločnik ima deloma namerni pomen, morda pod romanskim ali germanskim vplivom, prim. furl. *a + nedol.*, nem. *um zu + nedol.*) in *spomniti se* ('zej se na **spù:nən** **pavė:dat** 'wan **MW**). Zgradba *za + nedol.* (za roman. vpliv prim. Skubic 1997: 109–110, za nem. vpliv pa Reindl 2008: 100–102) ima vlogo namernega odvisnika: j b'la 'takle pò:uxna cìərkku, đə šə prestúəɾə ní:sma đəbi:lí za **jė:ti** sė:s(t)\_'đou al pa paklé:knət 'đou **MW**. Prim. še samostojni (vezljivostno nepredvidljivi) rabi nedoločnika: pa **ně:sti**, **ně:sti** na rá:mě **LW**; pó:le sa rė:kli **optiəɾat** **MW**.

*dečka lesti na drevo; Videl je dečka, kako je lezel na drevo in Videl je, kako je deček lezel na drevo* (3140°) se v gradivu pojavlja zgled z nedoločnikom (žal brez tožilnika, ki pa se da predvidevati): z'dej **se ne šli:ši** beč **zapé:t**, p'rou nič 'beč **LW**. Ostalih tovrstnih alternativnih zgradb (npr. tožilnik z odvisnikom, tožilnik z deležnikom) gradivo ne izkazuje. V gradivu pa je še nekaj zgledov za vsebinske odvisnike po omenjenih glagolih, in to z različnimi povezovalci (prim. veznik *da*, členek *ali*, vprašalna zaimek in prislov *kaj, kako*): ví:tte, **da** sŋ maŋ slè:p, na bî:dŋ pra'beč **LW**; 'boma ví:dli, **al** je tù: ré:sŋ **MW**; na sli:šte, **kó:** je na ú:ra? **MW**; mùærtè i:t\_(t)à:male gó:rta palé:ďað\_(ď) a ŋ te ví:du, 'kak 'je **MW**.

(44) Gradivo ne izkazuje zgledov za nedoločniške zgradbe (polstavke) v vlogi pogojnega odvisnika. Za zgradbe (odvisnike) s t. i. **(a)** realnim pogojem tipa *Če odpreš okno, ga bo zeblo* (3145°) in **(b)** nerealnim pogojem tipa *Če bi to mati pravočasno izvedela, tja ne bi šla* (3146°) glej razlago (76) pri odvisnikih (pogl. 3.2.11).

### 3.2.8 Deležniške zgradbe

(45) Rezultativne deležniške zgradbe. V gradivu sem zasledil samo en zgled za rezultativno zgradbo *imeti* + trpni pretekli deležnik tipa *Imam pripravljeno kosilo* (3099°): **sma mé:l šri:banu** /.../ ò:n, kə sma mé:l ix **MW**.

(46) Rezultativne deležniške zgradbe. Gradivo pričakovano izkazuje rezultativne osebne zgradbe s preteklim deležnikom na *-l* in glagolom *biti* (preteklik) tipa *Peter je prišel, Peter je umrl*, medtem ko zgradb z deležniki na *-ši* tipa rus. nar. *Petr ušodši // ušovši, Petr umerši* (3100°) v gradivu ni: ne bē:m, ká:k **je tu zgodí:l se LW**; ò:na **je umó:rla**, sé:stra **je umó:rla**, brá:tj **je sà:m os'tou** tù:ka **LW**; zətù: kə ti:sta ší:ša **sa naré:dli** /.../ na bē:m, 'kešŋ<sup>ə</sup>a lè:ta **LW**; pó: **sma** pa spē:t **pri:šli** nazá:j **MW**; 'ma tò: sma /.../ pó:le ke prí:de lè:pš zré:lu, **sma** /.../ **dà:li, sma skù:xali** **MW** itn.

(47) Brezosebne deležniške zgradbe. Gradivo ne izkazuje zgledov za brezosebne stavke s trpnim deležnikom tipa **(a)** polj. *Zjedzono owcę, Zabito go na wojnie* (prim. pomensko *Ubito ga je med vojno*; 3127°) ali **(b)** polj. *Mówiono że ...* (prim. pomensko *Govorilo se je, da ...*; 3128°). Na mestu zgradb tipa **(a)** bi pogojno lahko navedli osebni (ujemalni) zgled je *š'e že pazá:blánu* **MW**, na mestu **(b)** pa zglede s brezosebnim (ali nedoločnoosebim) *se*, npr. pakli:čeja /.../ Pò:ldija, da *dolmetscher*, 'kak **se prà:vi**, da pa bē: **MW**; pə: ší:ši **se prà:bi** Pə: Flò:ranu **LW**; tà:n **se dē:wa** 'še, na Tə:rbí:žu **MW**.

(48) Deležniške zgradbe po glagolih *videti, slišati* tipa *Videl je dečka, lezočega na drevo* itn. (3140°). Glej razlago (43) pri nedoločniških zgradbah (pogl. 3.2.7).

#### DODATEK 1: NAMENILNIŠKE ZGRADBE

Gradivo izkazuje tudi zglede namenilniških zgradb (polstavkov), in sicer po glagolih premikanja *iti* in *leteti*: ša prestúæra ní:sma đabi:li za jé:ti **sé:s(t) 'dou** al pa **paklé:knət 'dou** **MW**; pó:le gré:jo **dé:wat** **MW**; usà:ki beči:r sa šli: u cí:rku **mŋli:t** **LW**. Prim. še osamosvojene namenilnike (iz ločenih replik): vlí:k bē:rt grá: ó::na u Jugoslà:bjen. /.../ **špeciærat** /.../ **palé:ďat** **MW**; 'kak sŋ rá:da ləté:la ŋ Ū:kwe. k nó:gŋ. z nò:ji /.../ **plé:sat** **MW**.

## DODATEK 2: KOLIČINSKE ZGRADBE

V gradivu izkazane količinske besedne zveze kažejo na zanimive zgradbene lastnosti. Tovrstne zveze (s števniki 5–99 ali količinskimi prislovi) v imenovalniku in tožilniku imajo šteti samostalnik v rod.: mogò:če ne **ò:səm**, **desèt** krà:u, žwà:l **LW**; **đé:watnist** lèt: va 'zej **MW**; **dwà:tà:užənt** ò:uc **LW**; **pèt**, **šè:st** otrò:k **LW**; **kolko** lèt: **LW**; sa **mì:knu** tá:čəx, čìəx mà:ja **stù**: lèt: **MW**; **blì:k** à:utoju **MW**. Do enakega zgradbenega razmerja prihaja delno tudi pri števnikih 2–4: mà:jo **đwà**: tró:ku **LW** (večinoma ujemanje, prim. je mē:la **dwà**: tró:ka **LW**); **štì:ri** klà:su **LW** (pa tudi **tri**: **štìə** lèt:te **MW**). Pri količinskih zvezah v imenovalniku je povedek v 3. ed. sr. spola (prim. Toporišič 2004: 613), npr. **đé:watnist** lèt: va 'zej **MW**; je **mì:knu** jəx **MW**; **blì:k** jəx š'lò: **MW**, ali pa prihaja do pomensko ustreznega množinskega ujemanja, npr. sa **mì:knu** tá:čəx, čìəx mà:ja **stù**: lèt: **MW**; sma b'li **pèt** jəx **MW** (prim. tudi so bli ne **štì:ri**, **pèt** gosti:lŋ **LW**).<sup>18</sup> V primeru povedkove količinske opredelitve osebkka (predvsem s števnikih 5–99) je tudi v govoru Lipalje vasi (za Ovčjo vas glej Kenda-Jež 2005a: 103) potrjena zgradba z osebkovo-povedkovim ujemanjem, količinskim izrazom na položaju povedkovega določila, pri čemer količino spremlja anaforični os. zaimsek za 3. os. mn. v roditilniku: kiəx sma mì: bliə, sma b'li **pèt** jəx **MW**; sme jx 'kuj **mì:knu** 'več **MW**.

## 3.2.9 Stavčna skladnja

## 3.2.9.1 VELELNI STAVKI

(49) Gradivo ne izkazuje zgledov za velelne povedi v 1. mn. tipa *pišimo!* (3056°), *napišimo!* (3057°), *gremo!* (3058°), *pojdim!* (3059°).<sup>19</sup> V primeru velelnih povedi za 3. ed. in mn. tipa *naj napiše!* (3060°) oz. *naj napišejo!* (3061°) je izpričana (z zadržkom) le množinska možnost s spodbujevalnim členkom (prim. Jakop 2001): à:, **nej počá:ka!** **MW**.

## 3.2.9.2 VPRAŠALNI STAVKI

(50) Vprašalni členki v odločevalnih vprašanjih tipa *Ali si kupil novo obleko?* (3110°). Glej razlago (80) pri členkih (pogl. 3.2.12).

(51) Pozitivni in negativni odgovor na odločevalno vprašanje. Pri pozitivnem odgovoru tipa *Da, Ja, Sem* (3111°) se v gradivu večinoma pojavlja pritrjevalni členek *ja* (tudi poudarjalno ponovljen), ki ga pogosto spremlja stavčna dopolnitev (redkeje nestavčna): **jà**: **jà**:, še 'takle fà:jn pavé: **MW**; **jà**::, tì:stabert sa b'li še u'si tù:ka **MW**; **jà**:, se spù:nma, **jà**: **MW**; **jà**:, **jà**:, **jà**:, ja b'la, je b'la **MW**; zdà:j **ja** **LW**; **jà**: **LW**; **jà**:, cí:ərkvi, **jà**: **MW**; **jà**:, **jà**:, 'še **MW**. Prim. redkejše možnosti s pritrjevalnimi členki *seveda*, *altroke*, *eko* (it. *altroché* 'gotovo', *ecco* 'evo, tako') ali s stavčnim odgovorom: **sevè:da!** **LW**; **sebè:da!** **LW**;

<sup>18</sup> Osebkovo-povedkovo ujemanje je problematično še v naslednjem zgledu: sa bli: **dwa** gospodà:rja **LW** (dvojniski osebek, množinski povedek). Do odstopanj oz. skladdenjskih nedoslednosti (prim. Zuljan Kumar 2007: 41–42) prihaja tudi pri priredno zloženih zvezah v osebkku. Glej razlago (58) pri veznikih (pogl. 3.2.10). – Prim. še zgled sa b'lu **blì:k** à:utoju **MW**, v katerem množinski pomožnik in edninski deležnik na -/ kažeta morda na nedoslednost.

<sup>19</sup> Prim. sicer zglede za 2. mn. z drugimi glagoli: **poi:ščte** ě:na /.../ **dè:čla** **MW**; **čá:jte**, **da** bŋ se spù:nla **MW**; **palè:jte**, **palè:jte**, 'kak prí:de gó:r spē:t **MW**.

**altrokè:** MW; 'eko, jà:, saj prà:m MW; je 'bou, é:n je 'bou – ad Gà:jtø:ra LW. Pritrjevalno vrednost imata lahko tudi poudarna še in frazemska zgradba: začé:tkà kə je pri:šla 'še, pa 'zej 'nəč več MW; jè:j, mǎrte se mǐslet LW.

Negativni odgovor tipa *Ne, Nisem* (3112°) v gradivu večinoma zastopa nikalni členek *ne* (ponovitev ima poudarno vrednost), pogosto pa mu je dodana dopolnitev (stavčna ali nestavčna): 'ne, 'ne MW; nè: nè: nè: /.../ tù: je blù: MW; nè:, tù:ə na mó:rn̩ 'reč, nè: MW; ma pri:əð 'ne, /.../ kə sma bì:li mlá:ði, ta'bart ni: blù:ə LW; 'ne, tù:ka je buu zmè:raj né:mški žù:pnik LW; nè: 'ne, 'kuj tù: MW; 'ne turì:sti, ná:š l'ù:ði MW. Redkeje nastopa stavčni odgovor z zanikanim *biti* (in nestavčno dopolnitvijo), npr. dá:nes ni 'nič beč – sá:mu furlá:nø LW; 'ne, ni:, 'tak mà:jxna MW, ali nestavčni odgovor z nikalnim zaimkom *nič*, npr. zdej 'neč 'beč, je ni: beč LW.

(52) Vzročna in namerna vprašanja. Gradivo izkazuje zgled za (a) pravo vzročno vprašanje tipa *Zakaj jočeš?* (3114°) z vpraš. vzročnim prislovom *zakva* (*zakwà:*), prim. *zakwà:* 'ne, *zakwà:* pa 'ne MW, in zgled za (b) namerno vprašanje tipa *Zakaj (čemu) si tam hodil?* (3115°) z vpraš. namernim prislovom *začega* (*zəčé:ga*), prim. |*Njive imate pa še?*| 'ne, *zəčé:ga?* MW.

(53) Odvisno odločevalno vprašanje. Gradivo izkazuje osamljena zgleđa za odvisna vprašanja tipa *Oče je vprašal, ali // če je kosilo pripravljeno* (3113°). V glavnem stavku namesto glagola spraševanja nastopata *vedeti* (zanikano) in *videti* (izraža odprtost možnosti), vprašanje pa uvaja členek *ali* (*al*): 'jəs ne vé:n, **al** sŋ b'la đvè: bŋ tri: bé:rti 'največ MW; 'boma ví:đli, **al** je tù: rè:sŋ MW.

### 3.2.9.3 NEDOLOČNOOSEBNI STAVKI

(54) Nedoločnoosebni (splošnoosebkovni) stavki<sup>20</sup> z glagolom v 3. os. ednine oz. množine (3123°). Gradivo izkazuje osamljen zgled tipa *Pri nas se v nedeljo ne dela* s povratnim glagolom v 3. os. ednine: tà:n se đé:wa 'še, na Tərbí:žu MW; sem bi lahko uvrstili še npr. pər ší:ši se prà:bi Pər Flø:ranu LW (prim. možnost *pravijo*). Poleg tega se med nedoločnoosebnimi stavki pojavljajo tudi zgledi tipa *Pri nas v nedeljo ne delajo* z glagolom v 3. os množine: Pontá:fəl', kə /.../ prà:vjo 'zej MW; ŋcó:šni dè:n /.../ dá:jə /.../ l'ú:đŋ ta bù:ərn̩ 'kej, ma ti:stabert ni:sa dà:li 'nəč MW; pó:le, k je pri:š ti:s Xí:tle<sup>s</sup>, 'ne /.../ pó:le **sa ré:kli** optiərat MW (z zadržkom npr. 'saj sŋ pavé:đla wà:n da pašlú:šŋ, kə /.../ **prepé:waja, špi:l'aja** MW). Podoben pomen imajo še stavki s splošnim osebkom tipa *človek* in nekateri zgledi z glagolom v 2. os. ednine: zatø: k z de:ná:rjam ví:əste ká:ku 'je: člò:bək **bo** zmi:rəm 'bol **reski:rou** LW; pó:le pri:deš stè:r člò:vək, vé:te? MW; **pri:deš** stè:r MW; saj vé:te, pó:le spè:t **pazá:bəš** člò:bək MW.

### 3.2.9.4 BREZOSEBNI STAVKI

(55) Brezosebni stavki. Gradivo ne izkazuje zgledov za brezosebne stavke tipa (a) *V dimniku huči* (3124°), (b) *Ubilo ga je v gozdu* (3125°) in (c) *Hišo je zametlo s snegom* (3126°). Le pri atmosferskih stavkih tipa (d) *Dežuje* (2451°), *Sneži* (2452°), *Bliska se* (2470°) lahko omenimo zgleđe z glagoloma *priti, biti* v 3. os. ed. in povedkovimi prislovi

<sup>20</sup> Uvrstitev med nedoločnoosebne stavke pogojuje t. i. splošni osebek tipa *kdorkoli* (*ljudje*), ki referencialno ni eksplicitno določljiv.

tipa *oblačno, jasno*: pó:le **prí:de** spet **blá:čnu MW**; pó:le pa **prí:de** spè:t **jà:snu MW**; morda bi sem uvrstili še zgled z modelno zloženko *goripriti* 'nastati (oblačno)' po nem. *aufkommen* (*Sturm, Gewitter*; prim. Toporišič 2006: 98): palè:jte, palè:jte, 'kak **prí:de gó:r** spè:t **MW**.<sup>21</sup> Na tem mestu bi veljalo omeniti še brezosebno zgradbo tipa *z'dej se mi ne g're* 'beč **LW** (počutje) in zgradbe s povedkovimi prislovi. Glej razlago (30) pri glagolsko-imenskem povedku (pogl. 3.2.3).

(56) Brezosebni stavki s trpnim deležnikom tipa (a) polj. *Zjedzono owcę, Zabito go na wojnie* (prim. pomensko *Ubilo ga je med vojno*; 3127°) ali (b) polj. *Mówiono że ...* (prim. pomensko *Govorilo se je, da ...*; 3128°). Glej razlago (47) pri deležniških zgradbah (pogl. 3.2.8).

(57) Za zgradbe tipa *Od tod se vidi šola, Od tod je videti šolo, Od tod je vidna šola* (3122°) je v gradivu izpričan le zgled z brezosebno možnostjo: *z'dej se ne šlí:ši* 'beč **pértje LW** (tip *Od tod se vidi šola*). To je mogoče sklepati na podlagi sorodnega neujemalnega (neprisojevalnega) zgleada, prim. zatù: ka **imé:ne** se nè:se zesbò:j **LW** s povedkom v ed. (*se nese*) in samostalnikom v tož. mn. (*imena*).

### 3.2.10 Vezniki

(58) Vezniki v vezalnem priredju. Gradivo izkazuje zglede tipa (a) *Žena, hči in sestra perejo* (3129°), pri čemer v vlogi povezovalca največkrat nastopa sklopljeni veznik *inpa* (realizacije *ampa, anpa, mpa, ŋpa, ŋpa*; prim. Toporišič 2004: 427). Vezalno so lahko povezani tako stavki kot posamezni stavčni deli (v tem primeru gre za priredno besedno zvezo). Za zvezo stavkov prim. so sedè:li doù na klò:po **ŋpa** so zapè:li lépo **LW**; sma se zmi:raj igra:li **ŋ pa** špí:lalè **LW**; zatù:-ka imé:ne se nè:se ze sbò:j, **ampa** števí:lke tù:di za sbò:j za nè:st **LW**; Dò:lfí je 'mou trí: lè:te /.../ **am pa** te drù:j | **ŋ pa** te drù:j brá:tr je 'mou đvè: lè:te **MW** (delno razlikovalno).<sup>22</sup> Besednozvezni zglede: pù: ší:še **an pa** pù: ší:še je bla ad é:nga brá:tra **an** pù: ší:še ad sè:stre **LW** (osebek); sma dà:l nó:tà mà:l pù:tà, **ŋ pa** tét:ta mó:ka **MW** (predmet); u sèbò:ta **ŋ pa** ŋ nadé:l'a sa 'to **MW** (prislovno dol. časa); je mé:la dwà: trò:ka – na pù:šba **mpa** na dé:čla **LW** (pristavek). Redkeje se v vlogi povezovalca pojavljata veznika *in* (*an, en, in*) in *pa*. Za zvezo stavkov prim. pù: ší:še **an pa** pù: ší:še je bla ad é:nga brá:tra **an** pù: ší:še ad sè:stre **LW** (elipsa povedka v drugem sestavniku; delno razlikovalno); besednozveznih zglede je nekaj več, npr. mó:ja sè:stra **in** sò:ja šči: ŋ ponedí:ələk bí:əčkř:t gré:jo gó:r ta x má:ši **LW** (osebek); tù: je bla adŋ brá:t **pa** dna sé:stra **LW** (osebek); Ū:kláncè – Mè:xnik **en** Trí:buč **LW** (pristavek); zatù: kə Šnà:bļ jəx poznà:m dwà:, sta bli: z mənù:j pəR vujà:kix – Jù:st **in** Hà:nza **LW** (pristavek).<sup>23</sup> V gradivu

<sup>21</sup> Iz pravih brezosebnih stavkov izključujem neujemalne zglede z zanikanim eksistencialnim *biti* (npr. pó:le že l'ədi: **nì**: 'več! **nì**: več l'ədi:! **MW**) in tiste s količinskimi zvezami v osebkju (npr. **je** mi:knu jəx **MW**; đé:watnist lè:t **va** 'zej **MW**; **je** cmà:lu cà:jta **MW**; **ni** belí:ku à:tu **MW**). Ob odsotnosti zanikanja in količinske (prislovne, števniške) določitve zglede postanejo osebkovni.

<sup>22</sup> Prim. delno protivno (v razmerju do replike spraševalca [*Si je treba vzeti cajt.*]): já: **ŋ pa** pó:l ostà:ne zá:đej, 'tət kuá:, kuá: sŋ mé:la za nardi:t **MW**.

<sup>23</sup> V nekaterih zgledih je treba opozoriti na problematiko povedkovega ujemanja z osebkom. V zgledu pù: ší:še **an pa** pù: ší:še je bla ad é:nga brá:tra **LW** se povedek ujema s samostalnikom *hiša* v



se pogojno pojavlja zgolj zgled tipa **(b)** *In oče in mati sta mu umrla* (3130°), v katerem gre za stavčno mnogovezje z veznikom *inpa* (*m pa*), prim. l̥ɛ:trɛ sma r̥ɛ:kli mi: /.../ **m pa** dá:li na gl̥a:ɥa r̥jú:xa, s̥ɛ:nò, **m pa** n̥ɛ:sl̥i gúar̥ta **MW** (pomensko gre za časovno zaporedje, prim. Toporišič 2004: 651).

**(59)** Gradivo ne izkazuje zgledov za veznike v vezalno disjunktivnem priredju (prim. Tokarz 1977: 46–47; Běličová in Sedláček 1990: 26–28)<sup>24</sup> tipa *Niti oče niti mati se nista še vrnila* (3131°).

**(60)** Vezniki v protivnem priredju. V primeru protivnega priredja gradivo izkazuje zglede za **(a)** omejevalni tip *Sonce je že zašlo, toda ni se še stemnilo* (3132°) in **(c)** razlikovalni (kontrastni) tip *Vi ležite, mi pa delamo* (3134°), medtem ko zgledi za **(b)** zamenjalni tip *To ni bilo pozimi, temveč poleti* (3133°) v gradivu manjkajo. V **(a)** omejevalnem tipu se pojavlja nekaj zgledov z veznikom *ma* 'toda, vendar' (it. *ma*) in zgled s členkom (v tem tipu morda celo veznikom) *pa*, prim. w̥a:m pɔb̥ɛ:m im̥ɛ:nu ad š̥i:še, **ma** ne gr̥ɛ:m z w̥a:mi **LW**; 'ja, 'kej se sp̥u:n̥n, 'ma ne ɔ'se, kó: mi ó::na paβ̥ɛ: **MW**; 'e, je b'la dó:ɥa, j̥a: /.../ 'ma ti:stab̥ɛ:rt se ɳ̥ɕi:sma č̥ú:tl̥i t̥u: **MW** (razdruženo); mó:je š̥ɕi: t̥u: š̥ə ž̥ɔbur̥i: má:l slov̥ɛ:nsku, **pa** 'več n̥ɛ:m̥šku 'kakə slav̥ɛ:nsku **MW**. V zgornjih zgledih drugi sestavnik predstavlja delno vsebinsko omejitev prvega (dodatno dopolnitev), tudi s pomočjo zanikanja.<sup>25</sup> Več zgledov je za **(c)** razlikovalni tip, pri katerem se med sestavnikoma vzpostavlja kontrastno razmerje (od nevtralnjšega do nasprotnostnega). Med povezovalci prevladuje členkovni *pa*, npr. pr̥ɛ:t je bla t̥u:ka p̥ɔr Bú:reču, z'dej je **pa** dó:l p̥ɔr Bú:reču **LW**; ti:sti m̥a:ja us̥a:ki s̥ò:ja plan̥i:na, mi: **pa** m̥a:ma u'sli skú:pa ena plan̥i:na **LW**; ɥ us̥a:či š̥i:ši je bl̥ò: p̥ɛ:t, š̥ɛ:st otr̥ò:k, zd̥aj **pa** ni: beč jex **LW**; zač̥ɛ:tk̥a k̥ə je pri:šla 'še, **pa** 'zej 'nəč več **MW** (močnejši kontrast),<sup>26</sup> pot̥ɛ:m tist ž̥u:pn̥ik je š̥u dó:l u à:frika je š̥u /.../, je ɥ'm̥ɔr ta'dou – je **pa** pri:šu ɳ̥ đ̥r̥u:gi **LW**; p̥ó: sm̥ə š̥'li, p̥ó: sma sp̥a:l w̥ə'ne, 'kuj 'tak u k̥á:kə t̥əmá:či, 'no p̥ó: sma **pa** sp̥ɛ:t pri:šli naz̥aj **MW** (nevtralnjši kontrast). Manj zgledov izkazuje veznike *ma*, *inpa* ter *in*, pri čemer gre vsebinsko največkrat za močnejši kontrast, npr. j̥a:, j̥ɛ: je, j̥a:, j̥a:, **ma** 'zej ni: 'več 'tak l̥ɛ:pa, k̥á:k je b'la nab̥ɛ:rt **MW**; ɳ̥ɕó:š̥ni d̥ɛ:n /.../ dá:j̥ə /.../ l'ú:đ̥ə ta bù:ər̥n̥ɳ̥ 'kej, **ma** ti:stab̥ɛrt ni:sa dá:li 'nəč **MW**; zd̥aj ja /.../ **ma** pri:əđ 'ne **LW** (razdruženo priredje); str̥á:š̥nu l̥ɛ:pu ... **m pa** 'zej ni: več 'nəč **MW** (razdruženo priredje). Prim. še zglede za nevtralnjši (delni) kontrast: D̥ò:lfi je 'mou tr̥i: l̥ɛ:te /.../ **am pa** te dr̥u:j, **m pa** te dr̥u:j br̥á:tr̥ je 'mou đ̥v̥ɛ: l̥ɛ:te **MW**; p̥ù: š̥i:še an pa p̥ù: š̥i:še je bla ađ ɛ:nga br̥á:tra **an** p̥ù: š̥i:še ađ s̥ɛ:stre **LW**.<sup>27</sup>

**(61)** Vezniki v ločnem priredju. Gradivo izkazuje osamljen zgled tipa **(a)** *Je tvoj oče*

osebku (3. ed. ž. spola); v knjižni slovenščini bi v primeru neimenovalniškega osebkovega jedra (v količinski besedni zvezi) – če skladenjsko sploh gre za jedro – pričakovali namreč glagolsko obliko 3. ed. sr. spola (prim. Toporišič 2004: 613). Pri dvojnemskem priredno zloženem osebkju se v enem zgledu pojavlja množinski povedek (prim. mó:ja s̥ɛ:stra **in** s̥ò:ja š̥ɕi: /.../ gr̥ɛ:jo /.../ **LW**), v enem pa edninski (prim. t̥u: je bla ad̥ br̥á:t **pa** dna s̥ɛ:stra **LW**).

<sup>24</sup> J. Toporišič tovrstne zglede opredeljuje kot stopnjevalne (prim. Toporišič 2004: 438–439).

<sup>25</sup> Za nekoliko nevtralnjšo omejitev prim. *[Vi tudi govorite drugače kot v Ukvah.]* 'eko, j̥a:, saj pr̥a:m, **pa** je ɥɛ:n slav̥ɛ:nsku **MW**. Govorka v repliki dopolni spraševalčevo trditev oz. svoje strinjanje z njo.

<sup>26</sup> Protivno razmerje je lahko tudi medpovedno (ločeni repliki), prim. pal̥ɛ:jte, pal̥ɛ:jte, 'kak pri:đe gó:r sp̥ɛ:t /.../ p̥ó:le **pa** pri:đe sp̥ɛ:t j̥a:snu **MW**.

<sup>27</sup> Gradivo izkazuje tudi zgled brez povezovalca: po štev̥i:lkax bi z'nou pa st̥a:r̥əm, pa ta st̥a:r̥əm j̥a:, pa ta n̥ó:vi, na bi̥əm **LW**.

*doma ali na delu?* (3135°), v katerem sta ločno povezani prislovni besedni zvezi. V vlogi povezovalca nastopa sklopljeni veznik *bo li* (*bļ*), prim. 'jas ne vē:n, al sņ b'la đvè: bļ trī: bē:rti 'največ MW (v ločnem razmerju sta dela prislovne zveze). V gradivu se pojavlja tudi zgled za tip (**b**) *Vzemi jabolko ali hruško* (3136°), ko sta ločno povezani samostalniški besedni zvezi (v predmetni funkciji). V zgledu sta z veznikom *bo li* (*bəl*) povezana dela osamosvojenega (predmetnega) pristavka (samostalniška besedna zveza in njena nerealizirana stavčna dopolnitev), prim. poi:šče ē:na /.../ dē:čla ... na pù:nca bəl 'kak sa prà:bi MW. Gradivo izkazuje tudi zgled ločno povezanih namenilniških polstavkov (veznik *ali – al*): j b'la 'takle pò:uxna cíərku, đa ša prestúəra ní:sma đabi:li za jē:ti sē:s(t) 'doū al pa paklé:knət 'doū MW. V tip (**c**) *Vzemi ali jabolko ali hruško* (3137°) se lahko pogojno uvrstita zgleđa stavčnega priredja s ponovljenim veznikom *al*, pri čemer najbrž ne gre za izključevalno vsebinsko razmerje med sestavnikoma: ó:n še blí:ku znà: slavē:n' u .. za ko.. kīəre á:l je 'kej al pakli:čēja /.../ Pò:lđija, da *dolmetscher*, 'kak se prà:vi, da pa bē: MW; [*In za kaj ste jo rabili?*] al sma 'kej b'li, sma namà:zali nō:je, al sma 'kej ... MW.

(62) Zgledi za vsebinske izjavne odvisnike po glagolih s pomenom 'vedeti' tipa *Vedel je, da oče dela na njivi* (3138°) so v gradivu osamljeni, izkazujejo pa veznik *da* (*da, dá:*), npr. ma bē:n, **da** je mé:la dwà: tró:kā LW; poglè:jte, tū:kej mò:rte mì:slat, **da** u usà:či ší:ši je blò: pēt, šē:st otrò:k LW. Prim. še zgleđe z drugačnimi povezovalci – s prislovnim *kako* (*kak, ká:k, kà:k*, 'kak itn.), zaimenskim *kaj* (*kó:*) in členkovnim *al*: ne bē:m, **ká:k** je tu zgodí:l se LW; na sli:šte, **kó:** je na ú:ra? MW; 'jas ne vē:n, al sņ b'la đvè: bļ trī: bē:rti 'največ MW.

(63) Vezniki v vsebinskih odvisnikih po glagolih *videti*, *slišati* tipa *Videl je, kako je deček lezel na drevo* itn. (3140°). Glej razlago (43) pri nedoločniških zgradbah (pogl. 3.2.7).

(64) Vezniki v odvisnem govoru tipa *Rekla mi je, da so prinesli // pripeljali moko* oz. *Rekla mi je, da so baje prinesli moko* (3139°). Glej razlago (71) pri odvisnikih (pogl. 3.2.11).

(65) Vezniki v časovnih odvisnikih. Gradivo izkazuje zgleđe za odvisnike (**a**) predodobnega tipa *Ko je nehalo deževati, so otroci šli v gozd* (3141°) in (**c**) istodobnega tipa *Dokler je živel na vasi, ni bil bolehen* (3143°), manjkajo pa zgleđa za (**b**) zadobni tip *Čakali smo, dokler se oče ni vrnil* (3142°). V primeru časovnih odvisnikov (**a**) preddobnega tipa se kot povezovalci pojavljajo vezniki *ko* (*k, ka, ke, kə*), *kor* (*kor, kəR*) in *pol(e) ko* (*pó:l k, pó:le k, pó:le ke*). Zgledi večinoma sodijo v preteklost, tako da sta dejanji v glavnem in odvisnem stavku izraženi z glagolsko obliko v pretekliku: je pri:šla, **ka** sma se poročí:li LW; **k** sņ sa žani:la, sņ pri:šla 'san MW; **k** je mò:j mò:š um'rou, pó: sņ mé:la ša đvè: lē:ti, pó:le 'nəč več MW; **pó:l k** je bla devè:tintriideseda lē:ta op... |nejasno *opcija*| za à:ustrija, je šou tuđ ò:n u à:ustrija LW; **pó:le, k** je pri:š tì:s Xí:tle<sup>a</sup>, 'ne /.../ pó:le sa rē:kli optīərat MW; začé:tka **kə** je pri:šla 'še, pa 'zej 'nəč več MW (s soodnosnico in elipso v glavnem stavku, tj. začé:tka /.../ 'še). V enem zgledu je preddobno dejanje izraženo s sedanjiško glagolsko obliko (blizu zunajčasovnosti), medtem ko je v glavnem stavku glagolska oblika v pretekliku, prim. 'ma tò: sma /.../ **pó:le ke** pri:de lē:pš zrē:lu, sma /.../ dà:li, sma skù:xali MW. Stanje v glavnem stavku lahko pripada sedanjosti, medtem ko je preddobnost dejanja v odvisniku označena s preteklikom: je že dwà:jst lē:t, **kə** je uməru MW; ni dó:ugu, **kor** sa dá:li /.../ MW (*kə, kor* 'odkar'). Preddobnost lahko poudarja prislov tipa *po, pole* v glavnem stavku. Časovni odvisniki (**c**) istodobnega tipa izkazujejo v povezovalni vlogi veznika *ko* (*k, kə, ko*) in *kor* (*kor, kəR*), včasih pa se mu v glavnem stavku pridruži še soodnosni prislov (sopomenska



*tistikrat, tabart*). Stavki večinoma pripadajo preteklostni sferi, kar se odraža tudi v izbiri časovnih oblik (prim. preteklik): je 'bou, é:n je 'bou – ad Gà:jto:ra, ko sɲ 'bou čist mà:jxen t'rok **LW**; 'jes\_(s)ɲ b'la ta stá:riši, sɲ še mē:la, še ní:sɲ mē:la /.../, k je mó:j ó:č uməru **MW**; Pò:ldi je 'bou že mlá:t, kə je umé:rla mu žé:na **MW**; kə sɲ b'la mlá:da, 'saj sɲ pabé:dla 'wan, 'kak sɲ rá:da ləté:la ɥ Ú:kwe **MW**; zəto kə jà:z kor – tistikrà:t kəɾ sɲ 'jəs xó:du gó:rta po Ú:kɓix, mogó:če rojè:n ni bi:ɥ ò:n **LW**; kə sma bi:li mlá:di, ta'bart ni: blù:ə **LW**. En zgled izkazuje prihodnostno umestitev z velelniško obliko glagola v glavnem stavku (pozivno) in prihodnjikom v odvisniku: se spú:nte, 'e ... ke bò:te vi: 'mou mó:je lè:te **MW**.<sup>28</sup>

(66) Vezniki v vzročnih odvisnikih. Gradivo izkazuje zglede vzročnih odvisnikov tipa *Šel je v bolnico, ker je bil vedno bolan* (3144°), v katerih se kot povezovalce večinoma pojavlja dvobesedni veznik *zato ko* (npr. *zatò: k, 'zatò kə, zatù: kə, zatù:-ka, zəto kə, za'to ku*), redkeje enobesedni *ko* (*kə*). Realizacijsko se zgledi z vzročnimi odvisniki, pri čemer prava vzročnost pomensko prehaja v utemeljevanje ali celo ohlapnejše pojasnjevanje, delijo na tri tipe. Večina zgledov kaže na razdružen zloženi stavek (med glavnim stavkom in odvisnikom je močnejša pavza): ò:n je še premlá:d za mē:ni /.../ **zəto kə** jà:z kor – tistikrà:t kəɾ sɲ 'jəs xó:du gó:rta po Ú:kɓix, mogó:če rojè:n ni bi:ɥ ò:n **LW**; z dená:rjam ni: p'rou špí:lat, z dená:rjam. **zatò: k** z dená:rjam ví:əste ká:ku 'je: čló:bək bo zmi:rəm 'bol reski:rou **LW**; kà: kə bi 'jest was prá:šu?! **'zatò kə** bò:xbí:ə kolko lèt:t, bò:xbí:ə kolko lèt:t **LW**. Deloma se lahko samostojni odvisnik pojasnjevalno navezuje na sogovorčevo repliko (v dialogu), prim. *|(v pogovoru o ljudeh, ki bi jih lahko informant poznal) Šnabl Rudi| zatù: kə* Šnà:bl jəx poznà:m dwà:, sta bli: z mənù:j pəɾ vujà:kix /.../ **LW**; *|ne grejo na Trbiž, bolj tja dol| jà, kə* na Təɾbí:ži 'ni, 'ni dé:la **MW**. V delu zgledov pa sta glavni stavek in odvisnik zgradbeno močnejše povezana (gre za nerazdruženi zloženi stavek), npr. *prè:t je bla tù:ka pəɾ Bú:reču, z'dej je pa dól:pəɾ Bú:reču, zatù:-ka* imé:ne se né:se zesbò:j **LW**; *|A ste znali že, ko ste bila majhna?| 'ne, ni:, 'tak mà:jxna nè:, kə /.../ ti:stebè:rt smo še b'li |pod Avstrijo| **MW**; Təɾbí:š je 'tu šə šə b'wo, je še dós: slavé:nu, **za'to ku** ən mò:j /.../ ne, ađ Pò:liju bə... ə: sìn /.../, ó:n dè:wa ɥ fá:bəɾči, čia žə ə: dè:waja Slavé:nci tù:di **MW**.*

Prim. še vzročno priredje z vezniškim povezovalcem *zako* (*zakò:, za'ko*): ó:n še blí:ku znà: slavé:n'u, **za'ko..** kiəre á:l je 'kej al pakli:čeja /.../ Pò:ldija, da *dolmetscher*, 'kak se prá:vi, da pabé: **MW**; **zakò:** ó:na grá:, vlí:k bè:rt grá: ó:na u Jugoslà:bjem **MW** (samostojni drugi sestavnik priredja se pojasnjevalno navezuje na predhodno vsebino dialoga).

(67) Vezniki v pogojnih odvisnikih – (a) realnega pogoja tipa *Če odpreš okno, ga bo zeblo* (3145°) in (b) nerealnega pogoja tipa *Če bi to mati pravočasno izvedela, tja ne bi šla* (3146°). Glej razlago (76) pri odvisnikih (pogl. 3.2.11).

(68) Gradivo ne izkazuje zgledov za veznike v dopustnih odvisnikih tipa *Šli smo v gozd, čeprav // četudi je deževalo* (3147°).

<sup>28</sup> Zadbost je v gradivskih zgledih izražena s pomočjo vezalnega priredja in prislovnega povezovalca tipa *potem, po, pol(e)* itn.: tù:kaj sa bli tətí fá:nti, sò:ji fá:nti, **potè:m** so šli ɥ à:ustrijo, **potè:m** ni: blo 'beč lú:šno **LW**; pó: smə š'li, **pó:** sma spà:l wə'ne, 'kuj 'tak u ká:kə təmá:či, 'no **pó:** sma pa spè:t pri:šli nazà:j **MW**.

## 3.2.11 Odvisniki

(69) Odvisniki z oziralnimi zaimki. V gradivu se pojavljajo tako odvisniki tipa **(a)** *Fant, ki je prinesel mleko ...* (2878°) kot odvisniki tipa **(b)** *Fant, ki sem ga srečal ... // Fant, katerega sem srečal ...* (2879°). Razlika med tipoma je v položaju oziralnega povezovalca v odvisniku, in sicer gre v tipu **(a)** za imenovalniški (osebkov) položaj, v tipu **(b)** pa za neimenovalniški oz. tožilniški (predmetni) položaj (prim. Gorjanc 1998: 369–370). Zgledi tipa **(a)** izkazujejo v vlogi povezovalca oziralnike *ki* (*k*, *kə*), *kor* (*kor*), *koga* (*kʷa*) in *k(t)eri* (*č̣iə̯*; prim. Kenda-Jež 2005a: 101), anaforično nanašanje na večinoma stično odnosnico v glavnem stavku pa je glagolskokončniško: *Stà:ni, k je br̥a:t ađ Pò:ldija ... ni: paró:č̣ən MW*; *sa mi:knu tá:č̣əx, č̣iə̯ m̥a:ja stù: l̥ə:t MW*.<sup>29</sup> V gradivu so tudi zgledi nestičnega položaja odnosnice in oziralnika: *č̣iə̯ sa b'le kr̥á:va kùə̯, kʷa n̥č̣i:sa mó:zle MW*; *to sma tù:đ̣ (đ̣)á:li, kə sa 'takle ó:re MW*. Zgledi tipa **(b)** vsebujejo oziralnike *ki* (*kə*), *koga* (*kʷá:*), *kor* (*kùə̯*) in *kaj* (*kó:*); glede na to, da je anaforično nanašanje na odnosnico večinoma vsebovano le v oziralniku, ki se (kot kaže) ne pregiba, gre najverjetneje za absolutne oziralnike (prim. Snój 1997: 189–190).<sup>30</sup> *ṃ pa pó:l ostà:ne zá:đej, 'tət kʷá:, kʷá: sṃ mé:la za nardi:t MW*; *am pa pó:le sma ré:kli siə̯rk, t̥ò:ti kùə̯ sma nà:rđ̣ pol̥ə:nta MW*; *'kej se spù:nən, 'ma ne ɸ'se, kó: mi ó:na paβé: MW*. V zgornjih primerih se pojavlja zaimenska odnosnica, ki pa lahko manjka: *pavé:n v̥a:n, /.../ kùə̯ so ré:kli MW*. V zgledu *sma mé:l šri:banu /.../ ó:n, kə sma mé:l ix MW* se anaforično nanašanje na odnosnico realizira še z neimenovalniškim osebnim zaimkom (Gorjanc 1998: 370).

(70) Vsebinski izjavni odvisniki po glagolih s pomenom 'vedeti' tipa *Vedel je, da oče dela na njivi* (3138°). Glej razlago (62) pri veznikih (pogl. 3.2.10).

(71) Odvisni govor. Gradivo izkazuje osamljen zglede odvisnega govora tipa *Rekla mi je, da so prinesli // pripeljali moko oz. Rekla mi je, da so baje prinesli moko* (3139°), prim. *'saj sṃ pavé:đla w̥a:n, da pašlú:šṃ, kə /.../ prepé:waja, špi:l'aja MW*. Odvisni govor ima obliko izjavnega vsebinskega odvisnika z veznikom *da* (brez naklonskega členka tipa *baje*; glagol *poslušati* v sedanjiku), v spremnem stavku pa je glagol rekanja *povedati* (preteklik). Dejanji sta v razmerju časovne nevezanosti, saj pripadata nepovezanima časovnima sferama (bližnja *preteklost* – *razširjena sedanjost*; prim. Miklič 1995a: 124; 1995b: 250).<sup>31</sup>

<sup>29</sup> V enem zgledu prihaja celo do glagolskokončniškega neujemanja z odnosnico (po številu), kar kaže na verjetno skladdenjsko nedoslednost (prim. Zuljan Kumar 2007: 41–42): *t̥ə:ta mó:ka, kor so rá:stli na pù:l'i ti:tə wón MW*.

<sup>30</sup> Temu v prid govori tudi zglede z oziralnikom *kə* v krajevnem pomenu 'kamor; h kateri': *tù:ka je Škò:f, /.../ pə̯R Spù:dnən Škò:fu, ti:sta ṣ̌i:ša tagó:r, kə boma se pr̥i:šli, je Gri:n̥i Škò:f LW*. – Prim. še zglede krajevnih oziralnih odvisnikov z oziralnima prislovoma *kjer* (*ḳiə̯, č̣iə̯*) 'kjer; kamor' in *kje* (*č̣iə̯, č̣i:*) 'kjer': *ḳiə̯ sma mi: bliə̯, sma b'li p̥è:t jə̯x MW*; *č̣iə̯ sa b'le kr̥á:va kùə̯, kʷa n̥č̣i:sa mó:zle MW*; *ó:n d̥ə:wa ɸ̣ f̣a:βə̯rč̣i, č̣iə̯ zə ə: d̥ə:waja Slav̥ə:nci tù:đi MW*; *da bi:tte tà:ma, /.../ č̣i: sma mé:l̥i, č̣i: sma nasi:l ml̥é:ka MW*.

<sup>31</sup> V gradivu sta tudi zglede premege govora, prim. *mó:ja šči: mi ḳiə̯bođ upi:je, pr̥à:bi* – 'ma, mā:ma! – ja:, má:ma, /.../ ja:, mi pr̥à:vi: tù:le, ti:stəle, gar f̣üə̯rt, dá: bə̯ nar̥ə:đle pa tù: MW'. V spremnem stavku je glagol rekanja (prim. *vpiti, praviti*), medtem ko sta v dobesednem navedku enkrat zvalniški pastavek, tj. *mama*, drugič pa zveza (situacijske) eliptične zgradbe (s kazalnima zaimkoma) in dopolnjevalnega vprašanja, prim. *tole, tistole /morda je treba, morava narediti/, kdaj bi naredili pa to* (prim. Zuljan Kumar 2007: 43–44, 126–127).

(72) Vsebinski odvisniki po glagolih *videti*, *slišati* tipa *Videl je, kako je deček lezel na drevo* itn. (3140°). Glej razlago (43) pri nedoločniških zgradbah (pogl. 3.2.7).

(73) Polstavčni odvisniki po glagolih *videti*, *slišati* tipa *Videl je dečka lesti na drevo* itn. (3140°). Glej razlago (43) pri nedoločniških zgradbah (pogl. 3.2.7).

(74) Časovni odvisniki (a) preddobnega tipa *Ko je nehalo deževati, so otroci šli v gozd* (3141°), (b) zadobnega tipa *Čakali smo, dokler se oče ni vrnil* (3142°) in (c) istodobnega tipa *Dokler je živel na vasi, ni bil bolehen* (3143°). Glej razlago (65) pri veznikih (pogl. 3.2.10).

(75) Vzročni odvisniki tipa *Šel je v bolnico, ker je bil vedno bolan* (3144°). Glej razlago (66) pri veznikih (pogl. 3.2.10).

(76) Redki zgledi za pogojne odvisnike izpričujejo samo t. i. (a) realni pogoj tipa *Če odpreš okno, ga bo zeblo* (3145°): čì-čtè:, wà:m pòbè:m pò štòv:lke, wà:m pòbè:m imè:nu ad šì:še **LW**; z zadržkom prim. *žę* je že gó:šča kù:nəŋkù:, pù:l'a tù: ni b'lu /.../ **MW**. Gre izključno za stavčne odvisniške zgradbe z vezniškim povezovalcem *če* (*či*), čeprav bi v tej vlogi lahko pričakovali tudi veznik *ko*, prim. ponujevalno-pogojno vprašanje *kà: kò* bi 'jest was prá:šu?! **LW**.<sup>32</sup> Zgledov za (b) nerealni pogoj tipa *Če bi to mati pravočasno izvedela, tja ne bi šla* (3146°) v gradivu ni.

(77) Dopustni odvisniki tipa *Šli smo v gozd, čeprav // četudi je deževalo* (3147°). Glej razlago (68) pri veznikih (pogl. 3.2.10).

### 3.2.12 Členki

(78) Členki v velelnih povedih za 1. mn. tipa *pišimo!* (3056°), *napišimo!* (3057°), *gremo!* (3058°), *pojdim!* (3059°). Glej velelne stavke (pogl. 3.2.9.1).

(79) Členki v velelnih povedih za 3. ed. in mn. tipa *naj napiše!* (3060°) oz. *naj napišejo!* (3061°). Glej velelne stavke (pogl. 3.2.9.1).

(80) Vprašalni členki v odločevalnih vprašanjih. V gradivu se pojavljajo zgledi za brezčlenkovna in členkovna vprašanja, npr. *Si kupil novo obleko? Ali si kupil novo obleko?* (3110°). Prim. brez členka: *mi dá:ste mē:ni to?* **LW**; *prepé:wata ša vi: na wá:šəŋ krá:ju?* **MW**; s členkom *a*: *a poznà:te tədga /.../ Rù:dija?* **LW**; *a 'še?* **MW** (prim. zapostavljeno/končno oz. samostojno rabo členka *al* z nikalnico: *mà:ta vi: tù:đ ká:čo má:ter, al 'ne?* **MW**). Podobno vlogo ima lahko členek *kaj*, prim. ponujevalno-pogojno *kaj ko* (*kà: kò*): *kà: kò* bi 'jest was prá:šu?! **LW** (prim. Toporišič 2004: 449, 522).<sup>33</sup>

(81) Vprašalni členki (vprašalnice) v vzročnih in namernih vprašanjih tipa *Zakaj jočeš?* (3114°) in *Zakaj (čemu) si tam hodil?* (3115°). Glej razlago (52) pri vprašalnih stavkih (pogl. 3.2.9.2).

(82) Vprašalni členki v odvisnih odločevalnih vprašanjih tipa *Oče je vprašal, ali // če je kosilo pripravljeno* (3113°). Glej razlago (53) pri vprašalnih stavkih (pogl. 3.2.9.2).

<sup>32</sup> Prim. še ó:n dē:wa ũ fá:bə̀rči, pò:le prí:đe, ga pakli:čeja, **al** se na zastó:pja, pavé:ja **MW**. Odvisnik, ki ga uvaja *al*, bi namreč lahko razumeli tudi razmišljevalno-pogojno, kot npr. *če se ne razumejo*.

<sup>33</sup> Prim. še sumno vprašanje (s pričakovanim pozitivnim odgovorom) s členkom *saj*: *sà:j* ste ga ví:dli tá:ma **MW**; razmišljevalno (deliberativno) s členkovno zvezo *ma da*: **ma da** bi: ste p'rou ũ:klan? **LW** (prim. Toporišič 2004: 517).

(83) Členki v odvisnem govoru tipa *Rekla mi je, da so baje prinesli moko* (3139°). Glej razlago (71) pri odvisnikih (pogl. 3.2.11).

(84) Pritrjevalni in nikalni členki tipa *Da, Ja* (3111°) oz. *Ne* (3112°) v odgovoru na odločevalno vprašanje. Glej razlago (51) pri vprašalnih stavkih (pogl. 3.2.9.2).

### 3.3 Sklep

Pričujoča študija o skladnji slovenskega govora v Lipalji vasi je lahko le fragmentarni skladenjski opis nekega idiolektā – idiolektā, ker temelji na besedilih dveh govorcev (število slovenskih narečnih govorcev je v Lipalji vasi, kot že rečeno, izjemno omejeno), fragmentarnost pa pogojuje dejstvo, da v tako omejenem številu besedil niso izpričani niti vsi skladenjski pojavi, ki so vključeni v vprašalnico OLA. Gradivsko namreč ni bilo mogoče najti zgledov za vprašanja 10b, 11b, 13, 14, 15a, 15c, 17, 18b, 20, 23, 26, 27, 35, 41b, del 43, 44, vsaj del 49, 55a, 55b, 55c, 59, 60b, 65b, 68, 76b, pri čemer ni šlo le za inventarizacijo istovrstnih zgradbenih možnosti, temveč tudi za preverbo vsebinsko (pomensko) ustreznih zgradb.

Obenem je treba poudariti, da je pomanjkljiv tudi sam skladenjski del vprašalnice, saj mu ne uspe zajeti celotne skladenjske problematike, ki bi bila narečnorazlikovalno morda relevantna: pri sklonski oblikoskladnji manjkata npr. vezljivost, tožilnik in njegova variančnost z roditeljskim po zanikanih prehodnih glagolih, pri polstavčnih zgradbah raba namerilnika, pri ujemalnostnih razmerjih stanje v primeru količinskih besednih zvez, nekatera pomenska medstavčna razmerja, besednoredna problematika.

Kljub navedenemu pa je v gradivu vendarle mogoče opozoriti na nekaj zanimivih skladenjskih pojavov, prim. predložno zvezo *od* + roditelj s svojilnim pomenom (5); roditelj os. zaimka za 3. os. s povratnosvojilnim pomenom (5); povratnosvojilni zaimek *svoj* z osebnosvojilnim pomenom (6); predložno zvezo *do* + roditelj v primerjalnih zgradbah (35); prevladujoče osebkovo-povedkovo ujemanje v zanikanih eksistencialnih stavkih tipa *Nekoč niso bili avtomobili* (36); t. i. okrepljeno zanikanje (36); tožilnik ob zanikanem glagolu *imeti* (38); zvezo *biti* + nedoločnik z deloma namernim pomenom (41); obstoj namerilniških zgradb (Dodatek 1); zanimive skladenjske lastnosti količinskih zgradb, predvsem v primeru osebkovo-povedkovega razmerja (Dodatek 2); vezalni veznik *inpa* (58); protivni veznik *ma* (60); absolutni nepregibni oziralnik *ki* ipd. (69).<sup>34</sup>

Študija žal ne prinaša popolne skladenjske slike koroškega ziljskega govora v Lipalji vasi, kljub temu pa bo lahko v prihodnosti vsaj deloma prispevala h kontekstualizaciji slovenskih skladenjskih pojavov – skupaj z drugimi narečnimi skladenjskimi opisi bo namreč mogoče opredeliti, katere od omenjenih skladenjskih značilnosti so resnično splošnoslovenske, katere so prisotne v neki narečni skupini, v delu njenih govorov ali pa izbirno zaznamujejo različna narečja oz. govore (morda pod vplivom sorodnih jezikovnostičnih razmer).

<sup>34</sup> Prim. še nekaj predvsem leksikalnih (jezikovnostično motiviranih) posebnosti: *boleti* z dajalniškim nosilcem stanja pod it./furl. vplivom (6); *priti* 'postati' pod furl. vplivom (22); pritrjevalna členka *altroke, eko* pod it. vplivom (51); glag. zloženska *goripriti* po nem. modelu (55).

## Literatura

- AVANESOV, RUBEN I. idr. (ur.), 1965: *Voprosnik Obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa*. Moskva: Nauka.
- BELIČKOVÁ, HELENA, in SEDLÁČEK, JAN 1990: *Slovanské souvětí*. Praha: Academia.
- BEZLAJ, FRANCE, 1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika II: K–O*. Ljubljana: SAZU, ISJ, Mladinska knjiga.
- GORJANC, VOJKO, 1998: Konektorji v slovničnem opisu znanstvenega besedila. *Slavistična revija* 46/4. 367–388.
- JAKOP, NATAŠA, 2001: Funkcijska delitev členkov: značilnosti naklonskih členkov. *Jezik in slovstvo* 46/7–8. 305–316.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, 2005a: Fonološki opis govora Ovčje vasi. *Ovčja vas in njena slovenska govorica*. Ukve – Ljubljana: SKS Planika Kanalska dolina, ISJFR ZRC SAZU, Založba ZRC. 85–104.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, 2005b: Narečna besedila iz Ovčje vasi. *Ovčja vas in njena slovenska govorica*. Ukve – Ljubljana: SKS Planika Kanalska dolina, ISJFR ZRC SAZU, Založba ZRC. 129–220.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, GROŠELJ, ROBERT, in SMOLE, VERA, 2016: Govorjena besedila iz Lipalje vasi. *Lipalja vas in njena slovenska govorica*. (Linguistica et philologica 34.) Ljubljana – Ukve: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- KENDA-JEŽ, KARMEN, in WEISS, PETER, 2002: Skladenjski podatki v (slovenskem) narečnem slovarju. *Jezikoslovni zapiski* 8/1. 47–61.
- KOLARIČ, RUDOLF, 1959: O sintaksi pivškega govora. *Razprave razreda za filološke in literarne vede SAZU* 5. Ljubljana: SAZU. 46–51.
- KOLETNIK, MIHAELA, 2001: *Slovenskogoriško narečje*. Maribor: Slavistično društvo Maribor.
- LIPAVIC OŠTIR, ALJA, 2011: Grammaticalization and language contact between German and Slovene. *Grammaticalization in Slavic languages: from areal and typological perspectives*. Sapporo: Slavic Research Center, Hokkaido University. 27–48.
- LIPOVŠEK, FRANŠIČKA, 2007: O zgradbah eksogene svojilnosti. *Jezik in slovstvo* 52/1. 17–27.
- MADRIZ, ANNA, in ROSEANO, PAOLO, 2006: *Scrivere in friulano*. Udine: SFF.
- MIKLIČ, TJAŠA, 1995a: Skladnja (glagola). *Italijanski jezik. Predmetni izpitni katalog za maturo*. Ljubljana: RIC. 105–124.
- MIKLIČ, TJAŠA, 1995b: Kontrastiranje rab slovenskih glagolskih oblik z italijanskimi. *Italijanski jezik. Predmetni izpitni katalog za maturo*. Ljubljana: RIC. 250–263.
- RAMOVŠ, FRAN, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika 7: Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- REINDL, DONALD, F., 2008: *Language Contact: German and Slovenian*. Bochum: Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer.
- SKUBIC, MITJA, 1997: *Romanske jezikovne prvine na zahodni slovenski jezikovni meji*. Ljubljana: ZIFF.
- SNOJ, MARKO, 1997: Kaj je kaj? *Škrabčeva misel II*. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica. 187–192.
- SNOJ, MARKO, 2003: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Modrijan.
- ŠIPKOVÁ, MILENA, 1993: *Stavba věty v mluvených projevech. Syntax hanáckých nářečí*. Jinočany: H&H.
- ŠKOFIC, JOŽICA, 2012: Gorenjsko narečje kot kulturna dediščina. *Etnologija in slovenske pokrajine: Gorenjska*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo. 167–182.
- TOKARZ, EMIL, 1977: *Składnia zdań złożonych współrzędnie w języku słoweńskim*. Katowice: Uniwersytet Śląski.

- TOPOLIŃSKA, ZUZANA, 1995: *Makedonskrite dijalekti vo Egejska Makedonija 1. Sintaksa II*. Skopje: MANU.
- TOPOLIŃSKA, ZUZANA, 1997: *Makedonskrite dijalekti vo Egejska Makedonija 1. Sintaksa I*. Skopje: MANU.
- TOPORIŠIČ, JOŽE, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- TOPORIŠIČ, JOŽE, 2004: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- TOPORIŠIČ, JOŽE, 2006: *Besedjeslovne razprave*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- ZEHETNER, LUDWIG idr., 1985: *Das bairische Dialektbuch*. München: Verlag C. H. Beck.
- ZULJAN KUMAR, DANILA, 2001: *Narečne interference v skladnji beneškoslovenskih besedil* (neobjavljeno magistrsko delo). Ljubljana.
- ZULJAN KUMAR, DANILA, 2007: *Narečni diskurz*. (Linguistica et philologica 16.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- ZULJAN KUMAR, DANILA, 2013: Neosebne glagolske oblike in gradnja podrednih stavkov v subjiskem terskem govoru. *Jezikoslovni zapiski* 19/2. 237–254.
- ZULJAN KUMAR, DANILA, 2014: Podredne stavčne strukture v nadiškem in briškem narečju. *Annales. Series historia et sociologia* 24/2. 331–342.
- WEISS, PETER, 1990: *Govori Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: glasoslovje, oblikoslovje in skladnja* (neobjavljeno magistrsko delo). Ljubljana.





## 4

# HIŠNA IMENA V LIPALJI VASI

Matej Šekli  
.....

### 4.1 Uvod<sup>1</sup>

Namen prispevka je predstaviti seznam hišnih imen ter imen hišnega gospodarja in hišne gospodinje v kraju Lipalja vas (nem. Leopoldskirchen, it. San Leopoldo, furl. La Glesie) v Kanalski dolini (nem. Kanaltal, it. Val Canale, furl. Val Cjanâl), do leta 1919 del Vojvodine Koroške znotraj habsburških dednih dežel v okviru Avstrije, od Saintgermainske mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni leta 1919 del Republike Italije, ter njihovo etimološko razlago, kar pomeni pojasniti način njihovega nastanka, tj. določiti njihov izvor oz. prvotno obliko in prvotni pomen. Na osnovi etimološke razlage sta preučeni tako imenotvorno razmerje med imenom hišnega gospodarja in imenom hišne gospodinje kot tudi njuna pomenska motivacija. Na koncu je dodan še abecedni seznam hišnih imen.

Hišna imena (*Pri Matičku, Pri Matičkovih, Matičkova hiša*) spadajo med naselbinska zemljepisna lastna imena ter poimenujejo naseljeno ali nenaseljeno hišo s hišno številko v naselju ali delu naselja (Šekli 2008: 139; Škofic, Klinar, Šekli, Piko-Rustia 2012: 13). Ime hišnega gospodarja (*Matiček, Matičkov*) in ime hišne gospodinje (*Matičkovka, Matičkova*) sta neskupni osebni lastni imeni, družinsko ime (*Matički, Matičkovi*) je skupno osebno ime, vsa poimenujejo prebivalce posamezne hiše (Šekli 2008: 169).

Glavni vir za preučevanje hišnih imen v Lipalji vasi je njihova narečna podoba, kot je bila zbrana na terenu v okviru dejavnosti Otroškega raziskovalnega tabora Kanalska dolina 2000 ter preverjena in dopolnjena na istoimenskem taboru poleti leta 2003. Informatorja na terenu sta bila Leopold Willenpart – Tončev Poldi (1923–2012) in Giovanni Grilz – Žnidarjev Hanzi (1926–2015) iz Lipalje vasi. Pomožni vir je bila *Ortschronik von Leopoldskirchen im Kanaltal* 'Krajevna kronika Lipalje vasi v Kanalski dolini', ki sta jo od ok. 1847 do leta 1915 pisala učiteljca Josef Kowatsch / Jožef Kovač (1829–1901) in njegov sin Martin Kowatsch / Martin Kovač (1860–1920) in katere prevod v italijanščino s faksimili nekaterih strani je leta 2007 izdal Raimondo Domenig. V kroniki se namreč na strani 33 najde zapis imen hišnih gospodarjev za leto 1849 (faksimile v Domenig 2007: 47) in na straneh 206–209 za leto 1895 (faksimili v Domenig 2007: 154–157).

Informatorja na terenu sta v času terenske raziskave vedela, da je bilo za časa njenega

---

<sup>1</sup> Za zapis na terenu dokumentirane narečne podobe hišnih imen ter imen hišnih gospodarjev in hišnih gospodinj v slovenski nacionalni fonetični transkripciji se zahvaljujem dialektologinji Veri Smole, za relevantne pripombe na etimološke razlage hišnih imen pa etimologu Marku Snoju.





**Slika 5:** Leopold Willenpart – Tončev Poldi si je vedno rad vzel čas in se z raziskovalci sprehodil po vasi (vir: arhiv SKS Planika)

življenja v Lipalji vasi tradicionalno 62 hiš s »starimi« hišnimi številkami, za katera sta poznala hišna imena oz. njihovo namembnost. Prvotno hišno ime jima ni bilo znano pri štirih hišah: v hiši št. 25 je bila nekoč mlekarna, v Kroniki je zabeleženo ime hišnega gospodarja *Jurc*; za hišo št. 42 imena nista vedela, v Kroniki se pojavlja ime *Pleš*; hiša št. 59 je v preteklosti služila

kot župnišče, v Kroniki je dokumentiran njen gospodar *Jurč*; v hiši št. 60 je bila nekoč šola, v Kroniki pa je označena kot župnišče. Za nekatere hiše je bilo v času raziskave dokumentirano drugačno ime, kot se pojavlja v Kroniki: to so bile hiše št. 15 (1849 *Siuz*, 1895 *Weis*, 2003 *Šulc*), 16 (1848 in 1895 *Florian*, 2003 *Pleš*), 19 (1849 *Majn*, 1895 *Main*, 2003 *Floran*), 23 (1849 in 1895 *Šeit*, 2003 *Čavk*), 25 (1849 in 1895 *Jurc*, 2003 mlekarna), 29 (1849 in 1895 *Čavk*, 2003 *Floran*), 41 (1849 *Minaš* in *Kaučič, spod.*, 1895 *Untere Kavčič*, 2003 *Minež*), 42 (1849 in 1895 *Pleš*, 2003 ime ni bilo znano), 58 (1849 *Miškovz*, 1895 *Miškove*, 2003 *Jurč*), 59 (1849 in 1895 *Jurč*, 2003 župnišče), 60 (1849 *Farovš*, 1895 *Pfarrhof*, 2003 šola).

V nadaljevanju sta v osrednjem delu predstavljena seznam hišnih imen ter imen hišnega gospodarja in hišne gospodinje v Lipalji vasi ter njihova etimološka razlaga, v zaključnem delu pa je povzeto medsebojno imenotvorno razmerje med imenom hišnega gospodarja in imenom hišne gospodinje ter pomenska motivacija imen hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje, iz katerega je hišno ime nastalo.

## 4.2 Seznam hišnih imen v Lipalji vasi z etimološko razlago

Seznam hišnih imen v Lipalji vasi z njihovo etimološko razlago je predstavljen v obliki (etimološko)slovarskega geselskega članka. Sestavljen je po vrstnem redu starih hišnih številki v vasi. Številki, ki jo je imela hiša v vasi, sledi krepko tiskana poknjžena oblika hišnega imena ter za podpičjem krepko tiskani še poknjženi imeni hišnega gospodarja in hišne gospodinje. Krepko natisnjene oblike imen so poknjžene glasovno-pravopisno (to pomeni prenos narečne glasovne podobe imena v najbližjo knjižno – to je glasovno knji-

ženje – ter zapis te izrazne podobe s črkovnim sestavom slovenskega knjižnega jezika – to je pravopisno knjiženje) in ne etimološko-zgodovinsko (etimološko jasna lastna imena so lahko poknjžena ne samo na glasovno-pravopisni, temveč tudi na oblikovni, tj. pregibalni in besedotvorni, ter skladenjski ravni, to pomeni na vseh ravneh jezikovnega sistema); teoretična etimološko-zgodovinsko poknjžena oblika hišnega imena, natančneje imena hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje, iz katerega je hišno ime nastalo, je namreč podana v etimološki razlagi. V oglatih oklepajih so ista imena navedena v narečni podobi in so zapisana v slovenski nacionalni fonetični transkripciji. Osrednji del geselskega članka predstavlja etimološka razlaga obravnavanega hišnega imena. Ker hišna imena v veliki večini primerov vsebujejo ime hišnega gospodarja oz. ime hišne gospodinje, etimološka razlaga hišnega imena dejansko pomeni etimološko razlago imenovanih osebnih imen.

Hišna imena v Lipalji vasi imajo namreč vsa obliko (oblikovni/formalni vidik) predložne besedne zveze, pri čemer se pojavlja predlog nar. *pər* 'pri', knj. sln. *pri* < psl. \**pri* 'pri' (Bezlaj 1995: 120; Snoj 2016: 597) in gola ali redkeje zložena samostalniška besedna zveza z imenom hišnega gospodarja oz. zelo redko hišne gospodinje v mestniku ednine (*Pər Karlincu*, poknjženo *Pri Karlincu*; *Pər Zlanči*, morda \**Pri Ziljanki*) ter pomensko (pomenski/semantični vidik) izražajo nahajanje poimenovanega predmeta, tj. hiše (*Pri Karlincu* 'pri Karlincu; kjer živi Karlinec', \**Pri Ziljanki* 'pri Ziljanki; kjer živi Ziljanka'). Hišna imena z imenom hišnega gospodarja so *Pri Barlču*, *Pri Bučanu*, *Pri Bunku*, *Pri Bureču*, *Pri Burnjaku*, *Pri Čavku*, *Pri Češču* in *Pri Spodnjem Češču*, *Pri Češkucu*, *Pri Drejšku*, *Pri Fektu*, *Pri Flikrju*, *Pri Floranu*, *Pri Gašprču*, *Pri Gorenjem Škofu*, *Pri Grmu*, *Pri Joku*, *Pri Jurču*, *Pri Karlincu*, *Pri Kašnjaku*, *Pri Kavšču*, *Pri Kinku*, *Pri Kobrnu*, *Pri Kodrču*, *Pri Kovcu*, *Pri Krajncu*, *Pri Krešplnu*, *Pri Lahncu*, *Pri Mačašu*, *Pri Majnču*, *Pri Mehucu*, *Pri Mežnarju*, *Pri Mihāču*, *Pri Mišku*, *Pri Pavlču*, *Pri Pavlnu*, *Pri Pecu*, *Pri Plešu*, *Pri Rabancu*, *Pri Šajtu*, *Pri Šimncu*, *Pri Škofu*, *Pri Šulcu*, *Pri Šulererju*, *Pri Temlnu*, *Pri Tonču*, *Pri Trinku*, *Pri Tumpu*, *Pri Zegerju*, *Pri Zoneju*, *Pri Žnidrju*. Hišna imena z imenom hišne gospodinje so *Pri Lenči*, *Pri Mini*, *Pri Zlanči*, *Pri Zuzi*.

**Št. 1: Pri Karlincu; Karlinec, Karlinenja** [Pər Karlí:ncu]; [Karlí:nc], [Karlí:ncná]; Kronika 1849: *Karnelz*, 1895 *Karmnnc* (ne povsem berljivo). Ime hišnega gospodarja nar. *Karlinec*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Karlinec*, je s pripono nar. *-c*, knj. sln. *-æc* izpeljano iz osebnega imena *Karlin*, ki se pojavlja tudi v priimku sln. *Karlin* (ZSSP: 252), kar je s pripono nar. *-ín/-n*, knj. sln. *-in* izpeljano iz osebnega imena sln. *Karl*, *Karel* (Merkù 1993: 25–26; Keber 2001: 277–278). Zapis v Kroniki *Karnelz* (1849) ni povsem jasen.

**Št. 2: Pri Joku; Jok, Joknja** [Pər Jò:ku]; [Jò:k], [Jò:kná]; Kronika: 1849 *Jock*, 1895 *Jock*. Ime hišnega gospodarja nar. *Jok* je glasovna različica (z bavarsko nemškim prehodom *a > o* kot na primer knj. nem. *schwach* : nar. nem. *schwoch*, prevzeto kot nar. sln. *žboh* (rezijansko), navadno *švoh*) osebnega imena sln. *Jak*, ki se pojavlja tudi v priimku sln. *Jak* in izpeljankah kot *Jakič/Jokič*, *Jakelj/Jakl/Jokelj* (ZSSP: 222, 223, 237), kar je okrnjena oblika osebnega imena sln. *Jakob*, *Jakop* (Merkù 1993: 58–61; Keber 2001: 251–252).

**Št. 3: Pri Češkucu; Češkuc, Češkucenja** [Pər Čè:škucu]; [Čè:škuc], [Čè:škucná]; Kronika: 1849 *Českoutz*, 1895 *Češkouc*. Ime hišnega gospodarja nar. *Češkuc*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Češkovec*, je s pripono nar. *-u(y)c*, knj. sln. *-ov-æc* izpeljano iz osebnega imena nar. *Češk*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Češek*, ki se v vasi pojavlja v imenu hišnega gospodarja nar. *Češk*. Dalje glej št. 62: Pri Spodnjem Češču.

**Št. 4: Pri Fektu; Fekt, Fektnja** [Pər Fè:ktu]; [Fè:kt], [Fè:ktńa]; Kronika: 1849 *Fegez*, 1895 *Fegec*. Nejasno. Morda v zvezi z osebnim imenom, ki se pojavlja v priimku sln. *Feket* (ZSSP: 133). Glede na zemljepisni položaj Lipalje vasi je osebno ime *Fekt* manj verjetno povezovati z osebnim imenom, ki se pojavlja v priimku madž. *Fekete*, nastalim iz občnoimenskega madž. *fekete* 'črn'. Tudi razmerje med v Kroniki zapisno obliko <Fegez> (1849) oz. <Fegez> (1895) in na terenu izpričano *Fekt* ni povsem jasno.

**Št. 5: Pri Kašnjaku; Kašnjak, Kašnca/Kašnja** [Pər Kà:šńaku]; [Kà:šńak], [Kà:šńca, Kà:šńa]; Kronika: 1849 *Kašnig*, 1895 *Kašnig*. Ime hišnega gospodarja *Kašnjak* je morda v zvezi s sln. *kášča*, *kášta* in izpeljano zloženo pripono nar. *-ń-ak*, knj. sln. *-n-jak*. V Kroniki se podobno kot pri imenih *Burnjak* in *Zuznjak* pojavlja besedotvorna različica imena <Kašnig> (1849, 1895), v skladu s sodobnim pravopisom knjižne slovenščine *Kašnik*, zloženo pripono sln. *-n-ik*. Mogoče je, da je pisec Kronike pripono *-n-jak*, ki je v knjižnem jeziku običajno naglašena (*čebelńjak*, *sadovńjak*) zamenjal z v knjižnem jeziku pogostejšo nenaglašeno (kot tudi naglašeno) pripono *-n-ik* (star. *rńbnjak*, *kńrnjak*, sodobno *rńbnik*, *kńrnik*). Če je domneva pravilna, gre za poimenovanje po lastnosti hiše. Imeni hišne gospodinje sta podobno kot ime hišnega gospodarja izpeljani iz istega besedotvornega predhodnika, in sicer nar. *Kašnca*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *\*Kašnica*, zloženo pripono nar. *-ń-ca*, knj. sln. *-n-ica*, ter *Kašnja* s pripono nar. *-ńa*, knj. sln. *-ńja*. Glej tudi št. 28: Pri Burnjaku in št. 40 Pri Zuzi.

**Št. 6: Pri Pavlnu; Pavl, Pavla** [Pər Pá:ɥəlnu]; [Pá:ɥəl], [Pà:ɥla]; Kronika: 1849 *Paulaš*, 1895 *Paulaš*. Ime hišnega gospodarja nar. *Pavl*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *\*Pavelj*, rod. ed. *\*Paveljna* (prim. priimek sln. *Paveljšek* (ZSSP: 428)), je nastalo iz osebne imena sln. *Pavel* [Pavəɥ/Pavəl], ki je najverjetneje preko nem. *Paul* prevzeto iz lat. *Paulus* (Merkù 1993: 101–104; Keber 2001: 390–391) in se pojavlja tudi kot priimek v različnih glasovnih različicah sln. *Pavel*, *Pavl/Paul*, *Paveu*, *Paveo* (ZSSP: 426–428). Stran-skosklonski *-n-* je nastal po modelu sln. *mándəlj*, rod. ed. *mándəljna* poleg *mándlja*. V Kroniki se kot ime hišnega gospodarja pojavlja oblika *Paulaš*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *\*Pavljaž*, ki ima za razliko od imena, dokumentiranega na terenu, še pripono nar. *-aš*, knj. sln. *-až* (prim. tudi imena pri hišah št. 12 *Lenkaš*, 32 *Slankaš*, 41 *Minaš*, 56 *Sonaš*). Glej tudi št. 48: Pri Pavlču.

**Št. 7: Pri Barlču; Barlč, Barlja** [Pər Bà:rəlču]; [Bà:rəlč], [Bà:rĺa]; Kronika: 1849 *Badlič*, 1895 *Wadlič*. Ime hišnega gospodarja nar. *Barlč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo morda kot *\*Barlič*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Barlič* (ZSSP: 23), je zelo verjetno v zvezi z osebnim imenom, ki se v različnih glasovnih različicah pojavlja tudi kot priimek sln. *Bartol*, *Bartl* (ZSSP: 23–24), preko romanskih jezikov prevzetega imena lat. *Bartholomaeus* (Merkù 1993: 14–16; Keber 2001: 262–263). Ime je izpeljano s patronimično pripono nar. *-əč/-č*, knj. sln. *-ič*, pri čemer je zelo verjetno prišlo do poenostavitve soglasniškega sklopa *\*Bartl* > *\*Barl*. Zapisa v Kroniki <Badlič> (1849) oz. <Wadlič> (1895) z *-d-* namesto *-r-* nista povsem jasna (manj verjetno se zdi, da je v govoru prišlo do sporadične glasovne spremembe *\*d ≥ r*, prim. sln. *\*so jedli ≥ rezijansko nar. sln. (Solbica) so jerli*, in da je potrebno izhajati iz povsem druge imenotvorne podstave).

**Št. 8: Pri Lahncu; Lahnc, Lahnce** [Pər Lâ:xəncu]; [Lâ:xənc], [Lâ:xənce]; Kronika: 1849 *Lahanz*, 1895 *Lahanc*. Ime hišnega gospodarja *Lahnc* je mogoče interpretirati kot *\*Lahinec*, izpeljanko s pripono nar. *-c*, knj. sln. *-əc* iz *\*Lahin*, kar je s pripono nar. *-i:n/n*,

knj. sln. *-in/-in* s pomenom edninskost (*nomen singulativum*) izpeljano iz narodnostnega imena sln. *Läh* s prvotnim pomenom \*‘romansko govoreči’, v slovenskem jezikovnem prostoru ‘Furlan, Italijan’. Podobno kot \**Lahin* sta tvorjeni tudi imeni, ki se pojavljata kot priimka v različnih glasovno-pravopisnih različicah sln. *Hrvatín, Hervatín, Horvatín, Hrovatín, Hrevatín* (ZSSP: 213, 201, 209, 211) in *Ogrin, Ugrin* (ZSSP: 410, 656, 684); \**Lahinec* pa ima svojo besedotvorno vzporednico v sln. *Ogrinec, Ogrinc* (ZSSP: 410, 684, 692). V prid tej domnevi bi govorile naglasne in besedotvorne značilnosti nar. *Lahnc* kot tudi pomenska motivacija imena. Če je domneva namreč pravilna, je osebno ime prvotno poimenovalo nekoga, ki se je iz *Laškega*, tj. iz Furlanije oz. iz italijanskega jezikovnega prostora, preselil v Kanalsko dolino, tj. na takratno Koroško znotraj Avstrije.

**Št. 9: Pri Krajncu; Krajnc, Krajnčnja** [Pər Krà:jncu]; [Krà:jnc]; [Krà:jnčnja]; Kronika: 1849 *Krajnz*, 1895 *Krainc*. Ime gospodarja nar. *Krajnc*, etimološko-zgodovinsko poknjženo kot \**Kranjec*, je pokrajinsko ime za prebivalca Kranjske in je izpeljano iz sln. *Krānj* ‘Kranj’, starejše tudi ‘Kranjska’ (prim. *kri po Kranji, Korotani prelita*, France Prešeren, Uvod v Krst pri Savici 2, 2–3, oblikovno predstavljeno v sodobni knjižni jezik *kri po Kranju, Korotanu prelita* ‘kri po Kranjskem, Koroškem prelita’). Osebno ime je prvotno poimenovalo nekoga, ki se je s Kranjske preselil v Kanalsko dolino, tj. na takratno Koroško. Ime se pojavlja tudi kot priimek v različnih glasovnih različicah sln. *Kranjec, Kranjc, Krajnc, Kranc* (ZSSP: 299, 297). Podobno motivacijo ima tudi priimek sln. *Korošec* (ZSSP: 288).

**Št. 10: Pri Tonču; Tonč, Tončnja** [Pər Tò:nču]; [Tò:nč]; [Tò:nčnja]; Kronika: 1849 *Tonč*, 1895 *Tonč*. Ime hišnega gospodarja nar. *Tonč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Tonič*, je tvorjeno iz osebnega imena sln. *Anton* (Merkù 1993: 11–12; Keber 2001: 465–466), in sicer s kmitvijo začetnega dela imena (*Tone, Tona, Toni*) in z njegovo izpeljavo s patronimično pripono nar. *-ač/-č*, knj. sln. *-ič*. Oblika se pojavlja tudi kot priimek sln. *Tonč* (ZSSP: 643).

**Št. 11: Pri Bureču; Bureč, Burčnja/Burlja** [Pər Bù:reču]; [Bù:reč]; [Bù:rčnja/Bù:rļa]; Kronika: 1849 *Budlič*, 1895 *Wudlič*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Bureč* je mogoče v zvezi s sln. *bur* ‘nasip, jez’, kar je izposojeno iz srvnem. *wuor(e), wüer(e)* ‘jez v vodi’, današnje nem. *Wuhr* (Striedter-Temps 1963: 96; Bezljaj 1976: 54). V tem primeru bi ime lahko kazalo na položaj hiše v naselju. Nejasno je tudi razmerje med zapisoma v Kroniki <Budlič> (1849) oz. <Wudlič> (1895), ki bi (upoštevaje zapis <Badlič> za ustno *Barlč* pri hiši št. 7) lahko kazala na \**Burlič*, kar bi bilo bližje imenu hišne gospodinje *Burlja*, ki pa je lahko izpeljano tudi s pripono nar. *-lja*, knj. sln. *-lja*.

**Št. 12: Pri Lenči; Lenč, Lenka** [Pər Lè:nči]; [Lè:nč]; [Lè:nkca]; Kronika: 1849 *Lenkaš*, 1895 *Lenkaš*. V hišnem imenu *Pər Lenči* je morda posredno ohranjeno prvotno ime hišne gospodinje \**Lenka* z narečno palatalizacijo \**Pri Lenki* > *Pər Lenči* (druga možnost je predpostaviti ime hišnega gospodarja \**Lenčej*, ki je izpeljano s pripono sln. *-ej*, v mest. ed. \**Pri Lenčiji* > *Pər Lenči*), izpeljanke s pripono nar. *-ka*, knj. sln. *-ka* iz imena *Lena*, skrajšane oblike imena *Alena* (gre torej za besedotvorno razmerje (*A*)*lena* → (*A*)*lenka*), kar so vse skrajšane oblike imen *Helena, Magdalena* (Merkù 1993: 52–53; Keber 2001: 300). Ime hišnega gospodarja nar. *Lenč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Lenčič*, ki se ohranja v priimku sln. *Lenčič* (ZSSP: 330) oz. sln. *Lenkič* (ZSSP: 330) (slednji z izravnavo *Lenčič* ≥ *Lenkič* pod vplivom *Lenka*), je najverjetneje izpeljano s pripono nar. *-ač/-č*, knj. sln. *-ič*,

njegova starejša, samo zapisana različica <Lenkaš>, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Lenkaž*, s pripono nar. -aš, knj. sln. -až, ime hišne gospodinje *Lenca*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Lenkica*, pa s pripono nar. -ca, knj. sln. -ica iz *Lenka*.

**Št. 13: Pri Flikrju; Flikr, Flikrca** [Pər Fli:kərju]; [Fli:kər], [Fli:kərca]; Kronika: 1849 *Fliker*, 1895 *Flicker*. Ime hišnega gospodarja nar. *Flikr*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Flikar*, bil lahko nastalo iz občnoimenskega nar. sln. \**flikar* 'krpač', kar je ali s pripono nar. -ər, knj. sln. -ar izpeljano iz glagola sln. *flikati* 'krpati', prevzetega iz nem. *flickten* 'krpati', ali neposredno prevzeto iz nem. *Flicker* (Striedter-Temps 1963: 121). V tem primeru bi šlo za poimenovanje po dejavnosti nosilca imena.

**Št. 14: Pri Češču; Češč, Češnja** [Pər Čè:šči]; [Čè:šč], [Čè:šnja]; Kronika: 1849 *Češk. gor.*, 1895 *Obere Češk.* Ime hišnega gospodarja nar. *Češč* je v zvezi z osebnim imenom nar. *Češk*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Češek*, ki se pojavlja kot ime hišnega gospodarja pri hiši št. 62. Druga možnost je, da je v hišnem imenu *Pər Češči* posredno ohranjeno prvotno ime hišne gospodinje \**Češka* z narečno palatalizacijo \**Pri Češki* > *Pər Češči*. V tem primeru bi šlo za žensko osebno ime, ki je sorodno z moškim osebnim imenom nar. *Češk*. Dalje glej št. 62: Pri Spodnjem Češču.

**Št. 15: Pri Šulcu; Šulc, Šulcnja** [Pər Šù:lcu]; [Šù:lc], [Šù:lcna]; Kronika: 1849 *Siuz*, 1895 *Weis*. Ime hišnega gospodarja nar. *Šulc* je nastalo iz občnoimenskega nar. sln. \**šulc*, kar je prevzeto iz nem. *Schulze* 'župan, sodja'. Gre torej za poimenovanje po poklicu oz. dejavnosti hišnega gospodarja. Ime se pojavlja tudi kot priimek sln. *Šulc* (ZSSP: 625). Zdi se, da se v zapisih v Kroniki pojavlja drugo ime hišnega gospodarja; zapis <Siuz> (1849) bi lahko kazal na nar. \**Sivc*, zgodovinsko-narečno poknjženo \**Sivec*, zapis <Weis> (1895) pa na njegov prevod v nem. *weiss* 'bel' (prim. *weisses Haar* 'beli lasje'). Ime \**Sivc* je s pripono nar. -c, knj. sln. -ac izpeljano iz sln. *siv* 'ki je take barve kot pepel'. Gre za poimenovanje po telesnih lastnostih nosilca imena, tj. 'sivolas moški'.

**Št. 16: Pri Plešu; Pleš, Plešnja** [Pər Plè:šu]; [Plè:š], [Plè:šnja]; Kronika: 1849 *Florian*, 1895 *Florian*. Ime hišnega gospodarja nar. *Pleš* je zelo verjetno v zvezi s sln. *plěš* 'neporašel; plešast, pleša' (Bezlaj 1995: 56; Snoj 2009: 310–311). Čeprav je občno ime, iz katerega je osebno ime nastalo, jasno, pa motivacija poimenovanja ni enoumna. Poimenovanje je lahko motivirano po telesni lastnosti gospodarja, in sicer plešavosti, ali po legi hiše, in sicer na mestu, neporaščenem z drevjem. Ime se pojavlja tudi kot gorsko in krajevno ime sln. *Pleš* in priimek sln. *Pleš* (ZSSP: 456). V Kroniki se pojavlja ime hišnega gospodarja <Florian> (1849 in 1895); če ne gre za pomoto, bi to lahko kazalo na spremembo hišnega imena. Za etimološko razlago slednjega glej št. 29: Pri Floranu.

**Št. 17: Pri Škofu; Spodnji Škof, Škofnja** [Pər Škò:fù]; [(Spò:dni) Škò:f], [Škò:fna]; Kronika: 1849 *Skof. spod.*, 1895 *Untere Skof.* Ime hišnega gospodarja *Škof*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Škof* (ZSSP: 604), je nastalo iz občnoimenskega sln. *škōf* 'škof'. Gre torej za poimenovanje po poklicu oz. funkciji, podobno kot pri imenih, ki se pojavljajo v priimkih kot *Papež*, *Kralj*, *Cesar* (ZSSP: 424, 298, 74), pri čemer mnenja o morebitnih motivacijah niso enotna. Prvotni nosilec imena *Škof* bi bil lahko posestnik na zemlji, ki je bila v škofovi lasti, podobno kot je ime *Papež* označevalo nekoga, ki je služil v papeževi vojski (Snoj 2009: 355); možno pa je tudi, da je se je v hiši rodil nekdo, ki je postal škof (podobno je motivirano ime, ki se pojavlja kot priimek sln. *Duhovnik* (ZSSP: 121)), ali pa,



da je hišo obiskal škof (t. i. dogodkovno ime, nem. Ereignisname). Prim. tudi št. 24: Pri Grinjem Škofu.

**Št. 18: Pri Gašprču; Gašprč, Gašprčnja** [Pər Gà:špərču]; [Gà:špərč], [Gà:špərčnja]; Kronika: 1849 *Gasperč*, 1895 *Gasperč*. Ime hišnega gospodarja nar. *Gašprč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo kot \**Gašparič*, ki se pojavlja tudi kot priimek v glasovnih različicah sln. *Gašperič*, *Gašparič* (ZSSP: 155–156), je s patronimično pripono nar. -*ač/-č*, knj. sln. -*ič* izpeljano iz osebnega imena *Gašper*, *Gašpar* (Merkù 1993: 26–27; Keber 2001: 218–219).

**Št. 19: Pri Floranu; Floran, Floranca** [Pər Flò:ranu]; [Flò:ran], [Flò:ranca]; Kronika: 1849 *Majn*, 1895 *Main*. Ime hišnega gospodarja nar. *Floran*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Floran* (ZSSP: 141), je najverjetneje različica osebnega imena sln. *Florjan* (Merkù 1993: 40–41; Keber 2001: 207–208). V Kroniki zabeleženo ime hišnega gospodarja <Majn> (1849) oz. <Main> (1895) etimološko ni povsem jasno.

**Št. 20: Pri Karantu; Karant, Karantlja** [Pər Karà:ntu]; [Karà:nt], [Karà:ntlja]; Kronika: 1849 *Karant*, 1895 *Karant*. Ime hišnega gospodarja nar. *Karant* je morda v zvezi z občnoimenskim nar. sln. (Ziljska dolina) *kurant* 'sel, lakaj, mladenič, hlapec', kar je prevzeto iz neke romanske predloge iz latinskega *currēns* 'tekoč; tekač, sel' (Snoj 2016: 362). Če je povezava pravilna, gre za poimenovanje po dejavnosti nosilca imena.

**Št. 21: Pri Bunku; Bunk, Bunknja** [Pər Bù:ŋku]; [Bù:ŋk], [Bù:ŋkña]; Kronika: 1849 *Bunk*, 1895 *Wank*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja *Bunk* je mogoče v zvezi s sln. *bũnka* 'oteklina; udarec, odebeleni konec palice'. V tem primeru bi šlo za vzdevek po telesni lastnosti.

**Št. 22: Pri Mačašu; Mačaš, Mačašnja** [Pər Mačà:šu]; [Mačà:š], [Mačà:šnja]; Kronika: 1849 *Matjaš*, 1895 *Matiaš*. Ime hišnega gospodarja nar. *Mačaš* je zelo verjetno nastalo iz moškega osebnega imena sln. *Matjaž*, *Matjaš* (Merkù 1993: 89–90; Keber 2001: 344–346), pri čemer narečna oblika izkazuje drugotno mehčanje skupine \**ij* > *č* (Lipalja vas \**tja* > '*če*', prim. tudi širše sln. *Šentjur* > *Šenčur*) in posplošitev onezvenečega \**-ž* > \**-š* iz im. ed. Obliki *Matjaž* in *Matjaš* se v različnih pisnih različicah pojavljata tudi kot priimka sln. *Matijaž*, *Matjaž*, *Matjaš* (ZSSP: 364).

**Št. 23: Pri Čavku; Čavk, Čavkca** [Pər Čà:uku]; [Čà:uk], [Čà:ukca]; Kronika: 1849 *Šeit*, 1895 *Šeit*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Čavk* je morda v zvezi z nar. sln. *čavka* 'kavka'. Istega izvora je verjetno priimek sln. *Čauk* (ZSSP: 85). Za v Kroniki izpričano ime hišnega gospodarja <Šeit> (1849 in 1895) glej št. 61: Pri Šajtu.

**Št. 24: Pri Grinjem Škofu; Grinji Škof, Grinja Škofnja** [Pər Gri:ñem škó:fu]; [ta Gri:ñi škó:f], [Gri:ña škó:fnà]; Kronika: 1849 *Skof, gor.*, 1895 *Obere Skof*. Ime hišnega gospodarja nar. *Grinji Škof*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *Gorenji Škof*, je v odnosu do imena *Škof* drugotno, in sicer je najverjetneje nastalo iz slednjega, na kar bi kazal njegov prilastek. Dalje glej št. 17: Pri Škofu.

**Št. 25: mlekarna;** Kronika: 1849 *Jurc*, 1895 *Jurc*. Ime hišnega gospodarja nar. *Jurc*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Jurec*, ki se pojavlja tudi kot priimek v različnih glasovnih različicah sln. *Jurac*, *Jurc* (ZSSP: 239, 240), je izpeljano s pripono nar. -*c*, knj. sln. -*ac* iz osebnega imena sln. \**Jur* (prim. krajevni imeni *Šentjur*, *Šenčur*), *Jurij* (Merkù 1993: 45–48; Keber 2001: 271–273). Glej tudi št. 58: Pri Jurču.

**Št. 26: Pri Kovcu; Kovc, Kovčnja** [Pər Kóucu]; [Kóuc], [Kóučña]; Kronika: 1849

Kotz, 1895 *Koc*. Nejasno. Pri imenu hišnega gospodarja nar. *Kovc* gre morda dejansko za \**Kolec*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Kolc* (ZSSP: 279), kar bi lahko bilo izpeljano iz občnoimenskega sln. *kōl*. V tem primeru bi lahko šlo za vzdevek.

**Št. 27: Pri Drejčku; Drejčak, Drejčknja** [Pər Drè:jčku]; [Drè:jčak], [Drè:jčkna]; Kronika: 1849 *Drečig*, 1895 *Drečig*. Ime hišnega gospodarja nar. *Drejčak*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Drejček*, je nastalo iz osebnega imena sln. *Andrej* (Merkù 1993: 9–11; Keber 2001: 111–112), in sicer s krnitvijo začetnega dela imena *Andrèj* ≥ *Drèj* in z izpeljavo z zloženo pripono nar. -č-ak, knj. sln. -č-ak. V Kroniki je ime hišnega gospodarja zapisano kot *Drečig*, kar je lahko samo grafični prikaz za \*[Drečək].

**Št. 28: Pri Burnjaku; Burnjak, Burnjekca** [Pər Bù:rňaku]; [Bù:rňak], [Bù:rňekca]; Kronika: 1849 *Burnig*, 1895 *Wurnig*. Ime hišnega gospodarja *Burnjak* je mogoče v zvezi s sln. *búrja* in je izpeljano z zloženo pripono sln. -n-jak. Če je domneva pravilna, gre za poimenovanje po osebnostnih lastnostih nosilca imena. V Kroniki se podobno kot pri imenu *Kašnjak* pojavlja besedotvorna različica imena <Burnig> (1849) oz. >Wurnik> (1895), zapisano v skladu s sodobnim pravopisom knjižne slovenščine *Burnik*, z zloženo pripono sln. -n-ik. Glej tudi št. 5: Pri Kašnjaku.

**Št. 29: Pri Floranu; (Grini) Florian, Flornca** [Pər Flò:ranu]; [(ta Gri:ni) Flò:ran], [Flò:rənca]; Kronika: 1849 *Čavk*, 1895 *Čavk*. Ime hišnega gospodarja nar. (*Grinji*) *Floran*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *Gorenji Florian*, je v odnosu do imena *Floran* drugotno, in sicer je najverjetneje nastalo iz slednjega, na kar bi kazal njegov prilastek. Dalje glej št. 19: Pri Floranu. Za v Kroniki izpričano ime <Čavk> (1849 in 1895) prim. št. 23: Pri Čavku.

**Št. 30: Pri Žnidrju; Žnidr, Žnidrca** [Pər Žnì:dərju]; [Žnì:dər], [Žnì:dərca]; Kronika: 1849 *Šnidar*, 1895 *Šneider*. Ime hišnega gospodarja nar. *Žnidr*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Žnidar*, je nastalo iz občnoimenskega nar. sln. *žnidar* 'krojač', kar je prevzeto iz srvnem. *snidære*, današnje nem. *Schneider* 'krojač' (Striedter-Temps 1963: 254; Bezljaj 2005: 473; Snoj 2016: 896). Gre za poimenovanje po poklicu nosilca imena.

**Št. 31: Pri Grmu; Grm, Grmca** [Pər Gərmu]; [Gərəm], [Gərŋca]; Kronika: 1849 *Germ*, 1895 *Germ*. Ime hišnega gospodarja *Grm*, ki se pojavlja tudi kot priimek s pisnima različicama *Grm*, *Germ* (ZSSP: 182, 159), je zelo verjetno v zvezi z občnoimenskim sln. *gřm*. Osebna imena s korenem *grm-* kot *Grmovšek*, *Grmošek*, *Grmšek*, morda tudi *Grm*, *Grmek*, *Grmič* prvotno označujejo posestnika z grmi poraslega ozemlja (Snoj 2009: 154–155).

**Št. 32: Pri Zlanči; Zlankoš; Zlankca** [Pər Zlàn:či]; [Zlàn:ŋkəš], [Zlàn:ŋkca]; Kronika: 1849 *Slankaš*, 1895 *Slankaš*. Hišno ime nar. *Pər Zlanči* bi lahko bila narečna glasovna različica oblike \**Pri Ziljanki* z narečno palatalizacijo \**Pri Ziljanki* > *Pər Zlanči*. Slednje vsebuje pokrajinsko lastno ime sln. *Ziljanka*, poimenovanje za prebivalco sosednje Ziljske doline (nem. Gailtal) na avstrijskem Koroškem. Hišno ime nar. *Pər Zlanči* je torej prvotno poimenovano po hišni gospodinji, ki se je iz Ziljske preselila v Kanalsko dolino. Iz osnove nar. *Zlank-* sta izpeljeni tudi ime hišnega gospodarja nar. *Zlankoš*, najverjetneje \**Ziljankaž*, s pripono nar. -oš/-ež, knj. sln. -až in ime hišne gospodinje nar. *Zlankca*, najverjetneje \**Ziljankica*, s pripono nar. -ca, knj. sln. -ica.

**Št. 33: Pri Kobrnu; Kobrnr, Kobrca** [Pər Kó:bərnu]; [Kó:bərən], [Kó:bərca]; Kronika:

1849 *Koberle*, 1895 *Koberle*. Nejasno. Morda v zvezi s priimkom nem. *Kober* (iz srvnem. *kober* ‘žep, torba’ ali iz srvnem. *kober* ‘vnet, bojeviti’).

**Št. 34: Pri Šimncu; Šimnšč/Šimnc, Šimnšca** [Pər Ši:məncu]; [Ši:məšč/Ši:mənc], [Ši:mənšca]; Kronika: 1849 *Šimanč*, 1895 *Šimanč*. Ime hišnega gospodarja nar. *Šimnc*, etimološko-zgodovinski poknjženo \**Šimonec*, \**Šimnec*, ki se pojavlja tudi v priimku sln. *Šimonc*, *Šimenc* (ZSSP: 600–601), je s pripono nar. -c, knj. sln. -əc izpeljano iz različice osebnega imena sln. *Šimon* > *Šimən* oz. *Šimón* > *Šmón* (Merkù 1993: 120–121; Keber 2001: 435–436), ki je preko nem. *Simon* (do 15.–16. st. izgovorno *Šimon*) prevzeto iz lat. *Sim(e)on*. V Kroniki se pojavlja oblika imena nar. *Šimanč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *Šimonič*, ki se pojavlja v priimku sln. *Šimonič* (ZSSSP: 601), kar bi kazalo na besedotvorno različico imena, izpeljano s patronimično pripono nar. -əč/-č, knj. sln. -ič.

**Št. 35: Pri Pecu; Pec, Pecnja** [Pər Pè:cu]; [Pè:c], [Pè:cəna]; Kronika: 1849 *Pez*, 1895 *Pec*. Ime hišnega gospodarja nar. *Pec* je morda nastalo iz sln. \**Pečac*, kar je izpeljano iz sln. *pěča* ‘skalnata votlina’. Stranskosklonske oblike tipa rod. ed. \**Pečca* bi se bile lahko poenostavile v \**Pečca* > \**Pecca* > \**Peca*, iz česar bi bil lahko nastal drugotni im. ed. \**Pec*. Podobno je iz \**Pěčica* po samoglasniški redukciji \**Pěčca* in poenostavitvi nastalo gorsko ime *Peca*, nem. *Petzen* (Snoj 2009: 302). Če je domneva pravila, bi ime bilo motivirano po položaju hiše v naselju, in sicer najverjetneje pri skalnati votlini.

**Št. 36: Pri Mihəču; Mihəč, Mihəčnja** [Pər Mi:xəču]; [Mi:xəč], [Mi:xəčna]; Kronika: 1849 *Mihelč*, 1895 *Mihalič*. Ime hišnega gospodarja nar. *Mihəč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *Mihič*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Mihič* (ZSSP: 377), je izpeljano s pripono nar. -əč/-č, knj. sln. -ič iz osebnega imena sln. *Miha*, kar je nastalo s krnitvijo sln. *Mihèl* [Mixèl], rod. ed. *Mihèla* za prvotno \**Mixělb*, ki je najverjetneje preko nem. *Michael* > *Michel* prevzeto iz lat. *Michaël*. V Kroniki se pojavlja oblika imena nar. *Mihelč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Mihelič*, ki se tudi pojavlja v priimku sln. *Mihelič* (ZSSSP: 377), kar bi kazalo, da je bilo ime izpeljano z isto pripono iz nekrnjene oblike *Mihel*.

**Št. 37: Pri Majnču; Majnč, Majnšca** [Pər Mə:jnču]; [Mə:jnč], [Mə:jšca]; Kronika: 1849 *Majnč*, 1895 *Maič*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Majnč* je morda v zvezi z nar. *má:ja* ‘mlaj’.

**Št. 38: Pri Temlnu; Teml, Temlca** [Pər Té:məlnu]; [Té:məl], [Té:məlca]; Kronika: 1849 *Temelj*, 1895 *Temelj*. Nejasno.

**Št. 39: Pri Mehucu; Mehuc, Mehucnja** [Pər Mè:xucu]; [Mè:xuc], [Mè:xučna]; Kronika: 1849 *Mehouz*, 1895 *Mehovc*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Mehuc* je morda zloženo pripono nar. -u-c, knj. sln. -ov-əc izpeljano iz nar. *mè:x*, knj. sln. *māh*. Oblika se pojavlja tudi kot priimek *Mahovec* (ZSSP: 350). Če je domneva pravila, bi šlo za poimenovanje po legi hiše na območju, poraslim z mahom, ali ob mokrem zemljišču. Manj verjetna je povezava z osebnim imenom *Melhior*.

**Št. 40: Pri Zuzi; Zuznjək, Zuznja** [Pər Zú:zi]; [Zù:znək], [Zú:znə]; Kronika: 1849 *Susnik*, 1895 *Susnik*. V hišnem imenu nar. *Pər Zuzi* je morda posredno ohranjeno prvotno ime hišne gospodinje \**Zuza*, \**Zuzi* (druga, manj verjetna možnost je predpostaviti ime gospodarja prvotno \**Zujej*, v mest. ed. \**Pri Zujeji* > *Pər Zuzi*, ki je izpeljano s pripono sln. -ej), klicne oblike osebnega imena nem. *Susanne*, sln. *Suzana* (Keber 2001: 445–446). Iz osnove *Zuz-* sta izpeljani tudi ime hišnega gospodarja nar. *Zuznjək*, najverjetneje \**Zuznjak*, zloženo pripono nar. -n-ək, knj. sln. -n-jak in ime hišne gospodinje *Zuznja* s pripono nar.



-*na*, knj. sln. -*nja*. V Kroniki se podobno kot pri imenu *Kašnjak* pojavlja besedotvorna različica imena <Susnik> (1849 in 1895), zapisano v skladu s sodobnim pravopisom knjižne slovenščine \**Zuznik*, zloženo pripono sln. -*n-ik*. Glej tudi št. 5: Pri Kašnjaku.

**Št. 41: Pri Mini; Minež, Minka** [Pər Mi:ni]; [Mi:než], [Mi:nka]; Kronika: 1849 *Minaš, Kaučič, spod.*, 1895 *Untere Kavčič*. V hišnem imenu nar. *Pər Mini* je morda posredno ohranjeno prvotno ime hišne gospodinje \**Mina*, \**Mini* (druga, manj verjetna možnost je predpostaviti ime gospodarja prvotno \**Minej*, v mest. ed. \**Pri Mineji* > *Pər Mini*, ki je izpeljano s pripono sln. -*ej*), klicne oblike osebnega imena *Marija* (Merkù 1993: 82–83; Keber 2001: 360–361). Iz osnove *Min-* sta izpeljani tudi ime hišnega gospodarja nar. *Minež*, najverjetneje \**Minaž*, s pripono nar. -*əš/-ež*, knj. sln. -*až*, in ime hišne gospodinje *Minka* s pripono nar. -*ka*, knj. sln. -*ka*.

**Št. 42: /**; Kronika: 1849 *Pleš*, 1895 *Pleš*. Glej št. 16: Pri Plešu.

**Št. 43: Pri Kodrču; Kodrč, Kodrčnja** [Pər Kó:dərču]; [Kó:dərč], [Kó:dərčna]; Kronika: 1849 *Kodrič*, 1895 *Kodrič*. Ime hišnega gospodarja nar. *Kodrč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *Kodrič*, je s patronimično pripono nar. -*əč/-č*, knj. sln. -*ič* izpeljano iz lastnoimenskega sln. \**Kodər* ali občnoimenskega sln. *kóder* 'zvit, zavit šop las ali dolge dlake'. Gre torej za poimenovanje po telesnih lastnostih, namreč po kodrastih laseh (Merkù 2004: 45).

**Št. 44: Pri Kinku; Kink, Kinknja** [Pər Ki:nku]; [Ki:nk], [Ki:nkna]; Kronika: 1849 *Kenk*, 1895 *Kenk*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Kink*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Kink* (ZSSP: 263), je morda v zvezi z glagolom sln. *kíntati* 'dremati'.

**Št. 45: Pri Kavšču; Kavčoč, Kavčnja** [Pər Kà:ušču]; [Kà:uščoč], [Kà:učna]; Kronika: 1849 *Kavčič, gor.*, 1895 *Obere Kavčič*. Ime hišnega gospodarja nar. *Kavčoč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Kavčič*, \**Tkalčič*, ki se pojavlja tudi kot priimek v različnih glasovno-pravopisnih različicah sln. *Tkalčič, Tkaučič, Kavčič, Kaučič* (ZSSP: 639, 256, 255), je zloženo pripono nar. -*č-əč*, knj. sln. -*č-ič* izpeljano iz lastnoimenskega nar. \**Kavc* ali občnoimenskega nar. \**kavc*, knj. sln. *tkálec*, kar je izpeljano iz sln. *tkáti*. Gre torej za poimenovanje po poklicu nosilca imena.

**Št. 46: Pri Krešplnu; Krešpl, Krešplja** [Pər Krè:špəlnu]; [Krè:špəl], [Krè:špła]; Kronika: 1849 *Krespel*, 1895 *Krespel*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Krešpl*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Krešpelj*, rod. ed. \**Krešpeljna*, je morda v zvezi s priimkom nem. *Grespel*.

**Št. 47: Pri Šulererju; Šulerer, Šulererca** [Pər Šu:lèrərju]; [Šu:lèrər], [Šu:lèrərca]; Kronika: 1849 *Učenik*, 1895 *Lehrer*. Ime hišnega gospodarja nar. *Šulerer* je nastalo iz občnoimenskega nar. \**šulerer* ali z neposrednim prevzemom iz nem. *Schullehrer* 'šolski učitelj'. Gre torej za poimenovanje po poklicu nosilca. Tudi Kronika prinaša najverjetneje občnoimensko oznako poklica hišnega gospodarja, in sicer leta 1849 domače poimenovanje *Učenik*, tj. nar. in star. sln. *učeník* 'učitelj', leta 1895 pa nemško *Lehrer* 'učitelj'.

**Št. 48: Pri Pavlču; Pavlič, Pavličnja** [Pər Pà:uļču]; [Pà:uļč], [Pà:uļčna]; Kronika: 1849 *Paulič*, 1895 *Pavlič*. Ime hišnega gospodarja nar. *Pavlič*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Pavlič*, ki se pojavlja tudi kot priimek v različnih pravopisnih različicah sln. *Pavlič, Paulič* (ZSSP: 427–428), je izpeljano je s patronimično pripono nar. -*əč/-č*, knj. sln. -*ič* iz osebnega imena sln. *Pavel*. Dalje glej št. 6: Pri Pavlnu.

**Št. 49: Pri Zegerju; Zeger, Zegerca** [Pər Zè:gerju]; [Zè:ger], [Zè:gerca]; Kronika:

1849 *Segar*, 1895 *Seger*. Ime hišnega gospodarja nar. *Zeger* je morda mlajša izposojenka iz nem. *Säger* 'žagar', starejša izposojenka z istim izvorom je sln. *žāgar*. Če je domneva pravilna, gre za poimenovanje po poklicu nosilca imena.

**Št. 50: Pri Rabancu; Rabanc, Rabančnja** [Pər Rabà:ncu]; [Rabà:nc], [Rabà:nčña]; Kronika: 1849 *Urbanz*, 1895 *Urbanc*. V krajevnem govoru izpričano ime gospodarja nar. *Rabanc* se v Kroniki pojavlja kot <Urbanc>. Slednje se pojavlja tudi kot priimek v različnih glasovno-pravopisnih različicah sln. *Urbanec*, *Urbanac*, *Urbanc*, *Vrbanc*, *Vrbanc*, *Vrbanc* (ZSSP: 659, 689) je s pripono nar. *-c*, knj. sln. *-ac* izpeljano iz osebnega imena *Urban* (Merkù 1993: 127–129; Keber 2001: 467–468). V krajevnem govoru izpričano ime pa je najverjetneje v narečju prenarejena oblika imena *Urbanc*, in sicer najprej po samoglasniški redukciji *\*Urbanec* > *\*ŕbanc* in dekompozicijo zlogotvornega jezičnika *\*ŕbanc* > *\*Arbanc* ter končno po premetu *\*Arbanc* ≥ *Rabanc*. Manj verjetna razlaga je z ljudskoetimološko naslonitvijo na sln. *robàn* 'robot človek', kar je izpeljano iz sln. *rōb*.

**Št. 51: Pri Tumpu; Tump, Tumlja** [Pər Tù:mpu]; [Tù:mp], [Tù:mpļa]; Kronika: 1849 *Tump*, 1895 *Tump*. Ime hišnega gospodarja *Tump* je morda v zvezi z nar. sln. *tūmp* 'strcelj, krcelj', *tūmpa* 'škrbina, topi del', kar je narečna oblika knj. sln. *tōp* 'ne oster, skrhan; neumen, omejen' iz psl. *\*tōpъ* 'ne oster, skrhan; neumen, omejen', pri čemer ni izključeno, da se je rinezem (tj. nar. sln. *um* za psl. *\*o*) ohranil pod vplivom srvnem. *tumb* 'neumen', današnjim nem. *dumm* 'neumen, trapast' (Bezlaj 2005: 247; Snoj 2016: 813). Če je domneva pravilna, gre torej za prvotni vzdevek.

**Št. 52: Pri Trinku; Trink, Trinknja** [Pər Tri:ŋku]; [Tri:ŋk], [Tri:ŋkña]; Kronika: 1849 *Trink*, 1895 *Trink*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Trink* je verjetno izvorno enako oz. sorodno s priimkoma sln. *Trink*, *Trinko* (ZSSP: 649); slednji se v italijanskem političnem kontekstu pojavlja tudi v pravopisni različici *Trinco*. Priimek *Trinco* etimološko ni povsem jasen. Zelo verjetno je, da je s pripono sln. *-ko* (prim. *Slavko*, *Benko*, *Perko*, *Darko*, *Mirko*, *Janko* ipd.) izpeljan iz neke imenske osnove, med katerimi se zdi najbolj verjetna povezava z obliko nem. *Trine*, okrnjeno obliko osebnega imena *Catherina* (Costantini – Frantini 2001: 733), sln. *Katarina* (Merkù 1993: 27; Keber 2001: 279–281).

**Št. 53: Pri Trinku; Trink, Trinknja** [Pər Tri:ŋku]; [Tri:ŋk], [Tri:ŋkña]; Kronika: 1849 *Trink*, 1895 *Badstube*. Nejasno. Glej št. 52: Pri Trinku.

**Št. 54: Pri Mežnarju; Mežnar, Mežnarca** [Pər Mè:žnarju]; [Mè:žnar], [Mè:žnarca]; Kronika: 1849 *Mesner*, 1895 *Mesner*. Ime hišnega gospodarja nar. *Mežnar* je nastalo iz občnoimenskega nar. sln. *měžnar* 'cerkovnik', kar je prevzeto iz srvnem. *mesncære*, današnje nem. *Messner* 'cerkovnik' (Striedter-Temps 1963: 179; Bezlaj 1982: 183; Snoj 2016: 424). Gre za poimenovanje po dejavnosti nosilca imena. V Kroniki je obakrat zabeleženo občnoimensko poimenovanje nem. *Mesner* 'cerkovnik', v skladu s sodobnim pravopisom knjižne nemščine *Messner*.

**Št. 55: Pri Bučanu; Bučan, Bučanka** [Pər Bučà:nu]; [Bučà:n], [Bučà:ŋka]; Kronika: 1849 *Butčan*, 1895 *Wučan*. Ime hišnega gospodarja nar. *Bučan*, etimološko-zgodovinsko poknjženo *\*Bolčan* [Boučan] (navadno hiperkorektno *Bovčan*), je poimenovanje za prebivalca kraja, etimološko-zgodovinsko poknjžjenega *\*Bolc* [Bouč] (navadno hiperkorektno *Bovec*), iz katerega je tudi izpeljano s pripono nar. *-an*, knj. sln. *-an*. Osebno ime je prvotno poimenovalo nekoga, ki se je iz Bovca preselil v Kanalsko dolino.

**Št. 56: Pri Zoneju; Zonəš, Zonka** [Pər Zò:nɛ/Zò:nej]; [Zò:nəš], [Zò:ŋka]; Kronika: 1849 *Sonaš*, 1895 *Sonas*. Nejasno.

**Št. 57: Pri Mišku; Miškuvc, Miškuca/Miškucnja** [Pər Mi:šçɛ]; [Mi:škuɔc], [Mi:škuca/Mi:škucnja]; Kronika: 1849 *Gern* (!), 1895 *Jurc*. Imeni hišnega gospodarja \**Mišk*, *Miškuvc*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Mišek*/\**Miško*, \**Miškovec*, sta izpeljani iz osebe imena, ki se ohranja v priimku sln. *Miš* (ZSSP: 383), prvo s pripono nar. *-k*, knj. sln. *-ək*, drugo pa iz slednjega s pripono nar. *-u(u)c*, knj. sln. *-ov-əc*. Osebno ime *Miš* verjetno ne izvira iz osebnega imena *Mihael*, temveč je nastalo iz občnega imena *mīš* (Snoj 2009: 264). Verjetno gre za prvotni vzdevek.

**Št. 58: Pri Jurču; Jurč, Jurčnja** [Pər Jù:rčũ]; [Jù:rč], [Jù:rčnja]; Kronika: 1849 *Miškovz*, 1895 *Miškovc*. Ime hišnega gospodarja nar. *Jurč*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Jurič*, ki se pojavlja tudi kot priimek sln. *Jurič* (ZSSP: 241), je izpeljano s patronimično pripono nar. *-əč/-č*, knj. sln. *-ič* iz osebnega imena sln. \**Jur* (prim. krajevni imeni *Šentjur*, *Šenčur*), *Jurij* (Merkù 1993: 45–48; Keber 2001: 271–73). Glej tudi št. 25: mlekarna. Za v Kroniki izpričano ime <Miškovz> (1849) oz. <Miškovc> (1895) glej št. 57: Pri Mišku.

**Št. 59: župnišče**; Kronika: 1849 *Jurč*, 1895 *Jurč*. Za v Kroniki izpričano ime <Jurč> (1849 in 1895) glej št. 58: Pri Jurču.

**Št. 60: šola**; Kronika: 1849 *Farovš*, 1895 *Pfarrhof*.

**Št. 61: Pri Šajtu; Šajt, Šajtnja** [Pər Šà:jtu]; [Šà:jt], [Šà:jtnja]; Kronika: 1849 *Šeit*, na *rav.*, 1895 *Šeit Naravni*. Nejasno. Ime hišnega gospodarja nar. *Šajt* je morda v zvezi z občnoimenskim nem. *Scheide* 'meja, ločnica'. Če je povezava pravilna, bi ime lahko kazalo na položaj hiše v naselju, tj. ob neki meji, ločnici.

**Št. 62: Pri Spodnjem Češču / Pri Češkocu; Češk, Češknja** [Pər Spò:dñem Čè:šçũ / Pər Čè:škocũ]; [Čè:šk], [Čè:škña]; Kronika: 1849 *Cešk*, *spod.*, 1895 *Unterer Češk*. Ime hišnega gospodarja nar. *Češk*, etimološko-zgodovinsko poknjženo \**Češek*, je mogoče primerjati s priimkoma sln. *Češek* in *Češko* (ZSSP: 91). Morda je v zvezi z vzhodnoštajerskim, prekmurskim nar. sln. *čèh* 'fant, deček; goveji pastir' in *čèško* 'kravji varuh, bajeslovno bitje'. Prim. tudi št. 3: Pri Češku in št. 14: Pri Češču.

## 4.3 Zaključek

### 4.3.1 Imenotvorno razmerje med imenom hišnega gospodarja in imenom hišne gospodinje

Ime hišnega gospodarja je imenotvorni predhodnik imena hišne gospodinje, pri čemer je ime hišne gospodinje iz imena hišnega gospodarja izpeljano z naslednjimi priponami: 1. nar. *-nja*, knj. sln. *-inja* (*Bunk* → *Bunknja*, *Bureč* → *Burčnja* (dvojnično), *Češč* → *Češnja*, *Češk* → *Češknja*, *Češkuc* → *Češkucnja*, *Drejčak* → *Drejčknja*, *Fekt* → *Fektnja*, *Gašprč* → *Gašprčnja*, *Jok* → *Joknja*, *Jurč* → *Jurčnja*, *Karlinec* → *Karlinenja*, *Kavčəč* → *Kavčnja*, *Kink* → *Kinknja*, *Kodrč* → *Kodrčnja*, *Kovc* → *Kovčnja*, *Krajnc* → *Krajčnja*, *Mačaš* → *Mačašnja*, *Mehuc* → *Mehucnja*, *Mihəč* → *Mihəčnja*, *Miškuvc* → *Miškucnja*, *Pavlč* → *Pavlčnja*, *Pec* → *Pecnja*, *Pleš* → *Plešnja*, *Rabanc* → *Rabančnja*, *Šajt* → *Šajtnja*,

*Škof* → *Škofnja* in *Gorenji Škof* → *Gorenja Škofnja*, *Šulc* → *Šulcnja*, *Tonč* → *Tončnja*, *Trink* → *Trinknja*), pri čemer pri podstavah na *-c* lahko pride do premene *c* : *č* (*Kovc* → *Kovčnja*, *Krajnc* → *Krajncnja*, *Rabanc* → *Rabančnja*) ali pa ne (*Češkovc* → *Češkovcnja*, *Karlinc* → *Karlincnja*, *Mehuc* → *Mehucnja*, *Miškuvc* → *Miškucnja*, *Pec* → *Pecnja*, *Šulc* → *Šulcnja*); 2. nar. **-ca**, knj. sln. **-ica** (*Burnjak* → *Burnjekca*, *Čavk* → *Čavkca*, *Flikr* → *Flikrca*, *Floran* → *Floranca* oz. *Floran* → *Flornca*, *Grm* → *Grmca*, *Kobrnr* → *Kobrca*, *Majnč* → *Majnšca*, *Mežnar* → *Mežnarca*, *Šimnšč* → *Šimnšca*, *Šulerer* → *Šulererca*, *Teml* → *Temlca*, *Zeger* → *Zegerca*, *Žnidr* → *Žnidrca*); 3. nar. **-lja**, sln. **-lja** (*Karant* → *Karantlja*, *Tump* → *Tumplja*); 4. nar. **-ka**, sln. **-ka** (*Bučan* → *Bučanka*).

**Ime hišnega gospodarja in hišne gospodinje sta vzporedni izpeljanki**, pri čemer se pojavljajo naslednje pripone: **-θ** : **-a** (*Krešpl* : *Krešplja*, *Pavl* : *Pavla*); nar. **-c** : **-ca**, knj. sln. **-ac** : **-ica** (*Lahnc* : *Lahnca*); nar. **-u(v)-c** : **-u-ca**, knj. sln. **-ov-ac** : **-ov-ica** (*Miškuvc* in dvojnično *Miškuca*); nar. **-ač/-č** : **-ca**, knj. sln. **-ič** : **-ica** (dvojnično *Lenč* : *Lenkca*); nar. **-ač/-č** : **-lja**, knj. sln. **-ič** : **-lja** (*Bureč* : dvojnično *Burlja*); nar. **-ač/-č** : **-ja**, knj. sln. **-ič** : **-ja** (*Barlč* : *Barlja*, \**Burlič* : dvojnično *Burlja*); nar. **-n-jak** : **-n-ca**, knj. sln. **-n-jak** : **-n-ica** (*Kašnjak* : dvojnično *Kašnca*); nar. **-n-jak** : **-nja**, knj. sln. **-n-jak** : **-inja** (*Kašnjak* : dvojnično *Kašnja*, *Zuznjak* : *Zuznja*); nar. **-ež/-aš** : **-ka**, knj. sln. **-až** : **-ka** (*Minež* : *Minka*, *Zonáš* : *Zonka*); nar. **-aš/-aš** : **-ca**, knj. sln. **-až** : **-ica** (dvojnično *Lenkaš* : *Lenkca*, *Zlankáš* : *Zlankca*).

#### 4.3.2 Pomenska motivacija imen hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje

**Rojstno ime hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje** v različnih oblikah, in sicer so to lahko: 1. prvotna neskrajšana oblika imena: *Floran*, *Mačaš*, *Pavl*; 2. po krnitvi skrajšana oblika imena, ki se v ljudskem jeziku najpogosteje uporablja tudi kot klicno osebno ime: *Jok*; 3. izpeljana (neskrajšana ali skrajšana) oblika imena: *Barlč*, *Gašprč*, *Jurč*, *Miháč*, *Pavlč*, *Tonč*; *Drejčak*; *Karlinc*, *Šimnšč/Šimnc*, *Rabanc*; *Pri Lenči*, *Pri Mini*, *Pri Zuzi*.

**Zemljepisni izvor hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje**, na kar kažejo imena, nastala iz zemljepisnih ali skupnih človeških imen, predvsem iz krajevnih (*Bučan*), pokrajinskih (*Pri Zlanči*), deželnih (*Krajnc*) in narodnostnih (morda *Lahnc*).

**Poklic, dejavnost hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje**: *Flikr*, *Kavčoč*, *Mežnar*, *Šulc*, *Šulerer*, *Zeger*, *Žnidr*; (*Spodnji*) *Škof*, *Grinji Škof*. Pri imenih z občnoimenskim *škof* ne gre za funkcijo hišnega gospodarja.

**Telesne ali duševne lastnosti hišnega gospodarja oz. hiše gospodinje**: *Bunk*, *Kodrč*, *Pleš*, <Siuz>; *Burnjak*, *Tump*; *Pri Mišku*. Kot je razvidno iz navedenih primerov, oblikovno sicer dokaj jasnim imenom ni mogoče vedno enoumno določiti pomenske motivacije. Možne hipoteze o morebitni prvotni pomenski motivaciji imen so podane pri obravnavi posameznega imena.

**Lastnost hiše hišnega gospodarja oz. hišne gospodinje v naselju**, tj. lega ali katera druga njena značilnost: *Grm*, *Pec*, *Kašnjak*, *Mehuc*. Podobno kot pri prejšnjem tipu imen navedeni primeri kažejo na težavnost enoumne razlage pomenske motivacije.

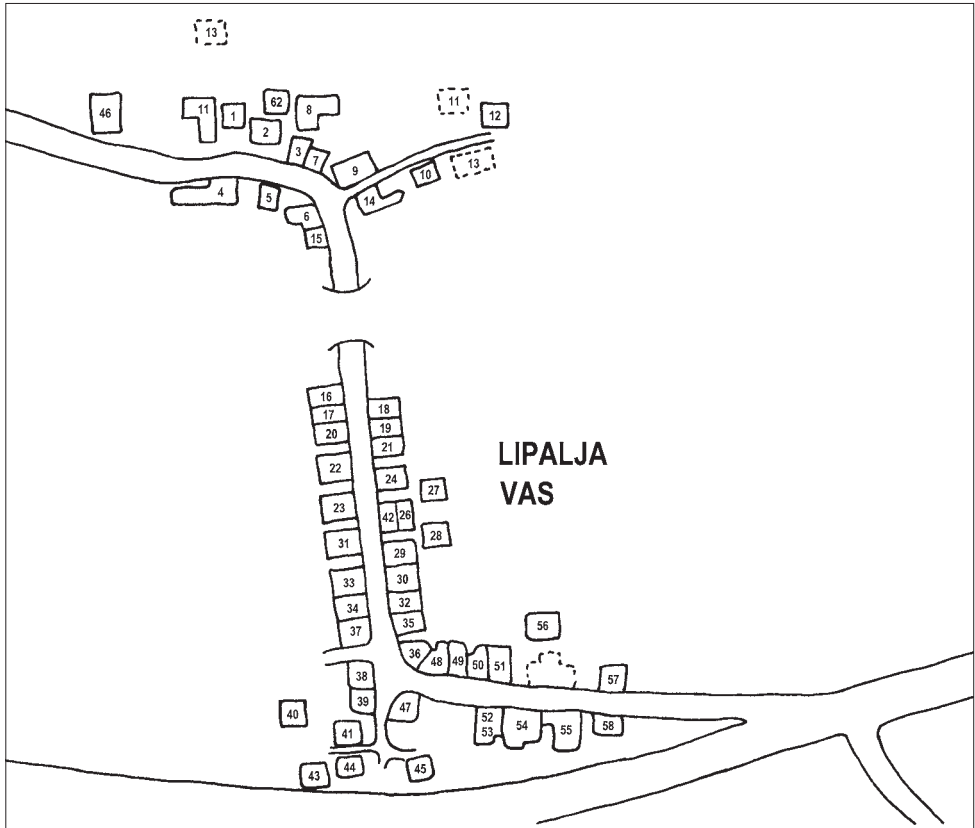
## 4.4 Abecedni seznam hišnih imen

Za lažje iskanje hišnega imena ter imena hišnega gospodarja in imena hišne gospodinje v seznamu hišnih imen z njihovimi etimološkimi razlagami dodajam še abecedni seznam hišnih imen s starimi hišnimi številkami.

Pri Barlču	št. 7	Pri Karlincu	št. 1	Pri Pavlnu	št. 6
Pri Bučanu	št. 55	Pri Kašnjaku	št. 5	Pri Pecu	št. 35
Pri Bunku	št. 21	Pri Kavšču	št. 45	Pri Plešu	št. 16
Pri Bureču	št. 11	Pri Kinku	št. 44	Pri Rabancu	št. 50
Pri Burnjaku	št. 28	Pri Kobrnu	št. 33	Pri Spodnjem Češču	št. 62
Pri Čavku	št. 23	Pri Kodrču	št. 43	Pri Šajtu	št. 61
Pri Češču	št. 14	Pri Kovcu	št. 26	Pri Šimncu	št. 34
Pri Češkocu	št. 62	Pri Krajncu	št. 9	Pri Škofu	št. 17
Pri Češkucu	št. 3	Pri Krešplnu	št. 46	Pri Šulcu	št. 15
Pri Drejčku	št. 27	Pri Lahncu	št. 8	Pri Šulererju	št. 47
Pri Fektu	št. 4	Pri Lenči	št. 12	Pri Temlnu	št. 38
Pri Flikrju	št. 13	Pri Mačašu	št. 22	Pri Tonču	št. 10
Pri Gašprču	št. 18	Pri Majnču	št. 37	Pri Trinku	št. 52, 53
Pri Grinjem Škofu	št. 24	Pri Mehucu	št. 39	Pri Tumpu	št. 51
Pri Grmu	št. 31	Pri Mežnarju	št. 54	Pri Zegerju	št. 49
Pri Floranu	št. 19, 29	Pri Mihōču	št. 36	Pri Zlanči	št. 32
Pri Joku	št. 2	Pri Mini	št. 41	Pri Zoneju	št. 56
Pri Jurču	št. 58	Pri Mišku	št. 57	Pri Zuzi	št. 40
Pri Karantu	št. 20	Pri Pavlču	št. 48	Pri Žnidrju	št. 30

## Viri in literatura

- BAJEC, ANTON, 1950, 1952, 1952, 1959: *Besedotvorje slovenskega jezika I–IV*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik.
- BERGMANN, HUBERT, 1999: Hišna imena v Žabnicah/Camporosso/Seifnitz v Kanalski dolini (Italija). *Hišna imena v Žabnicah / Nomi in vulgo delle case di Camporosso*. Trbiž/Tarvisio. 36–40, 52–91.
- BEZLAJ, FRANCE, 1976, 1982, 1995, 2005, 2007: *Etimološki slovar slovenskega jezika I–V*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- BEZLAJ, FRANCE, 2003: *Zbrani jezikoslovni spisi I–II*. Uredila Metka Furlan. Ljubljana: Založba ZRC.
- BON, MIJA, 2015: *Ledinska in hišna imena v Bovcu: diplomsko delo*. Ljubljana. [www.bovec-imena.com](http://www.bovec-imena.com).
- BROZOVIČ, MARUŠA, 2013: *Ledinska in hišna imena v vasi Selšček*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- CINAUSERO, BARBARA, DEMTESANO, ERMANNÒ, COSTANTINI, ENOS, PUNTIN, MAURIZIO, 2011: *Dizionario toponomastico: etimologia, corografia, citazioni storiche, bibliografia dei nomi di luogo del Friuli storico e della Provincia di Trieste*. Palmanova: Edizioni Ribis.



**Slika 6:** Zemljevid Lipalje vasi s starimi hišnimi številkami, ki imajo slovenska hišna imena. Zemljevid je nastal na raziskovalnih taborih v letih 2000 in 2003, pripravili in preverili na terenu pa so ga otroci pod vodstvom Tanje Šturm (vir: arhiv SKS Planika)

COSTANTINI, ENOS, FRANTINI, GIOVANNI, 2011: *I cognomi del Friuli*. Pasian di Prato: La Bassa/LithoStampa.

DAPIT, ROBERTO, 2001: *Cognomi e nomi di famiglia dell'Alta Val Torre*. Lusevera.

KLINAR, KLEMEN, 2009–2015: *Kako se pri vas reče? Hišna imena v [...]*. Zbral in uredil Klemen Klinar. [Hišna imena na Gorenjskem, do leta 2015 izšlo 35 knjižic]. Jesenice: Razvojna agencija Zgornje Gorenjske. [www.hisnaimena.si](http://www.hisnaimena.si).

KOTNIK, BERTRAND, 1992–2011: *Zgodovina hiš južne Koroške 1–15*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.

MERKÛ, PAVLE, 1993: *Svetniki v slovenskem imenoslovju*. Trst: Mladika.

MERKÛ, Pavle, 2004: *1300 primorskih priimkov*. Trst: Mladika.

MERKÛ, PAVLE, 2007: Formanti dei cognomi sloveni al confine occidentale registrati secondo l'ordine alfabetico inversi. *Ce fastu?. Rivista della Società Filologica Friulana "Graziadio I. Ascoli"* 83/1 (2007). 19–38.

- SNOJ, MARKO, 2009: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana: Modrijan.
- SNOJ, MARKO, <sup>3</sup>2016 (†1997): *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Založba ZRC.
- STRIEDTER-TEMPS, HILDEGARD, 1963: *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- ŠEKLI, MATEJ, 2005: Hišna imena v Ovčji vasi / Nomi in vulgo delle case a Valbruna. *Ovčja vas in njena slovenska govorica / Valbruna e la sua parlata slovena*. (ur. Nataša Komac in Vera Smole). Ukve – Ljubljana: SKS Planika Kanalska dolina – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša – Založba ZRC, ZRC SAZU. 23–59.
- ŠEKLI, MATEJ, 2008: *Zemljepisna in osebna lastna imena v kraju Livek in njegovi okolici*. (Linguistica et phologica 22.) Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- TOPORIŠIČ, JOŽE, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- TOPORIŠIČ, JOŽE, <sup>4</sup>2000 (†1976): Besedotvorje. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja. 143–234.
- TORKAR, SILVO, 2001: Nekaj značilnosti rojstnih imen v živem jeziku Zgornje Baške doline. *Simpozij slovenska lastnoimenskost. Zbornik s simpozija v Pišecah '99*. Urednik Jože Toporišič. Novo mesto. 89–95.
- TORKAR, SILVO, 2002: Priimki na Slovenskem. *Jezikoslovni zapiski* 8/2. 71–79.
- ZSSP = *Začasni slovar slovenskih priimkov*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1974.



## 5

# LIPALJA VAS IN NJENA SLOVENSKA GOVORICA (POVZETEK)

Monografija *Lipalja vas in njena slovenska govorica* prinaša podroben in metodološko izdelan opis slovenskega ziljskega govora zadnjih govorcev na skrajnem severozahodnem robu slovenskega etničnega ozemlja, kjer je še v začetku 20. stoletja slovensko govoreče prebivalstvo pomembno sooblikovalo vaško življenje.

Jezikoslovec lahko uživa v prebiranju posebnosti slovenskega govora Lipalje vasi ter se skozi seznam hišnih imen ter poimenovanj hišnih gospodarjev in gospodinj pouči o njihovem izvoru, pri tem pa se sooči z različnimi metodološkimi pristopi in možnostmi analize na terenu zbranega gradiva. Zgolj radovednega bralca nagovarjata tako podoba jezikovne krajine, ki odseva skozi zemljepisne karte in zgodovinske dokumente, kot tudi zapis pripovedi govorcev, rojenih v 20. letih 20. stoletja, ki z vso neposrednostjo razkrivajo zgodbe posameznikov, ki so zaradi kompleksnih zgodovinskih okoliščin v jeseni svojega življenja komajda še imeli priložnost spregovoriti v svojem maternem jeziku.

Uvodni prispevek zgodovinarja in publicista Vlada Klemšeta *Lipalja vas pred dvesto leti: domovina Kovačev, Trinkov in Temmllov* na podlagi zemljepisnih krajevnih in ledinskih imen iz franciscejskega katastra predstavlja podobo Lipalje vasi v začetku 19. stoletja, ki potrjuje že znane teze o tesnem sobivanju zlasti nemško in slovensko pa tudi italijansko in furlansko govorečega prebivalstva na tem območju.

Naslednji trije prispevki so ob avtorskem vložku in interpretaciji tudi sad večletnega skupinskega raziskovalnega dela in zbiranja gradiva, prijetnega druženja in poglobljenega študija, ki v slovensko jezikoslovje, zlasti dialektologijo, prinaša nove pristope in opis še nepopisanega slovenskega govora. Prispevek Karmen Kenda-Jež *Govorjena besedila iz Lipalje vasi*, ki je nastal v sodelovanju z Robertom Grošljem in Vero Smole, pomeni prvo podrobnejšo jezikoslovno obravnavo slovenskega govora Lipalje vasi. Prinaša komentiran izbor besedil, posnetih na raziskovalnem taboru 2005, v slovenski narečni fonetični transkripciji. Skozi pripovedi informantov, vseh treh v vasi rojenih maternih govorcev slovenskega jezika: Marie Willenpart – Mici, Giovannija Grilza – Žnidarjevega Hanzija in Leopolda Willenparta – Tončevega Poldija, se odstira pogled v organiziranost družinskega in vaškega življenja sredi in konec 20. stoletja.

Študija *Skladenjski opis slovenskega govora v Lipalji vasi* Roberta Grošlja opisuje skladno slovenskega koroškega ziljskega govora v Lipalji vasi, in sicer na temelju skladdenjskega dela vprašalnice za OLA, ki zajema sklonsko oblikoskladnjo, predložne zveze, problematiko povedkovega določila, rabo glagolov *biti* in *imeti*, naklonske glagole, zveze z nedoločnikom in deležniki, problematiko skladdenjskega naklona, veznikov, zloženega



stavka in členkov. Analiza gradivsko temelji na pogovorih (z Leopoldom in Mario Willenpart), posnetih v Lipalji vasi v letih 2000 in 2005.

Matej Šekli v prispevku *Hišna imena v Lipalji vasi* podaja etimološko razlago in seznam slovenskih hišnih imen ter poimenovanj hišnih gospodarjev in gospodinj po starih hišnih številkah. Vsa imena so bila na sprehodih z osrednjim informatorjem Leopoldom Willenpartom – Tončevim Poldijem večkrat preverjana. Izhodišče za študijo je bil na raziskovalnih taborih 2000 in 2003 pripravljen seznam, ki so ga pod vodstvom mentorjev izdelali in na terenu preverili otroci.

Iz skromne želje – iz katere je nastal Otroški raziskovalni tabor Kanalska dolina 2000 – med dolinskimi otroki, ki obiskujejo izbirne tečaje slovenskega jezika pri SKS Planika, uzavestiti prisotnost in živost slovenskega jezika na območju ter skozi igro raziskati in spoznati slovensko govorico Lipalje vasi, je nastala celovita študija, ki z ustreznimi metodološkimi pristopi in raziskovalnim aparatom prinaša verodostojen opis in zven zadnjih slovenskih besed v tem kraju.

## 6

### LIPALJA VAS AND ITS SLOVENIAN SPEECH (SUMMARY)

The monograph *Lipalja vas and its Slovenian speech* presents a detailed and methodologically sophisticated description of the Zilja local dialect of Slovenian as spoken by its last speakers in the northwestern most part of the Slovenian ethnic territory, where Slovenian-speaking population played an important part in the life of the village as late as at the beginning of the 20<sup>th</sup> century.

A linguist can find pleasure in reading about peculiarities of the Slovenian local dialect of Lipalja vas (Ger. Leopoldskirchen / It. Laglesie San Leopoldo / Fur. Laglesie) and use a list of house names and names of householders and housewives to learn about their etymologies; in so doing, he/she is also confronted with different methodological approaches and possibilities of analysis of the material collected through fieldwork. Only a curious reader will be captivated by both the linguistic landscape, which is reflected in geographical maps and historical documents, and narratives of speakers born in 1920s, who reveal, with utmost sincerity, the stories of individuals who, due to complex historical circumstances, hardly had any opportunity left to speak in their mother tongue in the autumn of their lives.

The introductory contribution *Lipalja Vas 200 Years Ago: The Home of Kovači, Trinkl and Temmli* authored by a historian and writer Vlado Klemšič portrays Lipalja vas at the beginning of the 19<sup>th</sup> century on the basis of toponyms from the Franciscan cadastre. It confirms well-known theses about coexistence and close-knit ties between German- and Slovenian-speaking populations in particular as well as between Italian- and Friulian-speaking populations in this area. The next three contributions are not only a result of the work and interpretations of their authors, but also of several years of group research work, collection of material, pleasant socialising and in-depth research that introduces new approaches and a description of a previously undescribed Slovenian local dialect into Slovenian linguistics, particularly into dialectology. Karmen Kenda-Jež's contribution *Spoken Texts from Lipalja Vas*, which was prepared in collaboration with Robert Grošelj and Vera Smole, is the first detailed linguistic analysis of the Slovenian local dialect of Lipalja vas. It provides a commented selection of texts recorded at the research camp in 2005 written in Slovenian dialect transcription. The narratives of the informants – Maria Willenpart – Mici, Giovanni Grilz – Žnidarjev Hanzi and Leopold Willenpart – Tončev Poldi, all of whom are native speakers of Slovenian born in the village – offer an insight into the organization of family and village lives in the mid- and the late 20<sup>th</sup> century.

Robert Grošelj's study *Syntactic Description of the Slovenian Local Dialect in Lipalja*

*Vas* describes the syntax of the Carinthian Zilja dialect in Lipalja vas and is based on the syntactic section of the Slavic Linguistic Atlas questionnaire, which regards the morpho-syntax of case, prepositional phrases, the subject complement, the use of the verbs *biti* and *imeti*, modal verbs, phrases with the infinitive and participles, the problems regarding the syntactic mood, conjunctions, the complex sentence and particles. The analysis is based on the material collected through conversations (with Leopold and Maria Willenpart) recorded in Lipalja vas in 2000 and 2005.

In his contribution *House Names in Lipalja Vas*, Matej Šekli offers etymological explanations and a list of Slovenian house names and names of householders and housewives according to the old house numbers. All the names were checked several times during the walks with the main informant Leopold Willenpart – Tončev Poldi. The basis of the study was a list of house names compiled at research camps in 2000 and 2003 by children, who created it under the guidance of supervisors and checked it in the field.

A humble wish – which brought into existence the Research Camp for Children Kanal-ska dolina 2000 – harboured by the children in the valley who attend elective courses of the Slovenian language at the Slovenian Cultural Centre Planika was to raise awareness of the presence of the Slovenian language and its vivacity in the area and to explore and get to know the Slovenian local dialect of Lipalja vas through play. This wish turned into a complete study which provides a reliable description using appropriate methodological approaches and research apparatus as well as the sound of the last Slovenian words in Lipalja vas.

## 7

### LAGLESIE SAN LEOPOLDO E LA SUA PARLATA SLOVENA (ABSTRACT)

La monografia *Lipalja vas in njena slovenska govornica (Laglesie San Leopoldo e la sua parlata slovena)* fornisce, attraverso i racconti degli ultimi parlanti ancora in vita, una descrizione minuziosa e metodologicamente articolata del dialetto sloveno zegliano al confine nordoccidentale del territorio etnico sloveno, dove ancora agli inizi del XX secolo la popolazione slovenofona rappresentava un elemento fondante della realtà locale.

I linguisti potranno apprezzare le peculiarità della parlata slovena di Laglesie San Leopoldo (sl. Lipalja vas / nem. Leopoldskirchen / friul. Laglesie) e apprendere l'origine dei soprannomi familiari e personali, confrontandosi al contempo con diversi approcci metodologici e modalità d'indagine del materiale raccolto sul campo. I lettori più curiosi scopriranno il paesaggio linguistico che emerge dalle mappe geografiche e dai documenti storici. Attraverso le trascrizioni dei racconti degli ultimi parlanti, nati negli anni Venti del XX secolo, potranno conoscere le vicende personali di singoli individui, che giunti al tramonto della propria vita, a causa di circostanze storiche complesse, persero quasi del tutto la possibilità di utilizzare la propria lingua madre.

Il saggio introduttivo dello storico e scrittore Vlado Klemše *Lipalja vas pred dvesto leti: domovina Kovačev, Trinkov in Temmlöv (Laglesie San Leopoldo due secoli fa: la patria dei Kovač, Trink e Temmel)*, partendo dai toponimi citati nel catasto francescano, traccia un'immagine del paese agli inizi del XIX secolo, che conferma tesi ben note sulla convivenza nell'area di popolazioni di lingua tedesca e slovena, ma anche di parlanti italo-foni e friulanofoni.

Oltre al contributo e all'interpretazione dei singoli autori, i successivi tre articoli sono frutto di pluriennale lavoro di squadra, di raccolta di materiale, di proficua socializzazione e studio approfondito che introduce nella linguistica, e in particolare, nella dialettologia slovena nuove modalità di indagine e la descrizione di una parlata slovena non ancora censita.

Il contributo di Karmen Kenda-Jež dal titolo *Govorjena besedila iz Lipalje vasi (La parlata di Laglesie San Leopoldo)*, al quale hanno collaborato anche Robert Grošelj e Vera Smole, rappresenta la prima e dettagliata trattazione linguistica della parlata slovena di Laglesie San Leopoldo. Fornisce una selezione commentata di testi, registrati durante lo Stage di ricerca del 2005, nella trascrizione dialettale slovena. I racconti di tre informatori di madrelingua slovena, tutti originari di Laglesie, Maria Willenpart – Mici, Giovanni Grilz – Žnidarjev Hanzi e Leopold Willenpart – Tončev Poldi, offrono una panoramica

sull'organizzazione della vita familiare e paesana di Laglesie San Leopoldo dalla metà del XX secolo in poi.

Il saggio dal titolo *Skladenjski opis slovenskega govora v Lipalji vasi* (*Descrizione sintattica della parlata slovena di Laglesie San Lepoldo*) di Robert Grošelj analizza la sintassi della locale parlata slovena (zegliana e carinziana), prendendo spunto dal questionario per l'Atlante linguistico panslavo (OLA), e in particolare dalla sezione dedicata alla sintassi, che comprende la morfosintattica dei casi, i sintagmi preposizionali, la problematica del complemento oggetto, l'uso dei verbi *essere* e *avere*, i verbi modali, i sintagmi verbali indefiniti, la problematica della variazione sintattica, le congiunzioni, l'ipotassi e gli articoli. L'analisi si basa sulle conversazioni (con Leopold e Maria Willenpart), registrate a Laglesie negli anni 2000 e 2005.

Nell'articolo *Hišna imena v Lipalji vasi* (*Soprannomi familiari a Laglesie San Leopoldo*) Matej Šekli fornisce una spiegazione etimologica e un elenco dei soprannomi familiari e personali sloveni secondo l'antica numerazione delle case. Tutti i soprannomi sono stati verificati in più occasioni durante le passeggiate con l'informatore principale Leopold Willenpart – Tončev Poldi. L'indagine trae spunto dall'elenco prodotto con l'aiuto degli insegnanti e verificato sul campo dai ragazzi che hanno partecipato agli Stage di ricerca nel 2000 e 2003.

Dal semplice desiderio di accrescere nei ragazzi, che frequentano i corsi facoltativi di lingua slovena presso il Centro Culturale Stella Alpina, la consapevolezza sulla presenza e vivacità della lingua slovena nell'area e di scoprire e conoscere la parlata locale attraverso il gioco (da cui nacque l'idea dello Stage di ricerca per bambini e ragazzi in Val Canale nel 2000), è emersa un'indagine completa sulla parlata di Laglesie San Leopoldo, che attraverso un approccio metodologico e un impianto analitico ci consegna una descrizione autorevole e la testimonianza delle ultime parole slovene di questi luoghi.

## 8

### SEZNAM SLIKOVNEGA GRADIVA

**Fotografija na notranjem zavihku platnic:** Udeleženci Raziskovalnega tabora Kanalska dolina 2014, Matej Šekli, Vera Smole, Karmen Kenda-Jež in Robert Grošelj, so na terenu preverjali zbrano gradivo in pripravljali besedila o slovenski govorici Lipalje vasi (foto: Vera Smole, arhiv SKS Planika)

**Slika 1:** Irena Šumi, Giovanni Grilz – Žnidarjev Hanzi (1926–2015), Nataša Gliha Komac in Elisa Autischer na *Otroškem raziskovalnem taboru Kanalska dolina 2000* (vir: arhiv SKS Planika)

**Slika 2:** Posnetek (digitalni zapis) katastrske mape ožjega območja naselja Lipalja vas iz leta 1827 (vir: Državni arhiv v Gorici)

**Sliki 3.1 in 3.2:** Predzadnja stran vprašalnika z odgovorom v nemškem jeziku, kjer je navedenih okoli dvajset ledinskih imen, in posnetek naslovnice (vir: Državni arhiv v Gorici)

**Sliki 4.1 in 4.2:** Lipalja vas: postopno nastajanje jezikovnega otoka v drugi polovici 19. stoletja (Grafenauer 1946, str. 6, 9); na prvi sliki je razvidna povezava Lipalje vasi z zahodno Ziljsko dolino

**Slika 5:** Leopold Willenpart – Tončev Poldi si je vedno rad vzel čas in se z nami sprehodil po vasi (vir: arhiv SKS Planika)

**Slika 6:** Zemljevid Lipalje vasi s starimi hišnimi številkami, ki imajo slovenska hišna imena. Zemljevid je nastal na raziskovalnih taborih v letih 2000 in 2003, pripravili in preverili na terenu pa so ga otroci pod vodstvom Tanje Šturm (vir: arhiv SKS Planika)



# 9

## IMENSKO IN STVARNO KAZALO

### A

Autischer, Elisa 8

### B

Bartaloth, Rudi 9

Bayer, Markus 24, 55, 74

Benedik, Francka 32, 76

Bergmann, Hubert 19

Bezljaj, France 26, 62, 67, 73, 80, 115–116, 118, 121

### C

Costantini, Enois – Frantini, Giovanni 121

### Č

členki 9

### D

dajalnik 90

Dapit, Roberto 77, 90

Dežela Furlanija - Julijska krajina 10

diskurzivni označevalci 23–24

dolinski jeziki 7

### F

fonološki opis 90

franciscejski kataster 8, 11–16

Furlan, Metka 31, 57, 115

### G

Gariup, Mario 19, 21, 27

glagol biti 9

glagol imeti 9

Gliha Komac, Nataša 7–8, 20, 38, 82

govorec slovenskega jezika 7, 9

govorjeni jezik 24

Grafenauer, Bogo 22, 27

Grilz, Giovanni 8–9, 23, 77, 90

Grošelj, Robert 7–9, 24, 33, 77, 90

Gusmani, Roberto – Venosi, Salvatore 26–27, 32, 45

### H

hišna številka 9

hišno ime 7, 9, 20, 115–116, 118–120

### I

ime hišnega gospodarja 9, 113–123

ime hišne gospodinje 9, 115–116, 118–120, 122–123

ime hine gospodinje 114

Ivančič Kutin, Barbara 68

izgubljanje jezika 21

### J

jezikovna ravnina 20

jezikovni kod 23

jezikovni otok 21–22

jezikovni različek 23

jezikovni sistem 21

jezikovni stik 21

jezikovnogeografsko gradivo 21, 32

jezikovno mešano območje 11

jezikovno mešano okolje 20

jezikovno prilagajanje 20–21

jezikovnostični pojavi 19

### K

Kanalska dolina 7–9, 11–13, 16, 19–21, 24–25, 27, 32, 37–38, 45, 51, 53, 59, 64, 76, 80, 115, 118, 121

Karničar, Ludvik – Žejn, Andrejka 76

Karničar, Ludwig 36, 76

Kenda-Jež, Karmen 7–8, 19, 23–24, 41, 53, 77, 90

Klemše, Vlado 8–9

knjižna slovenščina 24

kodni preklap 23

kodno preklapljanje 21

koroško narečje 26, 36, 55

krajevno ime 8, 116, 122–123

Kranzmayer, Eberhard 19, 21, 32, 41, 45–46, 50

### L

ledinsko ime 8, 11–16, 20, 37, 77

Lessiak, P. 35

Lipalja vas 7–9, 11–13, 16, 19–22, 24, 27, 30, 32, 37, 41, 50, 69–70, 72, 76–77, 90, 117

LISVK 19, 26, 55, 90



Logar, Tine 20, 25–32, 35–38, 41–42, 47–50,  
55, 67–68, 74–76, 80–81

## M

materni jezik 7, 9, 20

## N

nadnarečna jezikovna plast 23

naklonski glagol 9

nejezikovne glasovne prvine 23

nemški jezik 14

Neweklowsky, Gerhard 21, 24–32, 34–39,  
41–42, 44, 47, 49–50, 53, 55, 59–60, 64, 67,  
73–76, 80–81, 84–85

## O

oblikoskladnja 9

OLA 9

Oman, Alessandro 21, 24–32, 34–39, 41–42,  
44, 46–50, 53, 55, 58–61, 67–68, 73–76,  
78–81, 83–86

orodnik 90

## P

Pellegrini, Giovan Battista 19

Pellis, Ugo 19

Pirona, Giulio Andrea 35, 39, 43, 88

Pleteršnik, Maks 26, 41, 58, 62, 73, 82, 85

potek govornega dogodka 23

potek konverzacije 23

povedkovo določilo 9

predložna zveza 9

prilikovanje 21

Pronk, Tijmen 21, 24–32, 34–42, 44, 47,  
49–50, 53–55, 58–61, 64, 67–69, 73–76,  
79–82, 84–85

prvi jezik 19

Pušnik, Maruša 7

## R

Ramovš, Fran 29, 35–37, 75, 80

rodilnik 90

## S

Schmeller, Andreas 61

Schneeweis, Edmund 61

skladenjski naklon 9

Skubic, Mitja 24–25, 33, 35, 39, 43, 52–53, 72

slovenska narečna fonetična transkripcija 8, 23

slovenski jezik 7, 9

slovenski knjižni jezik 24

Slovensko kulturno središče Planika (SKS  
Planika) 7–10, 20, 24

slovensko narečje 19, 21

Smole, Vera 7–8, 24, 77, 90

Snoj, Marko 26, 35, 40, 50, 53, 59, 73, 80,  
116–119, 121–122

SSKJ 28, 38, 79, 90

Steenwijk, Han 24–25, 27–28, 32, 37, 41, 47,  
49, 53, 68, 86

Steinicke, Ernst 27

Striedter-Temps, Hildegard 26, 115–116, 118,  
121

## Š

Šekli, Matej 7, 9, 24, 41, 77, 90

Škofic, Jožica 21, 32, 76, 80–81, 85

Škofic, Jožica – Klinar, Klemen 21, 55, 76, 85

Šumi, Irena 7–8, 29, 38

švapanje 20–21, 64

## T

Thesaurus 21, 25–32, 35–36, 38–42, 44, 47,  
49–50, 53, 55, 60–61, 64, 67, 69, 74–75, 80,  
83, 85, 90

tonski potek 23

Toporišič, Jože 25, 29

## U

uradni jezik 16

## V

Venosi, Salvatore – Komac, Miran 20  
vezniki 9

## W

WBÖ 19, 30, 78, 90

Weiss, Peter 8, 23, 36, 39

Willenpart, Leopold 9, 23, 77, 90

Willenpart, Maria 9, 23–24, 77, 90

## Z

Ziljska dolina 11–12, 22, 37, 118

ziljski govor 9, 19, 21, 25, 37, 68

ziljsko narečje 21, 26, 76

Zingarelli 33, 53, 65

zloženi stavek 9

ZSSP 113–122

zveze z deležniki 9

zveze z nedoločnikom 9

## Ž

Žejn, Andrejka 24, 26, 32, 89

Avtor [Vlado Klemše] je zbral in interpretiral lepo število mikrotoponimov in priimkov z območja katastrske občine Dipalja vas (avtor uporablja mlajše variantno poimenovanje Lipalja vas), kot so izpričani v spisovnem in kartografskem katastrskem gradivu, nastalem med letoma 1813 in 1839 in hranjenem v Državnem arhivu v Gorici. Avtorju uspe prikazati jezikovno pisanost tega narodnostno mešanega območja, ki se kaže tudi v medsebojnem slovensko-italijansko-nemškem prevajanju zemljepisnih imen. Poljudnoznanstveni slog pisanja ne gre na škodo strokovnosti njegovih interpretacij. Besedilo /.../ je tehten prispevek k poznavanju imenske pokrajine in k zgodovinskemu domoznanstvu Kanalske doline.

*dr. Silvo Torkar*

Večjezično območje /.../ je že samo na sebi zaradi politično-gospodarske preteklosti močno zaznamovano z več vidikov. Ta zaznamovanost se odraža tudi v jeziku in rabi jezika ter ponuja raznovrsten vir jezikovnega gradiva in hkrati izziv, kako to gradivo čim ustrezneje zajeti v jezikoslovno obravnavo. Izziv je še toliko večji, ker je posebnost obravnavanega govora tudi to, da predstavlja narečje jezikovnega otoka, ki se je v zadnjih nekaj desetletjih zožilo na komunikacijo prebivalcev dveh hiš v vasi. Raziskava je torej nastala »pet minut pred dvanajsto«. /.../ Pri tako raznovrstnem izvoru gradiva se nedvomno srečamo z dilemo, kako pristopiti k obravnavi besedila, ki je hkrati ne zgolj narečno, ne zgolj nadnarečno in tudi ne zgolj slovensko. Čeprav bi se lahko odločili za obravnavo le enega vidika /.../, je v prispevku uporabljen najširši in obenem najbolj specialni možni pristop: hkrati so obravnavani besedišče in njegova semantika, oblike in skladnja, ki so z zavedanjem opazovalčevega paradoksa uvrščeni v širši jezikovno-geografski kontekst in obravnavani tudi z vidika jezikovnih vplivov vseh treh neslovanskih jezikov v stiku: nemščine, italijanščine in furlanščine. Odlika prispevka je tudi vključitev preteklih sorodnih raziskav, ki so se osredotočale na posameznosti in posamezne vidike z bistveno drugačnimi metodami zbiranja in posledično obravnave gradiva.

*dr. Andrejka Žejn*